

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

—●—
23'üncü Toplantı
24 Kasım 2020 Salı
—●—

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- AÇIKLAMALAR

1.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, bakanlıklardan yazılı cevapların verilen süre içerisinde gelmediğine ve verilen süreye uyulmasını talep ettiğine ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun, 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/280) hakkında sunumu

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/280) ve Sayıştay tezkereleri

a) Dışişleri Bakanlığı

b) Avrupa Birliği Başkanlığı

c) Türk Akreditasyon Kurumu

ç) Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı

d) Türkiye Ulusal Ajansı

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

23'üncü Toplantı
24 Kasım 2020 Salı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.05'te açılarak üç oturum yaptı.

Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan, bakanlıklardan yazılı cevapların verilen süre içerisinde gelmediğine ve verilen süreye uyulmasını talep ettiğine ilişkin açıklama yaptı.

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu,

Tarafından 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/280) hakkında sunum yapıldı.

2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/280) ve Sayıştay tezkelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Dışişleri Bakanlığının,

Avrupa Birliği Başkanlığının,

Türk Akreditasyon Kurumunun,

2021 yılı bütçeleri ile 2019 yılı kesin hesapları kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 26 Kasım 2020 Perşembe günü saat 10.00'da toplanmak üzere saat 20.06'da toplantıya son verildi.

24 Kasım 2020 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.05

BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 23’üncü Birleşimini açıyorum.*

Gündemimizde Dışişleri Bakanlığı, Türk Akreditasyon Kurumunun bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları ile Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığının Sayıştay Raporu bulunmaktadır.

Ülkemizin dış politika gündeminin çok yoğun olduğu bir dönemde Bakanlığımızı, bürokratlarımızı burada misafir etmekten büyük bir memnuniyet duyduğumuzu özellikle belirtmek istiyorum.

Şimdi sunumlarını yapmak üzere Dışişleri Bakanımız...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, usul üzerine bir söz almak istiyorum.

Cevaplarınız geldi mi bakanlıklardan?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, usulle ilgili herhâlde.

Buyurun.

II- AÇIKLAMALAR

1.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, bakanlıklardan yazılı cevapların verilen süre içerisinde gelmediğine ve verilen süreye uyulmasını talep ettiğine ilişkin açıklaması

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hepiniz hoş geldiniz. Herkese günaydın, iyi bir gün diliyorum.

Sayın Başkan, bütçe görüşmelerinin sonuna yaklaşıyoruz ve sizler bakanlara cevapları yazılı olarak vermeleri için bir hafta süre verdiniz ancak çok sayıda bakanlıktan o verdiğiniz bir haftalık süre olduğu hâlde cevaplar gelmedi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Uyaralım biz, uyaralım Sayın Paylan.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, cuma günü kapanış oturumunu yapacağız biliyorsunuz. En azından ondan önce bütün cevapların tarafımıza ulaşmasını talep ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Özellikle bakanlık isimleri varsa onları da sizden alalım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, siz daha iyi bilirsiniz, Divanda sonuç olarak siz dağıtıyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamam, peki.

* Coronavirus salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalarına katılmaktadır.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – O açıdan, en azından bütün cevapların kapanış oturumundan önce tarafımıza ulaşmasını talep ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Olur, memnuniyetle. Biz bakanlıklarımıza bu konuyu iletelim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın bakanlarımız bizim verdiğimiz soru önergelerimize de süresi içinde cevap vermiyorlar, pek çok bakan bu anlamda süreyi geçiriyor. Sizin de geçirdiğiniz oluyor on beş günlük süreyi, çok sayıda sorumuza da cevap verilmiyor. Bu anlamda, yürütmenin yasamaya saygısı çerçevesinde bu verilen süreye uyulmasını talep ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bakanlıklarımıza bu konuyu iletelim. Ben arkadaşlarımızla da görüşeceğim bu konuyu.

Şimdi sunumlarını yapmak üzere Dışışleri Bakanımız Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'na söz veriyorum.

Sayın Çavuşoğlu, süreniz otuz dakikadır.

Buyurun lütfen.

III.- SUNUMLAR

1.- Dışışleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun, 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/280) hakkında sunumu

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyelerini ve Başkanlık Divanımızı şahsım ve Bakanlığım adına, tüm çalışma arkadaşlarım adına saygıyla selamlıyorum.

Bugün 24 Kasım Öğretmenler Günü. Tüm öğretmenlerimizin gününü de canıgönülden tebrik ediyorum.

Cumhuriyetimizin ilk asrını geride bırakacağı 2023 yılına doğru emin adımlarla ilerliyoruz. Yurt içinde olduğu gibi yurt dışında da milletimizin hak ve menfaatlerinin korunmasını sarsılmaz bir şiar edindik. Bölgesel ve küresel meselelerde söz sahibi, yerli ve millî dış politikamızı hayata geçirmek üzere yoğun bir mesai içindeyiz. Sayın Cumhurbaşkanımızın güçlü liderliğinde kadim coğrafyamızın ve şanlı tarihimizin gereklerini yerine getiriyoruz. İçinden geçmekte olduğumuz çağın koşullarını dikkate alan, girişimci ve insani bir dış politika uyguluyoruz. Her yerde varız, hazırız, öngörülü ve etkiliyiz. Odağımızda insana hizmet anlayışı var. Halkımızdan, Türk insanının girişimci ruhundan ve vicdani karakterinden ilham alıyoruz. Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün “Yurtta sulh, cihanda sulh.” temel ilkesi doğrultusunda bölgemizde ve ötesinde barış, istikrar ve refaha aktif katkılarda bulunuyoruz. Bölgesel ve uluslararası ortam, değişim sürecinden geçiyor. Sonuçları sadece bizi değil, gelecek nesillerimizi de etkileyecek bir süreci doğru okumak ve istikametini yönlendirmek şart. Bu nedenle bazen oyun kurmak, bazen de oyun bozmak gerekiyor. Biz her iki durumda da insiyatif almaktan çekinmiyoruz. Beş yüz yıllık köklü diplomasi geleneğimizin gücünü sahada ve masada ortaya koyuyoruz, koyacağız.

Değerli milletvekilleri, insanlık, benzeri olmayan boyutta bir salgınla karşı karşıya. Yılbaşından itibaren etkileri görülmeye başlayan Covid-19 salgını kısa sürede dünyanın her köşesine sirayet etti. Sadece insan sağlığını değil, ülkelerin ekonomik ve sosyal sağlığı da etkiledi. Ancak şunu iftiharla belirtmek lazım: Devletimizin ve milletimizin sergilediği performans takdire şayandır.

Yurt içinde olduğu gibi uluslararası platformlarda da en başarılı sınav veren ülkelerden biri Türkiye oldu. 5 kıtadaki 248 temsilciliğimiz sayesinde dünyanın her köşesine ulaştık, zor durumda kalan vatandaşlarımıza sahip çıktık. Bakanlığın koordinasyonunda tüm kurumlarımızla yakın eş güdüm yaparak cumhuriyet tarihimizin en büyük tahliye operasyonunu gerçekleştirdik, 141 ülkeden

100 bini aşkın vatandaşımızın yurda dönüşünü sağladık. Bütün bu çalışmaları Bakanlığın bünyesinde kurduğumuz destek ve koordinasyon merkezi vasıtasıyla yönettik. İlk misyonunu başarıyla tamamlayan merkezimizi daimî hâle getirdik, bundan sonraki olası benzeri krizlerde de bu tecrübeden istifade edeceğiz.

Bu zor süreçte, vatandaşlarımızın dış temsilciliklerimize daha da kolay ve hızlı ulaşabilmeleri için ek önlemler aldık. Nöbetçi telefon uygulamasıyla vatandaşlarımız mesai saatleri içinde veya dışında her günün her anında temsilciliklerimize kolayca ulaştılar. Günün her saatinde hizmet veren Konsolosluk Çağrı Merkezimiz, vatandaşlarımızdan salgın bağlamında gelen 141 bin çağrıyı yanıtladı, sorunlarının çözümüne yardımcı oldu. Vatandaşlarımız bize tabii ki sosyal medya hesapları üzerinden de ulaştılar; 30 bini aşkın mesaja anında yanıt verildi. Yılbaşından bu yana 235 vatandaşımız ambulans uçaklarla ülkemize getirildi keza yaşamını yitiren 1.099 vatandaşımızın cenazelerini de o ülkelerde bırakmadık, ülkemize getirdik, Allah rahmet eylesin.

Vatandaşlarımız dünyanın neresinde olursa olsun kudretli devletimizin gücünü ve korumasını hissettiler, bunun güvenliğini yaşadılar. Salgının yarattığı sınamalar karşısında pek çok gelişmiş ülke “önce ben” anlayışıyla kabuğuna çekildi. Türkiye ise 156 ülke ve 9 uluslararası kuruluşa satın alma, ihraç izni, malzeme hibesi ve nakdî yardım şeklinde destek sağladı. Gerçekleştirdiğimiz bu yardımlar insan hayatını kurtarmakla kalmadı, yabancı kamuoylarında da olumlu yankı buldu. Mevlâna’nın “Karanlığın ardında nice güneşler var.” sözlerini üzerinde taşıyan sağlık malzemeleri dünyaya Türkiye’mizin şefkatli gücünü bir kere daha gösterdi. Bu vesileyle salgın sınavını bugüne kadar başarıyla geçmemizde önemli rol oynayan tüm teşkilatıma ve çalışma arkadaşlarıma huzurlarınızda teşekkür ediyorum.

Salgın, uluslararası örgütlerin etkinliğinin yoğun şekilde tartışıldığı bir dönemde dünyayı vurdu. Etkilerin veya eleştirilerin haklı olduğunu gösterdi, özellikle bu uluslararası örgütlere yönelik. Örneğin, BM Güvenlik Konseyinin salgını gündeme alması, yüz gün aldı. Ama biz küresel bir tehditle mücadelenin ancak küresel düzeyde dayanışmayla yürütülebileceğini gördük, bu anlayışın önde gelen savunucularından birisi olduk. Birleşmiş Milletler, G20, MIKTA, İslam İşbirliği Teşkilatı ve Türk Konseyi gibi platformlarda sesimizi yükselttik, somut önerilerde bulunduk, öncü rol oynadık.

En az gelişmiş ve en zor durumda bulunan ülkelerin ve toplumların ihtiyaçlarına dikkat çektik. Bu yönde kararlar alınmasına da aynı şekilde öncelik ettik. İnsana ve insanlığa hizmet ettik.

Saygıdeğer milletvekilleri, Kıymetli Başkanımız; salgının ortaya çıkardığı olağanüstü şartlar diplomasinin yürütülüş şekline de önemli etki yaptı. Bu konudaki vizyonumuzun isabetini salgın tüm dünyaya gösterdi. Geçen yılın başında sizlere de daha önce arz ettiğim gibi; açıkladığımız bir dizi yenilikçi girişimlerin öngörüsünü yaşadık, gördük. Bunlardan “Dijital Diploması” girişimimiz sayesinde faaliyetlerimizi süratle siber platforma taşıyabildik. Teknolojinin dönüştürücü gücünden konsolosluk hizmetleri, kamu diplomasisi, siber güvenlik, dış politika analizlerimiz dâhil diplomasinin her kulvarından yararlandık, yararlanıyoruz. Bu yöndeki çalışmalarımıza hız kazandırdık.

Salgının hemen başlarında da insanlığı nasıl bir gelecek beklediğine dair stratejik öngörü çalışmaları yaptık. Ayrıca, dünya çapında bu alandaki ilk çalışmalardan ikisini; Stratejik Araştırmalar Merkezi ve Antalya Diploması Forumu olarak hazırladık. Burada sizlere göstereceğim 2 tane kitap; bir tanesi Türkiye’deki düşünürlerin, yazarların “Bizi nasıl bir dünya bekliyor?” konusunda görüşlerini içeriyor. Diğer bir kitap da aynı şekilde bu konuda dünyadaki birçok önemli aydın ve düşünürün, eski devlet başkanlarının, Nobel ödüllü yazarların düşüncelerini bir kitapta bizim için özel yazdılar, derledik, arzu eden milletvekillerimize Türkçe versiyonunu veya göndermek isterse eşine dostuna İngilizce versiyonunu da dağıtabiliriz. Dünyadaki tüm dışişleri bakanlarına ve misyonlarımıza bu kitaplarımızı da dağıttık. Stratejik Araştırmalar Merkezimiz, Antalya Diploması Forumu’muz bu konuda önemli bir

rol oynadı. Bu süreçte birbirinden kopuk değil, birbirini destekleyen bir anlayışla hareket ettik. Mesela, anlaşmazlıkların barışçıl yollardan çözümü ve arabuluculuk konusunu da dijital yöntem ve gündemle ilerlettik. Buna salgın öncesi başladık, salgın başladığında hazırдық ve öncülük ettik. Bu yıl, İstanbul Arabuluculuk Konferansı'nı da dijital ortamda gerçekleştirdik. Antalya Diploması Forumu'nu yine dijital ortamda hızla devreye soktuk ve farklı konularda, fikri süreçlerde söz sahibi olduk.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; bölgemizde son dönemde yaşanan gelişmeler hem sahada hem de masada girişimci bir diploması anlayışını gerektiriyor. Son olarak Doğu Akdeniz'de bunu doğrulayan bir tabloyla karşı karşıya kaldık. Malumunuz, bu bölgede Türkiye ve Kıbrıs Türkleri aleyhine atılan tek taraflı ve hakkaniyetle bağdaşmayan adımlar karşısında tepkimizi beyan etmiş ve diyalog çağırısını sürdürmüştük ancak bu çağrılarımız karşısında hep dışlayıcı ve provokatif adımlar gördük. Bunun üzerine, diyalog kapısını kapatmadan haklarımızın korunması için sahada inisiyatif aldık. Doğu Akdeniz'de en uzun kıtasal kıyı şeridine sahip ülke olan Türkiye'nin, kendi kıyılarına hapsedilmesini kabullenmemiz mümkün değildir. Yunanistan, ülkemize 2 kilometre, Yunanistan ana karasına 580 kilometre uzaklıkta bulunan 10 kilometrekare yüzölçümündeki adaya, 40 bin kilometre deniz alanı istiyor. Bu uluslararası hukuka, hakkaniyete ve izana sığmaz. Bu örneği bütün temaslarımızda özellikle tekrar tekrar söylüyoruz ve muhataplarımız diyecek söz bulamıyor. Esasen "Bizden alıntı yapmayın ama biz hukukçuyuz siz tamamen hukuki olarak haklısınız ama işte, Avrupa Birliği dayanışması var, o nedenle bunu kamuoyu önünde söyleyemiyoruz." diyorlar ama daha sonra bu sözlerin hilafına hareket ettiklerini de görüyoruz. Bu konuda tabii ki çabalarımızı sürdüreceğiz. Türkiye'nin ve Kıbrıs Türklerinin parçası olmadığı hiçbir girişimin başarıya ulaşması mümkün değildir. Sayın Cumhurbaşkanımızın Doğu Akdeniz konulu konferans önerisi üzerine şimdi Avrupa Birliğiyle çalışmalarımızı sürdürüyor, biz, Türkiye olarak, her zaman Doğu Akdeniz'de ve Akdeniz'de hakça paylaşıma var olduğumuzu da söylüyoruz ve gösteriyoruz. Biz, hep diyalogdan yana olduk. Yunanistan'la da istikşafı görüşmeleri yeniden başlatmak da dâhil olmak üzere sorunları konuşarak çözmek istiyoruz ancak Yunanistan'dan hâlen olumlu bir adım göremiyoruz. Aksine Rum kesimiyle birlikte, AB üyeliğini kullanarak avantaj sağlama çabalarına devam ediyorlar onlar bizi başka başkentlere şikâyet ederken biz, bir Yunan gazetesine doğrudan makale yazarak açıkça söyledik: Gerginlik ve tırmanma veya diploması, diyalog ve iş birliği... Seçim Yunanistan'ındır. Biz hamdolsun her yoldan gitmeye muktediriz. Yunanistan'la gerginlik yaşadığımız dönemlerde Batı Trakya'daki soydaşlarımıza yönelik baskının arttığını geçmiş tecrübelerden de biliyoruz ve soydaşlarımızın haklarının takipçisi olmaya devam ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, Kıbrıs'ta yarım asrı aşkın süredir devam eden çözümsüzlüğün sebebi Rum tarafının uzlaşmaz ve çarpık zihniyetidir. Bu zihniyet, Kıbrıs Türklerini "eşit ortak" değil "azınlık" olarak görmekte, ne iktidarı ne de adanın doğal kaynaklarını paylaşmak istememektedir. Bu nedenle artık federasyonun değil iki devletli çözüm modelinin konuşulması gerekiyor. Kıbrıs Türkünün iradesi de son seçimlerde bu yönde tecelli etmiştir. Bu iradeye herkesin saygı göstermesini bekliyoruz. Çalışmalarımızı da Kıbrıs Türkü kardeşlerimizle bu yönde tam bir eşgüdüm ve iş birliği içinde yapıyoruz. Bu tutumumuz Sayın Cumhurbaşkanımızın Lefkoşa'ya son ziyareti sırasında her iki Cumhurbaşkanı tarafından açıkça ortaya konulmuştur. Doğu Akdeniz ve Ege'de bu özetlediğim çerçevede yaşanan gelişmeler maalesef Avrupa Birliğiyle ilişkilerimize de etki ediyor. Yunanistan ve Rum kesimi ikilisi yalnız değil, bazı üyeler ülkemizle ikili sorunlarını Avrupa Birliği gündemine taşımakta. Sözde bir üyelik dayanışması maskesi takmışlar ve sürekli aleyhimize suistimal ediyorlar. Avrupa Birliğinin bu yanlıştan dönmesi lazım. Bunu başarırlarsa iş birliğimizden tüm Avrupa kazanır, başaramazlarsa da tüm Avrupa zarar görür. AB'nin yaptığı hataları anlaması ve Türkiye'nin üyeliğinin birliğe katacağı değeri görmesini bekliyoruz. O durumda her iki taraf için de daha verimli bir ilişki kurulabileceğine inanıyoruz. Avrupa Birliğiyle temaslarımız da bu doğrultuda, yapıcı bir diyalog

içinde olma arzumuzu da her zaman vurguluyoruz. Esasen yalnız da değiliz, AB üyeleri arasında bu uyarılarımızın haklılığını idrak eden ve Türkiye'yle diyalogun Avrupa'nın istikrarı için öneminin bilincinde olan ülkeler çoğunlukta.

Değerli milletvekilleri, Sayın Başkan; bölgemizdeki ihtilaflar ne yazık ki durulmuyor. Bunun en son örneği, esasen donmuş olarak nitelenen Yukarı Karabağ sorununun alevlenmesi oldu. Her şeyden önce, merhum Cumhurbaşkanı Haydar Aliyev'in dediği gibi biz, Azerbaycan'la iki devlet bir milletiz. Atatürk'ün vurguladığı üzere, Azerbaycan'ın sevinci sevincimiz, kederi kederimizdir. Sayın Cumhurbaşkanımız da Bahtiyar Vahapzade'nin o güzel ifadesiyle “Bir ananın iki oğlu/ Bir amalın iki kolu/ O da ulu, bu da ulu/ Azerbaycan-Türkiye.” demiştir. Azerbaycan Cumhurbaşkanı Sayın İlham Aliyev de “Türkiye'yle bizim kardeşliğimiz ebedidir. Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkiler dünya ülkeleri için örnek olmalıdır. Biz muhasır Türkiye-Azerbaycan birliğini yarattık.” demiştir. Can Azerbaycan'a verdiğimiz desteğin arkasında sadece bu yaklaşımımız değil, Azerbaycan'ın uluslararası hukuka göre haklı ve otuz yıldır toprakları işgal altında bulunduğu için mağdur taraf olması yatıyor.

Krizin başından itibaren yoğun bir diplomatik seferberlik başlattık. Temaslarımızda, Ermenistan'ın PKK, YPG ve PYD teröristlerini Yukarı Karabağ'da konuşlandırıldığını, tüm dünyadan Ermenilerin savaşa katılmasını teşvik ettiğini, sivilleri kasten hedef aldığını gösterdik. Bu ülkenin Türkiye aleyhine yaptığı kara propagandayı da gözler önüne serdik. Minsk Grubunun otuz yıldır süren ataleti karşısında Azerbaycan'ın haklı davasını uluslararası planda layıkıyla savunmak için biz de devreye girdik, birlikte çalıştık. Başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere, benim ve teşkilatımın gerçekleştirdiği temaslarda muhataplarımıza gerçekleri açık bir şekilde anlattık. Ermenistan da zaten çıkıp “Diplomatik çözüm yoktur.” demişti. Neticede, Azerbaycan dirayetli liderliği ve kahraman ordusuyla otuz yıllık statükoyu değiştirmeyi başardı. Ermenistan da sonuçta sahada pes etmek zorunda kaldı.

Son dönemde Azerbaycan tarafıyla her düzeyde yakın istişare hâlinde olduk. Azerbaycan'ın kabul edeceği her sonucun bizim kabulümüz olduğunu da söyledik. Gelineen noktada, 9 Kasım gecesi Rusya, Azerbaycan ve Ermenistan liderleri ortak bir açıklamayla ateşkes rejimini ilan ettiler. Sizler de gördünüz, anlaşma Azerbaycan halkı tarafından coşkuyla karşılandı, ben de bu coşkuya Bakü'de bizzat şahit oldum. Azerbaycan tarafından kabul gören anlaşmayı kalıcı çözüme gidebilecek unsurlar içerdiği için de destekliyoruz. Bir kere, Azerbaycan'ın haklılığı ve toprak bütünlüğü bu anlaşmayla bir kez daha teyit edildi. İkincisi, Azerbaycan yaklaşık otuz yıldır işgal altında olan topraklarını geri alıyor. Bir kısmını askerî gücüyle aldı, bir kısmını da mutabakat çerçevesinde geri alıyor. Üçüncüsü, işgal altındaki Azerbaycan topraklarından kaçmak zorunda kalan kardeşlerimiz evlerine geri dönebilecek. Dördüncüsü, Nahçıvan ile Azerbaycan arasında bağlantılar tesis edilecek. Biz de Azerbaycan'ın talebi üzerine, bu ateşkesin ve anlaşma hükümlerinin uygulanmasının denetimi amacıyla sahada olacağız. Bunun için zaten yüce Meclisimizde tezkere kabul edildi. Bunun için -üçlü anlaşmanın 5'inci maddesinde kayıtlı- ortak merkezin kurulması amacıyla 11 Kasım'da Rusya'yla ayrı bir mutabakat zaptı imzalandı. Anlaşmanın, orta ve uzun vadede, bütün bölgenin ve bu çerçevede Ermenistan'ın ve Ermenistan halkının da yararına olacağına inanıyoruz. Barış ve istikrardan herkesin kazanmasını isteriz.

Ülkemiz, otuz yıllık krizde bu şekilde tarihi bir gelişme sağlanmasında merkezî rol oynamıştır. Mücavir coğrafyamızda bize rağmen oyun kurulamayacağı, barış ve istikrarın yolunun Türkiye'den geçtiğini dost da düşman da bir kez daha görmüştür. Bu çerçevede, önümüzdeki süreçte kardeş Azerbaycan'a olan desteğimiz de devam edecektir.

Çok kıymetli milletvekilleri, yanı başımızdaki Suriye'deki gelişmeleri de sizler de bizler de takip ediyoruz. Yaklaşık on yıldır devam eden bu süreçte Suriye'nin çektiği acıları yanı başımızda bizler de gördük. Suriye'nin artık istikrara kavuşması gerekiyor. Bunun için de Suriye'nin teröristlerden arınması

gerekiyordu ve biz, yaptığımız hamlelerle, operasyonlarla bunu başardık. Yani başımızda bir terör koridorunun oluşmasını engelledik. Diğer taraftan, Suriye halkının istediği şekilde bir siyasi sürece geçilmesi için de çaba sarf ediyoruz ve bu çerçevede, Astana sürecinin garantörü sıfatıyla kuruluşuna öncülük ettiğimiz Anayasa Komitesinin çalışmalarına ve Birleşmiş Milletlerin çabalarına desteğimiz sürüyor. Bugüne kadar 3,6 milyondan fazla Suriyeliye ev sahipliği yaptık. Şimdi de Suriyelilerin terörden arındırdığımız yerlere güvenli şekilde geri dönüşlerini sağlıyoruz. Bu çerçevede, 411 bin civarında Suriyeli geri döndü. Bu yöndeki çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Diğer komşumuz Irak'ın da zorlu bir süreçten geçtiğini biliyorsunuz. Irak'ın farklı ülkelerin rekabet alanı hâline gelmesini istemiyoruz. Maalesef, birçok ülke Irak'ı bir rekabet alanı olarak görüyor. Salgın günlerinde Irak'ı yalnız bırakmadık. Tıbbi malzemeleri Irak'ın farklı bölgelerine ulaştırdık. Salgının ikili ticaretimize olumsuz etkisini azaltmak amacıyla devreye soktuğumuz temassız ticaret mekanizmasında başarı sağladık. Irak'ın tüm kesimlerine ulaşma hedefimiz doğrultusunda geçtiğimiz yıl Musul ve Basra Başkonsolosluklarımızı faaliyete geçirdik. Özel, tarihi, sosyal bağlarımız bulunan Necef ve Kerkük'te başkonsolosluk açılmasına yönelik çalışmalarımız devam ediyor.

Irak'taki PKK varlığına karşı mücadelemizi geçtiğimiz yıl da aralıksız sürdürdük. Pençe Harekâtlarımız neticesinde ülkemize terörist sızmalar azaltıldı. PKK'nın asıl, Kürt kardeşlerimizin düşmanı olduğunu hep vurguladık. Yüce Meclisimize hitap ederken de Komisyon toplantılarında, Genel Kurulda tüm konuşmalarımızda bunu vurguluyoruz. Şimdi, PKK, Irak'taki Kürtlere saldırıyor. Yezidilere yönelik zulmünü de aynı şekilde sürdürüyor. Irak'ta ayrımcılık yapmaksızın tüm kesimlerle görüşüyoruz, diyalogumuz var. Tabii ki Türkmen kardeşlerimize de destek veriyoruz. Temennimiz, Iraklı kardeşlerimizin hak ettikleri istikrar ve refaha bir an evvel kavuşmalarıdır.

Libya'daki durum, bu yıl gündemimizi meşgul eden öncelikli konular arasında yer aldı. Başından beri krizin sadece siyasi diyalog yoluyla çözülebileceğini savunduk. Ancak destek ifadeleriyle yetinerek köklü bağlarımız bulunan bu ülkedeki gelişmeleri seyrine bırakma seçeneğimiz de yoktu. İnisiyatif alarak güvenlik ve istikrarın temini için harekete geçtik. Yüce Meclisimizin verdiği yetkiyle Birleşmiş Milletler tarafından tanınan Millî Mutabakat Hükûmetine sağladığımız eğitim ve danışmanlık desteği ülkenin iç savaşa daha fazla sürüklenmesini engelledi. BM öncülüğündeki siyasi sürecin de önünü açmış oldu. Deniz yetki alanlarının sınırlandırılması konusunda imzaladığımız mutabakat muhtırası da Doğu Akdeniz'deki meşru çıkarlarımızın korunması yönünde önemli bir adım teşkil etti.

Libya'daki siyasi süreçte önemli bir dönemden geçiliyor. Siyasi Diyalog Formu bu ay başında Tunus'ta toplandı. Bütün süreci tüm meşru taraflarla ve Birleşmiş Milletlerle yakın temas hâlinde hem destekliyor hem de yönlendiriyoruz. Kardeş Libya'nın istikrara kavuşması ve kazanımların korunması için çalışmalarımız aralıksız sürecektir.

İsrail-Filistin meselesinde iki devletli çözüm perspektifini ortadan kaldırmaya yönelik girişimlere karşı Filistin davasını en güçlü şekilde desteklemeyi sürdürüyoruz. ABD'nin sözde barış planına, İsrail'in ilhak planlarına, Kudüs'ün hukuki statüsünü hiçe sayan adımlara ve Harem-i Şerif'e yönelik mütecaviz eylemlere karşı sessiz kalmadık. Çeşitli ülkelerin BM kararları hilafına, Kudüs'te Büyükelçilik açma teşebbüslerine karşı duruyoruz. Bizim esasen itirazımız, İsrail'le normalleşme süreçlerinin Filistin'in menfaatlerinin pahasına olmasıdır.

Çok kıymetli milletvekilleri, teröre nice mensubunu kurban vermiş bir kurum olarak, teröre karşı mücadelemize aralıksız devam ediyoruz. PKK/PYD-YPG'nin yurt dışındaki propaganda, eleman toplama, lobi, finansman gibi faaliyetlerinin engellenmesi çabalarımız sürüyor. Bu bağlamda, ikili ve çok taraflı platformlarda çalışmalarımız devam ediyor ve devam edecek. Aynı şekilde, FETÖ'nün yurt dışı yapılanmasının çökertilmesi için de yoğun mesai içindeyiz. Bugüne kadar yurt dışı teşkilatının,

FETÖ'nün gerçek yüzünü ve bu örgütün bulunduğu ülke için de tehdit teşkil ettiğini anlatmak için yaptığı girişimlerin sayısı 16 bini geçmiştir. Bu ay ABD'de FETÖ okullarına verilen para cezası örneğinde olduğu gibi bu konuda somut sonuçlar alınmaya devam ediliyor. FETÖ'nün arz ettiği tehlikenin bilincine varan bazı ülkeler örgüt mensuplarını topraklarından çıkarıyor, bazılarını da Türkiye'ye iade ediyor. Türk Maarif Vakfıyla omuz omuza yürüttüğümüz çabalarla 40 ülkede FETÖ iltisaklı okul ve dil kurslarının faaliyetlerinin kısmen veya tamamen sona ermesi sağlandı. DEAŞ'la mücadele ve yabancı terörist savaşçılardan kaynaklanan tehditler konusunda da etkin tedbirlerimizi sürdürüyoruz. Bu konuda uluslararası çabalarda öncü rol oynuyoruz.

Sayın Başkan, çok kıymetli milletvekilleri; ABD'yle ilişkilerimizde karşı karşıya bulunduğumuz sınamalar ve potansiyel fırsatlar mevcudiyetini sürdürüyor. Suriye ve özellikle Libya gibi, bölgesel barış ve güvenliği ilgilendiren konularda bazı görüş ayrılıklarına rağmen NATO müttefikimiz ABD'yle istişare ve eş güdüm içinde hareket etmeye çalışıyoruz ancak ilişkilerimizi gölgeleyen bazı olumsuz unsurlar gündemimizden hâlen çıkmadı. ABD, FETÖ'ye karşı adım atamadı, PKK/PYD-YPG'yle ortaklığını sonlandıramadı, yaptırım ve tehdit dilini bir kenara bırakamadı, S-400 tedarikimizi F-35 programına katılımımız ve CAATSA yaptırımlarıyla ilişkilendirmeye devam ederek savunma ilişkilerimize de zarar verdi. ABD'deki seçim dönemi ve siyasi kutuplaşma da sorunlarımızın aşılması için gerekli diyalogun etkin şekilde hayata geçirilmesini seçim döneminde güçleştirdi. ABD'de seçimler sonuçta yapıldı. İlişkilerimizi iki ülkenin de stratejik çıkarına olacak şekilde tekrar olumlu bir mecraaya sokmak için gereken çabayı tabii ki karşılıklı olarak sürdüreceğiz. Bu yeni dönem de ekonomik, siyasi ve güvenlik iş birliğimiz açısından ilişkilerimizde yeni sayfalar açabileceğimiz önemli bir dönem olacak. Yine bu yeni dönemde yüce Meclisimizin de Kongreyle ilişkileri ve parlamenter diplomasi -ki buna çok önem verdiğimi biliyorsunuz- özel önem taşıyacak. Sizlerin yapacağı çalışmalara da Bakanlık olarak her türlü desteği vereceğiz.

Altmış sekiz senedir üyesi olduğumuz NATO, savunma ve güvenlik politikamızın temel unsuru. Uluslararası ve ulusal adımlarımızın yanı sıra NATO kanalıyla da bölgemiz ve ötesinde barış, güvenlik ve istikrarın tesisine ciddi katkı sağlıyoruz. Ülkemizi yakından ilgilendiren tüm güvenlik ve savunma gayretlerine, ulusal çabalarımız doğrultusunda, yerli imkân ve kabiliyetlerimizi kullanmak suretiyle katkı sağlamayı sürdüreceğiz.

Rusya'yla ilişkilerimiz dış politikamızın önemli bir boyutunu teşkil ediyor. İlişkilerimiz ortak çıkar ve karşılıklı saygı temelinde olumlu seyrini koruyor. 8 Ocakta açılışını yaptığımız Türk Akım Boru Hattı ve ilk reaktörünün 2023'te işletmeye alınmasını hedeflediğimiz Akkuyu Nükleer Santrali gibi projeler ikili ilişkilerimizin öne çıkan başlıkları. Salgına rağmen yılın ilk dokuz ayında Rusya Federasyonu'yla ikili ticaret hacmimizin 14 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesi ve 1 Ağustosta uçuşların açılmasıyla birlikte ülkemizde ağırladığımız Rus turist sayısının ekim itibarıyla 1,9 milyon seviyesine ulaşması ikili ilişkilerimizin düzeyini ortaya koyuyor. Bununla birlikte son dönemde birçok bölgesel mesele ortak gündemimize taşındı. Suriye ve Libya'ya ilaveten Yukarı Karabağ da Rusya'yla yakın diyalog gerektiren bir konu olarak önce çıktı ve bunlarda Rusya'yla anlaşamadığımız hususlar olsa da diyalogu canlı tutup ortak paydalarda buluşmaya önem veriyoruz.

Ukrayna'yla ilişkilerimiz de 2011'de tesis ettiğimiz stratejik ortaklık temelinde geliyor. Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü ve egemenliğinin destekliyoruz. Kırım'ın yasa dışı ilhakını tanımadık, tanımayacağız. Ülkenin doğusundaki duruma, uluslararası hukuk ve Ukrayna'nın toprak bütünlüğü temelinde çözüm bulunması için tüm uluslararası çabaları destekliyoruz. Kırım Tatarlarının hak ve çıkarlarının korunması için de ikili ve çok taraflı platformlarda çaba sarf ediyor, soydaşlarımızın yaşam koşullarının iyileştirilmesi için projeleri hayata geçiriyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Balkanlarda sorunların çözümünde bölgesel sahiplenme anlayışıyla hareket ediyoruz. Bu çerçevede güçlü istişare mekanizmalarımızla Dönem Başkanlığını 1 Temmuzda devraldığımız Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci gibi platformlar yoluyla etkin rolümüz sürüyor. Bölgedeki temsil ağıımızı da faaliyete geçirdiğimiz Banja Luka Başkonsolosluğumuz ve Yeni Pazar'da açacağımız başkonsolosluğumuz vasıtasıyla genişletiyoruz. Balkanlar dâhil dünyadaki soydaş ve akraba topluluklarımızın huzur ve refahının temini öncelikli millî politikamızdır. Bu amaçla TİKA, Maarif Vakfı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Yunus Emre Enstitüsü, Diyanet İşleri Başkanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, AFAD, Kızılay ve Türk Hava Yolları gibi kurumlarımızda yoğun mesaimiz sürüyor. Bu vesileyle, anılan kurumlarımıza huzurlarınızda bir kez daha teşekkür etmek istiyorum. Sahadaki paydaşlarımızın, büyükelçilerimizin eş güdümündeki faaliyetleri tüm insanlığa umut oluyor, milletimizin merhametini temsil ediyor, ülkemizin yumuşak gücüne güç katıyor.

Ortak dil, tarih ve kültür bağlarına sahip olduğumuz Orta Asya Cumhuriyetleriyle iş birliğimizin her alanda geliştirilmesi önceliklerimiz arasında. Bölgedeki kardeş ülkelerin müreffeh ve istikrarlı olmalarını arzu ediyoruz ve bu konuda kendilerini destekliyoruz.

Türk dünyasını birleştiren Türk Konseyi de her geçen gün büyüyor, güçleniyor. En son Azerbaycan'ın haklı davasına verdiği destek de birliğimizi daha da güçlendirmiştir. Kırk yılı aşkın süredir çatışmaların sürdüğü Afganistan'da barış ümitleri, Afganlar arası müzakerelerin başlamasıyla yeniden canlandı. Afganistan'ın hak ettiği barışa kavuşması için çaba gösteriyor, müzakere çabalarına gerekli desteği veriyoruz. Son olarak Millî Uzlaşî Yüksek Konseyi Başkanı Doktor Abdullah ülkemizi ziyaret etti ve bu konularda nasıl destek verebileceğimizi, neler yapabileceğimizi değerlendirme fırsatımız oldu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, normal süreniz dolmuştur, sunumuzu tamamlamanız için on beş dakika ek süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın milletvekilleri, 21'inci asrı Asya'nın şekillendireceği anlayışıyla bölgeye bütüncül bakışımızı kuvvetlendirmek için geçen yıl yeniden Asya girişimimizi başlattık. Bölge ülkeleriyle ilişkilerimiz, bu girişimin de yarattığı sinerjiyle gelişiyor. Bu bölgedeki en büyük ticari ortağımız olan Çin'le bir yandan ikili ilişkilerimizi geliştirirken diğer yandan soydaşlarımız Uygur Türklerinin Çin'in eşit vatandaşları olarak barış, huzur ve refah içinde yaşamlarını sürdürmeleri, temel insan haklarının gözetilmesi, dinî özgürlüklerinin ve kültürel kimliklerinin korunmasına yönelik beklentilerimizi Çin makamlarıyla her vesile ve her düzeyde ele alıyoruz. Bu konudaki millî çizgimizi BM başta olmak üzere uluslararası platformlarda da ulusal beyanlarla kayda geçiriyoruz; son olarak 6 Ekim günü BM 75'inci Genel Kurul Üçüncü Komite toplantısında Uygur Türkleri konusunda beklentilerimizi kayda geçirdik, soydaşlarımızın kültürel ve dinî kimliklerine saygı gösterilmesini ve bunların garanti altına alınmasını istedik. Ayrıca, Uygur Türkleri ve diğer Müslüman azınlıklara yönelik insan hakları uygulamalarından duyduğumuz endişeyi, rahatsızlığı da vurguladık. Stratejik ortaklarımız, Japonya'yla Ekonomik Ortaklık Anlaşması'nın en kısa zamanda imzalanması, aynı şekilde Güney Kore'yle de Serbest Ticaret Anlaşması'nın -ki aleyhimize bir açık var-gözden geçirilmesi için çalışmalarımız devam ediyor.

Yakın bölgemizin ötesindeki coğrafyalara açılım politikalarımızı da geçen yıldan bu yana daha da ilerlettik. Salgın ortamına rağmen Afrika ve Latin Amerika ülkeleriyle ziyaret ve temaslarımızı sürdürdük. Bu dönemde Haiti, Dominik Cumhuriyeti ve Venezuela'yı ziyaret ettik. Özellikle

Venezuela’da tüm taraflarla temas hâlindeki çabalarımız somut sonuçlar vermeye başladı. Keza pandemi döneminde 6 Afrika ülkesini ziyaret ettik ve Ekvator Ginesi’ndeki Büyükelçiliğimizi resmen açtık. Yakın zamanda Togo ve Gine-Bissau’da da büyükelçiliklerimizi açacağız.

Açılım politikalarımızı genişleyen temsil ağımla da desteklemeye devam ediyoruz. 2002 yılında 163 olan dış temsilcilik sayımız bugün itibarıyla 248’e ulaşmış durumda. Yakında yapacağımız atamalarla bu rakam 251’e çıkacak. Dünyanın 5’inci büyük diplomatik ağı hâline gelen teşkilatımız dünyanın her köşesinde vatandaşlarımıza hizmet götürüyor, ülkemizin görünürlük ve itibarına katkıda bulunuyor.

Girişimci ve insani dış politikamızın önemli bir boyutunu da uluslararası kuruluşların daha adil ve uluslararası sisteme hizmet edecek şekilde etkinliklerinin artırılması oluşturuyor. “Dünya 5’ten büyüktür.” şiarıyla yürüttüğümüz çalışmalar ve seslerini duyuramayan ülkelerin sesi olmamız takdir ve beğeni topluyor. Barışı korumak, ara buluculuk, medeniyetler ittifakı, kalkınma ve insani yardımlar konusunda öncü rolümüz var.

Uluslararası örgütler nezdindeki ağırlığımızı da her geçen gün daha da artırıyoruz. Bu yıl 75’inci kuruluş yıl dönümünü kutladığımız BM’nin en demokratik organı olan Genel Kurulu Başkanlığına Büyükelçi Volkan Bozkır’ın BM üyelerinin ezici çoğunluğunun oylarıyla seçilmesi bu açıdan gurur verici oldu. Bu başarı, Sayın Bozkır’ın kişisel niteliklerine duyulan güven kadar Türk diplomasisinin itibarının da göstergesidir. Keza, UNESCO Genel Konferans Başkanlığına da Büyükelçi Altay Cengizler’in seçilmesi çok taraflı platformlardaki etkinliğimizin başka bir tezahürü oldu.

İstanbul’u bir BM merkezi hâline getirme yönünde adımlarımız sürüyor. BM’ye ilaveten MIKTA, G20, Dünya Ticaret Örgütü, D8, İslam İşbirliği Teşkilatı, Ekonomik İşbirliği Örgütü ve Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü gibi çok taraflı örgüt ve platformlardaki etkin çalışmalarımızı da sürdürüyoruz.

Bu yıl salgına rağmen kültürel diplomasiyi de ihmal etmedik. Sayın Cumhurbaşkanımızca “Patara Yılı” ve “Türk Mutfak Yılı” olarak ilan edilen 2020 yılında yurt dışında tanıtıcı etkinlikler düzenledik. Bu yıl, Türkiye-Ürdün Karşılıklı Kültür Yılı, Rusya Federasyonu’yla diplomatik ilişkilerimizin 100’üncü yıl dönümü, bazı Latin Amerika ülkeleriyle diplomatik ilişkilerimizin 70’inci yıl dönümü ve Endonezya’yla diplomatik ilişkilerimizin 70’inci yıl dönümü münasebetiyle çeşitli etkinlikler düzenledik.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; nerede olurlarsa olsunlar, insanımıza hizmeti temel misyonumuz olarak görüyoruz. Yurt dışındaki vatandaşlarımızın çıkarlarını korumak, onlara en etkin ve hızlı şekilde hizmet etmek için yılmadan çalışıyoruz. Geçtiğimiz yıl yaptığımız konuşmalarda yeni hizmetlerimizi sizlere anlatmıştık. Son dönemde ilave uygulamaları devreye soktuk, nöbetçi telefonu biraz önce anlatmıştım. Bu bağlamda, sanal sohbet robotu “Hızır” uygulamasını da başlatıyoruz. Yapay zekâ temelli uygulamalardan giderek daha fazla istifade edeceğiz ve vatandaşlarımıza yedi gün yirmi dört saat kesintisiz hizmet vereceğiz.

Diğer yandan, salgının olumsuz etkilerinden biri de özellikle Avrupa’da yabancı düşmanlığı, ayrımcılık ve İslam karşıtlığı gibi akımların güçlenmesidir, artmasıdır, yükselmesidir. Bu konudaki endişelerimizi BM, Avrupa Konseyi, AGİT gibi çok taraflı platformlarda ve ikili planda dile getiriyoruz. Bu bağlamda, ay başında çevrim içi düzenlediğimiz 12’nci Büyükelçiler Konferansı sırasında yeni bir karar duyurduk. Dışişleri Bakanlığı olarak -burada Meclisimizin de desteği önemli, İnsan Hakları Komisyonunun özellikle- bundan sonra yabancı düşmanlığı, İslam karşıtlığı ve göçmen karşıtlığı gibi konularda bilhassa Batı’da yaşanan gelişmelere ilişkin yıllık rapor hazırlayacağız; bu raporlar yoluyla işlenen suçları teşhir edeceğiz, yasal süreçlerin de takipçisi olacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; zaman kısıtına uymak için -biliyorum, otuz dakikalık süreyi de aştık- kısa bir kesitini sunduğum dış politikamızı, dış siyasetimizi tasarlarlarken ve yürütürken yüce Meclisimizin yönlendirme ve desteği bizim için her zaman önemli. On altı yıl milletvekilliği yapmış bir arkadaşınız olarak da milletvekillerimizin ve yüce Meclisimizin bu konulardaki desteğini her zaman hissettim ve sizlerin bu konuda oynayacağı rolün önemini ve yüce Meclisimizin kıymetini de çok iyi bilen bir arkadaşımızım.

2019 yılında Bakanlığımıza 4,6 milyar TL ödenek tahsis edilmiş, yıl içerisinde toplam ödeneğimiz 5,1 milyar TL'ye ulaşmıştır. 2019 yılı kesin hesabına göre yıl sonu harcamalarımız 4,7 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Bakanlığımızın 2019 yılına ait kesin hesabı mali mevzuatta öngörülen formatta, ayrıntılı olarak hazırlanarak Hazine ve Maliye Bakanlığına iletilmiştir. Kesin hesap cetvelleri bir kitapçık olarak da Komisyonun bilgisine sunulmuştur. Yaptığımız harcamaların denetimi konusunda Sayıştay Başkanlığımızla yakın iş birliği içindeyiz. Merkez ve yurt dışı teşkilatlarımızın 2019 yılı içerisinde yapmış olduğu harcamalara ilişkin işlemler de Sayıştay Başkanlığımız tarafından incelenmiş ve denetim raporu 24 Eylülde Bakanlığımıza gönderilmiştir. Raporda yer verilen Bakanlığımızın çalışmalarına olumlu katkı sağlayan 10 bulgu ilgili birimlerimizce dikkatle incelenmiştir. Tespit edilen bulguların düzeltilmesi için çalışmalara başlanmış, muhasebe kayıtlarındaki eksiklikler büyük ölçüde giderilmiştir. İç kontrol sisteminin yapılandırma çalışmaları da devam ediyor.

2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi'yle Bakanlığımıza 5 milyar 786 milyon TL ödenek tahsis edilmesi öngörülmektedir. Buna ilaveten yüklendiği görevler çerçevesinde 698 milyon TL'si Ulusal Ajans ve AB programlarına katılım olmak üzere AB Başkanlığı için de toplam 787 milyon TL tutarında bütçe teklifi Komisyonunuzun onayına sunulmuştur. Bakanlığımıza bağlı Türk Akreditasyon Kurumunun 2021 bütçe teklifi olan 42 milyon TL ödenek de onaylarınıza sunulmuş bulunmaktadır. Bakanlık bütçemizin yaklaşık yüzde 57'sini yurt dışı teşkilatımızın harcamaları için kullanıyoruz. Yüzde 35'i katkı payı ödemelerimiz ve yurt dışındaki öğretmen, okutman ve din görevlileri maaşları için harcanmaktadır. Sahip olduğumuz dış politika vizyonuna uygun olarak hazırladığımız 2019-2023 Stratejik Planı'mızda bu harcamaların hangi başlıklarda gerçekleşeceği açıklanmıştır. Diğer taraftan, bu yıl uygulamaya geçirilen program bütçe esasları çerçevesinde hazırladığımız 2021 yılı Performans Programı'mız da Komisyonun bilgisine sunulmuştur.

Bu vesileyle 2021 yılı bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyor, destek ve katkı veren başta Başkanımız olmak üzere tüm Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerimize şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca, gösterdiğiniz sabırdan dolayı da çok teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, kapsamlı sunumunuz için ben de çok teşekkür ediyorum.

Şimdi müzakerelere geçeceğiz ama geçmeden önce Bakan Yardımcılarımızı ve bürokratlarımızı da tanımak istiyoruz. İlk sıradan başlayalım.

Buyurun lütfen.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Tekrar, bütün arkadaşlarımıza Komisyonumuz adına hoş geldiniz diyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin

*Hesap Kanun Teklifi (1/280) ve Sayıştay tezkereleeri **

a) *Dışışleri Bakanlığı*

b) *Avrupa Birliği Başkanlığı*

c) *Türk Akreditasyon Kurumu*

ç) *Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı*

d) *Türkiye Ulusal Ajansı*

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Şimdi, müzakerelere başlayacağız.

Önce şunu hatırlatmak istiyorum: Öncelikle gruplarımıza söz vereceğiz, yirmişer dakika olmak üzere her gruptan bir temsilci arkadaşımız söz alıp konuşacak, ardından Komisyon üyesi olan arkadaşlarıma söz vereceğim, her birinin onar dakika söz süresi vardır daha sonra Komisyonumuz dışından gelen değerli milletvekili arkadaşlarımıza söz vereceğim, beşer dakikadır süreleri.

Şimdi bir uyarıda bulunmak istiyorum. Malum Covid şartlarındayız. Özellikle, Komisyonumuz dışından gelen değerli arkadaşlarımıza sıranın saat 16.00'dan 17.00'dan önce gelmediğini geçmiş tecrübemizden biliyoruz. Salonu havalandırıyoruz, aralarda dezenfektan çalışmaları yapılıyor filan ama sayıyı ne kadar salonda azaltırsak malum sağlık açısından o kadar olumlu bir durum oluşacaktır, arkadaşlarımızın anlayışını rica ediyorum.

Ayrıca, bazı arkadaşlarımız ilave sandalye talebinde bulunmuşlar. Bu konuda da görevlilerimize lütfen anlayış gösterelim, ilave sandalye koymayalım. Bu konuda da yine değerli vekil arkadaşlarımızın anlayışını beklediğimi ifade etmek istiyorum.

Şimdi görüşmelere geçiyoruz.

İlk sözü Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Ünal Çeviköz'e veriyorum.

Sayın Çeviköz, süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, Sayın Bakan Yardımcıları, Dışışleri Bakanlığının değerli mensupları, sevgili meslektaşlarım, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Dışışleri Bakanlığının bütçesini değerlendirmek üzere söz almış bulunmaktayım.

Sayın Bakan, sunumuzun için çok teşekkür ederim, dikkatle dinledim. Öncelikle, bu yıl Dışışleri Bakanlığı bütçesi olarak teklif edilen 5 milyar 786 milyon 984 bin Türk liralık miktarın bir önceki yıla göre yüzde 24'lük artış gösterdiğini memnuniyetle gördüğümü belirtmek isterim. Fakat bütçe teklifinin genel bütçeye oranına baktığımız zaman geçen yıl oran binde 4,58 iken bu yıl 4,29'dur. Bu da Dışışleri Bakanlığı bütçesinin genel bütçe içinde son yedi yıldaki en düşük oranıdır. Dışışleri Bakanlığının 2019 İdari Faaliyet Raporu'nda "yumuşak gücümüzün pekiştirilmesi, temel stratejiler ve öncelikler arasında" gösteriliyor. Malum, yumuşak gücün en önemli kurumsal ayağı Dışışleri Bakanlığıdır. Bakanlığın genel bütçe içindeki payına baktığımız zaman maalesef yumuşak gücün pekiştirilmesi stratejisinin sadece kâğıt üzerinde ve göstermelik kaldığını görüyoruz. İktidarın daha önce olduğu gibi önümüzdeki yıllarda da yumuşak gücümüzü öncelemeyeceği anlaşılıyor, bunu baştan vurgulamak isterim.

* (1/281) ile (1/280 esas numaralı Kanun Teklifleri 21/10/2020 tarihli 3'üncü toplantı tutanağına ektir.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan; elbette, sadece bütçeye bakarak yumuşak gücü pekiştirilmesi mümkün olmuyor, zira iktidarın dış politikası şöyle bir bakacak olursak: Uluslararası toplumdan izole ve yalnız, neredeyse bütün komşularıyla problemlili, yedi kıtadan kendine düşman üreten, komşularının toprak bütünlüğüne saygı duymayan, ideolojik takıntılara hapsolmuş, sağduyudan uzak, dengeli bir dış politika izlemeyen, en önemlisi iç ve dış politikamızın mihenk taşı olan “Yurtta barış, dünyada barış.” söylemiyle hesaplaşmaya yeltenen, proaktif dış politika söylemleriyle ülkemizi maceraperest bir anlayışla vekâlet savaşlarının baş aktörü hâline getiren bir dış politikanın yumuşak güçle uzaktan yakından ilgisi yoktur. Yine de saygıdeğer bürokratlarımızın bugünkü Türkiye gerçekleri altında raporda böyle bir önceliğe yer vermesi umut verici. Dışişleri Bakanlığının kurumsal olarak önceliğinin ne olduğunun kayıtlara geçmesi sağlanmış. Siyasi iktidar dışarıdan yaptığı siyasi atamalarla Dışişleri Bakanlığını zayıflatmak istese de kurumsal omurganın henüz yıkılmadığını memnuniyetle görüyoruz. Buradan şu da anlaşılıyor: Bugün izlenen dış politika Dışişleri Bakanlığının dış politikası değil, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin sonucu olan tek adam diplomasisidir.

Yumuşak gücü öncelememenin sonuçları maalesef oldukça ağır oluyor. “Sahada da masada da güçlü Türkiye.” deniyor ama atılan her adımda ülkemize ana masada yer verilmiyor. Yer verilen masalarda da ülkemiz, tıpkı İdlib’de olduğu gibi, gerçekleşmesi imkânsız görevlerin altına itiliyor. Örneğin, İdlib’de Türkiye, gözlem noktalarının bazılarını yeniden konumlandırmak durumunda kaldı ama bu, şubat ayında 40 askerimizi şehit vermeden önce yapılmalıydı. Yapılsaydı böyle bir kayıpla karşılaşmaz ve yas tutmazdık. Üstelik, ne tesadüftür ki bu yeniden konumlandırma, Rus basınında Rusya’nın Türkiye’den bu yönde isteğinin olduğu haberleri yer almaya başladıktan sonra gerçekleşti.

İdlib’deki tehlike bununla da sınırlı kalmıyor. Bugün iktidarın izlemiş olduğu dış politika nedeniyle ülkemizin güneyinde radikal terör örgütleriyle sınır komşusu olduk. Türkiye, radikal unsurların iltica istediği bir ülke konumuna getirildi. IŞİD emirleri sınırlarımızın içinde bir yakalanıyor, bir bırakılıyor. Örneğin, Göç İdaresi, Fransa’da radikal İslamcı oluşumlarla ilişkili olduğu ve terör eylemlerini meşrulaştırdığı gerekçesiyle derneği kapatılan, bunun üzerine Türkiye’den sığınma talebi isteyen İdriss Sihamedi’ye “Evraklarınızı gönderin.” diye bir yanıt gönderdi yani tüm dünyaya “Teröre destek verenlere biz seve seve kucak açarız.” mesajı veriliyor. Bu davranışla, Avrupa’da Müslümanlar ile radikal terör unsurlarının bir tutulması algısına nasıl zemin hazırlandığının farkında değil misiniz? Nasıl bir ateşle oynandığının farkında değil misiniz?

Sıkça başvurulmuş bir diğer terim de “oyun kuruculuk”. Hatırlatmak isterim, Birleşmiş Milletler öncülüğünde Libya’da imzalanan kalıcı ateşkenden memnun olmayan tek ülke Türkiye. Yine getirilen tezkeredeki ifadelerde gördük, Suriye’de hem de Astana’nın garantör ülkelerinden biri olarak, Suriye’nin barışa ve huzura kavuşmasından vazgeçilmiş durumda.

Değerli milletvekilleri, adı önceleri “Özgür Suriye Ordusu” olan, şimdilerde “Suriye Millî Ordusu” olarak bilinen ve iktidar tarafından Kuvayımilliye’ye de benzetilen askeri oluşum hakkında bir düşünce kuruluşu -adı malum: SETA- tarafından bir rapor hazırlandı ve 18 Kasım’da Türkçe ve İngilizce olarak SETA’nın internet sitesi üzerinden yayımlandı. Bahse konu raporu bugün bütçede gündeme getiriyor olmamın elbette bir nedeni var. Raporda, Cumhurbaşkanlığı Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu üyesi de olan ve bu düşünce kuruluşunun Genel Koordinatörü rapora yazdığı önsözde “Raporun yazarı, Türkiye’nin Suriye’deki yerel müttefiki olan Suriye Millî Ordusu hakkında verilere dayanan bilgiler sunmakta ve Türkiye kamuoyunda Suriye Millî Ordusu ve askerlerini tanıtmaktadır.” diyor. “Her ne kadar Suriye Millî Ordusu hakkında Türkçe literatürde farklı çalışmalar bulunsun da bu rapor, somut rakamlar ve veriler sağlaması açısından kendi alanında bir ilktir.” diyor.

Rapordaki Suriye Millî Ordusu savaşçılarına yöneltilen yaş ve kaç yıldır savaşta yer aldıklarına yönelik soruların yanıtları Suriye Millî Ordusu saflarında savaşanların bir bölümünün çocuk yaşta silah altına alındığını ortaya çıkardı. Rapor, anketi yanıtlayan Suriye Millî Ordusu milislerinin yüzde 7,85'inin 18-20 yaş arasında olduğunu bildirirken sadece yüzde 3,66'sının iki ve daha az yıldır Suriye Millî Ordusu saflarında savaştığını açıkladı. Bu veriler, ankete katılan Suriye Millî Ordusu savaşçılarının en az yüzde 4'ünün 18 yaşından küçükken Suriye iç savaşında savaşmaya başladığını ortaya koydu. Suriye'deki iç savaşta yer alan grup ve örgütlerin tamamına yakınının çocuk savaşçı savaştığına dair bulgular daha önce Birleşmiş Milletler raporlarına da yansımıştı fakat iktidar tarafından bu raporlara gereken özen gösterilmiyordu. Şimdi Cumhurbaşkanlığı Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu üyesinin de bilgisinde olan bu raporla ilgili olarak ne yapılacak? Üstelik, bunlar ortaya çıkınca söz konusu rapor kurumun sitesinden de kaldırıldı. Bu rapordaki bilgiler, üstü örtülemeyecek kadar vahimdir.

Değerli milletvekilleri, söz konusu bu tür raporlarla ve menfi olaylarla ilgili uyarımızı yapmak zorundayız çünkü Türkiye'nin bunlardan ciddi anlamda müteessir olacağından endişe ediyoruz. Ülkemizi ve kahraman askerlerimizi bu unsurlarla, hele Kuvayımilliye'ye benzeterek yan yana getirmenin ne kadar tehlikeli olduğunu hepimizin görmesi gerekiyor. Hele hele 2021 yılına girerken girişimci ve insani dış politikadan söz ediliyorsa sizden daha çok insani dış politika uygulamanızı bekliyoruz Sayın Bakan. Girişimciliği de Türk Silahlı Kuvvetlerinin meşruiyeti olan ortaklar seçerek göstermenizi bekliyoruz.

Hep “dış politikada atılan hatalı adımlar” diyoruz, muhtemelen merak ediyorsunuzdur “Nedir bu hatalı adımlar?” diye. İsterseniz önce, dışarıdan verilen sufleri sayalım: Rusya devlet Başkanı Putin hatırlattı diye Suriye'yle 1998 yılında imzalanan Adana Mutabakatı hatırlanıyor, Trump istedi diye Rahip Brunson hapisten çıkarılıp Amerika Birleşik Devletleri'ne teslim ediliyor, Almanya Başbakanı Merkel istedi diye Oruç Reis, Antalya limanına dönüyor. Oysa gerçekten ulusal bir dış politika izlenmiş olsaydı Adana Mutabakatı Putin'den değil, biz muhalefet partilerinden öğrenilmiş olacak ve duyulmuş olacaktı. Oruç Reis, Süleyman Şah Türbesi gibi oradan oraya savrulmayacaktı.

Rusya'yla ilişkiler asimetrik bir hâl aldı. Astana'nın 2 garantör ülkesi Rusya ile Türkiye'nin, Suriye'de olduğu gibi Karabağ'da barışın yeniden tesis edilmesi konusunda gösterdikleri çabaları elbette önemsiyoruz ancak Rusya ile Türkiye arasında dış politikada birden çok cephede anlaşmazlık yaşanıyor. Bu da ilişkilerin yanlış zeminde olduğunu gösteriyor, bunu Azerbaycan-Ermenistan savaşında da gördük.

Şunu açıklıkla bir kez daha vurgulamak isterim: Azerbaycan, işgal altındaki topraklarını kurtarmak için hem sahada hem masada muhteşem bir zafer kazanmıştır. Şehitlerine rahmet, gazilerine hürmet, muzaffer Azerbaycan ordusuna da minnet olsun.

Ateşkes sağlandıktan sonra Türkiye'nin barış gücü içerisinde olacağı deklare edildi. Bunun üzerine Rusya'dan anlaşma metnini hatırlatan açıklamalarla bunun doğru olmadığı söylendi.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Hayır, gerçek...

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Bugün bakıyoruz; Türkiye, barış gücü içinde falan yok.

(AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Karşılıklı konuşmayalım arkadaşlar, lütfen hatibi dinleyelim. Süreniz geldiğinde cevabını verirsiniz.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Sadece ateşkesin denetimi için kurulacak ortak merkezde gözlemcilik yapacaktı. Acaba, bu çelişki söylenenleri anlamamaktan kaynaklanıyor yoksa anlamak istememekten mi, yoksa iç politikada gösteriş yapmak için mi? Bu kadrolar, Türkiye Cumhuriyeti’ni neden böyle söyledikleriyle gerçeklerin uyuşmadığı bir duruma düşürüyorlar?

Bu durum, ülkemizi rasyonel, güvenilir, inandırıcı bir dış politika izlemekten alıkoymuyor. Dış politikamız irrasyonel ve tutarsız adımlardan kurtulmalıdır.

(AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, dinleyelim hatibi, sıra geldiğinde cevabını verirsiniz, görüşlerinizi ifade edersiniz.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Şimdi, tutarsızlık dedim ya, hani “Neymiş o tutarsızlık?” diye aklınızdan geçebilir; olur ya, iktidarın dış politikasını tutarsız görmeyebilirsiniz. Ben anlatayım size, dinleyin: Doğu Akdeniz’in en önemli aktörlerinden olan Mısır yönetimiyle “darbeci” denilerek diplomatik ilişkilerin seviyesi düşürülüyor. Üstelik, Sudan Devlet Başkanı El-Beşir gibi darbecilerle ilişkiler daha hâlâ hafızalardayken darbeyle yönetime gelen yeni gruplarla, müttefiklik oluşturmak adına, Mali’de darbeci yönetimle masaya oturuluyor. Merak ediyoruz, bu darbecilik endeksinde Sisi’nin puanı diğerlerine göre neden düşük acaba? Libya’da Birleşmiş Milletlerin tanıdığı hükümeti meşru sayıp Suriye’de Birleşmiş Milletlerin tanıdığı hükümetle hasım olunması gibi bir çifte standardın açıklaması bir türlü yapılamıyor.

(AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Biden’a sorsaydınız bir!

CAVİT ARI (Antalya) – Siz çok sordunuz, çok!

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) – Sayın Bakanım artık trolleri buraya mı getiriyorsunuz?

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Böyle bir şey diyemezsiniz! Milletvekillerine “troll” diyemezsiniz!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – O nasıl bir tabir, karşında bir hanımefendi var!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşmayalım.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Böyle bir üslup olur mu ama Sayın Başkan?

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – İhracatımızda önemli yerlere sahip İsrail, Mısır, Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan gibi ülkelerle kavga edilerek ülkemizin ticaretine zarar veren hamleler birbiri ardından geliyor.

(AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sıra geldiğinde cevaplarını verirsiniz, lütfen...

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Bütün bunlardan da önemlisi, iç politik mülahazalarla kötü yönetişin ve başarısızlıkların üzeri dış politikada hamasi söylemlerle örtülmeye çalışılıyor.

(AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, hatibi dinleyelim, sıra geldiğinde cevabını verirsiniz.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Dinleyin, dinleyin; daha Kıbrıs’ta yediğiniz halıtları da anlatıyorum, dinleyin.

Değerli milletvekilleri, Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen, değerli arkadaşlar, sükûneti sağlayalım.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Sayın Başkan, beni hiç etkilemiyor, siz merak etmeyin; ben devam ediyorum, onlar parazit yapmaya devam etsinler.

(AK PARTİ sıralarından gürültüler)

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Biz parazit yapmıyoruz, doğruları söylüyoruz!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşmayalım.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti denildiğinde 3 konu gündeme geliyor.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sen bize anlatacağına, git Biden’a anlat bunları!

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Birincisi, Ersin Tatar’ın Cumhurbaşkanlığı oluşu; ikincisi iktidarın Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ne bakışı değiştireceğini iddia ettiği, 5 dönümlük arazi üzerine yeni bir Cumhurbaşkanlığı makamı yapılması teklifi; üçüncüsü de Maraş’ın açılması.

(AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – “Manda ve himaye kabul etmeyiz.” derken demokrasiyi...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sıra geldiğinde görüşlerinizi ifade edersiniz lütfen arkadaşlar.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Yazıklar olsun sana! Atatürk’ün kemikleri sızlıyor!

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Değerli milletvekilleri, 27 Mayıs 2020 tarihinde 2020 Yılı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İktisadi ve Mali İşbirliği Anlaşması imzalandı. Anlaşmayla 2 milyar 288 milyon 276 bin liralık kaynağın, Türkiye’den Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ne, hibe ve kredi şeklinde aktarılmasını içeren anlaşma “ARMA modeli” olarak adlandırılan Türkiye Kuzey Kıbrıs altyapı ve reel sektör için mali işbirliği aracı çerçevesinde oluşturuldu.

Şimdi, bütün bunların hepsinden Türkiye’den Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ne savunma için 650 milyon Türk lirası, altyapı için yaklaşık 273 milyon, reel sektör yatırımlarına 116 milyon Türk lirası ve bütçe açığına katkı olarak 1 milyar 150 milyon Türk lirası güçlü bir destek sağlandı. Elbette, her zaman Yavru Vatan’ın yanındayız. Ancak biz kapalı Maraş’ın statüsünü tartışırken kapalı Maraş’a TOKİ bir proje başlattı, kapalı Maraş’ın peyzaj düzenlemesi ve altyapı çalışmalarını kim yapacak biliyor musunuz? Konya Büyükşehir Belediyesi. Kimin eliyle? TOKİ eliyle. Şöyle bir hatırlatalım: Çevre ve Şehircilik Bakanı, 28 Ekim 2020 tarihinde kırk altı yıldır kapalı olan ve 8 Ekimde bir kısmı halkın kullanımına açılan kapalı Maraş’a ziyarette bulundu. Bakana ziyareti sırasında kimler eşlik etti dersiniz? Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Turizm ve Çevre Bakanı, Türkiye’nin Lefkoşa Büyükelçisi, Gazimağusa Belediye Başkanı, Konya Büyükşehir Belediye Başkanı, Toplu Konut İdaresi Başkanı ve beraberindeki heyet eşlik etti.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Kapalı Maraş’ı açtık, açılmasını destekledik.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Destekledik.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Ök, lütfen, sıra geldiğinde görüşlerini ifade edersiniz.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – TOKİ, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’yle çevre ve şehircilik alanında altyapı, içme suyu, kanalizasyon ve çevre düzenlemeleri gibi birçok alanda iş birliği yapıyor. Kapalı Maraş’ta yapılacak çevre ve düzenlemesi ve altyapılara ilişkin çalışmaları da Konya Büyükşehir Belediyesi ve TOKİ Başkanlığı bünyesinde hızlı ve aslına uygun şekilde yapacaklarını dile getirdi. Peki, Konya Büyükşehir Belediyesinin Kıbrıs’ta ne işi var? Konya Büyükşehir Meclisinde

kapalı Maraş'la ilgili son durumu aktaran Başkan Cumhurbaşkanının talimatıyla orada çeşitli işler yürütüldüğünü söyledi. Şimdi, soruyorum TOKİ, neden Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne âdeta bir çıkarma yapmıştır? (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Siz niye şikâyet ediyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, katılmak zorunda değilsiniz, dinleyin lütfen, sıra geldiğinde görüşünüzü ifade edersiniz.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Diplomasiyle çözemediğiniz sorunları beton dökerek mi çözeceksiniz?

Avrupa Birliğiyle ilişkilere bakıyoruz, Gümrük Birliğini güncellemek için yola çıkıp...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Hayret bir şey ya! Böyle bir şey sana yakışıyor mu?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, lütfen ama lütfen, tamamlasın konuşmasını.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – ...Avrupa Birliği ülkelerinden birine yani Fransa'ya hem de bir partinin il kongresinde boykot çağrısı yapmak da yine bir iktidara özgü, müstesna bir örnek olsa gerek.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Biden'e git.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Hem de bir zamanlar vize serbestisi ve gümrük birliğinin güncellenmesi için apar topar geri kabul anlaşması ve 18 Mart Mutabakatı imzalanmasına rağmen ama bugün bir yandan geri kabul anlaşması askıya alınıyor, diğer yandan 18 Mart Mutabakatı'nın yenilenmesi için çabalıyor, sanki bu anlaşmayı imzalayan iktidarın kendisi değilmiş gibi.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Hiç yakışıyor mu, hiç yakışıyor mu?

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Sırası gelince konuşun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, lütfen sükûneti sağlayalım. Konuşmacı devam etsin, katılmak zorunda değilsiniz görüşlerine, daha sonra kendi görüşlerinizi ifade edersiniz, lütfen...

CAVİT ARI (Antalya) – Biraz saygılı olun ya.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Şimdi, bunlar tutarsızlık değil de nedir? Diplomatik ve ticari anlaşmaların ruhuna aykırı şekilde hem de mütekabiliyetin gereği bile olmadan hatta Fransa'da vatandaşların bir ülkeye boykot uygulamasının kanunen yasak olmasına rağmen ülkemizi Avrupa Birliğinden daha da uzaklaştıracak adımlar atıyorsunuz. Ama sonra yine bir il kongresinde Türkiye'nin yönünün Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri olduğu açıklanıyor. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – İcinizi yakıyor, incinizi yakıyor.

CAVİT ARI (Antalya) – Biraz saygılı olun ya.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Değerli milletvekilleri, bu, dış politika değildir -dinleyin, dinleyin- Dış politika denilenerek yapılan, bir rüzgâr gülü hikâyesidir. Bu, bir rüzgâr gülü hikâyesinden başka bir şey değildir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, lütfen dinleyelim. Karşılıklı konuşma usulümüz yok bizim, lütfen, lütfen... Sıra geldiğinde ifade edersiniz.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Muhataplarınız da artık bu yön değiştirme hamlelerini inandırıcı bulmuyorlar, dikkate de almıyorlar. Avrupa Birliği 2020 ülke raporunda geçtiğimiz haftada açıklandı, raporda 26 kez “geriye gitme”, 38 kez “ilerleme yok”, 33 kez “az ilerleme” ifadeleri kullanılmış. Üstelik söz konusu rapor ilk defa Türkçeye çevrilmeden bekletildi, Cumhuriyet Halk

Partisinin kamuoyu yaratması sonucunda da Türkçeye çevrildi. Bu durum aslında, iktidarın Avrupa Birliğine tam üyeliği ulusal bir hedef olarak görmeyip sadece sözde bir stratejik ortaklığa indirgemiş olduğunun göstergesinden başka bir şey değildir.

Bakıyorum, 2019-2023 Strateji Planı'nda "Avrupa Birliği müktesebatına uyum süreci göz önüne alınarak Avrupa Birliğine katılım için ulusal eylem planı güncellenecek." deniyor. Sayın Bakan, üyelik müzakereleri başlayalı on beş yıl oldu, siz hâlâ eylem planı güncelliyorsunuz. Tüm üyelik için katılım müzakerelerini sonuçlandırmak bahsediliyor ama Brüksel'de on beş gün sonra Türkiye'ye yatırım kararı çıkacağından söz ediliyor.

Bakıyorum, bütçede 2019-2023 dönemi kapsayan strateji planında ülkemiz ile Afrika ülkeleri arasında ticaret hacminin artırılacağı söyleniyor. Ardında da "Türkiye-Afrika ortaklığı 3'üncü Zirvesi gerçekleştirilecek." deniyor. Sahi bu zirveler beş yılda bir yapılmayacak mıydı? İlki 2008 yılında yapılmış olan bu zirvelerin 3'üncüsünün 2018 yılında yapılmış olması gerekmez miydi? Yani bu geri kalmanın sebebi nedir? Ben bunu anlamış değilim.

Ama haksızlık etmeyelim, biraz evvel Sayın Bakan kendisi de açıkladı Uygur Türkleriyle ilgili politikayı. Yumuşak gücümüzün öncelendiği tek bir konu var, o da etnik, dinî ve kültürel bağlarımızın olduğu Uygur Türkleri. İktidar, Uygur Türklerinin maruz kaldığı İnsan haklarına ve uluslararası hukuka aykırı, giderek ağırlaşan duruma duyarlılık gösterdiğini iddia ediyor ama 3'üncü komitede 36 tane ülkenin altına imza attığı ülkeler arasında Türkiye yok. Neden? Çünkü "Aman Çin'i kızdırmayalım." diye yumuşak güç göstererek yumuşuyor da yumuşuyorsunuz, yumuşadıkça yumuşuyorsunuz.

Değerli milletvekilleri, Türkiye'nin dış politika alanında içinde bulunduğu gerçekliğin resmini çizmek zorundayız. Bunu bugün yapmazsak yarın çok geç olacak, onun için bütçe görüşmeleri bu hataları, tutarsızlıkları, çelişkileri ortaya koymanın tam da yerini ve zamanını oluşturuyor. (Gürültüler)

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sen doğrusunu yap!

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) - İktidar dış politikada büyük bir hezimet içindedir. Ülkemiz bölgesinde çözüm üreten bir ülke olmaktan hızla uzaklaşarak kriz üreten bir ülke konumuna sürüklenmiştir.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – İyi ki varsın da düzeltiyorsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Aydemir lütfen.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) - Bu nedenle bugün en haklı olduğumuz konular dâhil iktidarın siyasi kavgalarının bir parçası hâline gelmektedir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar böyle bir usul yok.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Uygulanan dış politika Türkiye için başlı başına bir güvenlik tehdidine dönüşerek ülkemizin geleceğini ipotek altına almıştır.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Senin gibi olmaktansa...

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) - Türkiye'nin dış dünyada yeniden saygınlığını kazanması...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen sükûneti sağlayalım. Konuşmacı tamamlasın.

CAVİT ARI (Antalya) – Bir susun ya.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Güvenilir, güçlü ve etkin bir ülke konumuna gelmesi ancak tarafsız, adil ve akılcı bir dış politikayla mümkündür. Bunun için kavgacı sizin gibi, hamasi sizin gibi, şahsileşmiş, dogmatik ve maceracı tek adam politikalarına son verilmelidir.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – PYD terör örgütüdür diyebiliyor musunuz?

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) - Bir temennim var o da Sayın Bakana yönelik...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar sıra geldiğinde söz aldığınızda cevap verirsiniz. Lütfen.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Biden seni bekliyor, git.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – ...siz umut kestiniz, Biden’a umut bağladınız.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Sayın Bakan, ben Türkiye Cumhuriyeti’nin Dışişleri Bakanlığının bütçesinin genel bütçe içinde yüzde 5’in altında değil, çok üzerinde olduğu günleri görmek istiyorum. Gururla görev yapıp, şerefle emekli olduğum Bakanlığımın bunu birçok yüksek oranlı bütçe paylarına sahip olan kurumlardan daha fazla hak ettiğine inanıyorum. Bu istikrarsız politikaların yarattığı sorunlarla bire bir uğraşan Dışişleri Bakanlığı personelimize de sabır diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ –Arkadaşlar, rica ediyorum. Lütfen.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) - Sayın Bakan...

Salonda çok parazit var, umarım dediklerimi iyi anlamışsınızdır.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – En büyük parazit sensin.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Parazit sensin.

CAVİT ARI (Antalya) – Bu ne saygısızlık ya.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Bizim arkadaşlar da anti-jamming kullanmaya çalıştılar. Onun için gürültü daha da arttı ama parazitlere rağmen anladığınızı umuyorum.

Çok teşekkür ederim. Saygılar sunarım.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – En büyük parazit sensin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar bir saniye sükûneti sağlayalım lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) – Bu ne Sayın Başkanım ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – HDP grubu adına Hişyar Özsoy’a...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bu şekilde müzakere olmaz.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Olur olur. En çok laf atan sensin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan sen de çok yapıyorsun aynı şeyi. Lütfen. Sen de aynısını yapıyorsun. Hiçbiriniz yapmayın lütfen.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Her açıklamada Sayın Paylan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, şimdi HDP Grubundan Sayın Hişyar Özsoy’a söz veriyorum. Sayın Özsoy, süreniz 20 dakikadır.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – “Hamaset yapıyorsunuz.” diyor ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun lütfen.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Cevap vermeyecek miyiz?

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saniye Sayın Özsoy.

Değerli arkadaşlar sükûneti sağlayalım lütfen.

Rica ediyorum.

Bir söz verdim, sükûneti sağlayalım.

Burası Plan Bütçe Komisyonu, belli seviyesi olan bir Komisyonumuz. Lütfen, bu seviyeyi hep birlikte koruyalım; bu, hepimizin ortak sorumluluğu.

Sayın Özsoy size söz veriyorum.

Buyurun.

Tekrar sürenizi başlatıyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Az bile az.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen Sayın Ök.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Onun söylemlerine.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Artık başlatıyorum, buyurun.

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hepiniz hoş geldiniz.

Tabii, yürütme olarak buradasınız. Maalesef yasama olarak çok böyle iç açıcı bir durumda değiliz, müzakere etme biçimimiz itibarıyla.

Değerli Başkanım, benim sizden de ricam, ben Ünal Bey’i tebrik ediyorum şu açıdan: Bütün o gürültüye rağmen konuşabildi. Vallahi ben yapamıyorum bunu, çok samimi söylüyorum. (Gürültüler)

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – İçinizden gelmiyor.

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Arkadaşlar, çok müdahil oldukları zaman dağılıyoruz, konuşamıyoruz; dolayısıyla öylesi durumlarda Sayın Başkanım ben susacağım sizden de daha sonra süreme eklemenizi rica ediyorum. Sizin takdirinize bırakıyorum.

Kıymetli arkadaşlar, tabii, Meclisteyiz. Meclis istişare yeri. Biz -en azından beş yıldır, beş bütçedir Sayın Bakan geliyor- burada istişare etmeye çalışıyoruz fakat doğrusu Meclis’te çok fazla yaptığımız bir istişare söz konusu değil çünkü muhalefetin, neredeyse yüzde elliye varan muhalefetin bütçenin içeriğine dair, kullanılmasına dair çok fazla bir etkisi olmuyor. Yapılan eleştirilerin de biz çok fazla dinlenilmediğini, kale alınmadığını düşünüyoruz.

Şimdi, geçen sene 2019 bütçe konuşmasına dair biraz notları karıştırdım. Dün, baktım yani hani geçen seneden bu seneye durumumuz nedir? Sonra 2018’e baktım, 2017’ye baktım, böyle geçmişe doğru baktım. Gerçek olan şöyle bir durum var: Sayın Bakan, kırk kırk beş dakika bir sunumunu yaptı, doğal olarak yani yaptıklarını anlattılar. İyi olmayan bir şey, içinde çok özeleştirel herhangi bir şey bulamadık, şahsen dikkatlice de takip etmeye çalıştım.

Şimdi, her sene milyarlarca para veriliyor Dışişleri Bakanlığına. Dışişleri Bakanlığı ne yapar? Aslında işi bir taraftan çok basit, tanımlama itibarıyla ama bir taraftan da zor. Bütün dünyada Türkiye’nin bir bütün olarak ulusal çıkarlarını temsil etmek, bunları savunmak zorunda fakat -daha önce de ifade ettik, tekrar ifade etmekte fayda var- ulusal çıkarı tariflerken ulusa danışmak lazım, genele danışmak lazım, muhalefet dâhil. Dolayısıyla bu konuda Türkiye’nin ulusal çıkarlarını tarif ederken Hükûmetinizin, partinizin ya da içinde birlikte ittifak olduğunuz kesimlerin, çıkarlarını ulusal çıkar olarak sunuyorsunuz ve bunu da Türkiye’nin genel çıkarı olarak sunuyorsunuz. Biz bunu eleştirdiğimiz zaman, işte Türkiye’nin çıkarlarına, ulusal çıkarlarına karşı gelen hainler, vesaire gibi birtakım yakıştırmalarla maalesef yüz yüze kalıyoruz. Geçen seneki konuşmalarda şöyle bir ifadem olmuş: Türkiye’nin dış politikasının bir hedefi yok, bir eksen ve yürümesi de yok. Yoğunlukla reaksiyonel, tepkisel -yani durumlara tepki veren- önemli oranda transaksiyonel bir diplomasi yani spesifik konular üzerinde böyle hani pazarlıkla yürütülen birtakım diplomatik girişimler söz konusu.

Daha önce de söyledik, altını çizelim, dış politika sürekli olarak iç politika malzemesi olarak Türkiye’de maaalesef kullanılıyor. Çok küçük bir örnek vereyim. Mesela Cumhurbaşkanı birkaç gündür ya kongrelerde yaptığı konuşmalarda Avrupa Birliğine dair fikirlerini açıklıyor. Yani bunun yeri var, bakın Avrupa Birliği Başkanlığı var, Dışişleri Bakanlığı var, yüksek istişare kurulları var, oturursunuz müzakere edersiniz fakat seçim meydanlarından, kongre alanlarından bir şekilde mesaj vererek bir hani diplomatik söylem tutturuyor. İç politika malzemesi dedik. Son derece popülist, yoğunlukla militarist, özellikle son birkaç yıl içerisinde yani askeri gücü diplomatik kanalları açmak için kullanan, diplomasiyi genel anlamda bir asayiş meselesine indirgeyen bir yaklaşım söz konusu. Çünkü ben daha önce de bütçedeki tartışmaları dinledim, birçok arkadaş kendi asayişimizi, güvenliğimizi sağlamak için böyle daha agresif, daha saldırgan bir dış politika izlememiz lazım gibi meşrulaştırmaya çalışıyorlar.

Bunun dışında kurumsallıktan uzak yani kurumlar önemli oranda dağıldı, liderlere dayalı... Geçen sene öyle demişiz, çoğu zaman işte “Dostum Trump”, “Dostum Putin” şeklinde giden yani şahsileşmiş ilişkilerin önem kazandığı -kurumsal ilişkiler tam anlamıyla kaybolmuyor ama daha böyle şahsileşmiş- ilişkilerle giden bir süreç. Şimdi, bunun sonucunda ne? Şu an 2020 yılındayız, 2021 yılında kullanacağınız bütçeyi tartışıyoruz, Türkiye’nin genel durumu ne? Genel durumu önemli oranda bir diplomatik izolasyon içerisinde Türkiye. Sadece Batı’yla yaşadığı meselelerde değil kıymetli arkadaşlar, hemen birkaç örnek vererek gireyim böyle bir, bir. Şimdi, Amerika Birleşik Devletleri’yle S-400, Suriye meselesi, Halkbank davası gibi işte Fetullah Gülen’in iadesi gibi birçok konuda Türkiye ile Amerika arasında bayağı zamandır problemler devam ediyor. Geçen dönem Trump’la kurulan şahsi birtakım ilişkiler üzerinden, biraz kısmen damat diplomasisi üzerinden belli bir mesafe alındı fakat... Ha, şunu da söylemeden geçemeyeceğim, seçim sonuçlarını Türkiye’deki televizyon kanallarından izlerken çok ibret verici bir durum vardı. Sayın Bakan, gerçekten Hükûmete yakın kanallar nasıl bir Trumpçı olmuşlardı, ben hayretler içinde kaldım. Yemin ediyorum, çok tuhaf bir durumdu. Bunu şunun için söylüyorum: Yani şunu anlıyoruz, Sayın Cumhurbaşkanı ile Trump arasında belli bir ilişki hani söz konusu vesaire de ya Trump, görmüş olabileceğimiz Amerika tarihinde en ırkçı, en İslam karşıtı insan, bunu bu kadar aleni bir şekilde söylüyor. Hani muhafazakâr değerlere, hani İslami değerlere saygısı olduğunu iddia eden kesimlerde Trump’çılık -bunu gerçekten izlemek- çok hazindi. Bu konularda Biden çok daha iyi midir, ayrı bir tartışma konusu fakat şunu söyleyebiliriz: Trump Türkiye’yle ilişkilerinde, Avrupa’yla ilişkilerinde kendisiyle başlayıp kendisiyle bitiren bir tarza sahipti; Avrupa Birliğinin liderleriyle didişiyordu, NATO’yla didişiyordu, biliyorsunuz. Sadece Amerika’daki dış politika kurumlarını dağıtmakla kalmadı, Transatlantik kurumlarını önemli oranda çöktürdü ve Türkiye’de açıkçası hem Amerika ile Avrupa arasındaki çelişkileri hem NATO içerisindeki çelişkileri hem Avrupa Birliği içerisindeki çelişkileri kullanarak belli bir mesafe aldı fakat Biden’ın gelmesiyle birlikte bireysel siyasetten kurumsal siyasete doğru bir geçiş olduğunu şimdiden görebiliyoruz. Dolayısıyla bundan sonra telefonun karşı tarafında konuşup ikna edebileceğiniz ya da manipüle edebileceğiniz bir Amerika Başkanı olmayacak; kurumlar var, Dışişleri Bakanlığı var, Savunma Bakanlığı var, var da var, Ulusal Güvenlik Konseyi vesaire. Dolayısıyla bir taraftan Türkiye-Amerika ilişkileri de önümüzdeki dönem çok daha zor olacak, öyle görünüyor. Artı, Amerika ile Avrupa özellikle NATO üzerinde birlikte çalışacakları için yani Batı bloku içerisindeki çelişkiler daraldığı için Türkiye’nin siyaset yapma imkânı o açıdan azalacak, çelişkileri birbirine oynayarak ve Avrupa ile Amerika’nın ortaklaşması sonucu Türkiye üzerinde özellikle yaptırımlar konusunda ciddi baskılar gelebilecektir.

Tabii ki Avrupa Birliğine baktarsak, biliyorsunuz 10 Aralıkta toplanacaklar, Türkiye’ye yaptırımlar dâhil birçok konuyu konuşacaklar Avrupa Birliği liderleri. Orada da belli bir sıkışma var, Sayın Bakan, siz çok iyi biliyorsunuz, ben de dış politikayı mümkün mertebe takip ediyorum. Çok uzun bir dönem,

yani Türkiye'nin NATO üyeliğine, Türkiye'nin jeopolitik konumuna sürekli atfeden İngiliz ve Alman muhafazakârlar bile artık yaptırımlar konusunda baskıları kaldıramadıklarını alenen söylüyorlar, böyle bir durum söz konusu.

Şimdi, biliyorsunuz Avrupa Birliğiyle müzakere süreci fiilî olarak askıya alınmış durumda; vize serbestiyeti konusunda son 6 madde kalmıştı, bir ilerleme yok o konuda, vize serbestiyeti konuşmuyoruz aksine yeşil pasaportlara dahi önceden bildirim şartı getiriliyor Avrupa'yla olan ilişkilerde. En son, tabii, Türkiye açısından en önemli olan gümrük birliği; bir taraftan gümrük birliğinin modernleşmesi tartışmaları yapılırken bazı Avrupalı Hristiyan demokrat siyasetçiler -bir kulis bilgisi olarak söylüyorum- bir bütün olarak gümrük birliğinin rafa kaldırılması gibi hiç düşünemeyeceğimiz şeylerin tartışılmaya başlandığını söylüyorlar kıymetli arkadaşlar.

Burada hemen Kıbrıs meselesine, Yunanistan meselesine girelim, diğer konular hakkında fikirlerimi paylaşacağım ama Kıbrıs ve Yunanistan meseleleri Libya, Karabağ ya da Suriye, Irak'taki durumların dışında, bunlardan farklı olarak Avrupa Birliğinin egemenlik alanı içerisinde olduğu için Avrupa Birliği neredeyse bir bütün olarak yan yana geliyor; burada, Avrupa Birliğinin kendi içinde bu bütünlüğü sağlamasında tabii, Cumhurbaşkanının da büyük bir katkısı söz konusu; geçen sene Merkel'e -daha geçen sene, yılı dolmadı- Almanya'ya "Nazi artıkları" -hatırlayın- Macron'a "ruh hastası" diyen Cumhurbaşkanı bu birkaç gündür yapılan kongrelerde "Biz Avrupa'yla birlikte geleceğimizi kurmak istiyoruz." gibi bir noktaya geliyor. Açıkçası 10 Aralıkta ciddi yaptırımlar söz konusu olabilir. Sayın İbrahim Kalın, Brüksel'e gitti, ön almaya çalışıyor; Erdoğan yumuşak mesajlar veriyor, ön almaya çalışıyor. Hatırlayacak olursanız iki ay önce kadar yine Avrupa Birliği yaptırımlar konusunda toplandığında, hemen öncesinde Oruç Reis limana çekilmişti ve en azından bir müzakere, bir diplomatik zemin yakalayalım diye birtakım girişimler olmuştu, o zaman yaptırımlar gelmemişti ama şöyle söyleyelim: Türkiye ile Avrupa, Amerika arasındaki ilişkiler yapısal bir kriz içerisinde, iki üç ay daha zaman alabilir ama Biden iktidara geldikten ve Avrupa'yla ilişkileri onardıktan sonra bu yapısal sorunlar bu şekilde ötelenebilecek sorunlar gerçekten olmayacaktır. Dolayısıyla önümüzdeki dönemde Batı yakasında ciddi anlamda bir diplomatik izolasyon derinleşecek. Yani Sayın Bakanın çizdiği portrenin dışında, resmin dışında biz son derece ciddi yaptırımlar gelebileceğini düşünüyoruz, ilişkileri allak bullak edecek bir seviyeye gelebilir fakat mesele sadece bu değil kıymetli arkadaşlar; Doğu Akdeniz'de Libya'daki durumlar yüzünden Türkiye'nin aynı zamanda Suudi Arabistan'la, Birleşik Arap Emirlikleri'yle, Körfez ülkeleriyle de ilişkileri allak bullak olmuş durumda.

Sayın Bakan, 2015 yılında şurada, Ankara Garı'nda IŞİD bombalarıyla, DAİŞ bombalarıyla 103 kişi öldürülmüştü biliyorsunuz hepiniz. Benim hatırladığım kadarıyla o zaman bile bayraklar yarıya inmemişti. Ankara'da 103 Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı insan, barış talep eden... Sonra Suud Kralı öldü, Türkiye'de bayraklar yarıya indirilmişti. Bunu daha önce Genel Kurulda konuşmuştuk. Şimdi, kendisi için, kralı için yarıya bayrak indirilen ülke Suudi Arabistan, şu an Türkiye'ye fiilî anlamda yaptırımlar uyguluyor ve Körfez ülkelerini de yaptırım uygulamaları konusunda teşvik ediyor.

Kuzey Afrika ülkelerinden Libya'daki meseleye dair bir iki küçük bir şey söyleyeyim Sayın Bakan: Hani, bu kargo gemisine Almanların çıkması, bunu araması vesaire, herkes oraya çok fazla takıldı fakat onun akabinde İngiltere, Almanya, Fransa, İtalya, birçok konuda yan yana gelemeyen bu ülkeler bir ortak açıklama yaptılar ve açıkça şunu söylüyorlar: "Libya'daki siyasal sürece müdahale olursa -kibar bir şekilde söylemişler- yani Türkiye eğer Libya'ya askerî malzeme ve milis göndermeye devam ederse, bu anlamda BM kararlarını hiçe sayarsa biz müdahale edeceğiz." Böyle, hani, çok da net, çok da diplomatik olmayan ifadeleri söz konusu.

Şimdi, kıymetli arkadaşlar, durumu böyle genel bir tarifiedikten sonra, şöyle bağlamaya çalışayım yavaş yavaş: Türkiye'nin iç politikasında da dış politikasında da hâkim olan bir güvenlikçi mantık söz konusu Sayın Bakan. Ben -zamanımız fazla yok- buna kısaca -tırnak içinde- fetihçi mantık diyorum yani her tarafı yeniden fethedeceğiz. Bu, Karabağ olur; bu, Suriye olur; bu, Libya olur; bu, Mavi Vatan, Doğu Akdeniz olur ama bir şekilde militarize edilmiş askerî yöntemlerle biz son derece sert bir şekilde buralara müdahale edeceğiz çünkü şöyle bir düşünce var: "Sahada olamazsak masada da olamayız." İlginç olan şu: Sahada olmaktan kasıt, sadece askerî anlamda sahada olmak. Yani mesela, sahada olmanın kültürel biçimleri var, ideolojik biçimi var, ekonomik biçimi var, diplomatik biçimi var, binbir türlü biçimi var ama en azından bizim burada duyduğumuz, Hükümetin sıklıkla dile getirdiği "Askerlerimizin botları yerde olursa biz masaya da oturuyoruz." Bakın, öyle olmuyor. Mesela, Libya'daki durumda gittikçe Türkiye'nin kontrolünden çıkan bir süreç söz konusu. Sizi temin ederim ki Libya'da -Libya için söylüyorum- Türkiye'nin desteklediği kesimler bile Fransa'yla, Mısır'la ilişkilerini düzelterip toparlamaya çalışıyorlar, rasyonel davranmaya çalışıyorlar; bir şekilde sadece Türkiye'ye angaje olarak orada iktidarda kalamayacaklarını, iktidar parçası olamayacaklarını pekâlâ biliyorlar.

Şimdi, iç ve dış politikayı büsbütün olarak bir asayiş meselesine indirgeyen Türkiye, bölgede tarihsel konumu itibarıyla yani bir Osmanlı bakiyesi bir ülke olması itibarıyla, bölgede olabilecek ideolojik, kültürel, bu yumuşak politikada aslında kullanılabilecek bütün bu güçlerini tüketmiş durumda. Ekonomik, kültürel, ideolojik, eğitim vesaire, bütün bu alanları, buradaki enerjisini soğurmuş, tüketmiş; asker, milis ve askerî malzeme ihraç eden bir noktaya savrulmuş dış politika itibarıyla. Çünkü Türkiye'nin yaşadığı meselelerin hepsine baktığımız zaman, hepsinde askerî gerilim söz konusu ve maalesef, Türkiye'nin, dönem dönem bu askerî gerilimleri aslında daha da azaltıp daha yumuşak bir şekilde arabulucu olma imkânı varken dahi, bu dönemin ruhu gereği bunu yapmaktan imtina ettiğini ve popülist, milliyetçi bir şekilde iç politika malzemesi olarak diplomasiyi, maalesef, kurguladığını görüyoruz.

Kıymetli arkadaşlar, ilginç bir durumu ben tekrar burada ifade edeyim. Sayın Bakan, geçen defa da söylediniz, konuşmanızda vardı geçen sene, bu sene de hatırlıyorum. Sürekli bir "soydaş diplomasisi"nden bahsediyorsunuz. Soydaşlık üzerinden bir diplomasi. Şimdi, benim anlayabildiğim kadarıyla soydaşlıktan kastınız yani bu ülkede yaşayan insanların soydaşlarını kastediyorsunuz anlayabildiğim kadarıyla. Soydaşlardan kastınız yani soy olarak Türk olanlar, Türkçe konuşanlar; anlayabildiğim kadarıyla. Şimdi, ben bir Kürt arkadaşınız olarak Türkiye Cumhuriyeti vatandaşım. Benim görebildiğim mesele Irak'ta, Suriye'de yaşayan Kürtlere soydaş gibi bakmıyorsunuz değil mi Sayın Bakan? Soru olarak bilahare cevaplarsınız. Soydaş milliyetçiliği üzerinden diplomasi tabii, hâliyle son derece sınırlı ve size açık söyleyeyim Türkiye'de yaşayan birçok insan kendisini bu söylemin dışında görüyor, ben dâhil olmak üzere. Bakın, konuşuyorsunuz aynı hassasiyetleri az önce Uygur Türklerine dair söylediniz, dönem dönem Bulgaristan'da yaşayan Türklere dair söyleniyor vesaire ama Türkiye'de 20 milyon Kürt var ve bir o kadar Kürt de Ortadoğu'da hemen Suriye, Irak, İran'da yaşayan Kürtler var. Tabii illaki o soydaş kavramını genişletin demiyoruz, kimse yanlış anlamasın. Soydaşlık üzerinden bir kimlik siyaseti, diplomaside bir kimlik siyaseti yapmanın son derece yanlış olduğunu düşünüyoruz. Bu, Azerbaycan olabilir; bu, başka bir şey olabilir; meseleye insani bir yerden, uluslararası hukuk açısından, hak, adalet açısından bakmak gerekiyor; etnik kimlik, ırksal kimlik üzerinden bakmamak gerekiyor. Maalesef Dışişleri Bakanlığının genel söyleminde böyle bir durum söz konusu.

Kıymetli arkadaşlar, son olarak Suriye meselesine girmek istiyorum. Suriye meselesinde -aslında herkes çok dedi de- ben daha önce Genel Kurulda göstermiştim. Ben de fotoğrafı burada göstermeye çalışıyorum. Sayın Bakan, siz de görün. Bir tanesi şu: Baba Esad'ın Arap Kemerî politikası, bu da

Cumhurbaşkanının Birleşmiş Milletlerde sunduğu resim. Burada az önce “Biz terör koridorunu engellemeye çalışıyoruz...” Bunun adı Arap Kemerî’dir Sayın Bakan, altını çizerek söylüyoruz, oradaki Kürtlerin oradan gönderilmesi, yerine Türkiye’nin desteklediği Arap kesimlerin oraya yerleştirilmesi. Yani Baba Esad’ın yapmadığını Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan yapmaya çalışıyor. Biz bunu da tarihe bir not olarak kaydediyoruz.

Sayın Bakan, son olarak birkaç tane soruyla bitirmeye çalışıyorum yavaş yavaş. Şimdi, Sayın Bakan konuşmasında, Suriye’de tırnak içinde “Terörden arındırılan yerlere 411 bin kişi yerleşti.” dedi. Sayın Bakan, bir sorum, cevaplamanızı istiyorum, sonra: 411 bin kişi oraya yerleştirdiniz de yerleştirdiğiniz bölgelerde ne kadar insanı yerinden ettiniz? Çünkü Birleşmiş Milletler raporlarına göre yüz binlerce insan Afrin’den, Serikani’den, oradan, Türkiye’nin işgal ettiği yerlerden sürüldüler. Yüz binlerce insan nerede yaşıyorlar, ne yapıyorlar biz biliyoruz da Türkiye kamuoyu çok bilmiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Özsoy, normal süreniz tamamlanmıştır.

İki dakika ek süre veriyorum, lütfen konuşmanızı tamamlayın.

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım, bitiriyorum.

İki, Afrin’de zeytin ve zeytinyağı talanı gırla gidiyor. Kıymetli arkadaşlar, lütfen bağırmanın MHP Hatay milletvekili bile meseleyi gündeme getirdi, şöyle getirdi: “Afrin’den getirilen o yağlar, Türkiye’deki zeytinyağı piyasasını allak bullak etmiş durumda, esnaf sıkıntı yaşıyor.” diye. Bunu değişik siyasi partiler de ifade ettiler. Fakat orada maalesef, kimse “Ya Afrin’in yağlarının burada ne işi var, Afrin’deki köylüler nereye gitti? O ağaçlarına kim kondu? O zeytinleri kim alıyor?” sorularını sormadı, sadece iç piyasa üzerindeki etkilerini söyledi. Böyle bir resim var, Türkiye’ye bu şekilde getiriliyor ve burada markalandırılıp bir şekilde uluslararası pazarlara satılıyor. Fakat bu, bir ganimet mantığıdır yani orada yerlerinden edilen Afrinlilerin zeytin ağaçları, zeytin yağlarını... Bu yakışmadı. Türkiye Cumhuriyeti devletin desteklediği o çeteler var ya, ganimetlerle ayakta kalmaya çalışıyorlar. Bu zeytinyağları konusunda bir cevap bekliyorum.

3’üncü sorum, Heyet Tahrir Şam’a bağlı Kurtuluş Hükûmeti, Türk lirası kullanmaya başladı, bu Amerika’nın uyguladığı Sezar yasalarından sonra. Size de bir soru önergesi gönderdim Sayın Bakanım, bana iade etmişler çünkü şahsi düşüncelerimi... Tabii, şahsi düşüncelerim olacak, şunu sormuşum çok temel olarak: “Başka bir ülkenin sınırları içerisinde TL’nin maaş ödemeleriyle birçok mali ve ticari işlemde kullanılması, fiili bir mali ilhak durumu değil midir diyorum. Bunu şahsi düşüncem diye alıp bana iade etmişler yani Heyet Tahrir el-Şam Türkiye tarafından da terör örgütü ilan edildi, biliyorsunuz. Böyle bir örgütün hâkim olduğu bir yerde Türk lirası nasıl kullanılıyor maaş ödemelerinde, bu bir soru.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ek süreniz de doldu toparlarsanız çok sevinirim.

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Sadece hemen bitiriyorum Sayın Başkanım, hemen toparladım Sayın Başkanım, çok özür diliyorum.

Son olarak da Birleşmiş Milletlerin raporlarına ve Anadolu Ajansına yansıyan bir..

Hatay’da eğitim alan Suriyeli öğretmenler, Afrin’de Kürt çocuklarına Türkçe eğitim vermeye başlamış Sayın Bakan, aynı zamanda Kürtlere Afrin Eğitim Fakültesinde Arapça dilinde Türkçe öğretilmektedir. Yani bu, sanırım bu çarpıklığı yeterince ifade ediyor. Yani Türkiye’de uzun dönemdir devam eden asimilasyon, inkâr siyaseti şimdi de kültürel anlamıyla söylüyorum: Suriye Kürtlerine mi uygulanmaktadır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ediyorum.

Şimdi MHP Grubundan Sayın İsmail Özdemir.

Sayın Özdemir süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakan, saygıdeğer milletvekilleri; 2020 yılı kuşku yok ki Covid-19 salgınının gölgesinde geçmiş, hayatın kendisiyle birlikte ülkeler arası ilişkiler de bu salgından yoğun olarak etkilenmiştir ve hâlâ da etkilenmeye devam etmektedir.

Çin merkezli başlayan salgının, tüm dünyayı etkisi altına alması, insanlığı ve devletleri daha önce hiç alışkın olunmayan koşullar içerisine girmeye mecbur bırakmıştır. Bu şartlarda ülkemiz ise takdir gören bir yaklaşım benimsemiş, devlet-millet dayanışması ve Hükümetimizin hassasiyetleriyle kendi sağlık altyapısını ayakta tutmayı başarırken salgının beraberinde getirdiği yıkıcı etkiyi de hafifletmeyi başarmıştır. Böylesi bir süreçte ihtiyaç sahibi ve talepte bulunan hemen her ülkeye Türkiye'nin insani yardım sunması yerinde, örnek ve güzel bir uygulama olmuştur. Salgının etkisini artırdığı zamanlarda yurt dışında bulunan ve ülkemize dönmek isteyen vatandaşlarımızın tahliye ve erişimlerinin de yine başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi sağlanmıştır.

Dünya genelinde güçlü ve gelişmiş olarak gösterilen çoğu ülke, böylesi bir dönemde sadece kendi içerisine odaklanmış, hatta salgını yönetmede çaresiz kalmışken, Türkiye'nin neredeyse her bir vatandaşına sahip çıkarak tüm imkânlarını seferber etmesi hiç kuşku yok ki ülkemizin ulaştığı yüksek seviyeyi gözler önüne sermiştir. Devletimiz, milletimize sırtını dönmemiş, aksine kaç kişi olduklarına bakmaksızın dünyanın en uzak yerine dahi uçaklar kaldırarak vatandaşlarımızı evlerine, ailelerine ve sevdiklerine kavuşturmuştur. Aynı çabalarda çoğu ülke kendi vatandaşlarını tahliye için Türkiye'den yardım talep etmiştir. Bir ülkenin güçlü olduğunu gösteren sadece askerî gücü, ekonomisi ya da diğer imkânları değildir. Bir ülkenin ne kadar güçlü olduğu hangi ölçülerde kendi insanına sahip çıktığı ve dolayısıyla kendi milletinin de ona ne derecede güven duyduğuyla ilgilidir. Salgın döneminde bu gücünü ortaya konması, Türk milletinin ve Türkiye Cumhuriyeti'nin -Allah'a hamd olsun- ne derecede büyük ve güçlü olduğun ispat etmiştir.

Bu gayretleri bizzat takip ederek sorumluluk üstlenen ve yurt dışında salgına yakalanan vatandaşlarımızın mağduriyet yaşamalarını engelleyen Dışişleri Bakanımız Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'nun şahsında tüm hariciye teşkilatımıza şükranlarımı sunuyorum. Anlaşıyor ki hariciyemiz, dünyanın hemen her yerine erişebilecek kadar hızlı ve büyük, Türk'ün gücünü her hâliyle gösterebilecek kadar hassas ve kararlı, nerede bir millet evladı varsa hepsinin kendilerini huzur ve güven içerisinde hissetmelerini sağlayacak kadar gelişmiş ve ilerlemiştir. Bu durum diplomasi dünyasında yeni yüzyıldaki belki de en büyük ilhamımız ve kuvvet kaynağımız olacaktır.

Diğer yandan yaşanan Covid-19 salgınının dünyayı siyasi, askerî, ekonomik ve sosyal yönden nereye götüreceği hâlâ muammadır. Pandeminin getirdiği sonuçların uluslararası ve bölgesel gelişmelere nasıl yansıtacağı sorusu ise üzerinde tartışılan bir konu olmakla beraber mevcut kırılganlıkların daha fazla tetikleneceği, var olan meydan okumaların hızlanacağı, güç merkezinin denge bulma arayışının aynı ivmeyle devam edeceği bir iklim doğru dünyanın girdiği ise en bariz kabul koşulları olarak öne çıkmaktadır.

Bu kapsamda 2021 yılına girerken ülkemizin etrafındaki tüm alanların hareketlendiği yahut hareketlenmeye başlayacağı gerçeğiyle yüzleşmek, her senaryoya karşı hazır ve nazır olarak tedbiri elden bırakmamak durumundayız. Bilhassa Hazar, Basra, Kızıldeniz, Doğu Akdeniz, Ege ve

Karadeniz arasında kalan tüm alanlarda yoğun ve hızlı gündemlerin yaşanıyor oluşu asla dikkatlerden kaçırılmamalıdır. Bu bölge, ülkemizin de içerisinde olduğu, dahası milli güvenlik ve bekamızı doğrudan ilgilendiren, mücavir alanımız olarak sayabileceğimiz sınırı kapsamaktadır.

Soğuk savaş sonrasında yeniden şekillendiği ifade edilen dünyamız, bugün Covid-19 salgınından sonra yeni bir döneme daha girmeye başlamıştır. “Üstünlüğün neye bağlı olduğu, güç merkezinin nereye ve nasıl kaydığı ile hangi ölçülerde paylaşılacağı, güç dengesinin hangi ölçülerde tesis edileceği, mevcut düzene yönelik süregelen itiraz sahiplerinin haklılığının nereye varacağı?” gibi çoklu sorgulamalar günümüzde ülkeler arası ilişkileri meşgul etmektedir. Yakın döneme kadar terörizm merkezli şekillenen gündem, akabinde vekâlet savaşlarıyla meşgul olmuş, beraberinde devlet otoritesinin zayıfladığı alanlarda artış yaşanmış ve sınırı aşan göçler yeni koşulları doğurmuştur. Aynı dönem içerisinde değişmeye koyulan sadece “dost, düşman” tanımlaması olmamış, müttefiklik ilişkileri de sorgulanır hâle gelmiştir. Şimdi ise bütün bunlara ilave olarak, küresel çapta bir salgın hastalık ve yarattığı yeni siyasi koşullar üzerinde herkes kafa yormakta, durumları değerlendirmekte hatta yeni şartlara göre çoktan adım atmaya başlamıştır. Böylesi bir dönemde dikkat çeken ana husus ise Birleşmiş Milletlerin yapısı ve işlevinin sorgulanmasıdır. İnsanlığın huzurunun tesis edilmediği bir küresel sistemin önümüzdeki yüzyılda arzu edilen istikrar ve barış ortamının ağırlığını karşılayabileceğine dair haklı endişeler artmıştır. Sadece belirli ülkelerin söz sahibi olduğu, diğerlerinin ise dikkate alınmadığı bir yapının insanlığın ihtiyacını karşılayamayacağı, adil bir düzeni sağlayamayacağı açıktır. Bu şartlarda, ülkemiz haklı olarak dünyanın 5’ten büyük olduğu çağrısını yapmakta, insanlığın kaderinin sadece 5 ülkenin ellerinde olamayacağını ilan etmektedir ve bu çağrının günden güne haklılığı da görülmektedir.

Tıpkı bizim gibi, Almanya, Brezilya, Hindistan ve Japonya’nın da -her ne kadar ilk olarak bunu 2005 yılında ifade etmiş olsalar da- Türkiye’nin ardından seslerini yeniden yükselterek Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin yapısında reform çağrısı yapmaları dikkatlerden kaçmamaktadır. Dolayısıyla, Birleşmiş Milletler insani hassasiyeti, en üst seviyede ülkelerin iç işlerine karışma gibi gizli niyeti olan çevrelerin amaçlarına alet olmaktan uzak, temsil kabiliyeti ve oranı yüksek, adil bir yaklaşım benimseyen sistem üzerine yeniden tesis edilmelidir. Şayet bu yaklaşım kabul görmezse açıkça önceki tecrübelerden dolayı ifade etmek gerekir ki dünyamız geçen yüzyılda yaşanan 2 büyük yıkımdan daha feci bir sonla yüzleşmek durumunda kalabilir.

Ankara merkezli olarak yaşananlara baktığımızda, uzun süreden bu yana ülkemize yönelen beka tehditlerinin boyut değiştirdiği ve yeni koşullarla karşımıza geldiği şimdiden bellidir. Dünyanın en kırılgan coğrafyalarına sınırdaş olan ülkemiz hiç kuşku yok ki ağır sınamalardan geçiyor. Güney komşumuz olan Irak’ta istikrar ortamı hâlâ yakalanamamışken terör tehdidinin ortadan kaldırılmasına yönelik merkezî hükümetin gayretleri olsa da henüz neticeye ulaşabilmiş değildir. Başta Kandil ve Sincar olmak üzere, bu ülkedeki PKK tarafından kullanılan terör merkezleri mutlaka ortadan kaldırılmalıdır. Suriye’de ise ülkemizin terörden arındırdığı alanların başında kalan sahada hâlâ normalleşme sağlanamamıştır. Suriye’de kimi alanlarda terör örgütlerinin varlığı devam etmekte ve en önemlisi siyasi sürece geçiş ile koşullara dayalı muamma içeren çok sayıdaki konunun varlığı ortadadır. PKK-PYD terör örgütünün meşru kılıfa sokularak Suriye’yle ilgili siyasi görüşmelere dâhil edilmesi tezgâhı mutlaka bozulmalı, Suriyelilerin kendi topraklarına huzur ve güven içerisinde dönerek yeniden imar faaliyetlerinin başlaması süreci teşvik edilmelidir. Özellikle Karadeniz’de bu yıl içerisinde yaşanan gelişmeler, 2021 yılı için yoğun bir gündemle karşılaşabileceğimizin şimdiden habercisidir. Rusya’nın Kırım’ı gayrihukuki olarak ilhakı sonrasında bölgeye kıyısı olan bazı ülkelerin artan güvenlik kaygıları, ABD’nin Yunanistan, Romanya ve Bulgaristan’la imzaladığı askerî anlaşmalar sonrasında buralara yeni üs kurmasıyla NATO’nun bu bölgeye yönelik artan ilgisi şimdiden bu gündemi açıkça ortaya koymaktadır. İsrail ve bazı Körfez ülkelerinin “normalleşme” adı altında Ortadoğu’da askerî

iş birliğine hız vermeleri ve yeni ulaşım ile enerji güzergâhları oluşturma faaliyetleri de dikkatle takip edilmesi gereken bir başka konudur. Asya ve Afrika kıtasıyla ilgili sürdürülen gayretli çalışmaların ivme kazanması ise beklentimizdir. Bilhassa 2016 yılından günümüze kadar geçen zaman içerisinde karşı karşıya kaldığımız her soruna ve meydan okumaya yönelik başarı elde etmemiz, bizi bundan sonra vuku bulabilecek yeni durumlara karşı daha hazırlıklı ve güçlü bir hâle getirmiştir.

Hiç kuşku yok ki Türkiye bugün bölgesinde lider, küresel seviyede söz sahibi bir ülkedir. Bize göre, bahse konu olan sınamaların ve hem bölgesel hem de küresel rekabetin arttığı bir dönemde milletimizin iradesiyle geçtiğimiz Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi, karşı karşıya kaldığımız tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesiyle millî hedeflerimize ulaşılması konusunda en önemli millî dayanak noktamız ve kazanımımızdır.

Sayın Bakanım, saygıdeğer milletvekilleri; dost ve kardeş ülke Azerbaycan'ın, Ermenistan'ın 27 Eylülde gerçekleştirdiği saldırılar üzerine, kendi toprağı olan Karabağ'ı kurtarmaya yönelik başlattığı mücadele tabii olarak bizim de öncelikli gündemimiz olmuştur. İşgalin başladığı 1991 yılından bu yana Birleşmiş Milletler bünyesinde alınan 4 karara rağmen tavrında değişiklik göstermeyen Ermenistan'ın, Azerbaycan'ın sivil yerleşim birimlerini hedef alan saldırıları bıçağın kemiğe dayandığı son nokta olmuştur. Dağlık Karabağ sorununa çözüm bulmak amacıyla oluşturulan Minsk Üçlüsünün, işgale son verip hakkı hak sahibine teslim etmek yerine çözümsüzlükte vakit harcamaları hiç kuşku yok ki en önemli meseleyi teşkil etmiştir. Dolayısıyla Azerbaycan'ın kendi göbeğini kendisinin kesmesi zaruri olmuştur. Karabağ açısından son derece stratejik konumda olan Şuşa'nın 8 Kasım günü Azerbaycan tarafından alınması bölgenin kaderini değiştiren, belki de tarihin baştan yazılmasına sebep olacak son derece değerli ve önemli bir gelişme olmuştur. Bu olaydan bir gün sonra yani 9 Kasım günü Türkiye ve Rusya'nın girişimiyle Ermenistan da mağlubiyetini kabul etmiştir. Taraflar arasında imzalanan anlaşma gereğince Azerbaycan işgalden kurtardığı topraklara sahip olmakla birlikte Ağdam, Kelbecer ve Laçın bölgeleri de soydaşlarımızın kontrolüne geçmiştir. İlave olarak Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti ile Azerbaycan arasında ulaşımın tesis edilmiş olması son derece önemli ve hayati bir başka sonuç daha olmuştur. Bu bağlantıyla Türk dünyası arasında kesintisiz ulaşım ve bağlantı imkânı da sağlanmıştır.

1921 yılında devletimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün kutlu amaç ve büyük ülkü için, Nahçıvan'la olan 17 kilometrelik sınırımızın tesis edilmesi çabası, inşallah aradan geçen yüz yıl sonra maksadına ulaşmış olacaktır. Gerçekleşen bu sonuçla Azerbaycan işgal edilen topraklarını büyük ölçüde kurtarmış, Türkiye Kafkaslarda hâkim bir güç olduğunu göstermiş, Türk dünyası gerçeği fiili kazanımlara ulaşmış, 21'inci yüzyılda Asya merkezli gelişmelerde potansiyelimiz artmıştır. Bundan sonrası için temennimiz Kafkasya bölgesinde huzur ve barış ortamının tesis edilmesi, bölgede istikrarlı bir iklimin yakalanabilmesi, Türk dünyasına açılan kapımızın ve Türk dünyası ülkeleriyle olan ilişkilerimizin stratejik bir bakış açısıyla ele alınmasıdır.

Elbette dünyada nerede bir soydaşımız yaşıyorsa, nerede bir Türk bulunuyorsa, dahası nerede bir zulüm varsa orası bizim ilgi ve gayret alanımızdır. Bununla beraber herkes kabul etmelidir ki Karabağ, Türk'ündür, Türk vatanıdır; bundan sonrası için hiç kimse bu muhkem ve müstesna gerçeği değiştiremeyecektir. Bizler de ilk günden itibaren tüm varlığımızla nasıl Azerbaycan'ın yanında olduysak bundan sonra da olmayı sürdüreceğiz.

Diğer yandan, 2019 yılında Libya'yla imzalanan deniz yetki alanları sınırlandırılması anlaşması, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ardından, Doğu Akdeniz'de kuzey ve batı sınırlarımızı ortaya çıkarmıştır. Hakça ve adilce bir paylaşımın yegâne çıkış yolu olarak benimsenmesi gereken Doğu Akdeniz'de, ülkemizle birlikte Kıbrıs Türklüğünün hak ve menfaatlerinin korunması büyük önem arz etmektedir. Şimdiye kadar Kıbrıs Türklüğünün varlığını yok sayarak hareket edenlere ve ne

vicdanlarda ne de hukukta yeri olmayan bir yaklaşımla Türkiye'nin haklarını gasbetmeye çalışanlara karşı Hükümetimizin kararlı bir duruş göstermesi memnuniyet vericidir. Türkiye'nin kendi deniz yetki alanlarında gerçekleştirdiği arama, tarama ve sondaj faaliyetlerini eleştiren ve karşısında duran çevrelerin temelsiz yaklaşımlarının devam etmesi, özellikle diğer ülkelerin Doğu Akdeniz üzerindeki çıkarlarının ne derecede büyük olduğunu göstermektedir. Sorun başkaları için bölgede günden güne keşfi yapılan yeni ve zengin hidrokarbon yataklarının varlığı ile bu yatakların özellikle Avrupa'ya ulaştırılması için inşa edilmesi hedeflenen enerji nakil hatları olabilir. Ancak Türkiye açısından Doğu Akdeniz konusunun öncelikli olarak egemenlik meselesi olduğu asla unutulmamalıdır.

Şimdiye kadar Doğu Akdeniz'le ilgili izlenen siyasetimize yapılan eleştirilere bakıldığında iki temel konunun önce çıktığı görülmektedir. Bunlardan ilki, neden bu derecede yoğun bir arama-tarama faaliyetlerinin yapıldığı hususudur. Bu konuda temennimiz ülkemizin kendi deniz yetki alanlarında Türkiye'ye değer katacak kendi kaynağına erişmesi ve kullanmaya başlamasıdır ancak bundan daha önemlisi, uluslararası hukuk ve emsal kararlar ışığında belirlenen kendi deniz yetki alanlarımızda istediğimiz faaliyetleri icra edebileceğimizin her çevre tarafından görülmesi, anlaşılması ve kabullenilmesidir.

Bir başka husus ise yine Doğu Akdeniz'de izlenen siyasette kimlerin yahut hangi ülkelerin yanımızda olup olmadığı konusudur. Açık ki ülkemiz burada işgale yeltenen ya da tek taraflı yaklaşım sergileyen kesim değildir, hiçbir zaman da olmamıştır. Doğu Akdeniz'de en uzun kıyı şeridinde sahip ülke olarak Türkiye'yi yalnızca Antalya Körfezi'ne hapsedecek yaklaşımların vicdani, ahlaki, hukuki olmadığı, olamayacağı ortadayken yalnız kaldığımız endişesini taşıyanların bağımsızlık ve egemenliğimiz için cumhuriyetimizin kuruluşunda verilen Millî Mücadele döneminde de, millî davamız olan Kıbrıs Barış Harekâtı ve sonrasında da benzer bölgesel ve uluslararası koşullarla karşı karşıya bulunduğumuzu gözetmeleri gerekir.

Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de takip ettiği siyaset, çıkar amacı güden bir maksadı değil, egemenliğimizi, bekamızı ve güvenliğimizi doğrudan ilgilendiren millî bir davayı temsil etmektedir. Dolayısıyla, 780 bin kilometrekarelik şüheda kanı taşıyan vatan toprağımızdan nasıl ki tek bir kum tanesini bile veremezsek aynı anlayışın Mavi Vatanımız için de geçerli olduğunu unutmamak, bu hassasiyeti korumak gerekir. Bu kapsamda ülkemizin adil bir paylaşım ile yetki sahalarının belirlenmesi konusundaki yaklaşımını koruyarak, diplomasi kanallarını açık tutup, kendi hakkımız olan alanlardaki her türlü faaliyetleri kararlılıkla sürdürürken Kıbrıs meselesinde çözümsüzlüğe ve dolayısıyla Kıbrıs Türklüğünü sürekli mağduriyete iten oyunların karşısında yer alarak, nihai olarak bölgeyle ilgili diplomasi kanallarını da işletmek suretiyle sergilemiş olduğu çabaları destekliyor ve doğru bulduğumuzu ifade etmek istiyorum. Doğu Akdeniz'deki gelişmeler Avrupa Birliği'nin üyelik dayanışması görüntüsü altında kendisini Uluslararası Adalet Divanının yerine koyarak tavır takınmasının doğru olmadığını, bunun bizim nazarımızda da asla bir karşılığının olmayacağını bilmesi gerekir. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Kıbrıs Türklüğünü yok sayan; Yunanistan'ın ise kendi adalarının olmayan kıta sahanlığı bahsinden hareket ederek uzlaşma zeminini en baştan yok saydığını Avrupa Birliği kendi içerisinde tartışmalı ve doğru yorumlamalıdır.

23 Kasım 2020 günü yani dün Avrupa Birliği tarafından sürdürülen ve her yönüyle tartışmalı olan İrini Harekâtı kapsamında Libya'ya doğru seyreden ve insani yardım taşıyan bir gemimize müdahale edilmesi asla kabul edilemeyecektir. Yunan bir komutanın emrindeki Alman Deniz Gücüne mensup askerlerce tam bir korsanlık edasıyla müdahale edilen gemimiz ve personelinin maruz kaldığı muamele, uluslararası hukukun açık bir ihlali olduğu kadar Avrupa Birliği'nin Libya konusundaki iki yüzlülüğünün de dışa vurumu olmuştur. NATO kapsamı dışında icra edilen bir harekâta NATO üyesi olan ülkemizin

bayrağını taşıyan bir gemimiz açıkça hedef alınmıştır. Akdeniz’de insani yardım gemilerinin durduran Avrupa, sığınmacıları denizin orta yerinde ölüme iten paydaşlarının yanında sabıkasına yeni bir kara leke daha eklemiştir. Avrupa Birliğinin şimdiye kadar Libya’da darbeci Hafter’e ulaşan yardımlara sessiz kalması ise üzerinde düşünülmesi gereken bir durumdur ve hiç şüphe yoktur ki Avrupa’nın samimiyetini de tartışmaya açmaktadır. Oysa çok değil, birkaç gün evvel Hafter’in Libya’da Sirte ve Cufra’ya yığınak yapmaya başladığı silah ambargosunun Hafter lehine delindiği, Birleşmiş Milletler tarafından ilan edilmiştir. Elbette bütün bunlar bizi Libya’ya olan taahhütlerimizi yerine getirmeye, Doğu Akdeniz’deki haklarımızı savunma kararlılığımızdan da geriye asla döndüremeyecektir.

Bu vesileyle, Dışişleri Bakanlığımızın 2021 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyor, Milliyetçi Hareket Partisi olarak bütçeye desteklerimizi belirtiyor, sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Özdemir.

Süreniz tamamlanmadan tasarruflu ve aktif kullanımınızdan dolayı da ayrıca teşekkür ediyorum.

Şimdi, İYİ PARTİ Grubu adına Sayın Ahmet Kamil Erozan’a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Erozan, süreniz yirmi dakikadır.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, Komisyonun değerli üyeleri ve çok sevgili kardeşlerim diyeceğim. Niye “kardeşlerim” dediğime de konuşmamın sonunda açıklık getireceğim çünkü ben sizlerin bürokrat olarak tanımladığınız arkadaşlara kırk üç senelik meslek hayatımda hiç amirlik yapmadım, hep ağabeylik yaptım. Buradan sizin çıkaracağınız sonuçlar vardır.

Ben Türkiye Büyük Millet Meclisinde Genel Kurulda yaptığım konuşmaların yüzde 95’ini dış politika konusuna ayırdım, yüzde 5 başka konulara da değinmişimdir. Ben çok merak ediyorum, bu yaptığım konuşmaları size aktaran var mı? Yani Ahmet Erozan, Ünal, başkaları... Dış politika konusunda “Şöyle bir şey söylediler Sayın Bakan, haberiniz olsun.” diyen var mı size? Varsa soruyorum o zaman: Vezir ve rezil benzetmesini size aktaran oldu mu? Vezir ve rezil benzetmesini aktaran oldu mu? Ağzınıza biber süreceğimi -bu biberi getirdim bugün- size aktaran oldu mu? Aktaran olmadığımı biliyorum ben ama devam ediyorum.

Bir defa, dış politikada kendi kurguladığınız algılamalarla kamuoyunu yönlendiriyor ve sonunda o yönlendirdiğiniz kamuoyunun rehinesi oluyorsunuz. Biz sizin zikzaklarınıza alıştık ama yurt dışından Türkiye’ye bakıldığında, Türkiye’ye önem atfedenler bile “Ne oluyor bunlara?” sorusunu sormaktalar. İktidarınızın dış politikadaki tek başarısı, kendi sorunlarımızı onların sorunu hâline getirebilmiş olmanızdır. O dış güçler çaresizlik içinde kendi dertlerine çözüm üretmek arayışına düşmüş bulunmaktadırlar.

Büyüklerle gelince, Trump, Erdoğan’la ilişkisini “Sana çektiğim kıyakları unutma ve beni dinliyor.” şeklinde kısa ve öz ifadelerle belirtmiştir. Putin ise, zaman zaman haykırımlarına rağmen, Sayın Erdoğan’ı “esnek bir kişi” olarak tanımlamıştır. İçerideki çaresizlik ve tükenmişliğin örtüsünü, onların üstünü örtmeyi, dış politikayı iç politikanın dolgu malzemesi olarak kullanarak yerine getirmeye çalışmaktasınız. Bazı ülkelerle ilişkilerimiz öyle bir noktaya gelmiştir ki bugün, Türkiye’nin Rusya’yla, Amerika’yla, Almanya’yla ve Fransa’yla iyi ilişkilerinden söz etmek mümkün değildir. Bunun yerine, Erdoğan’ın Putin’le, Trump’la -önümüzdeki dönemde göreceğiz, Biden’la mı?- Merkel’le, Macron’la ilişkilerinden söz etmek mümkündür ve bu ilişkiler her iki tarafın hâletiruhiyesine göre şekillenmekte ve istikrarsız bir nitelik arz etmektedir.

Bir ülkenin güvenliği sadece askerî yöntemlerle sağlanamaz, ekonominin güvenliği, gıdanın güvenliği, enerji güvenliği, su güvenliği ve bunların bütünü olarak millî güvenlik, toplumsal bir desteğe sahip değilse para etmez. Maalesef iktidarınız, İstanbul yerel seçimlerinden bu yana total ördük konumundadır. Sadece İstanbul'u kaybetmekle kalmamış, Türkiye'yi de kaybetmiş durumdasınız, bunu ben değil Sayın Erdoğan söylemiştir. İttifakınızın oyu bugün yüzde 40'ın altındadır, iç ve dış politikadaki uygulamalarınıza ilişkin desteğin bundan daha fazla olduğunu düşünmek ve söylemek de mümkün değildir.

Sayın Genel Başkanımız, ekonomiyle ilgili “Damat harikalar diyarında.” demişti, damat gitti ama harikalar diyarı kaldı. Maalesef dış politikada da bir harikalar diyarından söz edildiği kanısındayız. Politikalarınızın vizyonsuzluğu, uygulamalarınızın buram buram dinî ve mezhepsel temellere dayanması Türkiye'yi kendi coğrafyasında pek övündüğünüz değerli bir yalnızlığa taşımıştır. Japonca bildiğiniz için bu durumu bildiğiniz dilden bir kelimeyle ifade edeyim: Buna olsa olsa “harakiri” denir. Dünyanın ilk 10 ekonomisinde yer almak hedefiniz ise buharlaşmış, G20 üyesi olan Türkiye bugünkü rakamlarla G21 olmuş ve lig düşmüştür.

Türk dünyası için ne yaptığınız meçhuldür. Batı Trakya Türklerini böldünüz, Bulgaristan Türklerini böldünüz, Türkmenleri böldünüz, Kıbrıs Türklerini böldünüz, yurdumuzda çaresiz durumda bulunan Ahıskalıları, Tatarları, Türkmenleri, Uygurları unuttunuz. Onlara, Suriyelilere verdiğiniz sosyal yardımı vermediniz.

Ben, tabii, bu mealde devam etmek isterim ama ben, aşağı yukarı, işte, iki buçuk senedir milletvekiliyim. Bu iki buçuk senelik milletvekilliğim içinde biz, sizi ya beş ya altı defa gördük Türkiye Büyük Millet Meclisinde, daha fazla görmedik ama burada madem yakaladık soru soracağız. Çok sormayacağım 45 tane soracağım, vaktim yettiği kadar, yetmediklerimi de vereceğim size, ister cevaplandırırsınız ister cevaplandırmazsınız. Başlıyorum:

1) Lozan Barış Antlaşması'nın nesini beğenmeyip de değiştirmek istiyorsunuz?

2) Gayri askerî statüdeki adalarla irtibatlı olarak ilan ettiğiniz NAVTEX'lerle ne elde etmeye çalışıyorsunuz?

3) 28'inci boylamın batısında bugüne kadar hiçbir NAVTEX ilan edemediniz. Bundan Yunanistan ile Mısır arasında münhasır ekonomik bölge konusunda yapılmış olan antlaşmayı defakto olarak kabul ettiğiniz sonucunu mu çıkaralım?

4) Sayın Cumhurbaşkanı, Doğu Akdeniz'le ilgili olarak “Yedi sene bekledik.” ifadesini kullanmıştır. Ne ve neyi beklediniz?

5) Mütteaddit defalar gündeme getirmiş olmama rağmen, kendi beyanınızla “Bazıları işgal edilmiş.” olduğunu belirttiğiniz Türk adaları hangileridir?

6) 18 Temmuz 2018 ve 23 Ekim 2018 tarihinde işgal edildiğini beyan ettiğiniz adalar konusunda size yönelttiğimiz soruları yanıtsız bıraktınız. Bir Dışişleri Bakanı olarak yazılı soru önergelerinde cevap verirken seçici olma lüksü nereden çıkıyor?

7) Eşek Adası Yunanistan Cumhurbaşkanı tarafından ziyaret edildiğinde ne Dışişleri Bakanlığı ne Cumhurbaşkanlığı bir açıklama yapamadı. Bundan şu sonucu mu çıkaralım: O ada -yani Eşek Adası- bizim olmadığı için tepki vermedik mi demek istiyorsunuz susmakla?

8) Bir gün Yunanistan'la Ege Denizi ve Doğu Akdeniz sorunlarını görüşmek üzere masaya oturduğunuzda öne süreceğiniz harita, 18 Mart 2020 tarihinde Birleşmiş Milletlere verdiğiniz harita mıdır yoksa mavi vatan haritalarından biri midir?

9) Biz, İYİ PARTİ olarak “mavi vatan” kavramını destekliyor olsak da bu kavram temelinde piyasada dolaşan haritaların çokluğu, günümüzde maalesef faydadan çok zarar getirir hâle gelmiştir. Ayrıca “Tavizsiz müzakere” deseniz bile müzakere masasına oturduğunuz zaman otomatik olarak taviz vermek durumunda kalacaksınız. Tavizsiz müzakerenin ne demek olduğunu bilmek isteriz.

10) Hiç kimsenin üstlenmediği, Avrupa Birliği ve ABD dâhil Sevilla haritasını daha ne kadar gündemde tutmaya devam edeceksiniz? Bu biber onun için. Ben bir daha Sevilla haritası duyarsam bundan bir kaşık lütfedeceğim size.

11) Vatanın kara toprakları kadar önemli olan deniz alanının da savunulması gerekirken eldeki bütçeyle -yani Savunma Bakanlığı içinde Deniz Kuvvetlerinin bütçesi yüzde 17’den ibaret- yüzde 17’lik bir Savunma Bakanlığı içindeki donanma bütçesiyle bu mavi vatani nasıl koruyabileceksiniz?

12) Doğu Akdeniz’de çok taraflı müzakere dediğiniz masaya Suriye, İsrail ve Mısır’la ilişkilerimiz yokken nasıl oturacaksınız?

13) Bundan birkaç hafta evvel bir televizyon kanalına sipariş ettiğiniz bir soruya ”Libya’da olup bitenleri öngörmüştük, bizim için sürpriz olmadı” yanıtını verdiniz. Soruyorum şimdi o zaman: Serrac’ın görevden ayrılmak istemesine, 23 Ekim tarihinde yapılmış son ateşkes anlaşmasıyla paralı askerlerin üç ay içinde geri toparlanıp geri götürülmesi gerektiğini, Libya’yla yapılmış olan Güvenlik ve Askeri İşbirliği Mutabakat Muhtırası’nın askıya alınmasını, Türk Silahlı Kuvvetleri eğitimcilerinin geri çekilmesi gerektiğini, çok sevdiğiniz İçişleri Bakanı Fethi Başağa’nın, Fransa’ya gidip Fransa ile Libya Özel Kuvvetlerinin yetiştirilmesi için eğitim yapma uzlaşısına varacağını öngörmüş müydünüz?

14) Libya’da bütün yumurtaları aynı sepete koymuş olmanız sonucunda kırılacak yumurtalarla omlet mi, menemen mi, sahanda yumurta yapacaksınız?

15) Libya tezkeresi konusunda İYİ PARTİ’yi bilgilendirmek için ziyaret ettiğinizde Ulusal Mutabakat Hükümetinden geldiğini ifade ettiğiniz mektubun örneğini hiçbir zaman alamadık. Biz iktidara geldiğimizde acaba böyle bir mektubun hiçbir zaman gelmediğini mi fark edeceğiz?

16) İkinci mektup, Trump’ın mektubu 9 Ekimde geldi, 14 Ekimde Sayın Hulusi Akar bize geldi, mektuptan söz etmedi; 16 Ekimde siz geldiniz Genel Kurula, siz de bahsetmediniz. Mektubu bir tarafa bırakıyorum, eki nerede? Otuz iki gün sonra takdim edildi o mektup Washington’da, ekini hiç görmedik.

17) Fırat’ın doğusunda olup bitenler konusunda Türkiye Büyük Millet Meclisi iş işten geçtikten sonra mı bilgilendirilecektir?

18) Sayın Cumhurbaşkanı, Suriye konusunda bu yıl 2 Mart tarihinde “Türkiye’nin belirlediği sınırların dışına çıkmazlarsa bir süre sonra omuzlarının üstünde o başlar da kalmayacak.” demiştir. Bunu Esad birliklerine söylüyor. Bu cümleyi kendisine siz mi önerdiniz, yoksa Sayın Cumhurbaşkanının çevresindeki dış politika uzmanları mı?

19) Süleyman Şah Türbesi ne zaman olması gerektiği konuma yani Fırat’ın doğusuna gidecektir? Onun orijinal yeri Fırat’ın doğusunda. “Fırat’ın doğusu” diye konuşuyorsunuz konuşuyorsunuz, Süleyman Şah Türbesi’ni dahi götüremediniz o tarafa.

20) İdlib’deki Türk Silahlı Kuvvetlerinin karakollarının hava savunmasız ve dağınık bir düzende bulunmasının risklerini nasıl karşılayacaksınız?

21) Soru size değil belki Savunma Bakanına ama yine siz kulak verin. Millî Savunma Bakanı 12 Şubat’ta “İdlib’deki 12 gözlem noktasını hiçbir zaman boşaltmayacağız.” dedi. Bugün kaç tane var? On ay geçmedi daha üzerinden.

22) Irak’a IKBY’nin kontrolünde olmayan bir sınır ve gümrük kapısını ne zaman açacaksınız?

23) Dışişleri Bakanlığı sözcüsünce yapılan açıklamalar kurum içinde mi kaleme alınıyor yoksa Beştepe’den mi geliyor? Niye bunu soruyorum? Şöyle bir açıklamayı ben meslek hayatımın hiçbir aşamasında görmedim: “Şer ittifaklarını yerle yeksan edeceğiz.” diye açıklama yapan bir Dışişleri Bakanlığı olamaz. Bunu yaptınız. Bu bir diplomatik dil değildir yani bu bir hakarettir. Kim yazdı bunu?

24) İktidarınızın izlediği politikanın tanımını açısından “değerli yalnızlık” mı yoksa “onurlu izolasyon” mu daha uygun bir tarifdir?

25) Macron’a “Canın cehenneme!” demenin, başka Batılı liderlere “faşist” demenin, başkalarına “Eyy” demenin sizin için bir maliyeti olmasa da Türkiye Cumhuriyeti ve halkımız için bir maliyeti olacağını hiç mi düşünmüyorsunuz?

26) Mevcut koşullarda sizce Gümrük Birliği Anlaşması’nın güncellenmesi ve vatandaşlarımızın vizesiz Avrupa’ya seyahat edebilmesi ne kadar kısa sürede gündeme gelebilecektir? Bunların hepsi hem o gümrük birliği hem bize oy birliği gerektiren konulardır. Ha, şimdi, gidin Macron’u ikna edin isterseniz, Merkel’i ikna edin, kimi isterseniz ikna edin.

27) Şunu da giyeyim, hak yerini bulsun. Macron’un Fransa’da İslam’ın aydınlanmış bir modelde Fransızlaştırılması ile –böyle bir projesi var biliyorsunuz Macron’un- Çin Halk Cumhuriyeti’nin İslam’ı Çinlileştirmesi arasında bir fark var mıdır? Cevabınız şu olamaz: “Biri Fransızca, biri Çince.” diyemezsiniz bana.

28) Doğu Türkistan’a geçeyim. Bu takkenin adı nedir? Hepinize soruyorum bu takkenin adı nedir? Bunun adı “Doppa”

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sizin anayasa ne oldu? Anayasa ne oldu, anayasa?

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Şimdi, bu nereden çıkıyor? Japonca ve Rusçadan sonra ilk defa bir Uygur Türkçesi bir kelime de öğrenilmiş oldu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tavsiye ettiğiniz diplomatik üsluba sizin de uymanızı bekliyoruz lütfen.

Buyurun.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Doğu Türkistan’da yaşanan mezalimi uluslararası alanda dillendirdiniz ama aynı dillendirmeyi yurt içinde yapamıyorsunuz, böyle bir sıkıntınız var. Yani biraz evvel başka arkadaşlarımız da buna değindiler; orada konuşmak kolay, orada konuşulanları basında görmüyoruz biz, siz söylediğinizde duyuyoruz veya biz takip ettiğimizde anlıyoruz.

29) Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın diğer ülke liderleriyle yaptığı ikili baş başa ve telefon görüşmelerinin kayıtları eksiksiz olarak Dışişleri Bakanlığında var mı?

30) 28 Şubat 2020 tarihinde Suriye’de verdiğimiz şehitlerin müsebbibi belı oldu mu, Ruslar mı vurdu, Esad mı vurdu, “kim vurdu”ya mı gitti? Başımız sağ olsun, Allah rahmet eylesin.

31) Suriye’deki kargaşanın ülkemizde maliyeti 80 milyar doları aşmıştır. Sözüntü ettiğiniz gibi 3,6 milyon değildir göçmen sayısı, 5 milyonu bulmuştur. Dolayısıyla Türkiye’de toplumsal anlamda bir saatli bombayla biz karşı karşıyayız. Bu 5 milyonluk kitle maalesef ancak demografik olarak üretken durumdadır. Bunun sonuçlarını maalesef önümüzdeki dönemde yaşayacağız. Dolayısıyla, bu insanların yurtlarına dönmeleri için Esad’la ne zaman ve nasıl bir görüşme zemini bulacaksınız?

32) Almanya’nın yaptığı gibi, göçmenlere yapılan yardımları ülkelerine geri dönmeleri kaydıyla, örneğin on iki ay süreyle ülkelerinde sürdürmeyi düşünüyor musunuz? “Burada vermeyeyim kardeşim, git memleketine, orada ödeyeceğim ben sana.” deyin.

33) Mısır, İsrail ve Suriye’yle ilişkilerimizin normalleşmesi için nasıl bir diplomasi yürütüyorsunuz?

34) Sayın Şentop, Azerbaycan'dayken -üç hafta falan oldu- "Minsk Grubunun beyin ölümü gerçekleşmiştir." dedi. Türkiye, Minsk Grubunun başından beri üyesi. Ben o zaman soruyorum: Son dönemdeki Yukarı Karabağ zaferini bir kenara koyuyorum, onun öncesine gittiğimizde iktidarınızın on sekiz senesinde Minsk Grubunda ne yaptınız? Siz oranın tam üyesisiniz, "Eş başkanlar" deyip geçmeyin, siz de üyesiniz o gruba.

35) Yukarı Karabağ meselesi konusunda Putin'in yaptığı açıklamalar ile Beştepe'nin yaptığı açıklamalar niye farklıdır? Aynı şeyleri konuşmuyor muyuz, birbirimizi mi anlamıyoruz ki Kremlin'den yapılan açıklamayla Putin'in söyledikleri aktarılıyor, o aktarılanlarla Beştepe'nin yaptığı açıklamalar birbirini tutmuyor.

36) Rus askerî mevcudiyeti bunca yıldan sonra maalesef Azerbaycan'a geri dönmüştür. Ha, biz o, ortak merkez anlaşmasıyla birlikte taraf olmadığımız Azerbaycan, Ermenistan, Rusya Anlaşması'nı yasallaştırdık. Biz âdeta taraf olmadığımız anlaşmanın altına dolaylı olarak paraf atmış olduk.

37) S-400'ler...

(Uğultular)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Konuşmacıyı dinleyelim lütfen değerli arkadaşlar.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Sinop'ta S-400 denemesi yapıldı. Niye yapıldı? Tost makinesi alsak dahi fişe takıp deniyoruz, çalışıyor mu çalışmıyor mu diye. Bunu yaptınız ama şu kelimeyle soruyorum size, aktivist kelimesini kullanarak soruyorum: S-400'ler aktive edilip Türk Silahlı Kuvvetlerinde hizmete girdi mi, girmede mi?

Atlıyorum bazı soruları, vaktime bakıyorum çünkü.

40) "Monşer" ifadesi sizin için bir aşağılama ifadesi midir yoksa bir iltifat ifadesi midir?

41) Güvenlik önlemleri araçlarınız; 2 binek, 3 servis taşıtı alıyorsunuz bu sene, toplam 5 adet. Bu kategoride toplam taşıtınız 204 binek ve 184 servis taşıtı. Bu taşıtların her birinin ömrü on senedir maksimum. Niye on sene olduğunu burada söyletmeyin bana, onu biliyor arkadaşlar. Dolayısıyla sizin her sene en az 20 tane almanız lazım. Eksik var, 20 adet yerine 5 adet alıyorsunuz. Ben o zaman soruyorum: 5 taşıt alımıyla oluşacak güvenlik açığının sorumluluğunu Bakan olarak üstleniyor musunuz? Allah korusun.

42) Dışişleri Bakanlığının bütçesinin yüzde 80'inden fazlası yurt dışında harcanır. Şimdi, -dolara vuracağız- geçen sene 812 milyon ABD dolarıymış, bu sene 746 milyon ABD Doları. Doları 7,75'ten hesaplıyorum; yatıp kalkın damadın istifa ettiğine şükredin çünkü aradaki fark bugün, yani geçen seneye nazaran 66 milyon dolar daha az. Dolayısıyla bunu, nasıl döndüreceksiniz bu çarkı?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bir de yüzde 3 değer kaybetti, onu da hesaba katalım.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Numaraları geçiyorum artık.

Personel ve kariyer planlamasını Bakanlık dışından kişilere niye emanet ettiniz? Bu insanlar hiçbir zaman yurt dışında görev yapmadılar, bu görevin niteliğini bilmezler.

AKP aidiyetleriyle Bakanlık dışından yaptığınız atamalar... Hatırlatmak istemiyorum neler söylediğinizi.

Geçiyorum, vaktim sınırlı.

Sayın Cumhurbaşkanı bundan bir müddet evvel "Ekonominin sorumlusu benim." demişti. Dış politikanın sorumlusu siz misiniz, yoksa ekonomiden olduğu gibi dış politikadan sorumlu Sayın Cumhurbaşkanı mıdır?

Sayın Cumhurbaşkanı 26 Ekim tarihinde Avrupa'ya "Siz gerçek manada faşistsiniz, siz Nazi'nin zincir halkalarısınız." demişti. Aradan bir ay geçmeden bile Sayın Cumhurbaşkanı "Geleceğimiz Avrupa'da." diyor. Bu kadar kısa sürede Avrupa mı değişti, iktidar mı değişti?

Son sözlerime geçeyim; bu Dışişleri Bakanlığı devletin temel direklerinden biridir ama bu Bakanlık tehlikeli bir bakanlıktır. Hoyrat davranmayın bu arkadaşlarıma, kardeşlerime; altını çiziyorum, hoyrat davranmayın kardeşlerime. Biraz evvel ilk başta söylediğime dönüyorum, onlara memurlarınız değil, evlatlarınız gibi davranmak durumundasınız. Pek çok insan bugün bankamatik vaziyette, çok değerli, kıymetli, vasıflı, tecrübeli arkadaşlar maalesef bankamatik vaziyette sizin tayin veya terfi zincirinizin halkaları olarak bekliyorlar. Şunu unutmayın: Bakanı Bakan yapan altındaki kadrolardır. Onları saf dışı bırakıp Beştepe'deki gibi ne olduğu belirsiz kişilerin zihninden peydahlanmış politikalarla bir yere maalesef varılamayacaktır.

Bu Bakanlıkta sicilleri sizin açınızdan da söylüyorum...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, Sayın Erozan, normal süreniz dolmuştur.

Size iki dakika ek süre veriyorum.

Lütfen tamamlayınız.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Bir cümlem var.

Bir kere daha hatırlatıyorum; bu Bakanlıkta sicilleri sizin açınızdan da söylüyorum, maalesef amirler değil, memurlar verir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ediyorum süresinde tamamladığınız için.

Şimdi de AK PARTİ Grubu adına Sayın İbrahim Aydın'a söz vereceğim.

Süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkanım, değerli Bakanım, Bakan Yardımcıları, saygıdeğer Komisyon üyeleri ve milletvekili arkadaşlarım, çok kıymetli bürokratlar, basınımızın seçkin temsilcileri; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Evet, bugün 24 Kasım, öğretmenlerimizin gününü kutluyorum. Başta Necmettin Yılmaz ve Aybüke Yalçın öğretmenlerimiz olmak üzere tüm şehit öğretmenlerimizi rahmetle anıyorum, ruhları şad olsun.

Yine bugün, 24 Kasım, Bakanımızın 64'üncü Hükûmette başladığı gün, tam 5 yıl oldu, daha öncesi de var, 62'nci Hükûmetten. Türkiye Cumhuriyeti devletinde en uzun süre görev yapmış üçüncü Bakanımız ve Plan ve Bütçe Komisyonu üyesi olarak ve şahsım olarak Bakanımızı kutluyorum, saygılar sunuyorum.

Evet, öncelikle Sayın Bakanımıza Komisyonumuza yönelik kapsamlı bilgilendirmesi için şükranlarımı sunuyorum. Kendisi esasen her vesileyle Türkiye Büyük Millet Meclisini bilgilendirmeye önem veren bir şahsiyettir.

Malumunuz bu yıl coronavirüs salgını kısa sürede ekonomi, siyaset ve güvenlik gibi hayatın tüm alanlarına sirayet etti. Sayın Bakanımız hitabında ülkemizin salgın sürecinde uluslararası iş birliği ve dayanışmaya öncelik veren tutumuna ayrıntılarıyla değindi. Bu yaklaşımının girişimci ve insani dış politika anlayışımızın da bir tezahürü olduğunu anlattı. Bizler de göğsümüzü kabartan bu yaklaşımımızı ilgiyle dinledik.

Tüm insanlığa karşı eşi benzeri olmayan, küresel bir tehdit olarak ortaya çıkan koronavirüs uluslararası iş birliği ve dayanışmanın önemini ortaya çıkardı. Buradan hareketle dış politika gündemimizdeki tüm meselelerde benimsediğimiz sorumluluk sahibi, insan odaklı, vicdani ve ilkeli tutumumuzu salgın koşullarında da sergiledik. Sayın Bakanımızın da belirttiği gibi dünya çapında tüm seyahatlerin durduğu bir dönemde cumhuriyet tarihinin en kapsamlı pandemi operasyonu ile 141 ülkeden 100 bini aşkın yurttaşımızı yurda getirdik. Bu operasyonların başarısını gören bazı ülkeler kendi vatandaşlarının tahliyesi için de bizden yardım istediler. Kara gün dostu olduğumuzu bir kez daha göstererek 91 ülkeden 37.682 yabancının tahliyesine de destek olduk, bize de yakışan budur.

Küresel bir illet olarak ortaya çıkan salgınla, yine küresel düzeyde el birliği içinde mücadele etmek için tıbbi yardım talebinde bulunan ülkelere de dost elimizi uzattık. Bu çerçevede bağış, nakdi yardım, ihracat, satın alma izinleri şeklinde olmak üzere toplam 158 ülkeden tıbbi malzeme yardım talebi aldık, “Komşusu açken tok yatan bizden değildir.” düsturuy la hareket ettik. Sayın Cumhurbaşkanımızın talimatlarıyla ve Hazreti Mevlâna’nın “Ümitsizliğin ardında nice ümitler var, karanlığın ardında nice güneşler var.” sözlerinin yazılı olduğu kolilerle yardım ettiğimiz ülke sayısı 156’ya ulaştı. Uluslararası kuruluşlar da Hükümetimizden yardım talebinde bulundular. 19’u uluslararası kuruluşa bağlı organın ülkemizden, satın alma ve nakdi bağış olmak üzere, tıbbi malzeme yardımı talebini de tamamen veya kısmen karşıladık, ne kadar gurur duysak az.

Dışişleri Bakanlığının ve Bakanlık bünyesinde kurulan Destek ve Koordinasyon Merkezinin emekleri takdire şayandır. Buradan burada bulunamayan Bakan Yardımcımız Yavuz Selim Kıran Bey’e hem geçmiş olsun diyorum hem de büyük katkılarından dolayı, ekibiyle beraber, çalışmalarından dolayı teşekkür etmek istiyorum.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; benim de yüce Meclisimizde temsil etmekten onur duyduğum Antalya bu süreçten en fazla etkilenen illerimizden biri oldu. Bu konuda Dışişleri Bakanlığınca atılan adımlara müteşekkirimiz. Sayın Bakanımızın öncülüğünde, Kültür ve Turizm ve Sağlık Bakanlıklarımızla da iş birliği hâlinde Dışişleri Bakanlığımızca salgının başından bu yana yürütülen turizm diplomasisi çabalarının da katkısıyla 94 ülke ile karşılıklı uçuşlar yeniden başladı. Çok sayıda ülke Türkiye’yi güvenli koridor kapsamına aldı. Rus ve Ukraynalı turistler yeniden ülkemizi ziyaret etmeye başladı.

Türkiye’de görev yapan 50 büyükelçi ile çok sayıda yabancı gazeteci Sayın Bakanımızın ve Sayın Kültür ve Turizm Bakanımızın davetiyle Yeniden Keşfet Tanıtım Etkinliği için Antalya’ya gelerek güvenli turizm uygulamalarımızı yerinde görmüş oldular. Tüm bu çabalar sayesinde bu sezonu olabilecek en az hasarla atlattık. Turizm sadece Antalya için değil, ülkemizin geneli için de hayati bir faaliyet alanı. Bu nedenle Dışişleri Bakanlığımızın turizmimizin gelişmesine sunduğu katkı çok önemli.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; Dışişleri Bakanlığı denilince elbette akla öncelikle yurt dışında ülkemizi gururla temsil eden, dünyanın en geniş 5 ağı arasında yer alan diplomatik temsil ağımız geliyor. Ancak Bakanlığımızın son yıllarda yurt içinde kurduğu temsilciliklerimizin faaliyetleri de göz ardı edilmemeli.

Bakanlığımızın hâlihazırda İstanbul, İzmir, Edirne, Antalya, Gaziantep, Hatay ve Diyarbakır’da olmak üzere 7 yurt içi temsilciliği var. Bu temsilcilikler de bir yandan bulundukları şehirlerin yurt dışında tanıtımı yönünde faaliyetler üstlenirken bir yandan da iş çevreleri, sivil toplum, yerel yönetimler ve üniversitelerimizin yurt dışıyla bağlantılarını kuvvetlendirmek yönünde adımlar atıyor. Örneğin Gaziantep Temsilciliği bu ilin gastronomi alanında dünyaya tanıtımına yönelik çalışmaların yanı sıra, Zeugma seramiklerinin zamanında kaçırıldıkları ABD’den ülkemize iadesi sürecinde de önemli katkılar sağladı. Hatay Temsilciliği ülkemizde geçici korum altında bulunan Suriyelilerin uyum ve entegrasyonu alanında yoğun mesai harcıyor. Ayrıca Hatay EXPO 2021 katılım sağlayacak ülke

ve şehirlerin sayısının artırılması için yerel makamlarla yakın iş birliği içinde çalışıyor. Diyarbakır Temsilciliği ise hâlihazırda UNESCO Tarihi Miras Listesi'nde yer alan Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri'ne ilaveten Zerzevan Roma garnizon şehri kalıntılarının anılan listeye dâhil edilmesinde önemli rol oynadı.

Bunlara ilaveten, sınır bölgelerindeki temsilciliklerimiz sınırda yaşanan gelişmeler ve yasa dışı göçle mücadele konularında da yerel makamlarla eş güdüm sağlıyor.

İstanbul Temsilciliğimiz ise güzel İstanbul'umuzun bir dünya metropolü olarak tanıtımına, Birleşmiş Milletler başta olmak üzere uluslararası kuruluşların merkezi hâline gelmesi çabalarına katkısı malum. Bu temsilciliklerin ülkemizin farklı yörelerinin tanıtımına, turizmine, ekonomisine günden güne artan katkılarını gözlemekten memnuniyet duyuyoruz.

Dışişleri Bakanlığımız ayrıca son yıllardan üst düzeyde diplomatik etkinlikleri sadece İstanbul ve Ankara gibi belli başlı şehirlerimizle sınırlandırmayarak diplomasiyi tüm ülke sathına yaydı.

Geçtiğimiz yıllarda çeşitli NATO toplantılarına, G-20 ve dünya sergisi EXPO gibi dünya çapında ses getiren etkinliklere ev sahipliği yapan Antalya'da salgına rağmen bu yıl da çok sayıda üst düzey toplantı düzenlendi.

Son olarak, Balkan ülkeleri arasında iş birliği geliştirmeye yönelik en kapsamlı mekanizma olan Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci Dönem Başkanlığımız çerçevesinde bölge ülkelerinin de üst düzey yetkililerini 6 Kasım'da Antalya'da ağırladık. Bu tür üst düzey etkinliklerin Antalya'nın ve ülkemizin tanıtımı açısından sağladığı katma değer tartışılmaz.

Bakanlığımızın sahaya ve masaya ilaveten düşünce dünyasını da şekillendirmeye yönelik çabalarını takdirle karşılıyorum. Bu çabalarda, geçtiğimiz mart ayında yapılması planlanan ancak salgın nedeniyle ertelenen Antalya Diploması Forumu'nun önemli rol oynayacağını düşünüyorum. Forumun kısa sürede Davos gibi, Münih Güvenlik Konferansı gibi, düşünce alanında dünyaca tanınan bir marka hâline gelerek ülkemizin görünürlüğüne katkı sağlayacağına inanıyorum.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; ülkemizin, az önce bahsettiğim etkinliklere ev sahipliği yapması, bir çekim merkezi hâline gelmesi elbette kendiliğinden olmuyor. Bunda Dışişleri Bakanlığımızın uzak coğrafyalarla, Asya, Afrika ve Latin Amerika'ya yönelik açılım politikalarının etkisi yadsınmaz. Bu açılımlardan geçtiğimiz yıl Sayın Bakanımızın ilan ettiği "Yeniden Asya" girişimini özellikle önemişiyorum. Yeniden Asya girişimiyle katma değeri yüksek, ileri teknoloji içeren ve turizm, finans ile savunma sanayi sektörleri altyapı, ulaştırma, lojistik ve enerji projeleri başta olmak üzere Asya ülkeleriyle karşılıklı yarar temelinde ortaklıklar kurulması amaçlanıyor.

Bölgesel ve çok taraflı Asya platformlarındaki etkin konumumuzun, girişimci ve insani dış politikamızdaki hedeflerimizin ileriye götürülmesine katkıda bulunacağını düşünüyorum. Kıta ülkeleriyle ilişkilerimizin gerçek potansiyeline kavuşmasını sağlayacak bu girişim kapsamında, Dışişleri Bakanlığının attığı adımları da yakından takip ediyorum. Girişim kapsamında, bugüne kadar önemli çalışmalara imza atıldı. Bunlardan bazıları ilgili kurum ve kuruluşlarımızın katkılarıyla uygulama mekanizmalarının oluşturulması, özel sektör çatı kuruluşları ve akademik çevrelerle temas ve etkinlikler gerçekleştirmesi ve bölge ülkelerindeki büyükelçiliklerimizce ikiye yıllık eylem planı taslakları hazırlaması oldu.

Asya'nın dünyanın ekonomik ağırlık merkezi olacağını görüyoruz. Bölge daha önce görülmemiş hızla büyüyor. Önümüzdeki on yılda küresel büyümenin yaklaşık üçte 2'sini sağlayacak. On beş yıl içinde ise dünyanın en büyük 5 ekonomisinin 4'üne muhtemelen ev sahipliği yapacak. 2030'a kadar da küresel ekonomik üretimin yarısından fazlasına katkıda bulunan bu ekonomik güç merkezi olacak.

Bu süreçte kıtanın en büyük ihtiyacı ise doğu- batı ekseninde küresel pazarlara erişim olacak. Biz de 2002’den beri aralıksız yaptığımız altyapı yatırımlarıyla ülkemizin ticaret hatları için en elverişli rota olmasını sağladık. Artık Çin’den buraya kadar İstanbul Boğazı’nın altından geçerek ulaşmak mümkün. Tüm bunlar, bu açılımın ne kadar zamanlı olduğunun göstergesi. Bu girişimle kıtayla olan ilişkilerimize yeni bir dinamizm gelecek. Kıtadaki etkinliğimiz son yıllarda ivme kazanan Asya politikalarımızın etkisiyle daha da güçlenecek. Bu coğrafyayla tarihi, kültürel bağlarımız ve gelişen ekonomimizle bölge ülkeleri için daha da önemli ortak konumuna geleceğiz.

Çin Halk Cumhuriyeti’yle ilişkilerimizin muhtelif alanlarda geliştiğini görüyoruz. Aleyhimize olan ticaret açığının azaltılması ve ihracat kalemlerimizin çeşitlendirilmesi için ciddi çabalar var. Çin’e ihracatımızın artırılması için yoğun mesai devam ediyor. Bu itibarla özellikle tarım ürünlerimizin Çin pazarına daha fazla girmesi için teknik çalışmalar ve temaslar olduğunu biliyorum. Bu sayede 2018’de 138,7 milyon dolar olan gıda ve tarım ürünleri ihracatımız, 2019 yılında yüzde 62,5’lik bir artışla 225,4 milyon dolara ulaştı.

Bakıyoruz, bölgenin bir diğer önemli ülkesi olan Güney Kore’yle 2012’de stratejik ortaklık seviyesine yükseltlen ilişkilerimiz de pekiyor. Japonya ve Güney Kore’yle ticaret hacmimizin artırılmasına yönelik çabalar da sürüyor. Bu çerçevede Japonya’yla ekonomik ortaklık anlaşması imzalanması ve Güney Kore’yle mevcut serbest ticaret anlaşmasının revizyonu için ilgili kurumlarımızın temasları devam ediyor.

Genel olarak bölge ülkeleriyle serbest ticaret anlaşması sayımızı arttırmaya yönelik çabalarımız sürüyor. Sadece saydıklarımla değil tüm bölge ülkeleriyle ekonomik ve siyasi ilişkilerimizi geliştiriyoruz. 6 bölge ülkesiyle, Çin, Japonya, Güney Kore, Endonezya, Malezya ve Singapur’la ilişkilerimiz stratejik düzeye yükseldi. Yeni büyükelçiliklerle, Myanmar, Sri Lanka, Brunei, Kamboçya, Laos ve başkonsolosluklarla Guanco, Nagoya’yla bölgedeki temsilimiz güçlendi.

Salgın sonrası dönemde de Asya’nın yükselişinin devam edeceğini düşünüyorum. Köklü ilişkilerimizin bulunduğu bu bölgeyle ilişkilerimizin bütüncül ve uzun vadeli bir bakış açısıyla yeniden yorumlanması son derece zamanlı.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; bütün insanlığa adalet, şefkat ve merhametle yaklaşan, köklü bir büyük medeniyetin vârisi olarak dünyanın her köşesinde yükselen beklentilere imkânlarımız ölçüsünde yanıt vermemiz gerekiyor. Bu çerçevede Afrika Kıtası’yla ilişkilerimiz ve iş birliğimizin geliştirilmesi de önemli. Burada hedef kıtanın barış ve istikrarıyla ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunmak. Stratejik ve uzun vadeli vizyonumuz bunu gerektiriyor. Bölgeye sömürgeci gözüyle bakan ülkelerden değiliz, olmayacağız. Kıtayla ilişkilerimizin güçlendirilmesi için tüm Afrika ülkelerinde temsilciliklerimizin açılması önemli bir gelişme. 2002 yılında sadece 12 büyükelçiliğimiz bulunan Afrika’da, faaliyet gösteren büyükelçi sayımız 42’ye yükseldi. 2008 yılının başında 10 olan Ankara’daki Afrika büyükelçilikleri sayısı ise son olarak Sierra Leone’nın Ankara büyükelçiliğini açmasıyla 36 ulaştı, bu durum bile tek başına dış politikadaki başarılarımızın çekim gücünün bir yansıması.

Afrika ülkeleriyle son yıllarda gelişen ilişkilerimiz Sayın Bakanımızın da belirttiği gibi gerçekten bir başarı öyküsü. Afrika’ya açılım politikası süreci bugün başarıyla tamamlandı ve ticaret hacminden siyasi diyalog mekanizmalarına, eğitim faaliyetlerinden ekonomik yatırımlara kadar birçok alanda hızla ilerleme sağlandı.

Bayrak taşıyıcımız Türk Hava Yollarının, Afrika ülkeleriyle ulaşım olanakları geliştirmek, iş insanlarının birbirleriyle temaslarını kolaylaştırmak, Türkiye’nin Afrika halklarının dünyaya ulaşımında bir kavşak noktası olmasını temin etmek ve halklar arasındaki bağlantıların güçlendirilmesini sağlamak

amacıyla Afrika uçuşlarının sayısını artırması da önemli. Salgın öncesi kıtadaki sefer sayısında 40 ülkede 60 noktaya ulaşan Türk Hava Yolları, seyahat yasaklarının kalkmasıyla inşallah uçuş sayısını tedricen yine artıracak. Başta, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, AFAD, Kızılay, Diyanet İşleri Başkanlığı, Sağlık Bakanlığımız ve sivil toplum kuruluşlarımız olmak üzere, Afrika'nın hemen her noktasında ülkemizin kurum ve kuruluşları tarafından faaliyetler sürdürülüyor. Afrika ülkeleriyle ikili düzeydeki ilişkilerimize ilaveten Afrika Birliğiyle ilişkilerimiz de her geçen gün artarak güçleniyor ve kurumsallaşiyor. Üçüncü Türkiye-Afrika Ortaklığı Zirvesi'nin de inşallah Sayın Cumhurbaşkanımızın ev sahipliğinde, 2021 yılında yapıldığına şahit olacağız.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; son günlerde dış politikada ülkemizin yalnızlaştığına dair eleştiriler nedense yeniden tedavüle sokuldu. Esasen, Türkiye, ne zaman dış politikada millî çıkarlarını gözeterek gerekli adımları bağımsız bir şekilde atsa bu tür iddiaların ortaya atıldığını biliyoruz. Darbelere karşı çıktığımızda, Suriye'de ve Libya'da insanlık kıyımlarının önüne geçtiğimizde, tarihin doğru tarafında, haklının ve mazlunun yanında durduğumuzda, Azerbaycan'a haklı davasında destek verdiğimizde, Doğu Akdeniz'de ülkemizin ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin çıkarlarını kararlılıkla savunduğumuzda bu eleştirilerinin sesinin daha çok yükseldiğini biliyoruz, bunu bildiğimiz için bunları haklı ve temelli bulmuyoruz. Zira, girişimci ve insani Türk dış politikasının ilkeli tutumuyla tüm dünyada takdirle karşılandığına şahit oluyoruz. Uluslararası kamuoyunda her adımımız dikkatle izlenir hâle geldi, uluslararası örgütlerdeki etkin rolümüz sadece 2020 yılında 7 farklı örgütle yürüttüğümüz dönem başkanlıkları, 26 ülkeyle yüksek düzeyli stratejik iş birliği süreci kurmamız, merkezinde yer aldığımız coğrafyada barış ve istikrara katkı amacıyla hayata geçirdiğimiz 14 iş birliği süreci ve tüm coğrafyalarla ilişkilerimizi geliştirerek dünyanın en geniş beşinci diplomatik ağını kurmamız ülkemizin uluslararası itibarının birer göstergesidir. Biz, 248 temsilciliğimizle dünyanın dört bir köşesinde bayrağımızı dalgalandırırken, ülkemiz de diğer ülkeler için bir çekim merkezi hâline geldi. Ülkemizdeki yabancı temsilciliklerin sayısı son yirmi yılda neredeyse iki katına çıkması boşuna değil. Ülkemizi yalnız kalmakla itham edenler bu gerçekleri görmezden gelmeye devam etseler de bizi doğru bildiğimiz yoldan çeviremeyecekler. Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğine 2023 hedeflerimize doğru emin adımlarla ilerlerken, ülkemizin güvenliğini ve ulusal çıkarlarımızı ne pahasına olursa olsun savunmaya devam edeceğiz.

Bu duygu ve düşüncelerle, özverili mesaisiyle hepimizin göğsünü kabartan Dışişleri Bakanlığının millî meselelerde parti ayrımı yapmaksızın birlikte hareket etmesinin öneminin altını çiziyorum.

Tekrar, 2021 yılı Dışişleri Bakanlığımızın bütçesinin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Aydın, çok teşekkür ederim.

Değerli milletvekillerimiz, grup üyelerimizden hazır olanlar mikrofon butonlarına basarlarsa bilgisayar da sıralamayı yapar inşallah.

Şimdi, Sayın Kuşoğlu'na söz veriyorum.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, klasik bir dış politika eleştirisi yapmak istemiyorum, benden önceki konuşmacılar değindiler, gerçekten çok kötü bir dönem geçirdik, çok sıkıntılı bir dönem geçirdik. Batı'yla, Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri'yle ilişkilerimiz kötü, İslam âlemiyle kötü, Doğu'yla kötü yani hemen hemen her tarafla ilişkileri kötü olan bir dönem yaşıyoruz. Yani eleştiri yapınca -biraz önce

Sayın Erozan yaptı- işte Trump'ın mektubundan başlayıp da 36 askerimizin şehit edilmesine kadar, Barış Pınarı Harekâtı'nın yarım kalmasına kadar, Libya meselesine kadar birçok konuyu eleştirmek mümkün tabii ki. Ancak girmek istemiyorum, gerçekten ağrıma da gidiyor bu konular.

Dünya değişirken bizim de dış politikamızın değişmesi lazım, bunu sizin en iyi şekilde bildiğinizi kadronuzla birlikte düşünüyorum. Bizim her fırsatta sadece söylediğimiz bu emperyal hayallerden de kurtulmamız lazım. Bir de iç siyaset odaklı dış politikadan vazgeçmemiz lazım. İç siyaset odaklı dış politika yapıyoruz, kendi beslediğimiz gazetelerimize yönelik, kendi kamuoyumuza yönelik dış politika yapıyoruz maalesef. Dış politikamızdan iç politikayı çıkarmamız lazım artık.

Biz mazlum milletlere örnek bir cumhuriyetiz. Türkiye Cumhuriyeti mazlum milletlerin örneğidir ama “mazlum” lafını sık sık kullanmayız, kullanmadık geçmişte. Bunun lafını etmeden mazlum milletlere örnek olduk, onları destekledik her zaman için. “Dünya 5'ten büyüktür.” diyoruz, bizim o beslediğimiz gazeteler dışında hiç kimse bizi desteklemiyor, arkamızdan gelen tek bir mazlum millet yok “Dünya 5'ten büyüktür.” deyince. Tek bir ülke yok, bunu tekrarlayan, takdir eden, bizden başka söyleyen yok yıllardan beri. Herkes sorunlarının çözümü için Filistin dâhil -en mazlum millet Filistin'dir- herkes farklı yollar arıyor, bunları bırakmamız lazım. Doğu-Batı, bu arada sıkışık kaldık, sıkıntılarımız var.

Çin'le ilgili bir şey söyleyeyim, kesin hesap konusuna geçmek istiyorum. Çin'le ilgili onların, Çin'in, son birkaç yıldan beri ucuz maliyetle ürettiği ama son yıllarda çok satamadığı ürünleri bizim üretmemiz, düşük maliyetle üretmemiz politikasından da vazgeçmemiz lazım. Biz, Çin'in Batı'ya uzanan köprüsü oluruz, İslam âlemi için de öyle olmamız lazım ama Çin'in bıraktığı boşluğu doldurup ucuz maliyetli üretim yapmamalıyız. Hani diyorsunuz ya “girişimci ve insani dış politikamız”, girişimci ve insani dış politikamız kendi insanımıza karşı da olmak durumundadır. Bunları sizin de aşağı yukarı benimle paylaştığınız düşünceler olarak görüyorum, onun için bu konuyu da bir tarafa bırakıyorum.

Şimdi, kesin hesapla ilgili Sayıştay raporlarına girmek istiyorum müsaadenizle. Ondan önce Cumhurbaşkanlığı Programı'nda yer alan bazı konular var. “Uluslararası iş birliği için ulusal kapasitemizde, 2019 yılında bu kapasitemizde artış olmuştur, Türkiye'nin resmî kalkınma yardımları artmıştır diyor Sayın Bakanım ve “2019 yılında Türkiye'nin ikili resmî kalkınma yardımlarının toplamı yaklaşık 8,5 milyar dolardır ve 2019 yılı toplam insani yardım tutarının yüzde 96'sı, 7,2 milyar doları Suriyeliler için harcanmıştır.” diyor. Bu Suriyelilere yönelik harcama daha önceki harcamaların dışında bir harcama anladığım kadarıyla. Bunlar yıllar itibarıyla ne kadardır? Bununla ilgili bir cevap verebilerseniz memnun olurum. 2019 yılı için 7,2 milyar dolar ama onun dışındaki yıllarda ne kadardır?

Bir de Avrupa Birliği, 2014-2020 bütçe dönemi için ülkemize 4,5 milyar avro fon tahsis etmiş olmakla birlikte yapılan fon kesintileri sonucunda toplam tutar 3,4 milyar avroya düşmüş. Neden bu kesintiler var? Yani bunlar bizden kaynaklanan hatalardan dolayı mı yoksa normal fon kesintileri mi? 4,5 milyar avrodan 3,4 milyar avroya inmesi normal değil. Bununla ilgili de bilgi verebilerseniz memnun olurum.

Şimdi kesin hesapla ilgili değindiniz, teşekkür ederim, önemli çünkü biz 2019'un da hesabını vermek durumundayız. 2019'la ilgili 10 bulgu var Sayıştay raporunda. Bunlardan muhasebe birimini hataları görebiliriz, muhasebe biriminin kadrosunun yetersiz olduğunu, eğitimin yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. Muhakkak ki bu eğitimin, kadronun yenilenmesi gerekiyordur, o ayrı bir konu ama her sene benzeri eleştiriler yapılıyor Sayın Bakanım. Bu durumun düzelmesi lazım, hemen hemen her sene aynı eleştiriler var ama ben ikisini dile getireceğim. Bunlar yurtdışında olan birisi için zarar veriyor. Mesela birincisi, yurt dışı misyonlarına gönderilen avans ve krediler ile bunların mahsuplarını muhasebe kayıtlarında Merkezî Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde belirtilen tarihteki kurların

kullanılmaması sonucu eksik olması... Bu yurt dışındaki birisi kendisini orada yalnız görüyor, sıkıntılı, öyle bir durumda yaptığı para hesabının farklı çıkması sıkıntı yaratıyor, bunların giderilmesi lazım. Bunlarla ilgili yönetmelik hükümlerine uygun belirleme yapılıyor belki, belki Hazine ve Maliye Bakanlığıyla burada yazdığı gibi görüşmeler yapılıyor ama çok sürmeden, bu konular basit konular, halledilmesi lazım.

Bir de yurt dışı tedavi giderlerinin ödenmesinde mevcut mevzuatın uygulamadaki sorunları gidermede yetersiz kalması. Yurt dışında bizim mevzuata göre yapılan tedavi giderleri sıkıntı yaratıyor, eksik oluyor. Tam tersini bir de son yıllarda yurt dışından gelip, Türk vatandaşlığına geçip, Türkiye’de tedavi olup sonra ayrılanlar var. Türkiye’de bir süre sigortalı olduktan sonra borç bırakıyor, parasını da ödemiyor, gidiyor. Bunu da dikkate alarak bir çözüm bulmanız lazım. Yurt dışından geliyor, vatandaşlığa geçiyor, yerleşik olarak kabul ettiriyor, tedavisini yaptırıyor, ondan sonra Türkiye’ye borç bırakıp gidiyor. Bu, yurt dışı ile Türkiye arasındaki farklılıklar dolayısıyla ve bizim vatandaşlarımız da ya da Dışişleri mensupları yurt dışında bir mağduriyet yaşayabiliyor bundan dolayı.

Bu Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığıyla ilgili de bilgi verebilerseniz memnun olurum. Şimdi bu, ağırlıklı olarak bütçeden de para alıyor ama ağırlıklı parayı Avrupa Birliğinden alıyor. Avrupa Birliği eğitim ve gençlik programlarını Türkiye’de duyurmak amacı; bu programlara katılım çalışmalarını yürütmek, koordine etmek, izlemek ve Avrupa Komisyonuna rapor hâlinde sunmak; söz konusu programlarla ilgili olarak Avrupa Komisyonu ile görüşmeleri yürütmek ve uygulama sözleşmelerini imzalamakla burası görevli. Burası 2019’da 1 milyar liraya yakın para harcamış. Bu parayı ağırlıklı olarak da Avrupa’da harcamış. Ne tür programlar yapıldı, bunlardan kimler yararlandı, hiç bilgimiz yoktu bu seneye kadar. Bununla ilgili bilgi verebilerseniz memnun olurum. Burada da bu 5018’e tabi değil bu Merkez Başkanlığı, Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’na tabi değil. Sayıştay ona rağmen bir denetim raporu düzenlemiş, 9 da bulgu tespit etmiş. Güzel bir rapor ama ağırlıklı olarak yurt dışına para da transfer edildiği için kimlerin yararlandığı ve nasıl faaliyetler yürütüldüğüyle ilgili bilgi verebilerseniz memnun oluruz.

Türk Akreditasyon Kurumuyla ilgili olarak da 7 bulgu var, 4’üncüsü önemli. Sürem bittiği için girmeyeyim.

Avrupa Birliği Başkanlığında da 2 bulgu söz konusu Sayın Bakan.

Sayın Bakan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Kuşoğlu, ek süre veriyoruz. Tamamlayın lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Cumhurbaşkanlığı Hükûmet sistemine geçtikten sonra Dışişleri Bakanlığının çalışmaları daha sıkıntılı hâle geldi, yani birçok bakanlıkla ilgili böyle oldu. Bazı bakanlıkların birleşmesi, Cumhurbaşkanlığı içerisinde kurulların oluşturulması sıkıntılar yarattı. Biz bunların Dışişleri Bakanlığı için de sıkıntı yarattığı görüşündeyiz. Birçok bakanlık için bu durum söz konusu. Burada Plan ve Bütçe Komisyonunda bunları rahatlıkla tespit ediyoruz. Dolayısıyla bütün bu konularla ilgili olarak sizi ve kadronuzu itham etmiyorum ama yeni dönemin daha farklı olması gerektiğini de tutanaklara geçirmekte fayda var diye düşünüyorum.

Çok teşekkür ederim. Bütçelerinizin hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Vekilim, çok teşekkür ederiz.

Sayın Bekir Kuvvet Erim...

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Sayın Başkan, kıymetli Plan ve Bütçe Komisyonu üyeleri, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcıları, Kıymetli Bürokratlar ve çok kıymetli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan önce 22 Kasım'da Libya'ya giden ticaret gemimize Alman firkateyni tarafından yapılan hukuk dışı müdahaleyi şiddetle kınıyorum.

Dünyamız, etkileri her alanda hissedilen kapsamlı bir değişim ve dönüşüm sürecinden geçmektedir. Bu süreçte siyasi ve ekonomik alanlarda ciddi küresel kırılmalar yaşanmakta, güç dengeleri hızla değişmektedir. Başta yakın çevremiz olmak üzere dünyanın farklı bölgelerinde ortaya çıkan krizler küresel barış ve istikrarı tehdit etmekte, uluslararası terörizm, kitle imha silahlarının yayılması, yoksulluk, iklim değişikliği, yönetiminde zafiyetler mülteci krizi gibi muhtelif sınamalar uluslararası güvenlik ortamını daha karmaşık hâle getirmektedir. Değişim sürecinin etkilerinin ve yaşanan krizlerin yansımalarının yoğun bir şiddetle hissedildiği ve ülkemizin merkezinde bulunduğu coğrafya, jeopolitik denklemin yeniden şekillendiği günümüzde zorlu sınamalarla karşı karşıyadır. Türkiye bu sınamalar karşısında oturup beklemeden, bir taraftan küresel sistemin reformuna katkı sağlamakta, diğer taraftan dış politikasını değişen koşullara göre ilerletmektedir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde artan imkân ve kabiliyetleri çerçevesinde, gerek yakın çevresinde gerek uluslararası düzeyde güvenlik, istikrar ve refahın sağlanması amacıyla dış politikasını girişimci ve insani bir yaklaşımla yürütmektedir. Bu yaklaşım kapsamında dış politika gündemimizdeki tüm meselelere sorumluluk sahibi, insan odaklı, vicdani ve ilkeli bir anlayışla yaklaşılmakta, girişimlerimizin bölgesel ve uluslararası düzeyde olumlu ve somut sonuçlara yol açması, barış, istikrar ve sürdürülebilir kalkınmayı güçlendirecek şekilde yürütülmesi hedeflenmektedir. Bu bağlamda, millî çıkarlarımızın korunması için sahada ve masada güçlü bir diplomasi izlenmektedir. Millî ve yerli dış politikamız, geniş bir bakış açısıyla tarihimiz ve coğrafyamızın gerekleri çerçevesinde yürütülmektedir.

Yetmiş yıla yakın süredir müttefiklik ilişkisine sahip olduğumuz Amerika Birleşik Devletleri'yle ilişkilerimizin sürekli değişen bölgesel ve uluslararası ortama uyumlu hâle getirilmesi gayretlerimiz sürdürülmektedir. Başta terörle mücadele olmak üzere, küresel sınamalara karşı Amerika Birleşik Devletleri'yle dayanışmamızı güçlendirmek ve Amerika Birleşik Devletleri'nin hassasiyetlerimizi daha fazla dikkate alan bir tutuma imale edilmesi başlıca amaçlarımız arasındadır.

Avrupa'nın vazgeçilmez bir parçası konumundaki Türkiye, Avrupa Konseyi, AGİT gibi Avrupa kurumlarının kurucu üyesidir. Avrupa Birliği üyeliği ülkemiz için stratejik hedef olup 2005'te başlayan katılım müzakerelerinin nihayete erdirilmesine öncelik verilmektedir. Ülkemizin Avrupa Birliği üyelik sürecinin sağlam temeller üzerinde geliştirilmesi; ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve İslam karşıtlığı gibi eğilimlerin etkisinin giderek artmakta olduğu Avrupa'da bu tehditlerle mücadelede de önemli rol oynayacaktır. Büyük çoğunluğu Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan yurt dışındaki 6 milyonu aşkın vatandaşımızın ihtiyaçlarının karşılanması, sorunlarının çözülmesi dış politikamızın öncelikli hedeflerinden biridir. Yurt dışındaki tüm Türk toplumu mensuplarının, ana dilleri ve kültürleriyle bağlarını koparmadan, bulundukları ülkelerin sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel hayatına katkıda bulunan, hukuk düzenine saygılı, mutlu ve müreffeh bireyler olmaları en öncelikli hedeflerimizdendir.

Rusya Federasyonu'yla ilişkilerimiz çok boyutlu bir zeminde gelişmeye devam etmektedir. İkili planda karşılıklı çıkarların geliştirilmesine katkı sağlayan bu iş birliği, bölgesel barış ve istikrar açısından da önem taşımaktadır. Bölgemizdeki milletlerin barış, demokrasi ve güvenlik içinde onurlu bir yaşam sürmeleri ve refah düzeylerinin ülkelerin gerçek potansiyeliyle orantılı şekilde yükseltilmesi hedefi kapsamında yakın çevremizle ilişkilerimizde iş birliği fırsatlarına odaklanılmaktadır.

Potansiyel çatışmaların yaşandığı büyük insani kayıplara ilaveten zorunlu göç, ekonomik yıkım, tarihi mirasın ve çevrenin mahvedilmesi gerçeğiyle yüzleşen bir coğrafyadaki Türkiye, dokuz yılı aşkın süredir devam eden Suriye krizi başta olmak üzere bölgesel uyuşmazlıkların çözümünü öncelikli bir hedef olarak görmektedir. Yakın çevremizdeki ihtilaflara sürdürülebilir çözümler bulunması ve anlaşmazlık unsurlarının ihtilaf hâline dönüşmesinin önüne geçilebilmesini teminen bölge ülkeleri arasında güvenin güçlendirilmesi ve bölgesel sahiplenme anlayışının yerleştirilmesi de büyük önem taşımaktadır.

Milli davamız Kıbrıs konusundaki beklentilerimiz, Kıbrıs Türklerinin siyasi eşitliğini sağlayan ve güvenlik endişelerini karşılayan bir çözümdür. Yine, Azerbaycan’da yaşadığımız, yirmi altı senedir işgal edilen vatan topraklarının kurtarılması mücadelesinde Türkiye sonuna kadar kardeş ve dost ülke Azerbaycan’ın yanında olmuştur. Kederde ve kıvançta bir ve beraber olduğumuz can kardeşlerimiz Azerbaycan Türkünün haklı davasında tüm imkânlarımızla yanlarında olmaya devam edeceğiz.

Bir başka konu ise, özellikle bölgemizde boy gösteren terörizm; ulusal, bölgesel ve küresel güvenlik için büyük bir tehdittir. Ülkemiz, FETÖ, PKK/PYD-YPG, DEAŞ, DHKP-C gibi terör örgütlerinden ülkemize yönelen her türlü tehdidin ortadan kaldırılmasına ve terör örgütlerince yürütülen faaliyetlerin engellenmesine yönelik çabalarını askerî, ekonomik, diplomatik ve diğer tüm imkânlardan yararlanarak sürdürmektedir.

Sayın Bakanım, kıymetli milletvekilleri; dış politikamızın genişleyen ufukları Türkiye’nin küresel ölçekteki tüm gelişmeleri yakından izleyerek etkin rol almasını sağlamaktadır. Keza, ülkemizin küresel rekabette ön plana çıkabilmesi de yakın coğrafyaların ötesinde varlık göstermesine bağlıdır. Bu bağlamda, Afrika, Asya-Pasifik ve Latin Amerika, Karayipler’e yönelik politikalarımız gündemimizde öncelikle yer tutmaktadır.

Ülkemiz, açılım politikalarımızın sonucunda, hâlihazırda 248 temsilcilikle dünyanın en geniş temsil ağına sahip 5’inci ülkesi konumundadır. Afrika’da 42, Latin Amerika’da 17 ve Güneydoğu Asya Uluslar Birliği ülkelerinin tümünde temsilciliğimiz bulunmaktadır. Temsilcilik sayımız, ülkemizin uluslararası alandaki artan etkinliğinin en açık göstergesidir. Faaliyetlerimiz, kurumlar arası iş birliği ve eş güdümlü bütüncül şekilde dış temsilciliklerimize ilaveten TİKA, Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye Maarif Vakfı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, AFAD, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Türk Kızılayı ve Türk Hava Yolları gibi kuruluşlarımızın desteğiyle hayata geçirilmektedir. Ülkemizdeki yabancı temsilcilik sayısı 2020 yılı itibarıyla 289’dur. Açılım ve ortaklık politikalarımızla Afrika’yla ticaretimiz son on beş yılda 6 kattan fazla artmış, Asya-Pasifik ve Latin Amerika’yla ticaretimiz ise aynı dönemde 10 katına ulaşmıştır. Ayrıca 74 ülkeyle vize uygulamaları kaldırılarak sosyal, ekonomik ve kültürel ilişkilerimiz güçlendirilmiş, bunun turizm sektörümüze de olumlu yansımaları olmuştur. 2019’da ülkemiz 51,5 milyon yabancı turist ağırlamıştır.

Dünyanın 19’uncu ve Avrupa’nın 5’inci büyük ekonomisi konumundaki ülkemiz, karşılıklı ekonomik bağların istikrar ve refah düzeyi üzerindeki olumlu yansımalarını göz önünde bulundurmakta ve serbest ticaret anlaşmaları, tercihli rejimler, teşvikler ve gümrüklerin entegrasyonu gibi araçları bölgemizdeki ve ötesindeki ülkelerle ilişkilerimizde etkin biçimde kullanmaktadır. Farklı coğrafyalarda geliştirdiğimiz ekonomik ve ticari iş birliğinin sonucunda toplam 20 serbest ticaret anlaşması yürürlüğe girmiş durumdadır. Söz konusu çalışmaların da etkisiyle ihracatımız 2019’da 180 milyar dolarla rekor düzeye ulaşmış, yabancı doğrudan yatırımlar 2003-2019 döneminde kümülatif olarak 210 milyar dolara çıkmıştır.

2023 yılında 100'üncü yıl dönümünü kutlayacak olan Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikası, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde ulusal güvenliğimizi ve çıkarlarımızı teminat altında tutmaya devam ederken eş zamanlı olarak insanlığın ortak hedeflerine de artan ölçüde katkıda bulunmayı sürdürecektir.

Sözlerime son verirken Dışişleri Bakanlığımızın 2021 yılı bütçesinin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

Ayrıca, Sayın Bakan Yardımcımız Yavuz Selim Kıran'a da huzurlarınızda geçmiş olsun diyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Erim, zamanı tasarruflu kullandığınız için çok teşekkür ederiz.

Komisyon üyelerimizden konuşmaya hazır olan var mı arkadaşlar?

Sayın Turan Aydoğan...

Sayın Nurhayat Altaca Kayışoğlu...

Oğuz Kaan Salıcı...

Özkan Yalım...

HDP'den Tulay Hatimoğulları Oruç...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Başkanım, konuşmayacaklarsa bir daha söz vermeyin.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Ne alakası var.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Konuşacağız muhakkak.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Arkadaşlar, lütfen tartışmayalım.

Serpil Kemalbay Pekgözegü...

Filiz Kerestecioğlu Demir...

Hüseyin Kaçmaz...

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Sayın Başkan...

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Hüseyin Bey, konuşmaya hazır mısınız?

Buyurun.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, kıymetli milletvekilleri, değerli hazırun; hepiniz hoş geldiniz.

(Gürültüler)

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Hatibe söz verdim, dinleyelim lütfen.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Şimdi, tabii, aslında hem Sayın Bakanın sunumundan birçok not aldım ve yine kıymetli milletvekillerimizin açıklamalarından da, sorularından da birçok not aldım. Şimdi, açıkçası ben konuyu böyle çok dallandırıp budaklandırmadan Sayın Bakana ve değerli milletvekillerimize aslında birkaç şey söylemek istiyorum, Hişyar Vekilimiz de gündeme getirdi: Sunumda da, dış politikada da, iç politikada da sürekli gündemde olan bir soydaşlar meselesi var; soydaşlık hukuku, soydaşlık üzerinden sürekli bir tanımlama yapılıyor. Gerçekten merak ediyorum, soydaşlar derken tam olarak kasıt nedir? Evet, Anayasa madde 66 “Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür.” der, yani normalde Türkiye’de hukuken Anayasa’ya göre Kürt’ü, Laz’ı, Çerkez’i, Arap’ı yoktur ve biz bu konuya ilişkin sürekli itiraz ettiğimizde de Anayasa’daki bu Türklük tanımının bir etnisite temelli olmadığı, bir üst kimlik, bir çatı kimlik olduğu yönünde karşılık alıyoruz,

buna ilişkin sürekli bir itiraz yükseliyor. Ancak birkaç örnekle Sayın Bakana da sormak istiyorum, yine kıymetli milletvekili arkadaşlarıma da sormak istiyorum. Bu ülkenin eşit yurttaş olma gayesi güden bir Kürt vatandaşı olarak şunu soruyorum: Afrin’e karşı, Gire Spi’ye karşı, Serekaniye’ye karşı ya da Türkiye içerisindeki Kürt halkının taleplerine karşı sürekli bir saldırgan tutumla karşı karşıya kalıyoruz. Bunun da bir gerekçesi olarak, tırnak içerisinde, “Biz illegal örgütlerle mücadele ediyoruz.” gibi, sürekli bu şekilde bir karşılık alıyoruz ancak gerçekten merak ediyorum, siz kendinize bunu nasıl cevaplandırabiliyorsunuz? Kürtler ile Türkler –hani ben geçen hafta da bu durumu biraz eleştirdim- et ile tırnak metaforu bizi karşılamıyor ya da bu coğrafyadaki halklar ve inançlar bir mozaik metaforunu da karşılamıyor çünkü mozağin de keskin hatları, sınırları vardır, değiştirebilirsiniz yerlerini; siyahları bir tarafa, beyazları bir tarafa, kırmızılarını bir tarafa atabilirsiniz. Kürtler de ne zaman eşit yurttaşlık talebinde bulunsun, örneğin ana dilde eğitim talebinde bulunsun, eşit yurttaşlık talebinde bulunsun uzayan tırnak misali kesilip atılıyor; sürekli cezaeviyle, sürgünlerle, ölümlerle karşı karşıya kalıyor. Cumhuriyet tarihinde de birçok defa, katliam diyebiliriz, kötü olaylar diyebiliriz, üzücü olaylar diyebiliriz, artık ismine ne dersek, önemli değil; hepimizin bildiği üzere birçok sorunla karşı karşıya kalmışız. Hani, kurucu irade eğer gerçekten bugün hâlen Kürt meselesinin bu coğrafyada yüz yıl sonra bile bu kadar can yakıcı bir konumda olduğunu öngörebilseydi, gerçekten de o gün dil, din ve kültürel anlamda tekçi bir otoriteyle bütün coğrafyayı değiştirip dönüştürmek üzerine uyguladığı bu politikada ısrar edecek miydi? Bence hayır, kesinlikle öyle değildi.

Dediğim gibi, şunu soruyorum: “Soydaşlık” kelimesi üzerinden... Ki Yurtdışı Türkler Başkanlığı da var. Yurt dışında, sadece Türklere ilişkin bir başlık açılmış. Afrin’deki mesela bizim soydaşlarımız ya da Gire Spi’deki, Serekaniye’deki Kürtlerin soydaşları, dediğim gibi, sürekli örgütlerle nitelendirilerek, örneklendirilerek karşı çıkıldığı iddia ediliyor. Yani “bin yıllık Kürt kardeşliği” sözü söyleniyor, “bin yıllık kardeşlerimiz” deniyor, “Biz kız alıp vermişiz, tavuklarımız birbirine karışmış.” deniyor ama Kürtler bir yerde bir kazanım elde ettiğinde buna karşı hasmane bir tutum ya da düşmanca, karşı bir tutum gösteriliyor. Şunu merak ediyorum gerçekten, şunu neyle örneklendirebiliyorsunuz: Tamam, Afrin’de, Gire Spi’de, Serekaniye’de PYD-YPG, DSG, SDG, artık ne dersiniz var; hadi, onlara karşı, evet, bir tavır geliştirdiniz, bu ideolojik harekete karşı da bir tavır geliştiriyorsunuz. Peki, Irak Kürdistan bölgesel yönetiminin aldığı referandum kararına ilişkin Türkiye’nin izlediği tutum, izlediği politika İran’la, Irak’la, Haşdi Şabi’yle birleşerek hani neredeyse, tabiri caizse...

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL (İstanbul) – Sayın Kaçmaz, tamamlayalım lütfen, ek süre veriyorum.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Tamam, tamamlıyorum Sayın Başkanım.

Orada yine Kürtlere karşı “Vanayı kapatırız, sizi açlıkla terbiye ederiz.” şeklinde söylemlerde bulundular ama bugün Karabağ’da Ermenistan ve Azerbaycan arasındaki sorunda soydaşlık hukukunun nasıl devreye girip “iki devlet, bir millet” kavramının bize nasıl anlatıldığını açıkça gördük. Şunu merak ediyorum gerçekten: Hani, Kürtler ile Türkler... Dediğim gibi, bu metaforlar dışında, tabii diğer halklar ve inançlar da dâhil olmak üzere gerçekten bir ebru sanat eseri gibi iç içe geçmiş, bütün renklerin eşit olduğu, hepsinin temsil edildiği, eşit yurttaşlık temelinde bir metaforla mı çözebileceğiz, yoksa hâlen, yüz yıldır devam eden bu sorunu bu şekilde sadece soydaşlık kavramı üzerinden ve bir Kürt karşıtlığı üzerinden mi devam ettireceğiz, bunu merak ediyorum Sayın Bakanım.

Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL (İstanbul) – Sağ olun Sayın Vekilim.

Sayın Şener...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, Dışışleri Bakanlığımızın değerli bürokratları, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Uzun yıllardır gerek Parlamento gerekse Parlamento dışında Arap Baharı’ndan beri tekrarladığım bir cümle vardı, sürekli diyordum ki Sayın Erdoğan hükümetlerinin izlediği bu dış politika insani değildir, İslami değildir, millî değildir. Bunu defalarca hem Parlamentoda hem Parlamento dışında tekrar ettim durdum ama sonunda 2021 yılı bütçe görüşmeleri sadedinde Sayın Dışışleri Bakanımız Türkiye’nin dış politikasının insani bir politika olduğunu vurgulamıştır. Bu, en azından kavramsal bazda ileri bir gelişmedir ancak ben bu politikanın hâlâ insani boyutlara ulaşabilmesi için, yerleşebilmesi için alacağı çok mesafe olduğu kanaatindeyim. Çünkü Türkiye’nin ilk baştan itibaren emperyalist ülkelerle kurduğu ilişkiler sonucunda daldığı Arap Baharı sürecinde -ki bu süreç Arap kara kışına dönmüştür- izlediği politikayı insani kavramla izah etmenin zor olduğu kanaatindeyim.

Bakın, İslam tarihine baktığımız zaman, İslam dünyasının en fazla mağdur olduğu 2 olaydan bahsedilir. Birincisi, Moğol istilalarıdır. İkincisi, Haçlı saldırılarıdır. Bu Arap Baharı’yla İslam dünyasının çektiği acılar, Moğol istilalarından da fazladır, Haçlı Seferlerinden de fazladır. Yani tüm İslam dünyasının tarih boyunca çektiği acılardan çok daha fazlasını bu coğrafyaya çekirmiş olan bir iktidardan, iktidar yapısından ve onun yanlış iş birlikçi politikasından bahsediyorum. O günleri hatırlıyorum, sürekli olarak Batı ülkelerine Suriye’yi niye vurmadıklarını burada petrol yok diye mi vuruyorsunuz, burada şu yok mu diye vuruyorsunuz? diye daha ileri saldırılara teşvik eden bir iktidar yapısı vardı ve bugün geldik aradan yıllar geçti, ortaya ne çıktı diye bakıyoruz? Her şeyden önce diplomasi, sonuç alma işidir. Bugün, bu politikanın sonucunda Erdoğan hükümetlerinin dış politikaları sonunda, bölgemiz ve Türkiye ne kazandı ne kaybetti? Kazanç hanesine yazacağımız hiçbir şey yoktur ama kayıplar hanesine yazacağımız çok şey vardır.

Bakın, şöyle kısaca hatırlayacak olursak: Filistin-İsrail ilişkilerinde Filistin, tarihinin en zor dönemlerini yaşamaya başlamıştır. Bir kere Trump yönetimiyle birlikte Kudüs’ün İsrail’in başkenti hâline dönüştürülmesi çok önemli bir mesafe almıştır. Bazı büyük elçilikler Kudüs’e taşınmıştır ama bence bunun baş sorumlusu Sayın Erdoğan’dır. Daha 1 Mayıs 2005 tarihinde İsrail’e yaptığı ziyarette Tel Aviv’e gitmek yerine Ariel Şaron tarafından Kudüs’te kabul edilmiştir. Bu kabul sırasında Ariel Şaron çok net bir şekilde “Yahudi milletinin ve İsrail başkenti Kudüs’e hoş geldiniz.” demiştir. Sayın Başbakanımız da o dönemde bu ifadeyi benimsercesine, kabul edercesine hiçbir itiraz yapmadan sıkı sıkı dakikalarca tokalaşmıştır.

Olay sadece bundan da ibaret değildir. Arap Baharı süreci zaten İsrail’in yayımlacı politikalarını destekler nitelikteydi, o günden bugüne kadar da bu gerçekleşmiştir ve Arap Baharı politikaları başladığında 2012 yılında bir televizyon programında aynen şu ifadelerle yer vermiştim: “Bu politikalar sonunda, İsrail’in Kudüs’ü başkent yapmasına yol açacaktır. Ama bu politikaların sahibi Erdoğan ve Hükümeti o gün geldiğinde İsrail’e bağıracaktı, kızacaktı. ‘Bunu kabul edemiyoruz.’ diyecektir ama ‘İzlediği politika oraya doğru gitmektedir.’” demiştim. Olay sadece öyle değil, o kadarla kalmıyor. Bakın, Orta Doğu’da Türkiye’nin de izlediği, Erdoğan hükümetlerinin de izlediği bu politikalar sonucunda ne çıktı dersiniz? Bakın...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sizin o dönemde AK PARTİ’deki görevinizi merak ediyorum yani. 2007 yılında siz bakan değil miydiniz?

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Kudüs’e ben gitmedim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Karşılıklı konuşmayalım Sayın Çelebi. Öyle bir usulümüz yok.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Ben dış politikadan da sorumlu değildim ben.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – O tarihte, yanılsa niye Sayın Başbakana karşı kalkıp da bir şey söylemediniz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Çelebi, karşılıklı konuşmayalım lütfen.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Siz o dönemde görevdeydiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz devam edin Sayın Şener.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Kardeşim, Bakanlık yapmadığın için bilmiyorsun, hükûmette farklı kulvarlar vardır. Ben Dışişleri Bakanı değildim, ekonomiden sorumluydum, içerideki ekonomiyle uğraşıyordum, mücadeleyi onunla veriyordum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sırası geldiğinde görüşlerimizi ifade edelim arkadaşlar, karşılıklı konuşmayalım lütfen.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Başbakanın İsrail programından dahi haberim yoktu.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Politika yürütmenizi doğru bulmuyorum.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Doğru buluyorsun.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Doğru bulmuyorum.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Kalbinden doğru buluyorsun, konuşma!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Kalbimden neden doğru bulacağım yahu! Olur mu öyle şey?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen Sayın Çelebi...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Sayın Çelebi, yanlış buluyor ki bugün burada oturuyor Sayın Bakan yani.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – İsrail'e gidip Kudüs'te Şaron'u ziyaret edip -başkent ilanı üzerine- dakikalarca tokalaşan ve elini sallayan -gir YouTube'a bir bak- Erdoğan'ı eleştireceğin yere beni niye eleştirmeye kalkıyorsun sen?

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ben size şunu söylüyorum bakın...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – “One minute”...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – “One minute”ten sonra ticaret...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, böyle bir usulümüz yok, karşılıklı konuşma usulümüz yok; burası sohbet ortamı değil. Lütfen... Herkes sırasıyla konuşacak, görüşlerini ifade edecek, katılırsınız katılmazsınız, sıra size geldiğinde siz de görüşlerinizi ifade edeceksiniz.

Buyurun lütfen.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan, Sayın Çelebi'nin gasbettiği dakikalarımın tamamını istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Olur olur.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Kudüs'ün arkasından Golan Tepeleri'ni -zaten Putin onayladı- yutma çabasında, mesafe aldı. Bunun ötesinde, Türkiye Suriye'yle, Libya'yla, Mısır'la uğraşırken dünya Akdeniz'de hidrokarbon kaynaklarını bölüşüm peşine düşmüş. Yıllarca ihmal etti; sonra, birkaç sene önce bir uyandı ki Sayın Erdoğan Doğu Akdeniz gitmiş. Ondan sonra toparlamaya çalışıyor.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Nereye gitmiş?

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Gitmiş işte, yok.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bu kaybedilen yılların hesabını nasıl verecek bu Hükümet? İsrail, Yunanistan, Mısır, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi aralarında deniz yetki alanlarıyla ilgili anlaşmalar yapmak suretiyle münhasır ekonomik bölgeler oluşturmuşlar ve Türkiye'nin ittifak kuracağı, deniz yetki alanlarının paylaşımıyla ilgili anlaşma yapacağı tek bir ülke kalmamış bölgede; ne Lübnan var ne Suriye var ne Mısır var ne İsrail var ne Libya var.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sizin düşünceniz o. Hâlen daha...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen değerli arkadaşlar, rica ediyorum. Lütfen...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Hepsini kaybetmiş.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Türkiye ilk kez...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen değerli arkadaşlar, sohbet ortamında değiliz. Lütfen...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Aradan yıllar geçtikten sonra bir uyandı ki... Libya'nın ikiye bölünmesinde en büyük dahli olan liderlerden biridir Sayın Erdoğan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Şener, sürenizi bir dakika uzatıyorum.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bir dakika olur mu? Beş dakikamı yedi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, iki dakika uzatıyorum.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Libya parçalanırken NATO'nun deniz üssünü, komuta merkezini İzmir'e taşıyan da Sayın Erdoğan'dı.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ama oradaki...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Çelebi, lütfen artık, yeter; rica ediyorum.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Libya'yla yapacağınız yetki anlaşmasıyla...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Böyle bir şey olabilir mi?

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Her şeye cevap vermek zorunda mısınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Çelebi, rica ediyorum. Lütfen... Artık bu kadarı fazla Sayın Çelebi, yeter.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ya, her şeye konuşmak zorunda mısınız? Yeter artık, yeter!

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Anlıyorum, Sayın Çelebi'nin sıkıntısını anlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Şener, siz de lütfen Sayın Çelebi'yle diyaloga girmezseniz memnun olurum, konuşmanıza devam edin lütfen.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Çelebi'nin sıkıntısını anlıyorum, çok zorda kaldığı için sözümü kesme ihtiyacı hissediyor ama benim sözümü ne kadar çok kesersen Erdoğan hükümetlerinin o kadar büyük sorumlu ve suçlu olduğuna sen de imza atmış oluyorsun. Onun için sessiz sessiz, kuzu gibi dinle, hiç değilse pek rahatsız olmadığın anlaşılсын.

Bütünleşmiş bir Libya varken NATO müdahalesiyle Libya parçalanmıştır, bugünkü durumuna gelmiştir ve komuta merkezini İzmir'e taşıyan Sayın Erdoğan'dır; bunu da bilmek lazım. E şimdi, Doğu Akdeniz'de zor bir duruma girmişsiniz, Yunanistan'ın, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin, İsrail'in önünü açmışsınız, aralarında sürekli anlaşmalar yapmışlar. Türkiye'nin Suriye'yle, Lübnan'la, Mısır'la, Libya'yla sorunu olmasaydı, bu Serrac tarafından yapılan anlaşmayı bir tarafa bırakın...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Şener, ek süreniz dolmuştur; Sayın Cavit Arı'nın süresinden beş dakika ilave ediyorum.

Buyurun.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bugün, Doğu Akdeniz’in hâkimi Türkiye olacaktı, Doğu Akdeniz’de en önemli anlaşmaları, hâkim anlaşmaları Türkiye yapacaktı ve bugün bu sıkıntıyı çekmeyecektik. Bakın, bu Erdoğan hükûmetlerinin şöyle bir huyu var: Önce bozuyor, düğmeyi yanlış bağlıyor ondan sonra, iş işten geçtikten sonra toparlamaya çalışıyor. Bütün politikalar öyle, ekonomisi öyle, iç politikası öyle, dış politikası öyle.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Sizin zamanınızda da öyleydi.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Siyasetin temel bir kuralı vardır, siyaset yanılma kabul etmez, hata kabul etmez, ihmalkârlık kabul etmez. Bir hata büyük sıkıntılara yol açar, tek bir ihmalle, tek bir yanlış adımla ülkenin çıkarlarını ortadan kaldırırsınız, yok edersiniz ama öyle bir alışkanlık var ki “Bir başlayalım hele, kervan yolda düzülür.” diyor. Yani, diplomasiye, dış politikaya diyeyim, daha doğrusu diplomasi de değil “Kervan yolda düzülür” kavramına uygun bir yöntem oluşturan belki dünyada tek isim Sayın Erdoğan’dır; başlıyor yanlış bir yerden, sonra bozuldukça toparlamaya çalışıyor. Değerli arkadaşlar, böyle dış politika olmaz. Dış politika ciddi iştir, diplomasi önemli bir hadisedir ama geldiğimiz nokta... Türkiye açısından şu Suriye politikası ne getirdi Allah aşkına, Türkiye’ye ne kazandırdı? Başladığı günlerde bar bar bağırды bu ülkenin duyarlı insanları “Türkiye’yi terör örgütleriyle komşu yapacaksınız.” “Dünyanın en azılı teröristleri sınırımıza gelip yerleşecek.” “Bölge silah kaçakçılığının merkezi olacak.” “Bölge kara paranın merkezi olacak.” “Suriye’deki istikrarsızlık Türkiye’yi tehdit edecek.” “Türkiye’de terör örgütlerinin eylemlerine yol açacak.” diye -ben biliyorum- 2011, 2012, 2013 yıllarında bu ülkenin sağduyulu insanları Hükûmeti sürekli uyardılar. Sonunda ne oldu, sonunda olanı hepiniz biliyorsunuz. Tarihimizin en büyük terör eylemleri Türkiye’de meydana geldi. Hatay’da, Reyhanlı’da, Antep’te, Suruç’ta, Ankara’da, İstanbul’da, Türkiye’nin değişik yerlerinde İŞİD’in, oradaki terör örgütlerinin, bilmem neyin üst üste bombaları patladı, yüzlerce insanımız hayatını kaybetti, hayatını.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Şimdi var mı?

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Şu utanmazca lafa bak! “Şimdi var mı?” diyor ya! Siz nasıl valilik yaptınız Allah aşkına? Bu terörden ölenlerin, sakat kalanların geri getirilmesi mümkün mü? Bir tanesinin acısını geri getirebilir misin?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, lütfen, birbirimize karşı kırıncı dil bir kullanmayalım, lütfen... Birbirimize karşı kırıncı dil kullanmayalım değerli arkadaşlar, hepimiz aynı Komisyonun üyesiyiz.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bu acıları çekmek Türkiye’nin hakkı mıydı? Bu acıları görmesi gerekiyor muydu? Sınırına sahip çıksan, komşunda istikrarsızlık meydana getirmeyi bir politika edinmesen o bombalar patlamazdı...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar hem siz hem Sayın Bakan cevap verecektir mutlaka.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – ...yavrular anasız babasız kalmazdı, sakat kalmazdı.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Onlar demagoji, şu ana bakacaksın. Şu anda terör var mı?

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Allah sana akıllar versin!

Şu sığınmacılar... Gâh 4 milyon sığınmacıdan gâh 5 milyon sığınmacıdan bahsediliyor. İşte, bu yanlış Suriye politikasının önümüze getirdiği hadise, 4-5 milyon sığınmacı.

Bakın, daha 14 Kasım'da, bir hafta önce Şam'da önemli bir konferans var; Uluslararası Sığınmacılar Konferansı, 27 ülke katılıyor, Batılı ülkeler katılıyor; başta komşular olmak üzere, dünyaya dağılmış Suriyeli sığınmacıların tekrar ülkelerine nasıl dönecekleriyle ilgili stratejiler, programlar tartışılıyor. 27 ülke var, en çok sığınmacının bulunduğu Türkiye'yi temsilen orada kimse yok. Niye yok? Çünkü hâlâ Şam'da bir büyükelçiliğimiz yok da onun için.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Şener, süreniz dolmuştur.

Teşekkür ediyorum.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bu politikalar Akdeniz'i böyle zora sokmuştur, Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon yataklarıyla ilgili, bağlantılı Türkiye'nin haklarını...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Şener, lütfen... Süreniz dolmuştur.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – ...hem de Türkiye'nin sırtına onlarca kambur yüklemiştir, bunun da ötesinde, on beş asırlık İslam tarihinin en büyük acılarını bu Müslüman topluluklara çekirmiştir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Şener, sağ olun.

Evet, şimdi, İYİ PARTİ Grubundan Sayın Ahat Andıcan Sayın Erhan Usta yerine herhâlde, değil mi?

On dakika söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

ABDUL AHAT ANDİCAN (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarım; benden önce İYİ PARTİ'yi temsilen konuşma yapan Ahmet Erozan arkadaşımız dış politikamızla ilgili genel değerlendirmeleri yaptı, dolayısıyla ben bir genel değerlendirme yapmak niyetinde değilim. Yalnızca, Bakanın burada oluşundan istifade, dış politika noktasında zihnimde soru oluşturan birkaç noktayı gündeme getirmek ve daha sonra da Sayın Bakanın bu konudaki görüşlerini almak istiyorum.

Bunlardan birincisi, Sayın Cumhurbaşkanı Erdoğan, Atina ziyareti öncesi bir Yunan televizyonuna verdiği mülakatta Lozan Antlaşması'nın güncellenmesi gerektiğini söylemişti. Daha sonra da Atina'daki ziyaretleri sırasında Yunan Cumhurbaşkanıyla olan karşılıklı basın toplantısında “Doksan dört yıl önce yapılan bir anlaşma sadece Türkiye'yle Yunanistan arasında yapılan bir anlaşma değil.” falan dedikten sonra: “Yani dünya yeniden inşa ediliyor, dolayısıyla bu anlaşma gözden geçirilmelidir.” diyor. Buna Pavlopoulos'un cevabı ilginç, diyor ki: “Var olan sözleşmeye yeni anlam içeren bir metin ekleyebiliriz ancak ‘bir antlaşmayı gözden geçirme ya da değiştirme’ gibi bir kavramı kullanmıyoruz.” Büyük bir samimiyetle bunu anladığınızı rica ediyorum.

Şimdi, ilginç bir nokta; tabii, ilk soru şu: Sayın Cumhurbaşkanı “Lozan Antlaşması'nı değiştirelim, yeniden gözden geçirelim.” derken nasıl bir değişiklik arzu ediyor? Bu birinci soru. Daha sonra Sayın Mevlüt Çavuşoğlu Sayın Bakan CNN Türk'te bir konuşmasında birdenbire alevleniyor; “‘Yunan Adası’ diyoruz maalesef Meis'e, geçmişte vermişiz bunu İtalyanlara Lozan'da. Geçmişteki anlaşmaları bize ilköğretim kitaplarında, lise kitaplarında anlatmaya çalıştılar ama maalesef görüyoruz durumu.” diyerek Lozan Antlaşması'nı -Türkiye'nin kurucu anlaşması olan Lozan Antlaşması'nı- bir anlamda Sayın Cumhurbaşkanı gibi muhtemelen biraz küçümsüyor, biraz reddediyor; herhâlde o da değiştirilmesi noktasında bir görüş ortaya koyuyor.

Şimdi, tabii, bunu söylerken Sayın Bakanın muhtemelen şunu hatırlıyor olması gerek: İsmet Paşa Lozan'a giderken Sevr Antlaşması sonrasında On iki Adalar'ın İtalya, Ege Adaları'nın Yunanistan, İstanbul ve boğazların da İngilizler tarafından işgal altında tutulduğunu muhtemelen biliyor idi ve

yine Lozan Anlaşması sırasında Meis Adası gündeme getirildiğinde İtalyanlar müttefik tazminatları meselesini gündeme, masaya getirdiler ve yine Fransızlar Meriç sınırını tartışmaya açarak Trakya'dan bazı bölgelerin Yunanistan'a vesaireye aktarılması noktasında bir tartışmayı başlattılar. Böyle bir açmazın içerisinde bu karar verilmişti.

Şimdi, böylesine, hem Sayın Cumhurbaşkanının hem Sayın Bakanımızın bir anlamda küçümsedikleri Lozan'a bugün Hükûmetin ha bire silahlanma konusunda veya benzeri konularda referans yaptığını ve bununla uluslararası hakları olduğunu, Türkiye'nin uluslararası planda hakları olduğunu vesaire, uluslararası anlaşmalara göre, Lozan'a göre Yunanistan'ın yanlış yaptığını söylüyorlar. Bu enteresan bir durum yaratıyor, ilginç bir durum yaratıyor. Bir taraftan bir anlaşmayı reddediyorsunuz, küçümsüyorsunuz, "Değiştirilmesi gerekir." diyorsunuz, bir taraftan da Yunanistan'la olan ilgili adalar sorununda, Ege sorununda vesaire Lozan'ı referans olarak kullanıyorsunuz. Bu, enteresan bir şey; bunun açıklanmaya muhtaç olduğunu düşünüyorum.

Daha sonra, zannediyorum 2004'lerden itibaren 2016'ya kadar istikşafî görüşmeler yapıldı bu Hükûmet -daha doğrusu AKP hükûmetleri demek daha doğru olur- ile Yunanistan arasında ve ilginç olan nokta bu istikşafî görüşmeler boyunca Lozan'la da Yunanistan'a veya İtalya'ya bırakılmamış ada ve adacıklar -vakit almamak için saymıyorum ama arzu edilirse sayabilirim- 18 civarında ada ve adacığın Yunanistan tarafından resmen işgal edildiği, birçoğuna asker çıkarıldığı, birçoğunun da oturmaya açıldığı görülüyor. Bir tarafta istikşafî görüşmeler devam ediyor, bir tarafta da bu gerçekleşiyor. Bu çok ilginç bir durum. Yani önümüzdeki dönemde de Yunanistan'la muhtemelen istikşafî görüşmeler başlatılacak; korkarım, bu istikşafî görüşmeler döneminde Ege'deki ve Yunanistan'daki veya adalardaki var olan haklarımızı da kaybedeceğiz gibi bir izlenim var benim kafamda.

Üçüncü bir nokta: Sayın Dışişleri Bakanımızın Karadeniz'le ilgili NATO toplantısında, daha doğrusu "NATO'nun Geleceği" başlıklı bir oturumda bir ifadesi var ve Gürcistan Dışişleri Bakanının da Gürcistan'ın NATO'ya girmesi konusunda Türkiye'nin desteği, özellikle de Sayın Çavuşoğlu'nun desteği konusunda teşekkürü var. Buna yönelik olarak da Sayın Bakan -Anadolu Ajansı'na yansıdığı şekliyle, burada okuyorum- şöyle cevap veriyor bu teşekkür: "Gürcistan'ı NATO'ya neden davet etmediğimizi anlamıyorum. NATO üyesi olarak biz Rusya'yla görece iyi ilişkilere sahip olduğumuz için eleştiriyoruz ama Batılı dostlarımız -altını çiziyorum- Rusya'yı provoke etmeme bahanesiyle Gürcistan'ı davet etmek üzere anlaşıyor. Gürcistan'ın bize, bizim de Gürcistan gibi bir NATO müttefikine ihtiyacımız var." Yani hiçbir Avrupalı NATO ülkesinin Rusya'yla -bu anlamda ilişkilerini bozmamak adına muhtemelen- Gürcistan'a böyle bir bakış açısı sunmadığı bir ortamda Türkiye -niyeyse, hangi gerekçeyle olduğunu anlamak mümkün değil tabii- NATO'ya Gürcistan'ın daveti konusunu bu şekilde... Sayın Dışişleri Bakanının ağzından "Batılı dostlarımız Rusya'yı provoke etmeme bahanesiyle Rusya'yı davet etmezken biz bunu yaptık." diyor.

Sadece şunu hatırlatmak istiyorum: 2008'de Gürcistan'ın Rusya tarafından işgal edilmesinin temel nedenlerden biri NATO'ya doğru yola çıkmasıydı. Yani böylesi bir konunun bu şekilde Türkiye tarafından, özellikle Rusya'yla birçok yerde tartışıp birçok yerde de ortak hareket ettiği -Libya'dan tutun da Suriye'ye kadar- bir ortamda böyle bir politika anlaşılır bir politika değildir.

Son olarak da, bir buçuk dakika içerisinde şunu gündeme getirmek istiyorum: Burada, Dışişleri Bakanımız, Dışişleri Bakanlığı, Doğu Türkistan, daha doğrusu onların deyimiyle Dışişlerinin deyimiyle söyleyelim, Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nde -tabii, Doğu Türkistan olarak biliyoruz biz bunu- bildiğiniz gibi, Çin'de Doğu Türkistanlılara neredeyse 2000'li yılların başlarından itibaren "jenosit" diyebileceğimiz boyuta varmış, kültürel, fiziki, dinî, sosyopolitik baskılar uygulanıyor. Milyonlarcası şu anda kamplarda, Mao Çin'inde olduğu gibi yeniden eğitim... Mao Çin'inde ve

Sovyetler Birliği'nde bu yöntem vardı, şimdi Çin bunu devam ettiriyor; yeniden eğitmek, topluma kazandırmak adı altında Doğu Türkistanlıların, halk deyimiyle söylemek gerekirse anasını belliyor. Şimdi, burada Sayın Dışişleri Bakanlığı mensupları “Biz, her yerde bunu gündeme getiriyoruz.” falan diyorlar ama ben, bugüne kadar Sayın Cumhurbaşkanının ağzından ya da Sayın Bakanın ağzından spesifik olarak Çin'i uyaran, Çin'e bir anlamda bu konuda en azından ayar verecek nitelikte bir şey duymadım. Sayın Cumhurbaşkanı, son Birleşmiş Milletler konuşmasında da Keşmir'den bahsetti. Keşmir'in arkasında olduğumuzu söyledi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Andican, süreniz dolmuştur. Bir dakika ek süre veriyorum, lütfen tamamlayınız.

ABDUL AHAT ANDİCAN (İstanbul) – Arakan Müslümanları Filistin vesaire onları geçtim çünkü, Filistin zaten Filistinlilerden çok Filistinli olduğumuz bir konu olduğundan her oturumda, her toplantıda gündeme getiriliyor. O toplantıda mesela, Doğu Türkistan'la ilgili veya Dışişleri Bakanlığının deyimiyle Sincan Uygur Özerk Bölgesi'yle ilgili bir şey duymadık. Yani bir diğer deyişle, özetlemek gerekirse, tabii, kapalı ortamlarda Çin'in reaksiyonunu veya ne derler ona, hasmane bir tutum sergilememesini amaçlayan... Belki küçük toplantılarda vesaire bunlar gündeme getiriliyor olabilir ama Türkiye'den beklenen Doğu Türkistanlıların başından geçen bu ağır tabloyu daha yüksek sesle, daha yüksek platformlarda ve uluslararası zeminde daha çok gündeme getirmesidir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Andican, ek süreniz de dolmuştur; bağlarsanız son cümleyle.

Buyurun.

ABDUL AHAT ANDİCAN (İstanbul) – Son cümlemi söylüyorum Sayın Başkan.

Çünkü adını bilmediğiniz 39-40 ülke Doğu Türkistan'la ilgili bildiriler kaleme aldılar, altına imza attılar yayınladılar; bunların arasında Türkiye yoktu.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Böylece sabah oturumumuzu tamamlamış olduk. Saat 14.15'te müzakerelerimize devam etmek üzere Birinci Oturumumuzu kapatıyorum.

Kapanma Saati : 13.32

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 14.23****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 23’üncü Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, biraz gecikmeli başladınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kontrol ettiriyordum doğrusu, “Hazır olduğunda hemen haberdar edin.” dedim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Gecikme olacağı zaman bir mesaj atın lütfen.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yani, buradaki üye sayısına göre arkadaşlarımız çağırıyorlar, ona göre geliyoruz. Yani “Hazır.” dedikleri anda hemen iniyoruz doğrusu.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Biz her zaman hazırız efendim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz olabilirsiniz de başka arkadaşlarımız... Hani, bir sayı gerekiyor, biliyorsunuz.

Teşekkür ediyorum.

Şimdi, isteyenlere söz vereceğim.

Sayın Ayşe Keşir Hanım, buyurun.

Süreniz on dakikadır, siz hep tasarruflu kullanıyorsunuz.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, Bakanlığın değerli temsilcileri; hepiniz hoş geldiniz. Bütçenizin şimdiden hayırlı olmasını diliyorum.

Sayın Bakanım, öncelikle, Azerbaycan’la ilgili birkaç cümle söylemek istiyorum.

Biz 1992 yılında Hocalı’yla ağladık ama bugün Karabağ’da, Karabağ’ın özgürlüğe kavuşmasıyla... 1992’de Hocalı katliamıyla ağladık; Ermenistan’ın, çetecilerin Hocalı’da yaptıkları, ambulansları taradıkları o fotoğraflarla ağladık, o görsellerle ağladık. Bugün Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde sizin Bakanlığınızın ve temsilcilerinin yaptığı diplomasiyle de artık bugün Karabağ’da hep birlikte güldük, onun için ben buradan size ve heyetinize tekrar teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekilleri, bugün 24 Kasım; başta beni yetiştiren öğretmenler olmak üzere öğretmenlerimizin ellerinden öpüyorum.

Elimde bir tablo var, bunu sizlere göstermek istiyorum. Burada 149 şehit öğretmenimiz var, PKK’nın şehit ettiği, görevinin başında şehit ettiği 149 öğretmenimizin listesi; gönlüm arzu ederdi ki bunların her birinin ismini bugün burada tek tek okuyup tekrar kayda geçireyim. Sabahtan bu yana bazı konuşmalar yapılıyor işte militarizm, soydaşlık kavramları üzerine. Bu öğretmenler ağırlıklı olarak Doğu ve Güneydoğu’da görev yapmak, oranın çocuklarını yetiştirmek için görevlerinin başındaydılar. Sadece birkaç rakamı daha sizlere ifade etmek istiyorum; 149 öğretmenimizin 47’si Diyarbakır’da, 25’i Tunceli’de, 18’i Mardin’de, 11’i Batman’da, 5’i Erzurum’da, 5’i Kahramanmaraş’ta, 5’i Bitlis’te

şehit edildi. Sözde “militarizm” diyerek militarizme yapılan itirazların... Bu öğretmenlerin, bölge çocuklarını geliştirmek, yarına hazırlamak, onları yetiştirmek için görev yapan bu şehit öğretmenlerin de hakkının korunmasını beklerdim; bunu da buradan kayda geçirmek istiyorum.

Diğer yandan, aslında ben bugün arkadaşlarımızla yaptığımız iş bölümü nedeniyle söz almayacaktım fakat sabah yaşanan tartışma nedeniyle söz alma ihtiyacı duydum. Sabah Sayın Çeviköz’ün konuşması sırasında karşılıklı atışmalar oldu, orada Sayın Salıcı -keşke kendisi de burada olsa ve konuşmamı dinlese ama umarım tutanaktan alır ve okur- “Artık trolleri buraya mı getiriyorsunuz?” ifadesini kullandı, tutanakta da aynen var ve ben de kendisine milletvekilinin hukukunu korumak adına -çünkü milletvekilinin hukukunu korumak milletin hukukunu korumaktır- “Milletvekillerine trol diyemezsiniz.” dedim. Sayın Salıcı maskesini indirerek sanki tiksindiği bir şeye bakar gibi yüzünü buruşturarak -esef ediyorum o yüz ifadesini buradan size göstermeye- “Sus.” dedi bana. Ben 53 yaşındayım; ben o yüz ifadesini defalarca gördüm daha önce, 86-87’de beni üniversiteden atmak isteyenlerin yüzünde gördüm o ifadeyi. 17 yaşından beri kadın hakları mücadelesi veriyorum, tanıdığım, tanımadığım kadınların hak mücadelesini veriyorum.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Çok başka bir şey söylüyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen hatibi dinleyelim.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Kadına şiddet uygulayan erkeklerin yüzünde gördüm o ifadeyi ben ve o ifadeyi kınıyorum. Üstelik bir örgütün temsilcisi ve yetkilisi olarak -demek ki Türkiye’de demokratikleşme, kadın hakları adına CHP’de hiçbir şey değişmemiş- hâlâ bir baş örtülü kadına tiksindir gibi bakarak, yüzünü de buruşturarak “Sus.” diyebiliyor erkekler. Bu iğrençliği kınıyorum ve bu sırada oturan bütün arkadaşlarımız bunu gördü.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Başörtünüzle ne alakası var?

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Partiye genelleyemezsiniz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Aynen öyle yaptı, neye itiraz ediyorsunuz? Ayıp bir şey ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen sıra geldiğinde görüşlerinizi ifade edersiniz. Rica ediyorum, hatibin konuşmasını kesmeyelim lütfen.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Müsaade edersiniz, ben bunu burada gördüm, bunun muhatabı benim.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Siz şahsınıza yapılan harekete itiraz edebilirsiniz ama bunu bir partiye genelleyemezsiniz.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Emine Hanım, bunun muhatabı benim.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Partiye genelleyemezsiniz Ayşe Hanım.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – İtiraz etseydiniz o zaman ya.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Örgütünüzün Genel Başkan Yardımcısı değil mi kendisi? Örgütünüzün örgütten sorumlu Genel Başkan Yardımcısı değil mi kendisi? Ben bu ifadenin muhatabıyım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşmayalım.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Bu ön sırada oturan bütün arkadaşlarım bunu gördü ve ben bunun muhatabıyım. 17 yaşından beri kadın hakları mücadelesi veren bir kadın milletvekili olarak bunu tutanağa geçirmek zorundayım.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Ama partiye genelleyemezsiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Emine Hanım, rica ediyorum, lütfen...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Hayır, lütfen sözünü geri alsın Ayşe Hanım.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Nasıl geri alsın ya! Ayşe Hanım’a bakarak söylediği zaman siz niye itiraz etmediniz ya?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ama Genel Başkan Yardımcısı; sıradan bir adam değil ki o!

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Örgütten sorumlu Genel Başkan Yardımcısı.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Onu çağırıp, getirip burada özü dileteceksiniz. Aynen, bin beterini yaptı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, Ayşe Hanım, devam edin lütfen.

Değerli arkadaşlar, lütfen hatibin sözünü kesmeyelim.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Yüz ifadeleri tutanaklara geçmiyor, stenografların bunu görme imkânı yok.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Başörtünüzle ne alakası var? Kadın olmanızla, başörtünüzle ne alakası var?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Sındır, lütfen müdahale etmeyelim. Sıra size geldiğinde görüşünüzü söylersiniz.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Bir kadına yapıldı, bir kadına Sayın Sındır! Bir kadına yapıldı! Ben yıllardır kadın hakları mücadelesi veriyorum.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bir kadına değil, AKP’li bir milletvekiline yapıldı.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Hayır efendim, kadına yapıldı; aynen öyle yapıldı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, hatibi dinleyelim lütfen.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Sözü uzatmayacağım Sayın Başkanım, tartışmaya girmek istemiyorum.

Ben bu ifadenin tutanaklara geçmiş olmasını istedim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Kadın olmanızla, başörtüsüyle ne alakası var?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Sındır, söz sırası geldiğinde görüşünüzü söylersiniz, lütfen.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Hem kadın hakları mücadelesi veren bir kadın ve seçmeninden binlerce oy almış bir milletvekili olarak bu can bu bedende durdukça bu ifadelerle, bu tavırlarla mücadelemizin devam edeceğini ifade ediyor, sözlerimi burada nihayetlendiriyorum.

Sayın Bakanım, bütçeniz hayırlı olsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Keşir. Zamanı tasarruflu kullandığınız için ayrıca teşekkür ediyorum.

Şimdi, söz isteyen Komisyon üyelerimiz lütfen sisteme girsinler, şu anda hiçbir söz talebi görmüyorum.

Komisyon dışından gelen değerli vekillerimiz var, birkaç vekilimize söz vereceğim bu durumda.

Sayın Sibel Özdemir’e söz veriyorum.

Sayın Özdemir, on dakika süreniz var, bir başka arkadaşımızın süresini de kullanıyorsunuz.

Buyurun.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Gerçekten ben de üzüntüyle dinledim. Ayşe Hanım’ın hissiyatını genellemesi ve Sayın Salıcı da burada yokken böyle ithamlarda bulunması bizi çok üzdü. Bu durumun açıklığa kavuşması noktasında da elbette...

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Herkes haddini bilecek.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Kaşıya kaşıya buraya getirdiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, dinleyelim lütfen, rica ediyorum.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Partimizin gerçekten artık tartışmayı bırakın, ülkemizin gündeminde bile olmaması gereken konular bağlamına indirgenmesi bizi çok üzdü; belirtmek istedim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Maskesi vardı, nasıl gördünüz bunu, biliyorum.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Açtı, bilerek açtı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hatip konuşmaya başladı, lütfen karşılıklı konuşmayalım, rica ediyorum.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Dışişleri Bakanı, Dışişleri Bakanlığımızın değerli bürokratları; ben AB alanında çalışan akademisyen bir insanım hem de Karma Parlamento Komisyonunda da görev yaptım; her gruptan çok sayıda değerli milletvekili arkadaşlarımızla Avrupa Parlamentosunda çalışmalarımız oldu. Şöyle ki: Gerçekten, Sayın Bakan, on sekiz yıllık siyasi iktidar döneminde geline aşamaya baktığımız zaman Türkiye, AB'yle ilişkilerde hızlı bir zemin kaybetti ve AB'ye tam üyelik süreci dönemsel... Bugün belki ortak bir söylem ortaya çıktı, geçen yıl da böyleydi, bir önceki yıl da böyleydi; ben beş yıldır bu Parlamentodayım, süreç bu şekilde maalesef evrildi. Dönemsel, kişisel tutarsızlıklar var, kişiselleşti artık, yeni Hükümet sistemiyle beraber farklı bir noktaya ulaştı, hepimizi rahatsız eden bir süreç yaşanıyor ve üyelik kriterlerimiz olan ve gerçekten temel evrensel ilkeler olan Kopenhag Siyasi Kriterlerinde de yaşanan ciddi geriye gidişler var ve doğal olarak da üyelik müzakeresi ve üyelik perspektifinden bunlar bizi uzaklaştırıyor. Demokratik kazanımlarımızda ciddi geriye gidişler yaşıyoruz ve daha çok şöyle söyleyebilirim: Bu yaşadığımız demokratik kriterler ve Kopenhag Siyasi Kriterlerindeki geriye gidişler bize, geldiğimiz noktada, Maastricht Ekonomi Kriterlerinde de ciddi geriye gidişleri de yaşattı ve bugün son raporda bu noktada ciddi kaygılar ve endişeler var ki bugünkü Hükümetin söylemi de hukuk ve ekonomide reform sürecine geldi. Yani bizim burada anlattığımız ve Avrupa Birliği raporlarının da yansıttığı veriler, gerçeklik ortada ülkemizde.

Biz haklı tezlerimizi anlatamadık Avrupa Birliğine; burada anlatamadığımız, gerekli desteği alamadığımız, ön yargılarını yönetemediğimiz bir süreç var. Ben bizzat o görüşmelerde yer alan bir milletvekili olarak buna şahit oldum ve içsel tartışmalarımızda da bu noktaya geldik. Çok heyet var, gerçekten muazzam bir kadromuz var Dışişlerinde, AB sürecinde, Brüksel'de, Strazburg'da ama bir yerde bir eksiklik var. Orada bu tezleri anlatıyoruz ama döndüğümüz zaman “Ey Avrupa Birliği...” gibi bir süreç olunca bir tutarsızlık ve ikilem bir sonraki görüşmede bizi başka bir tartışma noktasına taşıyordu. Sizin ve sizden önceki bütün bakanlıkların bu süreçte sorumlulukları var. Özellikle söylemek istediğim şu: Siz de gerçekten bu noktada, tam üyelik perspektifi noktasında bir tutum ortaya koyamadınız. Sizin Bakanlığınız döneminde de zirveler öncesi ve sonrası farklı süreçlere evrilen bir süreç oldu inişli çıkışlı, söylediğimiz gibi. Tüm uyarılarımıza, önerilerimize rağmen samimi, bütüncül, tutarlı, sürdürülebilir bir çerçeveye oturtamadık ilişkilerimizi ve ulusal ve iç politika heba edildi, bugün de bu söylendi. Bütüncül bir canlanmaya dönüştürmek yerine spesifik konu başlıklarına indirgedik ve bazı konu başlıklarını maalesef pazarlık konusuna getirdik; göç, mülteci konusu gibi ve bir sonuç da alamadık. Sunumunuzda da diyorsunuz ki: “AB tarafsız ve yapıcı davranmadı.” ama biz de karşılıklı taahhütlerimizi ve sorumluluklarımızı, her iki tarafın da çıkarlarını koruyucu noktaya taşıyamadık, dönem başkanlıklarının değişmesini bekledik sorumluluklarımızı yapmak yerine; dönem başkanlığı değişirse, işte, Almanya dönem başkanlığı ya da gerek sizin gerekse Sayın Cumhurbaşkanının kişisel, keyfi ilişkileri noktasında bir tartışmaya getirdik süreci. Çok temel, yapısal sorunlar var karşımızda.

Tarafsız, bağımsız yargı, -hepimizin bugün kabul ettiği- adalet, demokrasi, temel insan hakları, şeffaflık, hesap verilebilirlik, düşünce ve ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, siyasi reform, yargı reformu; bunların hepsi bizim ülkemizin temel yapısal sorunları Avrupa Birliği üyelik perspektifinden bağımsız söylüyorum.

Vize muafiyeti konusunda diyorsunuz ki: “Bir iş birliği süreci.” Böyle bir iş birliği süreci yok. 6 kriteri hâlâ ortada duruyor ve bir aşama kaydedemedik. Yani şu var: Gümrük Birliği noktasında da yine, işte, dün Ticaret Bakanına sordum: “Görüşmeler yapıyoruz.” Ama Avrupa Birliği diyor ki: “Demokrasi ve insan hakları konusunda iyileşme sağlamadığınız sürece, Gümrük Birliğinde bir aşama kaydetmeyeceğiz.” Bu gerçeklik de ortada. Bir de Doğu Akdeniz -ben İngilizce raporu okudum- o zirvede Doğu Akdeniz’le ilgili Gümrük Birliği ve vize konusunda bir mutabakat var sanki; yani, orada Doğu Akdeniz’e endekslenmiş, oradaki tavrımıza endekslenmiş bir ilerleme kaydedeceğiz gibi bir süreç var. Belki siz, bu durumu açıklığa kavuşturabilirsiniz.

AB Bakanlığının kurumsal yapısına değinmek istiyorum: 2003 yılında Dışişleri Bakanlığına bağlı kurulan Avrupa Birliği Genel Sekreterliği idi, sonra 2005’te Başbakanlığa bağlandı, 2007’de tekrar Dışişleri, 2009’da tekrar Başbakanlığa, 2011 Bakanlık, şimdi 3’üncü kez Dışişleri Bakanlığına bağlandı. Ya, kurumsal bir zemin kaybı mı desem, yani, bunun da performans açısından bir etki analizini açıkça sizin yapmanız gerekiyordu ya da AB Başkanlığının neden daha geri planda bir görünümü var? Burada mesela, Brüksel’e sözcü gidiyor. Biz, AB Başkanımızın gitmesini isteriz oraya ve bizim AB bürokrasimizin orada olmasını isteriz ki acaba bürokrasi bu noktada ne düşünüyor? Ki geçen yıl da bütçe konuşmamda uyarıştım, bizim sürecimiz AB Başkanlığının yöneteceği bir süreç olmalıdır. Devlet politikası olması gereken politikamızın bir miting meydanında açıklanmaması gerekiyor; bunun yarattığı tahribatın iyi ölçülmesi gerekiyor.

Rapora biraz değinmek istiyorum: Bu dönemki rapor çok ciddi. Ben soru önergesi verdim ve raporun İngilizce metninin -Türkçe her zaman geleneksel olarak yayımlanırdı- Sayın AB Başkanımızla da Komisyon öncesinde görüştüğümüzde hazır olduğunu ama iki üç haftalık bir gecikme gibi bir süreç olduğunu... Ama neticede Türkçe metin yayınlandı -her zaman geleneksel olarak- benim burada amacım şuydu: Kamuoyunun bu metni tartışması çünkü, Türkçe metninin yayınlanmış olması çok kıymetli; birçok ilgi alanları olan akademisyen, STK, bunlar... Ama neticede yayınlandı bu rapor. Çok ciddi geriye gidişler var; ya, geçen yıldan bu yıla öz eleştiri yapmanız gerekirken neden bu noktalarda geriye gidiş olduğuna dair bir sunum yapmadınız AB bağlamında.

Çok ciddi, endişe verici kelimeler kullanılıyor, “İlerleme yok.” deniliyor. Ben Plan ve Bütçeye geldiğim zaman birçok bakanlığın özelinde AB raporu değerlendirmesi yapıyorum ve durum gerçekten ciddi, kaygı verici noktalara ulaştı. Demokratik standartlar, hukukun üstünlüğü, temel özgürlükler, yargı sistemi, ifade özgürlüğü, sivil toplumun içinde bulunduğu ortam, yargı, temel haklar, toplanma özgürlüğü, rekabet, devlet yardımlarının şeffaflığı; bilgi toplumu, medya, ekonomik-parasal birlik, gümrük birliği, gümrük mevzuatı, dış ilişkiler, gümrük tarifesi, dış güvenlik ve siyasi diyalog... Bu konularda ciddi geriye gidişler olduğu söyleniyor.

Ve son olarak da şunu ifade etmek istiyorum: Bu ilişkilerle birlikte bu yılki ve geçen yılki raporlarda vurgu yapılan unsur, Türkiye’deki Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle birlikte kurumsal tahribat. Nedir bu kurumsal tahribat? Hepimizin bildiği, gücün Cumhurbaşkanlığında merkezileşmesi, güçler ayrılığının sağlanamadığı, denge denetim mekanizmasının; yani denetlenmesi gerekenle denetimi sağlayanların Cumhurbaşkanı tarafından atanması, şeffaflık, hesap verilebilirlik, siyasi kutuplaşma, Parlamentonun yürütme üzerindeki denetiminin zayıflığı, Cumhurbaşkanlığının düzenleyici kurumlar, üzerindeki etkisi özellikle Merkez Bankası vurgusu ki bunun bağımsızlığına ve ekonomik anlamda,

güven ortamına zarar vermesi ve bu süreç... Bakın rapor yayımlandı, raporun hemen akabinde biz Plan ve Bütçe görüşmeleri devam ederken bağımsız, özerk kurumumuz Merkez Bankasının Başkanını tekrar değiştirdik ya, geçen değişim eleştirilmişken biz tekrar değiştirdik. Plan ve Bütçe Komisyonunun Başkanı Cumhurbaşkanı tarafından neredeyse atandı, tercihlerini kullandı Cumhurbaşkanı bu noktada, yine, Maliye Bakanı değişti. Yani bu kırılanlıklar ve bu görüntü ülkemiz açısından merkezileşen, Cumhurbaşkanlığının şahsında belki merkezileşen bir yönetim yapısı, kamu yönetimi, insan kaynağı, liyakat, şeffaflık, hesap verebilirlik; bunların hepsinde ciddi, endişe ve kaygı verici vurgular var raporda.

Yargı reformu... Ee, zaten Yargı Reformu Strateji Belgesi yayınladık. Ben de heyetlerdeyken biz bu REG toplantılarını karşındaki mevkidaşlarımıza anlattık, bakın bunlar yapılacak, Mecliste bunları yapıyoruz diye ama 2 adım ileri giderken, 3 adım geri geldik yargının uygulama sürecinde. Şimdi, tekrar bir reform sürecine döndük. Şimdi, ben sormak istiyorum: Biz oradaki mevkidaşlarımıza ya da Avrupa Birliği üye ülkelere ya da kurumlarına... Ne diyecekler yani, bizim reform noktasındaki vurgularımızı nasıl karşılayacaklar, inanacaklar mı, inandırıcı olacak mı ya da biz bunu nasıl açıklayacağız bir daha gittiğimizde; bunu sormak istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Özdemir, süreniz tamamlanmıştır.

Toparlarsanız çok sevinirim.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Son olarak şunu söyleyeceğim: Kurumların bu kaygı verici tahribatı noktasında, Dışişleri Bakanlığı ve Avrupa Birliği Başkanlığı olarak belki bir örnek model olarak bunu sağlayabilirsiniz, buna belki dikkat edebilirsiniz diye ben bunu da ayrıca notlara geçirmek istiyorum.

REG toplantılarının geleceği ne olacak, toplanacak mı bunlar ve açıkçası Avrupa Birliğiyle ilişkilerimizdeki süreci nasıl değerlendireceksiniz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Özdemir. Ek süre de doldu.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sağ olun.

Benimle ilgili olduğu için kısa bir söz hakkı doğdu. Beni, biliyorsunuz, grubumuz üye olarak gösterdi. Mecliste önce, Komisyon üyesi olarak Genel Kurulun onayına sunuldu, orada kabul edildi, ardından da Komisyonunda seçim yapıldı. Tabii ki bir grup aday gösterecek, başka türlü de bu sistem işlemez. Hiçbir şekilde seçimsiz bir şekilde atanmış bir başkan gibi bir hava oluşturursanız bu haksızlık olur, doğru olmaz. Adaylık sürecinde bazı arkadaşlarımızın sosyal medyada mesajları oldu, belki oradan hareketle bu yorumları yapıyorsunuz fakat sosyal medya başkanları seçmiyor. Sonuçta bir usul var. Burada grubumuz beni aday gösterdi, Komisyonumuzda da usulüne uygun yapılan seçimlerle başkan seçilmiş oldum.

Bunun ötesinde bir yorumunuz varsa, buyurun lütfen.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Tekrar teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ben de açıkçası cümlelerimi hassasiyetle kurmaya çalışırım. Böyle bir, Cumhurbaşkanının tercihiymiş gibi bir durum ortaya çıktı. 3 tane kurumsal yapının aynı şekilde görev değişimlerinin oluşması böyle bir nokta ve burada seçim yapılmadan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Partimizin Genel Başkanı Cumhurbaşkanımız, Grubumuzun da başında aynı şekilde.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Evet evet haklısınız, zaten partili Cumhurbaşkanlığının yaratmış olduğu bir ortamdı bizim bu karşı karşıya olduğumuz tablo.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yani usule aykırı bir durum görüyor musunuz?

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Plan ve Bütçe Komisyonu üyeleri tarafından seçim yapılmadan sizin Komisyon Başkanlığınızın ilan edilmesi sürecini de ben burada vurgulamak istedim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, ne Cumhurbaşkanımız ne partimiz ne ben böyle bir ilanda bulunmadık. Bazı arkadaşlarımız sosyal medyada bu tür tebrikler yaptılar ama onlar -doğru, haklı olabilirsiniz- erken tebrikler ama sonuçta sosyal medya seçim yapmıyor, burada Komisyon oturup -üyeler- seçim yaptı ve süreç tamamlanmış oldu. Bunu daha fazla tartışmanın bir anlamını görmüyorum doğrusu.

Teşekkür ederim.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Başarılar Başkanım. Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, söz isteyen sadece Fikret Bey arkadaşımız var gördüğüm kadarıyla.

Ben şimdi Fikret Şahin Bey’e söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır Fikret Bey.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben de konuşmama başlamadan önce, 2021 yılı Dışişleri Bakanlığımızın bütçesinin ülkemiz ve vatanımız için hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Sayın Bakan, Dışişleri Bakanlığı özel bir bakanlık, âdeta ülkemizin dünyaya açılan bir kapısı niteliğinde. Ülkemizin ulusal çıkarını, hak ve menfaatlerini temsil eden bir bakanlıksınız. Dış politikanın jeopolitik konumla ilişkili olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, bazı politikaların değişmemesinin normal olabileceğini hepimiz kabul etmek durumundayız.

Jeopolitik konumumuz gereği Orta Doğu, Asya ve Avrupa arasında bir köprü niteliğinde bir ülkeyiz. Yani daha doğrusu Doğu kültürüyle Batı kültürü arasında bir köprü niteliğinde olan bir ülke konumundayız; bu bağlamda ülkemizin dış politikasının temelini denge politikaları oluşturmaktaydı. Özünde çok değerli bir dış politik noktadaydık, hatta Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk bu politik duruşu “Yurtta barış, dünyada barış.” olarak da özetlemişti. Güvenilen, politikaları desteklenen ve diplomatik masalarda görülmek istenilen bir ülkeyken şu anki durumumuz nasıl bunu birlikte değerlendirmemiz gerektiğine inanıyorum.

Durumumuzu değerlendirdiğimiz zaman bir hayli sıkıntı içinde olduğumuz açık. Bunun da en önemli nedeni, -daha önce de bazı arkadaşlarım belirtti- iç siyaset odaklı dış politikanın izlenmiş olması; bu, oldukça önemli. Yani özellikle, iç politikaya yönelik olarak dış politik çizgide bulunmuş olmak bizi çok büyük hatalara yönlendiriyor. Dış politika sadece iktidar partisinin politikası olmamalı, topyekûn tüm partilerin ve ulusumuzun politikası olmalı, yani hükûmetler bugün gelir geçer, değişir ama dış politik çizgimizin değişmemesi gerekirdi, maalesef, bu çizgide bir miktar kırılma olduğu gerçek. Bakın, biraz önce Antalya Milletvekilimiz İbrahim Aydın Bey dış politika konusunda çok güzel bir ifade kullandı, “Parti ayrımı yapmadan birlikte hareket etmeliyiz.” dedi. Kendisiyle tamamen aynı düşüncüyü paylaşıyorum. Yani dış politikada bir parti ayrımı kesinlikle olmamalı, hep birlikte mücadele etmeliyiz çünkü karşımızda mücadele ettiğimiz nokta tüm ulusumuzu tehdit eder bir noktada. Bu noktada da geçen yıl da size hem Genel Kurulda hem Komisyonunda söylemiştim Sayın Bakanım, tekrar hatırlatma gereği hissediyorum. Lütfen, muhalefet partilerini, özellikle de ana muhalefet partisini dış politik konularda bilgilendirmenizin hayati önem taşıdığını vurgulamak istiyorum.

Bakın, Azerbaycan konusunda birlikte hareket ettiğimizi düşünüyorum. Heyet gitti, ziyaret etti. Evet, işgal edilen toprakların özgürleşmesinden hepimiz mutluluk duyduk, Azerbaycanlı kardeşlerimizin mutluluğunu hep birlikte paylaştık. Yani bunun örneklerini elbette hep birlikte sergileyebiliriz.

Efendim, yine, Doğu Akdeniz’de bizler de tabii ki Türkiye’nin hak ve menfaatlerini destekliyoruz, sizinle aynı noktada gerektiği takdirde mücadeleye hazırız ama lütfen, bunu sizler muhalefet partileriyle de paylaşın; yani dışarıda mücadele ederken dış politikada sadece bir AK PARTİ görüntüsü vermeyin, tüm Türkiye olarak görüntü verdiğiniz takdirde inanın her birlikte daha büyük başarılarla imza atabiliriz.

Bakın, büyük sıkıntılarımız var; Ege adaları konusunda devamlı savunma pozisyonundayız, Yunanistan devamlı atak durumunda. Efendim, hiç ismini duymadığımız burnumuzun dibindeki adaya gelmiş, konmuş, bayrağını dikmiş. Vay efendim o ada bizimdi; değildi, diye durmadan savunma noktasındayız. Yani, buraya yönelik olarak özel bir politika da izlemek durumundayız ve devamlı geriliyoruz. Biraz önce kendi sunumunuzda ifade ettiniz “10 kilometrekarelik bir ada için 40 milyon kilometrelik bir deniz sahasına sahip oluyor.” Yani devamlı böyle hamleler var, buralarda geri kalıyoruz Sayın Bakanım.

Yine Suriye konusu; hayati önem taşıdığına inanıyorum. Suriye meselesi bir şekilde çözülmeli. Yani orada iktidarı değiştirme imkânı düşünüyordunuz ama mümkün olmadı, değişmedi. Demek ki yeni bir denge var, bu dengeye göre hareket edip... Bakın, 3 milyon 600 bin Suriyeli olduğunu ifade ettiniz ki çok daha fazla olduğu açık, 411 bininin geri döndüğünü ifade ettiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Şahin, beş dakika söz verdiklerime ilave süre veremiyorum.

Teşekkür ederseniz memnun olurum bir cümleyle.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Peki efendim.

Yani sonuç itibarıyla, dış politika sadece iktidar partisi AK PARTİ’nin politikası değil, tüm Türkiye’nin hepimizin politikasıdır. Bu noktadan hareket ettiğimiz takdirde çok daha güçlü olacağımıza inanıyor ve bütçenizin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Ufak bir şeyi daha ilave edebilir miyim?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Özellikle, tabii, ben genel prensip olarak kadın milletvekili arkadaşlarıma cevap vermeyi pek uygun görmüyorum ama Ayşe Hanım’a bu noktada, evet, hani kızabilirsiniz birtakım şeylere reaksiyon gösterebilirsiniz ama bu konuyu başörtüsüne bağlamak pek sık olmadı, onu özellikle belirtiyorum.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum, sağ olun efendim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkür ediyorum Sayın Şahin.

Şimdi, sadece gördüğüm kadarıyla Ahmet Yıldız Bey’in bir söz talebi var.

AK PARTİ Denizli Milletvekili Ahmet Bey, süreniz beş dakikadır.

AHMET YILDIZ (Denizli) – Sağ olun Sayın Başkanım.

Ben sabahki müzakerenin önemli bir bölümünü izleyemedim, tekrar olursa özür dilerim.

Tabii ben bir diplomatım ve şu anda da AKPM Komisyonu Başkanayım, NATO Komisyonunda üyeyim.

Öncelikle, burada bahsedilen, Sibel Hanım’ın bahsettiği konuların hepsini orada konuşuyoruz tabii ki; Doğu Akdeniz, Azerbaycan. Öncelikle, tabii Azerbaycan’ın toprak bütünlüğünün yeniden sağlanıyor olması hakikaten çok önemli ve olumlu bir gelişme. Keşke, örneğin, mesela Suriye krizinin başında

da böyle bir müdahale yapılabilseydi -ama orada tabii uluslararası toplumun iş birliği gerekiyordu, olmadı- belki bugünkü trajedinin önemli bir bölümü yaşanmazdı. Azerbaycan'da tatmin eden bir barış sağlandığında tabii ki Türkiye ile Ermenistan ilişkileri de, diplomatik ilişkileri de kurulmalıdır. Türkiye'de Ermenistan, Ermeni düşmanlığı hiçbir zaman olmadı. Eminim barış sağlandığında çok çabuk beşerî entegrasyon sağlanacaktır çünkü bunun delilleriyle dolu Türk-Ermeni ilişkileri, özellikle yurt dışında sosyalleştığımız gruplar Ermeniler.

Şimdi, Sibel Hanım bahsettiği için söyleyeceğim, neden Avrupa'yla ilişkilerimizi yola sokamıyoruz, özellikle Avrupa Birliği? Şimdi, benim tabii parlamenter tecrübem biraz yeni ama diplomatik tecrübem uzun. Gerek AKPM'de gerek NATO'da -hepsi hemen hemen Avrupa Birliği- üyelerle konuşuyoruz. Evet, eleştirilerin bazıları doğru, haklı olabilir yani biz yönetimimizi, standartlarımızı Avrupa Birliği standartlarına getireceğiz tabii ki kriterler bu ama önemli bir bölümü -emin olun yani test edildi- son dönemde gelişen islamofobi ve Türk karşıtlığıyla alakalı yani çoğu haklı eleştiriler değil. Haklı olunan durumlarda bile onu görüyorum ki yani bize hak verenler veya bize yapılan eleştiriye, bizden beklentileri haksız bulanlar bile söz almıyor. Bu dönem böyle. Tabii, ulusal menfaatlerimizin temini bakımından, gerçekleştirilmesi bakımından bu tür muameleye bir süre daha maruz kalacağımız anlaşılıyor. Yani ne kadar haklı olursak olalım Doğu Akdeniz gibi, Kıbrıs gibi -hatta Azerbaycan'ı da konu ettiler biliyorsunuz- konulardaki kararlı tutumumuz nedeniyle haksız veya ölçüsüz beklentilerin, eleştirilerin olacağı görülüyor. Bu dönemde bazı önemli sorunlarımızı çözebileceğimiz bir aşamadayız, uzun süredir gelen egemenlikle ilgili gelen bazı sorunları da. Dolayısıyla burada ve uluslararası komisyonlarda dayanışmamız çok önemli. Biz son dönemde AKPM'de bunu diğer muhalefet partileriyle de yapmaya çalışıyoruz ve zaten NATO'da da yapıyoruz, bunu sürdürelim. Burada konuşuyoruz ama dışarıda hakikaten birliğimizi bozucu söylemler veya Türkiye'ye yapılan haksız eleştirilerin sebebini görmeden yapılan doğrulamalar bazen bize zarar verebiliyor. Bu konuda herkesin dikkatini istirham ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, çok teşekkür ediyorum.

Şu anda söz talebinde bulunan İsmail Güneş Bey var.

Sayın Güneş, süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Teşekkür ederim Başkanım.

Çok Değerli Bakanımız, Bakan Yardımcılarımız, çok değerli milletvekillerimiz, çok değerli bürokratlarımız ve basın mensuplarımız; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bakanlığımızın bütçesinin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

24 Kasım Öğretmenler Günü olması sebebiyle, başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere tüm öğretmenlerimizin Öğretmenler Günü'nü kutluyorum. Ayrıyeten de PKK terör örgütü tarafından şehit edilen 149 öğretmenimizi rahmetle, minnetle anıyorum; bu katliamı yapanları nefretle kınıyorum ve bu öğretmenlerimiz tabii kalbimizde yaşayacaktır, bunların hesabını da güvenlik güçlerimiz Allah'ın izniyle sormaktadır.

Değerli Bakanım, tabii, daha önceki konuşmacılar bizim politikalarımızın militarist olduğunu dile getirip farklı şekilde değerlendirdiler ama farkında olmadıkları bir şey var, AK PARTİ iktidara gelmeden önce hem Türkiye'deki tüm vatandaş tarafından hem de dünyadaki diğer ülkeler tarafından hissedilmeyen ve belirgin olmayan, daha çok pasif bir dış politika vardı. Elhamdülillah, biz iktidara geldikten sonra, Sayın Cumhurbaşkanımızın önderliğinde ve gerçekten de Dışişleri Bakanımız olarak,

daha önce görev yapan bakanlarımız ve nihayetinde mevcut Bakanımız olarak sizler gerçekten de Türkiye Cumhuriyeti'nin bekası bakımından, geleceği bakımından, hakları bakımından yarınları ait tüm tehditleri tespit ettiniz ve bunları bertaraf etmek için de elinizden gelen yardımı yapıyorsunuz.

Tabii, muhalefetin dediği gibi eğer biz bugün Suriye politikasına müdahil olmazsak, eğer biz muhalefetin dediği gibi işte yanı başımızdaki Akdeniz'de birtakım Avrupa Ülkeleri, Yunanistan oradaki doğal kaynaklara el koymaya çalışırken biz burada pasif kalırsak, diğer taraftan, diyelim ki Ermenistan ile Azerbaycan arasında ve Ermenistan'ın haksız yere saldırması ve işgal ettiği toprakları daha fazlaştırmak için saldırdığı zaman biz burada hiç müdahil olmazsak o zaman tabii ki diyecekler ki bize “Sizin dış politikanız iyi.” Ama biz şunu görüyoruz ki: Bunlar için iyi olan şeyler aynı zamanda Avrupalılar için de iyi. Yani Türkiye'nin gelişmesini büyümesini ve çıkarlarına sahip olmasını istemeyenler için de iyi. Eğer siz mutlaka hakkınızı koruyorsanız, diyelim ki, geleceğe dönük belli tehlikeleri bertaraf etmeye çalışıyorsanız birtakım insanlar bundan memnun olmayacaktır çünkü, bu kavga çıkar kavgasıdır. Biz şunun farkındayız: Dünyada, dost devlet de yoktur düşman devlet de yoktur, çıkar kavgası vardır. Şimdi, zamanı gelmiştir, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Rusya bizim Kırım'a saldırmıştır, o dönemde bize destek veren Fransa ve İngiltere Birinci Dünya Savaşı'nda karşımıza geçmiştir. Çünkü, niye? Rusya'nın daha fazla güçlenmesini istememekte, aynı zamanda bu coğrafyanın da Osmanlı'nın elinde kalmasını istememektedir. Dolayısıyla, biz, geçmiş, nereden geldiğimizi biliyoruz ve Türkiye'nin üzerine dönük yüzyıl önce planlanmış olan ve Birinci Dünya Savaşı'yla beraber hayata geçirilen Osmanlı İmparatorluğu'nu parçalama projesinin hâlâ bitmediğini ve bu projenin devam ettiğini, buna yönelik adımlar atıldığını biliyoruz. Nasıl bugün işte Balkanlardaki ülkeleri küçük küçük parçalara bölerek bunların direnç güçlerini azalttıkları gibi, aynı şekilde Suriye'de Irak'ta küçük küçük devletler oluşturarak ve buna da Türkiye'yi de dâhil ederek, Türkiye'yi de bölerek yarın kendilerine karşı herhangi bir güç oluşturmaması yönünde tüm adımları atmaktadırlar. Dolayısıyla da biz bu tehlikelerin farkındayız ve gerekli olan tüm adımları sizler atıyorsunuz “Allah razı olsun.” diyorum.

Diğer taraftan, bu dış politikada maalesef bir milletvekilimiz de ifade etti işte: “Hep beraber hareket edelim.” Ya, hep beraber hareket edelim ama görüş birliğimiz yok yani bizim bakışımızla sizin bakışınız farklı. Millet bizi iktidara getirmiş ve Sayın Cumhurbaşkanımız, bu ülkede halkın oylarıyla seçilmiş Cumhurbaşkanı, tabii ki, onun önderliğinde bir politika olacaktır. Türkiye'nin geçmişten beri gelen tabii ki dış siyasetle ilgili bir politikası vardır, bunda devamlılık esastır ama bu iktidara gelen bir partinin de bu politikaya etki etme imkânının olması gerektiğini düşünüyorum.

Diğer taraftan, Avrupa Birliğiyle ilgili tabii; işte, neden Avrupa bizi kabul etmiyor? Biz hukuki anlamda gerekli altyapıyı yapmadığımız için mi kabul etmiyor veya onların getirdiği normlara uymadığımız için mi yapmıyor diye baktığımız zaman; tabii ki Avrupa Birliği normlarını Türkiye'ye getirmek bizim hedefimiz. Mesela eskiden Avrupa Birliğine girmek esas hedefimizdi ama AK PARTİ iktidara geldikten sonra Avrupa normlarını Türkiye'ye getirmek bizim hedefimiz. Neden dersenez? Tabii ki, bu normlar daha demokratik, daha insancıl, daha şeffaf, daha hesap verilebilir bir şey. Fakat, burada Avrupa'nın da ikiyüzlülük yaptığını asla unutmamak lazım. Niye diyeceksiniz? Diyelim ki, biz 1 Aralık 1964 yılında Avrupa Birliğine, o zaman Avrupa Ortak Pazarı'na müracaat ediyoruz ve aşağı yukarı altmış yıl geçmiş ve bu Avrupa Birliğine yanlış hatırlamıyorsam müracaat eden ve müzakerelere başlayan ülkeler, o müzakerelere başladıktan sonra gümrük birliği yasalarına uyması gerekirken biz o müzakerelere başlamadan aşağı yukarı 5 Mart 1995'te gümrük birliği kriterlerini kabul etmişiz. Arkasından 2005'te müzakerelere başlamışız, müzakerelere başlayan ülkelere vize serbestisi getirilirken Türkiye'ye bunu getirmemişler. Dolayısıyla da baktığımız zaman, gerçekten de Avrupa Birliği yani biz ne yapsak da... Tabii ki bizim işte geçmiş yapımızdan, inanç yapımızdan olsa gerek

nüfusumuzun kalabalığından olsa gerek kendilerine göre tabii ki bu yönde almama yönünde birtakım gayretleri var. Ama Sayın Cumhurbaşkanımız da ifade etti “Avrupa Birliği kriterleri olmazsa Ankara kriterleri olur, yolumuza devam ederiz.” dedi. İnşallah o yolumuza devam edeceğiz. O yolumuza devam ettirmemekteki esas problem, arkadaşlar, bizim ülkede meydana gelen işte Gezi olayları gibi, ondan sonra 15 Temmuz 2016’daki darbe girişimi gibi olaylar bu süreçleri akamete uğratmıştır. Yani bu süreçler eğer yaşanmasaydı şimdi Türkiye’de hem bu haklar yönünden hem bu düzenlemeler yönünden hem de diğer tüm yönlerden, ekonomik anlamdaki hedeflerimiz yönünden istediğimiz yere gelebilirdik diye ben düşünüyorum.

Sayın Bakanım, tabii ki ayrıyeten yani Türkiye’nin çok güçlü olduğunu şurada da gösterdiniz. Bir Covid süreci yaşadık biz yani gerçekten de herkes o kadar muzdarip oldu ki tüm dünyadaki ülkeler ve burada güçlü olan devletler vatandaşına sahip çıktı. Gerçekten de güçlü olmayan devletler vatandaşlarını kendi başlarına bıraktı. Siz de bu dönemde gerçekten de yirmi dört saat hizmet vererek tüm iletilen sorulara cevap verdiniz ve 140 ülkeden aşağı yukarı 100 bin vatandaşımızı ülkemize getirdiniz. Hasta olan vatandaşlarımızı gerçekten özel ambulanslarla getirdiniz, bu kolay bir şey değil. Yani bugün diyelim bir siyasetçi özel ambulansla herhangi bir ülkeye gitse Türkiye’de söz konusu olur ama sıradan bir vatandaşın ambulansla Türkiye’ye gelmesi gerçekten de takdire şayan diye ben düşünüyorum.

Allah yolunuzu açık etsin Sayın Bakanım, biz sizin çalışmalarınızı biliyoruz ve gayretlisiniz, çabalısınız. Çabalarınız oldukça üst düzeyde, Allah yolunuzu açık etsin diyorum. Başta Cumhurbaşkanımız olmak üzere, zatıalınıza, ekibinize canı gönülünden teşekkür ederim. Bakanlığınız bütçesinin hayırlı olmasını diler hepinize saygılar sunarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Güneş.

Şimdi de Cumhuriyet Halk Partisi milletvekillerimizden Sayın Kamil Okyay Sındır’a söz veriyorum.

Süreniz on dakikadır Sayın Sındır.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Dışişleri Bakanlığımızın çok kıymetli bürokratları ve çok değerli milletvekili arkadaşlarım, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Evet, ben de sözlerime öncelikle bu günün anlam ve önemine dair bir iki cümleyle başlamak istiyorum, 24 Kasım Öğretmenler Günü. Bildiğimiz gibi 24 Kasım 1928 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti devletinin kurucusu Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün millet mektepleri başöğretmenliğini kabul ettiği gündür zatıalılarının. Ve 1981 yılından yani kendisinin doğumunun 100’üncü yıl dönümünden sonraki her yıl 24 Kasım Öğretmenler Günü olarak kutluyoruz. Başta Başöğretmen Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere, geride bıraktığımız, yitirdiğimiz çok kıymetli değerlerimiz, elleri öpülesi öğretmenlerimiz olmak üzere onlara Allah’tan rahmet dileyerek hâlihazırda görevde olan ve hayatta olan tüm öğretmenlerimize saygılarımı, minnet duygularımı ifade ederim.

Değerli dostlar, evet, Dışişleri Bakanlığının bütçe görüşmelerini yapıyoruz. Bütçeye baktığımda, bütçede bir önceki yıla göre yaklaşık yüzde 24-25’lik bir artış öngörülmüş. Merkezî yönetim bütçesinde de yüzde 23’lük bir artış olduğuna göre, merkezî yönetim bütçesinin, toplam bütçenin oransal olarak karşılığını bulduğunu görebiliriz ancak 2019’a göre gelen artış oranı -2019 yılına göre kıyasladığımızda- 2019 yılından 2021 yılına geldiğimizde yüzde 24,83’lük bir bütçe artışı, merkezî yönetim bütçesinde karşılığı yüzde 41,8’lik bir artış. Yani 2019’dan bugüne kadar geldiğimizde iki yılın bütçesi üzerinden bir erime olduğunu, açıkçası sadece geçtiğimiz yıla göre bakarsak bunu göremiyoruz ama son iki yıla baktığımızda yarı yarıya bir erime olduğu da görmemiz gerekir diye düşünüyorum.

Şimdi, Sayın Bakanım, Türkiye'nin dış politikasında geldiğimiz noktadan ben mutlu değilim; mutlu olmayı çok isterdim çünkü dış politikanın bir devlet politikası... Buradaki bütün siyasi partilerin yani zaten bizim buradaki görüşmelerimizi bir siyasi gelecek ya da beklenti üzerinden değil, sizin kararlarınızı da millî bir mesele olarak gördüğümüz anlayışıyla sizlere ifade ettiğimizi... Lütfen, öyle dinleyiniz, yoksa yine biz de bunun aleti gibi olmuş oluruz. Biz burada sizin bütçenizi ve dış politikadaki süreci en az sizin kadar ve -siz bu görevin başında olduğunuz için en az demem bile kendime zül gelir, böyle bir hakkım da olduğunu, haddim de olduğu düşünmem ama- aynı zamanda bizim de bunu böyle bir mesele olarak gördüğümüzü belirterek vurgulamak istiyorum.

Bakin, dış politikamızın vatandaşlarımızın yaşamına, ekonomisine, sosyal refahına, onur veya gurur duyabilecekleri bir duruma neden olup olmadığını sorgulayalım. Yani üç yıl, beş yıl, on yıl, yirmi yıl geriye gidelim, o günden bugüne biz dış politikada daha mutlu muyuz? Türkiye'nin dış politikasının uluslararası ortamda bizi daha mutlu edecek, ekonomik anlamda da bundan bize fayda, menfaat getirmiş olan bir sürece neden olduğunu söyleyebilir miyiz? Ben açıkçası bunu söyleyemiyorum, bunu göremiyorum. Tabii, bu konuda söz almak ve bu konuda eleştiri yapmak bile ben ve arkadaşlarım için eminim bize oldukça zül geliyor, zira bizlere göre, dış politika bir devlet politikası olmalı ve alınan her siyasal, diplomatik, ekonomik, sosyal ve kültürel dış politik kararların bu ülke yurttaşı olan herkesin, hangi siyasal, sosyal, kültürel, etnik veya inanç temelinden gelirse gelsin tüm yurttaşlarımızın arkasında durması, savunması ve hepsinden önemlisi gurur duyması ve herkesin bundan mutlu olması gereken bir politika olması gerekir. Oysa ki bugün dış politikamızın böylesi bir devlet politikasından gittikçe uzaklaştığını, iç siyasetin de bir malzemesi hâline evrilen, getirilen bir... Yani tabii, bunu söyleyeceğim, tek bir kişinin, Sayın Cumhurbaşkanının duygu ve düşüncelerine belki de tercihlerine, kişisel dostluklarına veya husumetlerine göre şekillenen bir politika hâlini aldığını ve iç siyasetin şekillendirdiği bir devlet politikası değil fakat iç siyaseti şekillendirmeye çalışan bir dış politikadan bahsettiğimizi maalesef söylemek zorundayım. Eğer bu ülkenin gerçekten bütün ayarlarıyla oynanır ise, Türkiye Cumhuriyeti devletin tapu senedi olan Lozan sorgulanır ise, iç siyaset malzemesi yapılmaya kalkılırsa ise, iyi komşu ilişkilerimiz, karşılıklı menfaatler esasında sürdürülen ikili ilişkiler veya uluslararası ilişkiler tutarsız, gelgitleri olan, güven vermekten yoksun ve aslında neredeyse dünyanın güvenliğini yitirmeye yüz tutmuş bir sürece evrilir ise; bugün Putin'le "kardeşim, dostum", yarın Trump'la "kardeşim, dostum" bir ona yüz çevirip diğerine sırt çeviren, öbür gün öbürüne; bir gün "kardeşim Esad", ertesi gün "katil Esad" olur ise yani dediğim gibi, bir kişinin ikili insanî ilişkileri ve hırs ve ihtirasları üzerinden yürütülmeye kalkılırsa süreç ve tabii, Dışişleri Bakanlığımız ve dış temsilciliklerimiz nezdinde de bunun gereği mecburen yapılmak durumunda kalınırsa bu bizi mutlu etmez. Sekiz yıldır Doğu Akdeniz'deki gelişmelere göz yumulursa, görmezden gelinip tam tersine, bu coğrafyadaki hemen hemen tüm ülkelerle sürekli çatışan, kavga eden, ilişkileri diplomatik çıkmazlara sürükleyen bir süreç sonrasında, tabii ki Doğu Akdeniz'deki çıkarlarımızı savunan ve bunun artık çatışma ortamına evrilmesine neden olan bir süreçle karşı karşıya kalırız. Haklarımızı tabii ki savunacağız, mavi vatan hepimizin vatani; buradaki haklarımızdan feragat etmeden, taviz vermeden savunacağız ama bu sürecin yanlış yönetimini de ifade etmek ve bu konuda düşüncelerimi sizlerle paylaşmak zorunda hissediyorum.

Tabii, sıfır sorunlu bir durumdan... Belki şunu diyebilirsiniz: Dostluk, gerçek bir dostluk ifadesi belki sadece Azerbaycan'la kendi yerini bulabilir, gerçek dostluktan bahsedemeyebiliriz ülkelerle olan ikili ilişkilerimizde belki ama karşılıklı menfaatler çerçevesinde, en azından yapılan ikili anlaşmalar üzerinden iki ülke insanının, yurttaşlarının bundan yarar sağlayacağı durumlara süreci evirebiliriz. Oysa bunu göremiyoruz, sıfır sorunlu bir duruma doğru ilişkilerimiz evrildi. Neredeyse "dost" veya

“müttefik” diyebileceğimiz hiçbir ülke kalmadı. Maalesef iç politikada da iktidarda kalabilmek uğruna insanlarımızın millî, manevî, kültürel inanç ve değerleriyle, toplumun şuuruyla oynanılarak, devlet demokrasiden uzaklaştırılarak otokratik bir yönetim sonucunda bunları yaşıyoruz.

Bakın, Sayın Bakanım, ben de NATO Parlamenter Asamblesi üyesiyim parti grubumuz adına. Burada başka arkadaşlar da var, Sayın Şirin Paşam var, Ahmet Yıldız Vekilimiz -Değerli Büyükelçimiz- var. Hepimiz aynı şeyleri yaşıyoruz. İç meseleleri kendi içimizde konuşuyoruz, tartışıyoruz tabii ki ama dış politikada... NATO Parlamenter Asamblesi Genel Kurulu vardı dün, daha doğrusu dün ve dününden önceki dört beş gün içerisinde genel kurul oldu. Ülkemize, vatanımıza, milletimize birinin incitici yani küçücük bir eleştirisi bile bizim kanımıza dokunuyor, hepimizin kanına dokunuyor, bunun mutlaka yanıtını verme ihtiyacı duyuyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Sındır, normal süreniz tamamlanmıştır, bir dakika ek süre veriyorum.

Buyurun.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Evet, teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, bakın, NATO Parlamenter Asamblesi Genel Kurulunda örneğin bir Alman parlamenter çıkıp Türkiye’yi yerden yere vurma cüretini, cesaretini kendinde buluyor ve buna en son biz geçenlerde –epey oluyor- geçen sene içerisinde bir başka toplantıda şahit olduk yani genel olarak birçok ülkeden de alkış alan sözler, tavırlar, davranışlar. “Biz müttefikiz.” diyoruz, onlar bizi müttefik olarak ifade bile etmiyorlar, görmeyi bırakın yani “Müttefikimiz bile değil.” diye bir Alman parlamenter bunu ifade edebiliyor. Bu konular bizi gerçekten üzüyor. NATO, Batı dünyasıyla neredeyse pamuk ipliği gibi kalmış ilişkilerimizde tek uluslararası kuruluş, o da Genel Sekreteri Stoltenberg’in olumlu yaklaşımı sayesinde bu böyle gidiyor yoksa NATO’yla ilişkilerimizde gerçekten...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Sındır, çok teşekkür ediyorum.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bir konuda bir şey daha söyleyeceğim, bitiriyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir cümleyle... Bir cümle lütfen.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Zaten pek fazla konuşmacı da yok, izin verirsiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Var, var, sizin tahmin edemediğiniz kadar ama herhâlde biraz dış politikayı konuştuğumuz için herkes stratejik davranıyor, geç konuşmaya çalışıyor.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Biliyorum. Şu vurguyu yapmak istiyorum çünkü eksik gördüm, hiç kimsenin konuşmadığı bir konu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen, bir cümleyle.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Bakanım, bugün biz aslında Dışişleri Bakanlığı bütçesini görüşürken aynı zamanda Avrupa Birliği Başkanlığı, Türk Akreditasyon Kurumu ve Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı kurum ve kuruluşlarının da bütçelerini, çalışmalarını, faaliyetlerini değerlendirmek, konuşmak, görüşmek istiyorduk. Sizin bize sunduğunuz kitapçık içerisinde bu kurumlarla ilgili herhangi bir ifade göremedim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yalnız, süreniz buna yetmez, lütfen başka bir arkadaşımız dile getirsin.

Teşekkür ediyorum.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Şu soruyu yönelterek sözümü tamamlıyorum: TÜRKAK ile belki Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilişkisi olabilir, Ticaret Bakanlığının olabilir, bilim ve teknoloji alanında olabilir ama Dışişleri Bakanlığının -hâlen bunu savunmak zorunda kalıyorsunuz biliyorum ama- nasıl bir ilişkisi olabilir?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok aştınız sürenizi Sayın Sındır.

Çok teşekkür ediyorum.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Bu soruma bir yanıt verirsiniz...

Bütçeniz hayırlı olsun, devletimiz için, milletimiz için iyilikler yaralar getirsin diliyorum.

Sayın Başkan, teşekkür ediyorum sabrınız için.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum ben de, sağ olun.

Şimdi Sayın Kamil Aydın Beye söz vereceğim eğer hazırsa.

Kamil Bey, buyurun lütfen.

Süreniz on beş dakikadır. Başka bir arkadaşımızın süresini de kullanıyorsunuz.

Buyurun lütfen.

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Çok teşekkür ederim Saygıdeğer Başkan.

Evet, ben de sözlerime başlarken yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün 24 Kasım, tabii, başta başöğreticimiz olmak üzere ebediyete irtihal etmiş bütün öğretmenlerimizi rahmetle anıyorum. Özellikle sembol isimlerimiz var, Necmettin Yılmaz gibi, Aybuke Yalçın gibi evlatlarımız var, öğretirken katledildiler bunlar. Benim için daha önemli bir isim var. Öğrencilik yıllarımda, üniversitede aynı ranzada altlı üstlü yattığımız, aynı kabanı paylaşarak giydiğimiz, evlerimizden gelen azığı paylaştığımız Fevzi kardeşimi de rahmetle anıyorum. Tunceli Pertek'te, 1994 yılında -bugün soy, sop, köken sorgulaması yapanların- onun soyunu, sopunu, kökenini sormadan lojmandan çıkarıp sinsice katletmeleri benim içimde kanayan bir yaradır. Fevzi kardeşime de Allah'tan rahmet diliyorum.

Çok kıymetli hazırım, saygıdeğer milletvekili arkadaşlar; uluslararası ilişkiler -hakikaten sabahtan beri dinliyoruz- çok hassas bir alan. Burada çok düşünüp az konuşmak lazım, hamleleri yerli yerinde yapmak lazım. Baktığımızda, bütün bu ilişkileri deruhte edip, bir çerçeveye oturtup uygulamaya döken birtakım üst kurumlar var Birleşmiş Milletler gibi, AGİT gibi, NATO gibi, NATO PA gibi, Avrupa Birliği gibi. Bunların da çok üzerinde durduğu bizi bağlayıcı olan uluslararası birtakım temel ilkeler var, bunların birçoğu var ama bizim dilimize pelesenk olmuş üç ayaklı, çok önemli, demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü. Böyle ağırlıklı olarak bir söylem çerçevesi çizilmiş. Şimdi bakınız, buna mukabil, her ülkenin bu tür kurumlarda, organizasyonlarda ilişkiler içerisinde olan ülkelerin de kendine özgü birtakım amaçları, hedefleri, ülküleri, ilkeleri ve menfaatleri söz konusu. Dolayısıyla, biz bu kurumlar bağlamında görüşmelerimizi yaptığımızda mutlaka pergelimizin bir ayağını sabit tutup yani edindiğimiz değerler, ilkeler, hedefler, amaçlar neyse onlara bağlılıklarımızdan taviz vermeden elbette ki uluslararası hukuka, demokrasiye, insan haklarına katkıda bulunmayı hedefliyoruz fakat tabii -amiyane olacak ama tabirimi bağışlayın böyle nezih bir ortamda- kazın ayağı hiç de öyle değil yani işin uygulaması teoriden çok farklı. Uygulamaya baktığımızda, benim aklıma ünlü Fransız kuramcı Michel Foucault'un sözü geliyor: Siz ne yaparsanız yapın, haklılığınız ne kadar olursa olsun, güç her şeyi manipüle eder. Bu, insanlık tarihi sürecinde, baktığımızda, hep böyle olmuştur. Hatta bölgemizi ilgilendirmesi hasebiyle, Edward Said bunu daha da sistematikleştirmiş, bölge genelinde ifade etmiştir. İşte bir oryantalizm kavramı geliştirmiş ve bunun tanımını da şöyle yapmıştır. Yani

karşılığında oksidentalizmin olmadığı... Niye? Çünkü Batı hegemonyasının çok baskın olduğu bir bağlamda, güç her zaman manipüle ettiğinden hareketle Doğu her zaman Batı tarafından tanımlanmış ve konumlandırılmıştır. Dolayısıyla, bu bakışa -biraz önce, benden önce konuşan arkadaşlarımız da ifade ettiler, Sayın Sındır bu çifte standardı kısmen ifade etti- evet, şahit olduk, yüzyıllardır biz buna tanıklık ediyoruz, hâlâ etmekteyiz. Nedir bunlar? Özellikle uluslararası ilişkilerde baktığımızda -bakınız, söylem ne kadar insancıl, ne kadar içi uluslararası evrensel değerlerle dolu olursa olsun- uygulama buradan çok uzakta.

Değerli arkadaşlar, şimdi, biraz somutlaştıralım isterseniz, hafızalarımızı biraz tazeleyelim ki bundan sonraki atacağımız adımlara biraz ışık tutsun. Çünkü bunu bire bir tercüme eden arkadaşlar hakikaten ifadelerini çok net bir şekilde ortaya koyuyorlar, tepkilerini söylüyorlar. Şimdi, Allah aşkına, elli yıldır bizi meşgul eden bir Kıbrıs sorunu var yani Kıbrıs söz konusu olduğu zaman -biraz önce ifade ettiğimiz- bu uluslararası kurumlar içerisinde lehimize bir cümle duymuyoruz. Bırakın cümle duymayı, bugün arkasına düşüp aynı sufleri paylaşanlara sesleniyorum özellikle. Yani federatif ya da konfederatif hatta Annan Planı içerisindeki daha fazla tavizkâr birtakım tekliflere rağmen kabul edildi mi? Çünkü ana mesele şu: Orada Avrupa Birliği ülkeleri ya da bu güç odaklı yapıların gördüğü bir şey var, net bir resim: Orada bir toplum var, orada Türk diye bir varlık yok, Türk toplumu diye bir varlık yok, orası Rumların, orası sadece Rumlara ait. Hâlbuki 1960 ve öncesi hukuk da bunu reddediyor aynı zamanda. Dolayısıyla, devamında Maraş'ın açılması; bunun devamı, efendim, 2 devletli çözüm... Yani dışarıdan buna itiraz olur da içeriden artık...

Geldiğimiz son nokta, bundan başka çözüm yok, denenmişleri tekrar ısıtıp ısıtıp canımıza kimse çekmesin. Artık denenmemiş ya da çözüme odaklı somut bir adım neyse onu atacağız.

Şimdi, diğer bir mesele Doğu Akdeniz. Şimdi, Doğu Akdeniz'de, inanın, coğrafi, stratejik, ülküsel, ilkesel, inanşal bağlantısı çok fazla olmayan ülkeler ahkâm kesiyor ve biz de bunu kabul ediyoruz; onların düşüncelerini, ifadelerini dikkate alıyoruz; hatta getirip buralarda pişirip pişirip tekrar ediyoruz ama diyemiyoruz ki "Bizim 800 küsur kilometrelik bir hattımız var yani bizi küçük bir balıkçı barınağına hapsedme girişimlerine niye birlikte hareket etmiyoruz?" İşte bu, birlikte hareket etmek için büyük bir fırsat. Burada "Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır." demek zorundayız.

Aynı şey Libya için geçerli. Allah aşkına, Yunanistan gerçekten böbürlene böbürlene Mısır'la yaptığı ikili anlaşmayı övüyor, anlatıyor. Kıbrıs Rum kesimiyle yapıyor, İsrail'le yapıyor, bunları anlatıyor ve iç kamuoyunda, iç siyasi bünyesinde ortak birlik olarak algılanıyor ama biz Libya'yla bir anlaşma yaptık; başımıza gelmeyen kalmadı, almadığımız eleştiri kalmadı ama eleştirilerde öyle bir tutarlılık var ki dışarıda ne söyleniyorsa içeride de bazı ağızlar tarafından aynı şey söyleniyor. Efendim, neymiş birisi sekülermiş, birisi daha cihadistmiş. Bu aralar biz uluslararası platformlarda en büyük mücadeleyi bu kavramsal bağlamda veriyoruz. İnanın, bazen yabancıya anlatıyoruz, yabancıyı ikna ediyoruz ya: "İslamik terörizm olmaz; efendim, cihadist bir devlet olmaz. Bu adamlar ne İslam ne devlet." Bunu anlatıyoruz ama biz oralara hâlâ takılıyoruz.

Şimdi, Suriye meselesi kendiliğinden oluşmadı ki. Bakınız, uluslararası global bir mesele olduğuna herkesin "Evet." dediği bir şey var: Terör. Evet, Afganistan'da Amerika niye var? Terör. Eyvallah, kabul ettik. Peki, benim güney sınırındaki terör, bir NATO üyesi olarak 5'inci maddeyi hatırlatarak, Birleşmiş Milletlerin 51'ini hatırlatarak söylediğimde, yardım istediğimde oradan bir karadan atılan füzeyle 17 yaşında bir kızımız uyurken katledilince ben de feveran edip "Savunma sistemim yok, hava savunma sistemim, ne olur bize yardım edin!" dediğimde söküp alelacele götürdüler, mevcutları da

götürdüler. Şimdi, ben bu bağlamda, aç kalınca, susuz kalınca -uluslararası literatürden çıkayım- insani bir şey olarak bir savunma psikolojisi içerisinde ihtiyacım olan bir şeyi tedarik etmeyecek miyim? Niye karşı çıkıyorsunuz? Önce hafife almalar, basitleştirmeler, karikatürize etmeler, sonra karşı çıkmalar.

Şimdi başka bir mesele; hakikaten bizi içten içe yakıyor. Sabah, dün de düştü bu haber: “İŞİD’le mücadele... DAES’lileri, İŞİD’lileri Türkiye muhafaza ediyor.” Ya, şu anda Avrupa Birliğinde de birçok ülke bunu söylüyor.

Şimdi, geçenlerde arkadaşlar referans gösterdiler, bir haftadır NATO Parlamenter Asamblesi toplantısı devam ediyor. Çok ilginçtir, 2 parlamenterin söylediği dikkatimi çekti, biri Danimarkalı. Basitçe dedi ki: “Türkiye’yi NATO’dan atalım, çıkaralım.” Stoltenberg’in konuşmasından sonra sorular kısmında... Adam şaşırdı, çünkü “Onlar şunu yapıyorlar, bunu yapıyorlar, Avrupa Birliğinin değerlerine uymuyorlar. İstediklerimiz olmuyor, İŞİD’i, teröristleri falan filan...” dedi. Şimdi, söylem birlikteliğine bakınız. Bunu duyan Stoltenberg dedi ki: “Haksızlık ediyoruz. S-400’le ilgili meseleleri masada konuşuyoruz, tartışıyoruz, çözülmesi gereken bir mesele.” Bakın, böyle geçiştiriyor, NATO Genel Sekreteri söylüyor bunları. “Ama Türkiye’nin hakkını da yemeyin.” diyor. Yani güney kanadının en güçlü NATO müttefiki bir devlet. Teröre karşı, İŞİD’e karşı büyük mücadele verdi ve bu kontrolsüz göçü önleyen birtakım adımlar attı “Bunu da görmezlikten gelmeyin.” dedi, uyardı. Şimdi, bazen hakikaten şecaatini arz ediyorlar ama yeknesak olarak baktığımızda, gerçekten ötekileştirilmişiz, yalnızlaştırılmışız, sanki, böyle, itilmiş kakılmış, Danimarka’ya muhtaç, Avusturya’ya muhtaç, Almanya’ya muhtaç bir millet hâline getirilmişiz. Öyle değil, artık kazın ayağı öyle değil. Bizim artık düşüncelerimizi, irademizi çok rahat sahaya yansıtmak gücümüz de var, kararlılığımız da var, bunları deruhte edecek kadrolarımız da var.

Şimdi, bir başka mesele, tabii, bu kontrolsüz göç. Bakın, bu toplantılarda bu hiç konuşulmaz ya da Yunanistan odaklı konuşulur hep. Sayın Bakanın bu konulara ve de AKPM’deki, NATO PA’daki üye arkadaşlarımız bilir, Türkiye hakkındaki raporların hiçbirinde “Ya, Türkiye’den de Allah razı olsun yani 4 milyon, 5 milyon...” Şimdi, o Danimarkalıya ben bir defa “Sizin nüfusunuz kadar bizde göçmen var.” dedim. Yani ne olur, bir defa teşekkür değil ama de ki: “Haklı ya da haksız, bu kadar insanı siz nasıl tutuyorsunuz bir arada? Botları niye batırmıyorsunuz siz ya? Bunların kaldığı kampları niye ataşe vermiyorsunuz?” Bunu soran yok ama inanın, eğer... En son Karabağ olayında yirmi sekiz yıl, bu çok alayla valayla övdüğümüz üst yapılar çözemedi. O çok çok demokrasi havarisi bilip de başvurduğumuz Amerika’nın da üyesi olduğu Minsk Grubu niye çözemedi yirmi sekiz yıl? Bunu niye söylemiyoruz? Bundan dolayı Amerika’yı niye eleştirmiyoruz, Rusya’yı niye eleştirmiyoruz? Fransa’ya niye demiyoruz ki: “Ya, niye bunu bu hâle getirdiniz? Neden kan dökülmesine tekrar vesile oldunuz? İşgali niye bitirmediniz?”

Şimdi, bugün bir şey oldu, artık “...” mantığıyla “Yeter.” denildi yani bu zulüm başka götürmez uluslararası bağlamda. Biz demek ki kendi aşımızı kendimiz pişireceğiz, bu kararlılık gösterildi. Göreceksiniz, o bölge aynen Kıbrıs’ta olduğu gibi daha barışçı, daha insani bir şekilde hayatına devam edecek. 77 sonrası Kıbrıs’ta kimsenin burnu kanamadı, İdlib’de şimdi kimsenin burnu kanamıyor. Şimdi, bir emek veriyorsunuz. “Efendim, oralardan kimler nasıl göç ettirildi? Biz onları çok iyi biliyoruz, biz biliyoruz da size soruyoruz.” E, nereden biliyorsunuz, istihbarat kaynaklarınız mı var? Sizin, devlet organlarıyla ilişkileriniz mi var? Ama biz devlete bakıyoruz, biz Dışişlerinin ifadelerinden yola çıkarak diyoruz ki: “Evet, oraya, 400 küsur insan evlerine gönderildi.”

* Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

Tabii, bunlar baktığımızda iç acıtıcı şeyler. Dışarıdan söylenmesi çok önemli değil ama içeriden acıtıyor. Niye? Evet, yürütme organının çok önemli bir ayağıdır, çok prestijli, çok saygındır Dışişleri. Onun için “elçilik” ve “büyükelçilik” kavramı çok spesifik, dikkatinizi çekti mi? Bunun etimolojik bir irdelemesini, anlamsal bir irdelemesini yaptığımızda, inan, manevi ve ilahi bir anlama kadar gider. Kimlere “elçi” deriz? Kimlere “elçi” demiştik? Allah’ın elçileri vardı değil mi? Nedir bu? Maddi birtakım donanımlarının yanı sıra elbette ki bilgi birikimi, yabancı dil eğitimi, duruşu, tavır ve davranışları eyvallah; maddi bağlamda bilgi birikiminin yanı sıra manen de kendini ait olduğu değerlere bağlı hissedip dürüst, ilkeli, sözünün arkasında duran bir yapıda olması lazım çünkü “elçilik” kavramında bunlar yüküldür. Onun için, biz Dışişlerine çok saygın bakarız çünkü elçilik ağırlıklıdır

Onun için, bize düşen, bundan sonra ülke meselelerinde, ali menfaatlerimizde büyük bir birlik, beraberlik içerisinde... Bugüne kadar, şu ana kadar birçok arkadaşımız bunu ifade ettiler, dün bunun somut bir örneğini yaşadık; NATO Parlamenter Asamblesinde, gerçekten, 4 partiye mensup arkadaşlarımızın hepsi dik bir duruş sergiledi, gerekli cevaplar verildi ve oylamada da ortak tavır takınıldı. Burada yeknesaklık, genele şamil kılınması lazım. Bunu yapmak zorundayız. Yoksa, acaba buradan siyasi bir şey çıkar mı bir eksiklikten, kusurdan hareketle...

Şimdi, dün Adana’da bir DEAŞ mensubu yakalanıyor. Yani bugünkü konuşmanın üzerine geldi. Garip karşıladım. Adamın laptopuna, bilgisayarına ulaşılmış. Planı ne? Şimdi, Türkiye IŞİD’i destekliyor ya, DEAŞ’ı destekliyor ya! Ama adam tam tersini söylüyor, adam diyor ki: “Ben kurban edecek 10 tane serdengeçti, yürekli adam arıyorum. Bombaları saracağız, 4’ünü Adana’da patlatacağız. Adana’da bir iç karışıklık... Bunu diğer illere yansıtacağız. Ondan sonra yapabileceklerimiz de birkaç milletvekilini de kaçırıp bir kaos ortamı yaratacağız.” Bu, basına da düştü, o yakalanan teröristin bilgisayarında. Şimdi, arkadaşlar hangisi doğru?

Özür diliyorum, bir dakika müsaadenizle...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir dakika ek süre veriyorum Sayın Aydın.

Buyurun.

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Dolayısıyla, bizim burada Türkiye Cumhuriyeti devleti gerçekten bir hukuk devleti. Dolayısıyla, burada bizim öncelikli kaynağımız hukuk ve devletimizin resmî kurumları olmalıdır diye düşünüyorum. Bu arada, bakınız, gerçekten...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Benden de alın beş dakika.

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Teşekkür ederim.

Şimdi, bakınız, ne olur, ne olur kimlik üzerinden sosyolojiyi katletmeyelim. Yani ifade etmem gereken bir mesele de bu. Biraz da akademisyenlik hastalığından mıdır, ya sosyolojiyi katletmeyelim lütfen. O kadar çok kimlik çeşidi var ki, mesleki kimliğimiz var, inan, siyasi kimliğimiz var, etnik kimliğimiz var, ulusal kimliğimiz var, bunları birbirine karıştırıp Cem Yılmaz repliği gibi ortaya salık vermeyelim. “Efendim soyu ne, sopu ne? E, soydaş derken neyi kastediyorsunuz?” Ben çok net bir şekilde söylüyorum, diyorum ki: YTB diye bir kurum var, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar. Ben Türk’ü ne olarak anladım? Anayasa’ya dercedildi, kim rahatsız olursa olsun ben bunu içselleştirdim. Çünkü Mecliste 600 arkadaşla gerçekten istatistiki bir irdeleme yapılsa, bütün jenerasyonlarını şöyle yani bir önceki kuşağı dikkate alarak bir araştırma yapılsa inan Türkiye’nin bu zengin... Hani, hiçbirini kabul etmiyoruz ya, et tırnak yok, o yok, bu yok. Ya, kardeşim, kardeşlik hukuku var. Şimdi, bunu kabul etmeyip neyi kabul edeceğiz? Artık halada, bibide, dayıda, amcada, dedede, nenede, kardeşlerde, eşlerde, çocuklarda bu birliktelik sağlanmış, sen hadsiz olarak niye buna müdahale edip ayırtırmaya çalışıyorsun, bu senin haddin değil! İşte, bizim Milliyetçi Hareket Partisi olarak bin

yıllık dememizin nedeni o. Çünkü kurucu irademiz çok net söyledi ve akrabalarını, buradaki aşiret akrabalarını ifade ettiler ama Türkiye’li bir kaçkın, bakın, Türkiye’nin yüz karası, Almanya’nın Yeşil’i, bir kaçkın büyük bir iftira attı, bizim kurucu irademizdeki rahmetliye dedi ki: “O müthiş bir Hitler hayranıydı.” Yani inanın, bir Alman’a bunu söyletemezsiniz. Onun için aklımızı başımıza devşirip -ben şahsıma söylüyorum- her zaman bu ülkedeki... Biraz önceki o şehit kardeşim benim Zaza’ydı, ailesini tanıyorum, hâlâ görüşüyorum. Kimse, ne olur... Ben yurt dışına çıktığımda Ali babanın restoranına gidiyorum, Sivaslı, bir dede. Milliyetçi Hareket Partisi milletvekili olarak gidiyorum, yemeğini yiyorum, sohbet ediyorum. O bana Amerika’yı anlatıyor, ben ona Türkiye’yi anlatıyorum. İşte, Türklerin hepsi bu. Kendisini akraba hissedendenler de var. Yani Ukrayna’daki, Gürcistan’daki, Azerbaycan’daki de akraba, soydaş hissediyor. E, o da onlar. Burada bir ayrımcılık yok. Bu millet akrabasına, komşusuna, mazlumuna hep sahip çıktı; 89’da Todor Jivkov’a karşı çıktı, kucağını açtı, oradakilerin etnik kökenini sormadan “Gelin, ekmeğimizi paylaşalım.” dedi -iktidarda kim olursa olsun bakın, siyasi bir çıkarım yapmadan söylüyorum- 91’de de Saddam’ın zulmünden kaçan bizim Kürt kardeşlerimize açtı kucağını “Gelin, birlikte ekmeğimizi paylaşalım.” dedi. Ama hiç unutmuyorum, öğrencilik yıllarım, BBC dedi ki: “Oradaki kamplardaki ekmekleri Türk askerleri alıyor, onları da ekmeksiz açsız bırakıyor.”

Şimdi, biz...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Aydın, toparlayabilirsek çok sevinirim.

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Özür dilerim efendim, bırakayım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Toparlayabilirsek...

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Yani bunları niye söylüyoruz? Ben ısrarla birliğe, beraberliğe, kardeşlik hukukumuzla dün NATO PA’da sergilediğimiz o siyasi ortak duruşu genele şamil kılma arzu ve isteklerimi ifade etme adına -biraz da heyecanımı bağışlayın- söylemek istedim.

Ben bütçenin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Bütün delegasyonu, solumda da sağımda da karşımda da herkesi saygıyla selamlıyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Gerçekten herkesin böyle sessiz sakin dinlediği bir konuşma oldu. Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Utku Çakırözer’e söz vermek istiyorum.

Süreniz beş dakikadır Sayın Çakırözer.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim.

Kamil Hocadan sonra -bilemiyorum- benim konuşmam herhâlde onunki kadar asla etki bırakmaz ama yine de ben de öncelikle Sayın Bakana hoş geldiniz diyorum. Hem değerli milletvekillerimiz hem Sayın Bakanın kıymetli ekibini selamlıyorum.

Ben dış politika konusundaki görüşlerime geçmeden önce onun bir parçası olan yurt dışındaki Avrupalı Türklerle ilgili bir konuyu dikkatinize getirmek istiyorum: Avrupa’daki 6,5 milyon vatandaşımızın çok önemli bir sıkıntısı var. Elli yıldır, altmış yıldır gurbette alın teri döküp 3-5 kuruş birikimini Türkiye’de koruyan yüz binlerce ailenin Türkiye’deki hesap bilgileri yıl başından itibaren bulundukları ülkelere bildirilecek. OECD anlaşması bu biliyorsunuz. Bu yılın sonunda 54 ülkeye, Türkiye, vatandaşlarımızın Türk bankalarındaki tüm bilgilerini gönderecek. Bunlar arasında yer alan İngiltere, İsveç, Finlandiya, İtalya ve İspanya’ya yıl sonunda teslim edilecek. Vatandaşlarımızın yoğun yaşadığı Almanya, Fransa, Hollanda, Belçika ve Avusturya’ya ise yıl içerisinde, eylül ayında verilmesi bekleniyor.

Buradan sizin aracılığınızla talebimiz şudur: Yurttaşlarımız bu anlaşmanın onlara ne getirip götüreceğini bilmiyor. Devlet onları bilgilendirmemiş bile şu ana kadar. Onlara yapılan ilk kötülük bu. Yoksulluk, işsizlik parası, çocuk parası alan, part-time işlerde çalışan yüz binlerce yurttaşımız bulundukları ülkelerde bu nedenle vergi takibatına uğrayacak. Öte yandan, yurt dışında varlığı olanlara biz “Varlığınızı getirin.” diyoruz, şimdi varlıklarını buraya kayıtsız koşulsuz getirenlerin varlıklarını biz o ülkelere yeniden bildireceğiz. Yurttaşı hem bilgilendirmiyoruz hem de üstüne üstlük altına imza atılan anlaşmayla onları büyük riskle karşı karşıya bırakıyoruz.

Bu anlaşmanın yürürlüğü ertelenmelidir. Anlaşmadaki imkânlar kullanılarak -6’ncı maddesi uygulama anlaşmasının- yurttaşlarımızın yoğun yaşadığı ülkeler başta olmak üzere mümkün olan her ülkeyle kademeli geçiş görüşmelerine başlanmalıdır. Buradan seslenmek isterim ki devlet bu konuyu sadece yurt dışındaki Türklerin omuzlarına yıkamaz, yıkmamalıdır. Sosyal devlet olmanın kuralı vatandaşın dertleriyle dertlenebilmektir.

Sayın Bakanım, bir süredir dünyada biz de çok taraflılıktan uzaklaşmış bir süreçten geçtik. Trump döneminden tüm dünya ders çıkarıyor, biz de çıkarmalıyız. Kişiselleşmiş dış politika kazandırmıyor, kaybettiriyor. İşte Ege ve Kıbrıs’ta Yunanistan ve Rum kesimine Amerikan yönetiminin verdiği açık destek, işte sınırımızdaki YPG’ye verilen destek, işte tehdit “tweet”leri, hakaretimiz mektuplar; bunların hepsi devlet arşivlerinde var.

Benim gelmek istediğim nokta şu: Görülüyor ki Amerika Birleşik Devletleri’nde başa geçmekte olan yeni yönetim kurumları geri getirecek, çok taraflı ilişkilere önem verecek. Bunu fırsat olarak görmeliyiz. Yani çok eleştiri yapabiliriz birbirimize ama fırsatları da konuşmalıyız. Türkiye’de karar alma mekanizmasında kurumların uğradığı erozyonun artık durdurulma zamanı gelmiştir. Bu çerçevede, Dışişleri Bakanlığımızın karar alma mekanizmalarında erozyona uğramış tutumunu güçlendirmesi ülkemizin mefaatine olacaktır. Ayrıca, Amerikan Kongresinde sıkıntılarımız vardı, olmaya devam edecek. Bu anlamda parlamenter diplomasinin artmasında yarar görüyoruz. ABD’nin yeni yönetiminin AB’yle ilişkileri, NATO’yla ilişkileri güçlendirecek yaklaşımları aslında ülkemiz için önemli bir fırsattır, yeter ki biz değerlendirmesini bilelim.

Ne yapmalıyız? NATO’nun güçlü ülkelerindeniz. İttifak içinde şüphe yaratacak, kuşku yaratacak maceralardan kaçınmalıyız. Avrupa Birliği’ne aday ülke olduğumuz konusunu hem muhataplarımıza hatırlatmalıyız ama önce kendimiz hatırlamalıyız. Hukuk, reform söylemleri içi dolmadığı sürece ne muhataplarımız üzerinde ne kendi vatandaşlarımız üzerinde inandırıcılık getirmemektedir. İçi nasıl dolacak? Demokrasiyle dolacak Sayın Bakanım.

Yine, şu noktaya dikkat etmeliyiz: Yeni ABD yönetiminin bir demokratlar birliği gibi inisiyatifte gideceği yönünde makaleler okuyoruz, duyumlar alıyoruz. Ülkemiz artık demokrasi bağlamında dünyanın hedefinde olmaktan kaçınmalıdır yani biz böyle bir birlikteliğin üyesi olmalıyız, hedefi olmamalıyız. Bunu yapmanın yolu, hep konuşuyoruz, işte, basın özgürlüğüdür, vatandaşın hakkına, hukukuna saygıdır, mülkiyet hakkıdır vesaire yani ülke içine hukuk güvencesini getirmeliyiz. Ayrıca, bölge başkentleriyle ilişkiler canlandırılmalı. Sınırım önümüzdeki günlerde bir büyükelçiler kararnamesi çıkacaktır. Başta Mısır olmak üzere bölge ülkelerinde eksikimiz bulunan başkentlere derhâl büyükelçi atanmasında fayda vardır.

“Biden dönemi çok taraflılığa odaklanacak.” diyoruz. Onlar yapar, yapmaz, onu bilmiyorum ama biz Paris Anlaşması’na geri dönmeliyiz. Biz bunu kendi yurttaşımız için, kendi şirketlerimiz için yapmalıyız çünkü artık Avrupa Birliği, biliyorsunuz, bir Yeşil Anlaşma, “Green Deal” kapsamına girecek ve bizim şirketlerimiz de bu kapsamda değerlendirilecektir. Dünyada bu anlaşmayı onaylamayan 10 ülke arasında olmak Türkiye için...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Çakırözer, süreniz tamamlandı. Bir cümleyle lütfen...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Bitiriyorum.

Türkiye bu anlaşmayı onaylamayan ülke olarak kalmamalıdır

Sayın Bakanım, son dönemde, tabii, dünyanın birçok ülkesinde ulusal çıkarlarımız nedeniyle askerî varlık bulundurmaktayız. Desteklediklerimiz var, eleştirdiklerimiz var. Suriye, Afganistan, Somali, Libya, Doğu Akdeniz, Dağlık Karabağ ve belki aklıma gelmeyenler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Çakırözer, son cümle...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Son cümlem...

Burada söylemek istediğim şu: Bu askerî adımların akıllı diplomasiyle desteklenmesi gerekir. Sahadaki kazanımların masada kalıcı çözüme evrilmesi için diplomatik aklın daha fazla gündemde olması gerekir. Yani “hard power” var ama “smart power” dönemi de gerekmektedir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ederiz, sağ olun...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Dışişleri Bakanlığımızın kurumsal bilgi birikiminin de daha fazla devrede olması gerektiğini düşünüyorum.

Kadın-erkek eşitliğini siz hep vurgulardınız. Bugün konuşmanızda -ben okumaya çalıştım- burada değildim, özür dilerim görüyorum ki heyetinizde hem ön sırada hem arkalarda kadınların erkeklerle eşitliği dikkat çekiyor. Siz zaten geçmiş dönemdeki bütçe konuşmalarınızda Bakanlıkta rakamları verirdiniz. Bu sefer vermemeniz özel bir anlamı olduğunu düşünmüyorum, düşünmemeliyim zaten, kimse düşünmemeli ama ben...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süremizi çok aştık Sayın Çakırözer, rica ediyorum...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Kamu kurumlarına Dışişleri Bakanlığının örnek olma özelliğinin hem alt seviyede hem üst seviyede -büyükelçiler seviyesinde- devam etmesi gerektiğine inanıyorum.

Saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Nurhayat Altaca Kayışoğlu, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben de öncelikle, bugün Öğretmenler Günü olması nedeniyle bütün öğretmenlerimizin gününü kutluyorum ve hak ettikleri bütün sosyal haklara kavuşmalarını ve atanamayan bütün öğretmenlerin atanmasını diliyorum.

Sayın Bakan, ülkemizin 5 temel sorunu var, yıllardan beri söylüyoruz bunu. Bu temel sorunlardan bir tanesi de dış politika. Tabii, hiçbirini birbiriyle bağımsız değil, hepsi birbirini etkileyen sorunlar. Dış politikayla ilgili en temel sorunlardan bir tanesi herhâlde dış politikanın millî olmaması. Çokça söylendi ama bunu yaşıyoruz. Şöyle geriye dönüp bir baktığımızda, on sekiz yıllık süreci hakikaten burada saksak sığmaz beş dakikaya ama o kadar çok sorun yaşadık ki şahsileştirilmiş dış politika uygulamaları nedeniyle. İşte, Suriye politikasında 180 derece farklı bir politika uygulanması gerekiyor. Uluslararası bir toplantı yapılmasını, bu konuda sorunun çözülmesi için öncelik yapılması gerektiğini defalarca söyledik.

Sonuçta, ülkemizde yaşayan -herhâlde sayı sürekli değişiyor ama belki ortalama 4 milyon denilebilir- Suriyeliler, üniversitelerimizde, okullarımızda eğitim gören yüz binlerce öğrenci ve onların bize ekonomik olarak yansımalarıyla karşı karşıyayız.

Yine, örneğin, işte Libya meselesi. Hem Kaddafi'nin -her defasında farklı söylemlerde bulunuyoruz- Kıbrıs Harekâtı'nda bize verdiği desteği dile getiriyoruz, sonra Kaddafi'ye yapılan operasyonu destekliyorsunuz, sonra tekrar Kaddafi'nin yaptığı olumlu şeyler dile getiriliyor ve bunu da tekrar burada vurgulamak istiyorum yani Kaddafi tarafından verilen 250 bin doların akıbeti de yıllar geçmesine rağmen hâlâ belirlenmiş değil.

Yine, bu dış politikanın millî olmamasından dolayı hepimizin gururu, onuru inciniyor, üzülmüyoruz. Bu nedenle de Trump'ın mektubundan tutun Rahip Brunson olayına kadar, Rusya'daki bekleme görüntülerine kadar, Süleyman Şah Türbesi'nin kaçırılmasına kadar hepsi bu ülkenin vatandaşları olarak bizi üzüyor. O yüzden, biraz dış politika belirlenirken Meclisin veya diğer partilerinin önerilerinin, söylemlerinin dikkate alınmasını talep ediyoruz, bir kez daha buradan size söylemek istiyorum. Ve dünkü yaşanan olumsuz olayla ilgili, hukuksuz olayla ilgili de Mavi Marmara olayındaki gibi herhangi bir geri adım atılmamasını talep ediyoruz. Bu konuda da sizden daha net açıklamalar bekliyoruz.

AB'yle ilgili hususa gelince, bu konuda ben şunu net bir şekilde söyleyeyim: Biz isteriz ki, AB istemeden, birileri bu uluslararası sözleşmelere dayanmadan, herhangi bir talepte bulunmadan biz kendimiz gerçek anlamda insan haklarını hayata geçiren çağdaş ülke olma yolunda her adımı atabilesek, içselleştirebilsek demokrasiyi, gerçekten insan haklarını hayata geçirebilsek, özgürlükleri hayata geçirebilsek ve bu konuda başta AB ülkeleri olmak üzere bütün Batı ülkelerine biz örnek olabilesek, biz onları eleştirebilsek keşke ama maalesef hem raporlar hem bizim yaşadığımız bir sürü somut örnek, saymakla bitmez, bu konularda tam tersine geri adımlar atıldığını ortaya koyuyor. Bu noktada da sizin de Bakanlığınız çerçevesinde üzerinize düşeni yapmanız gerektiğini düşünüyorum.

Bir konu var, tabii, biz, Cumhuriyet Halk Partisi olarak da sahada iş insanlarıyla sık sık görüşüyoruz, karşılaştığım bir durumdan bahsetmek istiyorum. Irak ve Suudi Arabistan'a ihracat yapan iş insanlarımız yaşanan sıkıntılardan bahsediyorlar, hakikaten milyon dolarlık ihracat yapan firmalarımız da var. Bununla ilgili, tabii bu ekonomik sıkıntı sonuç itibarıyla hepimize ve ülkemize de yansıyor. Onunla ilgili de birtakım gelişmeler bekleniyor iş insanlarından, bunu da belirtmek istiyorum.

Yine, Sayın Bakan, Bursa'daki bir gencimizin, genç kardeşimiz Mert Çokluk'un Almanya'da yaşadığı bir üzücü hadiseden biraz bilgi sahibi oldum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Nurhayat Hanım, süreniz doluyor. Bu konuyu tamamlayıp, bitirseniz.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Tamamlıyorum.

Yani yurt dışına giden gençlerimizin sorunlar yaşadığını bu vesileyle öğrenmiş oldum. Yani işte intihar edenler, açlıktan ölenler gibi birtakım hadiselerle karşılaştık. Yurt dışına eğitime giden bu zeki, nitelikli gençlerimizle ilgili daha fazla bir şeyler yapabilir miyiz, onların takibini de sağlayabilir miyiz?

Bütçenin hayırlı olmasını diliyorum, teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Şimdi, Komisyon üyelerimizden Sayın Yaşar Kırkpınar'a söz vereceğim.

Süreniz on dakikadır Yaşar Bey, buyurun lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Evet, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, çok Saygıdeğer Bakanım, kıymetli milletvekili arkadaşlarımız, Değerli Bakan Yardımcılarım, kıymetli bürokratlarımız, basınımızın çok değerli mensupları; ben de hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Sözlerimin başında, dünyanın en mukaddes vazifesini icra eden bütün öğretmenlerin Öğretmenler Günü'nü kutluyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuzu takip ettik, gerçekten yerli ve millî anlayışı zirveleştirerek “Bir Türk gibi güçlü.” deyimini bize dünyada Cumhurbaşkanımızla birlikte yaşıtılıyorsunuz, sizlere minnettar olduğumu ifade etmek istiyorum.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; gerçekten çok zor bir coğrafyada yaşıyoruz, kadim bir coğrafyada yaşıyoruz. Yaşamış olduğumuz bu coğrafya tarihî ve kültürel sorumluluklarımızı da taşımamız gereken bir coğrafya. Bizler, millet olarak yaşamış olduğumuz bu coğrafyada çok ağır bedeller ödedik. Alparslan 1071’de Anadolu’ya girerken o kır atının üzerinde, beyaz elbisesiyle “Ya istiklal ya ölüm!”den başka bir şey düşünmemişti. Oradan Fatih Sultan Mehmet’in İstanbul’u fethine, Ulubatlı Hasan’ın şehadet mertebesine ulaşmasına kadar, Çanakkale’de Seyit Onbaşı o son 250 kiloluk top mermisini omuzlarken, 250 bin şehidimiz ve yüz binlerce gazimizle bizler bu coğrafyada yaşamının ağır bedelini bir kere daha ödemiş olduk. Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün önderliğindeki Türkiye’de, Sakarya’da, Dumlupınar’da, Kurtuluş Savaşı’nda ve bütün muharebelerde bizler, yüz binlerce şehidimiz ve gazimizle bu kutsal topraklarda yaşamının ağır bedelini bir kere daha ödemiştik. Son olarak, Recep Tayyip Erdoğan’ın liderliğindeki Türkiye’de, hain FETÖ darbe girişimine karşı 251 şehidimiz ve binlerce gazimizle bir kere daha bu topraklarda yaşamının ağır bedelini ödemiş olduk. Suriye’de, Kuzey Irak’ta, ülkemizin çeşitli noktalarında belki kıyamete kadar da bizler, bu bedelleri ödemeye devam edeceğiz.

Evet, arkadaşlar, bazı arkadaşlarımız, bazı milletvekillerimiz diplomasiden bahsediyorlar, insan haklarından, hukukun üstünlüğünden, uluslararası sözleşmelerden... Bunların hepsi gerçekten çok güzel şeyler ama bunlara biz ihtiyaç duyduğumuzda, bunlar bize lazım olduğunda dünyanın o muktedir güçleri, o güçlü devletleri bize geri dönüp bakmıyorlar; Filistin’de bakmadılar, Karabağ’da bakmadılar, Bosna’da bakmadılar, Yemen’de bakmadılar, Suriye’de, Çin’de, Maçın’de, Kıbrıs’ta bakmadılar.

Eğer bu bölgede yaşıyorsanız, Türk’seniz ve Müslüman’sanız çok güçlü olmak zorundasınız. Yerli ve millî anlayışla İHA’larınızın, SİHA’larınızın, sondaj gemilerinizin, S-400’lerinizin, güçlü bir savunma sanayinizin olması gerekiyor. Eğer bunlar varsa Suriye’de, Kuzey Irak’ta, Doğu Akdeniz’de, Libya’da, dünyanın farklı coğrafyalarında olabilirsiniz; hem sahada hem masada kazanırsınız; işte, o zaman “dünya 5’ten büyüktür” ve “one minute” diyebilirsiniz ve haklarınızı, millî çıkarlarınızı bu sayede koruyabilirsiniz.

Türkiye, tarihinde hiç bu kadar güçlü olmamıştı. Güçlü olduğunuz için kendi gazınızı, kendi petrolünüzü çıkarabiliyorsunuz, kendi göbeğinizi kendiniz kesebiliyorsunuz, hem sahada hem de masada olabiliyorsunuz. Eğer siz güçlü olursanız adil ve adaletli olursunuz; dünyaya, bölgenize adalet getirirsiniz, barış ve huzur getirirsiniz.

Şunu herkes çok iyi bilmeli ki bizler 84 milyon olarak Alevi’siyle Sünni’siyle, Kürt’üyle Türk’üyle, Laz’ıyla Çerkez’iyle, velhasıl bütün dinî ve etnik yapılarımızla bir olacağız, beraber olacağız. Şu ay yıldızlı Türk Bayrağı’mızın gölgesinde o “Korkma!” diye başlayan İstiklal Marşı’mızı kıyamete kadar, ilelebet birlikte okuyacağız. Güçlü ve büyük Türkiye olacağız ve bütün hedeflerimize de bu şekilde inşallah ulaşmış olacağız.

Son zamanlarda bazı heveslere kapılanlara birkaç cümle ifade etmek istiyorum: Bizim demokrasimizin bedeli ödenmiştir. Milletimizin iradesi hiç kimsenin tasallutu ve tahakkümü altında değildir. Diyeti bizzat milletimiz tarafından ödenen demokrasimiz kendi tarihimize altın harflerle silinemeyecek üzere yazılmıştır. Birilerinin yabancı otoritelerden iktidar ve demokrasi dilenmesi düşüklükten başka bir şey değildir. Bu alışkanlık ya da ısrar Libya’da da kendini göstermiş; ülkemiz, Amerika’ya şikâyet edilmiştir. Aynı zihniyet, Biden’dan demokrasiyi ithal etmek zafiyetine kapılmıştır. Türkiye’de tedavülden kalmış olan vesayet maalesef meraklıları tarafından yeniden ithal edilmeye çalışılıyor. Demokrasimizin tek ve yegâne sahibi millettir. Millete gitmek yerine dışarıdan demokrasi talebi için pusula yazanlara 15 Temmuz bir kere daha hatırlatmak isterim. Bizim demokrasimiz dünyaya açıktır ancak dışarıdan ithal ve payanda kabul edilemez.

Azerbaycan Dağlık Karabağ için kan donduran açıklamalar yapanlar aynı anlayışla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Kapalı Maraş’ın açılışını da eleştirmişlerdir. Suriye’den çekilmemizi isteyerek PYD’ye ve Esad rejimlerine hizmet etmeyi uluslararası arenada kendilerine görev bilmişlerdir. Hızını alamayan bu sığ düşünce Türkiye’nin güvenliği ve vatan savunması için aldığımız S-400’leri iptal edecekleri sözünü ABD’ye bel bükerek, boyun eğerek vermişlerdir. Türkiye’nin güvenliği ve vatan savunması asla ticaret konusu yapılamaz. Değerlerimizi ticaret maddesi olarak görenler demokrasiyle aralarına ne kadar mesafe koyduklarına bakmalıdırlar. Demokrasimiz ve güvenliğimiz asla siyasi pazarlık konusu olamaz. Vesayetin zihniyetinden çıkamayanlar bunu siyasi ithal yoluyla ikame etmeye kalkmışlardır. Buna vereceğimiz en önemli cevap Atatürk’ün veciz ifadesidir: “Manda ve himaye kabul edilemez.”

Evet, değerli milletvekillerimiz, burada bir hak teslimi yapmak adına bir “tweet”i de yine sizlerle paylaşmak istiyorum: “Kapalı Maraş’ın kısmen de olsa açılması olumlu bir karardır. Türkiye’nin özgürlükçü demokrasi için yeterli tecrübesi ve kadroları vardır. Bunun için yabancılardan çağrı beklemek züldür.” Bu “tweet”i paylaşan Mehmet Akif Hamzaçebi.

Sayın Bakanım, ben gerçekten sizi ve kadronuzu bir kere daha tebrik ediyorum, kutluyorum. Başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere bütün Cumhurbaşkanlığı Kabinesini tebrik ediyor, kutluyorum. Bütçenizin hayırlı uğurlu ve bereketli olmasını Yüce Allah’tan temenni ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Kırkpınar.

Şimdi yine Komisyonumuzun üyelerinden Sayın İsmail Faruk Aksu’ya söz vereceğim.

Sayın Aksu, süreniz on dakikadır.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, saygıdeğer Komisyon üyeleri, değerli bürokratlar ve basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Öğretmenler Günü’nde tüm öğretmenlerimizin gününü kutluyorum. PKK terör örgütüne alçakça ve kalleşçe şehit edilen Aybuke ve Necmettin Öğretmenlerimizle birlikte tüm şehit öğretmenlerimize Allah’tan rahmet diliyorum.

Her geçen gün karmaşıklaşan ve kırılanlaşan uluslararası sistem devletlerin dış politikalarının idare edilmesini de aynı ölçüde zorlaştırmaktadır. Konvansiyonel çatışmaların sayısındaki artış, etnik, dinî ve ekonomik temelli uyuşmazlıkların yaygınlaşması, küresel güç mücadelesinin kazandığı yeni boyutlar, göç ve mültecilik olgularında ortaya çıkan trajik örnekler, terörizm ve kitle imha silahları konusunda yaşanan gelişme ve tartışmalar yakın geleceğe ilişkin tahmin ve değerlendirmeleri de güçleştirmektedir. Türkiye, coğrafyası itibarıyla hiçbir zaman bir sükûnet halkası içerisinde olmadığı gibi özellikle son yıllarda tam bir karmaşa, belirsizlik ve çatışma düzeninin ortasında kalmıştır. Bu

durum Türkiye'nin her bakımdan teyakkuz hâlinde olmasını zorunlu kılmaktadır. Nitekim Türkiye bir yandan tüm dünya gibi Covid-19 salgınıyla uğraşırken bir yandan da devletimizin bekası, milletimizin huzur ve güvenliğinin temin edilmesi adına âdeta yedi düvele karşı mücadele vermektedir. Köklü bir devlet ve demokrasi geleneğine sahip olan Türkiye bu şerefli mücadelede derin tarihi tecrübesi, coğrafi konumu, genç ve eğitimli nüfusu, güçlü kurumları ve dinamik ekonomisinden güç almaktadır.

Türk dış politikası, birbirini tamamlayan çok sayıda siyasi, ekonomik, insani ve kültürel iş birliği araçlarından istifade etmekte ve küresel ölçekte düşünen ancak dünyanın her köşesinde etkinlik gösteren bir diplomasi uygulamaktadır. Bu nedenle, Sayın Bakanım, zorlu süreçte gösterdiğiniz performans ve başarı için sizi ve ekibinizi kutluyor, başarılarınızın devamını diliyorum.

Değerli milletvekilleri, sabah yapılan konuşmalarda talihsiz beyanlar, Dışişleri Bakanlığı üzerinden devletimize ve milletimize itham ve iftiralarda bulunuldu. "Türkiye işgalcidir." dedi HDP adına konuşan Sayın Milletvekili. Türkiye işgalci değildir, hiçbir zaman da olmamıştır. Türk milleti işgale karşı kahramanlık destanları yazmış, mazlum milletlere bu yönüyle örnek olmuştur. Türkiye hakkın hukukun, mazlumun yanında, hukuksuzluğun ve zulmün karşısında, meşru haklarını koruma kararlılığındadır. Türkiye'nin uluslararası hukuktan kaynaklı haklarını görmek, sınırlarımızdan ülkemize ve milletimize yönelik terör tehdidini, millî menfaatlerimizi haleldar eden şer girişimleri engellemeye yönelik meşru girişimlerine "işgalci" demek yalandır, iftiradır, bühtandır, hadsizliktir.

CHP adına konuşan Sayın Milletvekili de "Türkiye, komşularının toprak bütünlüğüne saygı duymamaktadır." dedi. Ayrıca Türkiye'yi teröre destek vermekle, vekâlet savaşlarının başaktörü olmakla itham etti.

Esasen 2 milletvekilinin ifadesi de aynı mahiyettedir. Yani Türkiye'nin verdiği terör mücadelesini meşru olmayan bir mücadele gösterme çabasıdır.

O zaman söyleyin, Türkiye hangi komşusunun toprak bütünlüğüne saygı göstermemektedir? Suriye'nin mi, Irak'ın mı, Gürcistan'ın mı, Yunanistan'ın mı, Bulgaristan'ın mı, kimin toprak bütünlüğüne saygı göstermiyor ve bunu ne şekilde yapıyor? Bunu söylerken acaba "Türkiye'ye yönelik sınırlarımızdan terör saldırılarına, vatandaşlarımızın teröristlerce katledilmesine ses çıkarmayın, egemenlik haklarımızın ihlaline kayıtsız kalın, Türk milletinin güvenlik tehdidini görmezden gelin, Yunanistan'ın provokasyonlarına duyarsız kalın, bölgesel ve küresel gelişmeler karşısında susun, içinize kapanın, millî menfaatlerimizi korumayın." mı demek istiyorsunuz? ABD'den istediğiniz demokrasi desteğinin karşılığı bu mu? Türkiye, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nden, uluslararası hukuktan kaynaklı haklarını kullanmaktadır. Komşularımızın toprak bütünlüğüne saygı duymak kırmızı çizgimizdir. Bununla birlikte, Türkiye'ye yönelik tehditleri bertaraf etmek ve millî çıkarlarımızı korumak da kırmızı çizgimizdir.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk manda ve himayeyi reddetmiş, tam bağımsızlığın karakteri olduğunu söyleyerek Türkiye Cumhuriyeti devletini bu temel üstüne kurmuştur.

Büyük Atatürk sadece Türk milletine güvendi, Milli Mücadele'yi başlattı ve aziz milletimiz kutlu zafere ulaştı. O sebeple, bu ve benzeri söylemler Ulu Önder'imizin kemiklerini sızlattmaktadır. Tabii, bu söylemin yani Türkiye'nin komşularının toprak bütünlüğüne saygı duymadığı, işgalci olduğu görüşü Cumhuriyet Halk Partisinin genel görüşü müdür, Cumhuriyet Halk Partisi sayın milletvekillerinin tamamı konuşmacının fikirlerini paylaşmakta mıdır, bu da doğrusu merak konusudur.

Türkiye Cumhuriyeti, kuruluşundan itibaren bölgesinde söz sahibi, tarihi mirası itibarıyla da merkezî bir ülke konumunda olarak barış ve bölgesel dayanışma anlayışını sürdürmeye gayret etmiş ve etmeye devam etmektedir.

Şüphesiz, egemenlik haklarımızı ihlal eden, milletimizin huzur ve güvenliğini tehdit eden girişimlere karşı, kim ne derse desin, Türkiye, meşru haklarını kullanmaktan imtina etmeyecek, yeni hedef ve stratejiler belirleyerek karmaşık sorunlara çözüm üretmeye devam edecektir.

Mevcut şartlar ve sorunlar karşısında alınacak yeni tedbirler, uygulamaya konulacak yeni politikalar ve stratejilerin esas ilkesi ise her zaman olduğu gibi millî menfaatleri temin ederek egemenlik haklarımızın korunması ve cumhuriyetimizin ilelebet yaşatılması gayesi olacaktır.

Türkiye'nin millî güvenliğini ve millî çıkarlarını korumak ve geliştirmek; çevremizde barış, huzur, istikrar ve güvenlik kuşağı oluşturmak; başta komşularımız olmak üzere, bütün ülkelerle karşılıklı saygı ve menfaate dayalı uzun vadeli dostane ilişkiler kurmak; mevcut sorunları Türkiye'nin hak ve çıkarları korunarak uluslararası hukuk çerçevesinde adil ve kalıcı çözümlere kavuşturmak partimizin dış politika anlayışının özünü oluşturmaktadır.

Türkiye, yaşanan istikrarsızlığın yarattığı riskleri bertaraf ederek başta terör olmak üzere, göç ve ekonomik olumsuzlukların önüne geçmek ve millî menfaatlerini her şartta temin etmek için bölgesel kararların belirleyici aktörü olmak durumundadır.

Türkiye, Türk milletinin geleceğinin mimarı olan Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin sağladığı imkânla, gelişmeler karşısında daha hızlı ve kapsamlı refleks gösterebilme kabiliyetine ve etkili bir icraya kavuşmuştur. Bu çerçevede küresel ve bölgesel anlamda belirleyicilik potansiyelini kullanmaya başlayan Türkiye, adaleti ve insan haklarını esas alan ve uluslararası hukuka dayalı çok yönlü dış politika anlayışıyla hareket eden bir aktör olarak öne çıkmıştır. Siyasi ve ekonomik istikrara dayalı yönetim altyapısıyla Türkiye, bölgesel ve küresel gelişmelerin merkezinde belirleyici bir aktör olarak hareket etmektedir.

"Lider ülke Türkiye" ülkümüzün en önemli unsurlarından biri, Türkiye'nin bağımsız, etkili ve sonuç alıcı bir dış politika izleyebilmesidir. Sonraki gelişmelerin seyri hangi yönde olursa olsun, Türkiye, millî menfaatlerini koruma temel anlayışıyla politikalarını yürütecek, kime yahut neye göre değil, Ankara merkezli bakışını devam ettirecektir.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak millî menfaatler için atılacak her adımda sizlerin destekçisi olmaya devam edeceğimizi tekraren ifade etmek istiyorum.

Bu düşüncelerle, Bakanlığınız bütçesinin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyoruz Sayın Aksu.

Bu arada, Komisyonumuz öğleden sonra ara vermeden devam ediyor, o yüzden salonda bazı ikramları kabul ediyoruz. Size yapılan ikramlar, mandalina ve muz ikramı da Antalyalı Bakanımızdan; kendisine teşekkür ediyoruz, sağ olsun.

HDP Grubundan söz alacak bir arkadaşımız var mı acaba?

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Var, var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, HDP Grubundan Sayın Serpil Kemalbay Pekgözegü.

Buyurun Serpil Hanım.

Süreniz beş dakikadır.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, sayın bürokratlar, sayın vekiller; Dışişleri Bakanlığının bütçesini konuşuyoruz ve Türkiye'nin ağır bir pandemi sürecinden geçtiği böylesine zorlu bir dönemdeyiz. Tam anlamıyla aslında trajik bir sağlık sorunuyla karşı karşıyayız. Ne yazık ki, biz onun ismini koymasak

da her gün hastanelerin doluluk oranlarına, yoğun bakımların doluluk oranlarına baktığımız zaman, Türkiye vahim bir tablo içerisinde ve bunu görmeyen, bunu inkâr eden bir dönemden de geçiyoruz. O yüzden, sözlerime pandemi sürecini hatırlatarak başlamak istiyorum. Çünkü herhâlde bu Meclisin birinci önceliğinin bu kritik ve akut soruna çözüm bulma yollarını başarması gereğidir. Ve genellikle görüyoruz ki pandemiyle mücadelede iktidarın eli bir türlü gerçek bir önlem paketi açmaya ve halkın sağlığını korumaya, toplumcu bir anlayışla davranmaya gitmiyor. Neden? Çünkü bütçe tasarruflarını farklı amaçlar için kullanıyor. Bütçe tasarruflarını ne için kullanıyor diye baktığımızda da aslında temelde saldırgan bir dış politika, militarist, antidemokratik bir yapıyı, işte, küresel ve bölgesel bazı fırsatların olduğuna, bu kaotik ve belirsizlik ortamında güç devşirmek gerektiğine yatırım yapan bir anlayış görüyoruz. Ve bunun için, baktığımız zaman, Türkiye'nin dünyada da karşı karşıya olduğu tablo, dışarıda tek bir dostu kalmamış -belki bir Katar'dan bahsedebiliriz- onun dışında tek bir dostu kalmamış, herkesle kavgaya eden, herkesle savaş içerisinde, çatışma içerisinde olan ya da olmak için çaba sarf eden bir anlayışı görüyoruz. Oysa, siz, sunumunuzda diyorsunuz ki: "İnsani bir dış politikamız var." Bunu savunuyorsunuz. İnsani bir dış politika olması için öncelikle gerçekten de insani bir iç politika ve insani bir dış politikaya sahip olmak lazım. Yani bu ne demek? İnsanın her şeyden değerli olduğu, öncelikle paradan değerli olduğu, öncelikle çıkarlardan değerli olduğu, en büyük çıkarın, en büyük değerın insan olduğu bir anlayışı savunmaktır ki Türkiye'nin böyle bir tablosunun olmadığını siz de en az benim kadar iyi biliyorsunuz. Siz, genellikle bu tür kavramları kullanıyorsunuz. Güzel kavramları, çirkin politikaların üstünü örtmek için, manipüle etmek için kullanıyorsunuz. Örneğin, savaşların adı barış olabiliyor, işte, barış harekâtı olabiliyor ya da Zeytin Dalı Operasyonu olabiliyor. Bunun gibi, yani hep güzel kavramları çatışma, savaş, ölüm, katliamlar için kullanıyorsunuz. Hatırlıyorum, sizin döneminizde değildi ama -bu devlet geleneği- daha önce de örneğin, bir cezaevinde yapılan operasyona "Hayata Dönüş Operasyonu" denilmişti orada çok sayıda mahpus yaşamını yitirmişti. Yani bu anlayış, siz ismini "insani dış politika" koydunuz diye insani olmuyor. Türkiye'de basın özgürlüğünden söz edilemediğini biliyoruz. Bakın, bugün Van'da Servet Turgut'a helikopterde işkence yapıldığını haber yapan gazeteciler kelepçeyle, operasyonla gözaltına alınıyorlar.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde Rusya'dan sonra en çok dava dosyası bulunan ülke Türkiye. Yine, silahlanma konusunda, Türkiye, dünyanın en çok askerî harcama yapan ülkeleri arasında İsrail'den sonra 16'ncı sırada yer alıyor. Yani bizim kaynaklarımız savaşa, çatışmaya, militarizme harcanıyor. İçeride şovenist, ırkçı bir politika izleniyor, kutuplaştırıcı, insanları karşı karşıya getiren bir politika izleniyor; dışarıda da bu politikalar devam ediyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Kemalbay, süreniz dolmuştur.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Size soru soruyoruz bunlarla ilgili fakat ne yazık ki sorularımıza cevap alamıyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum. Süreniz dolmuştur.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Hayır, bitiremedim, bir dakika daha rica ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Beş dakika söz verdiklerimize ilave veremiyoruz. Son cümlelerinizi alayım lütfen.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Dünya ülkelerinin tansiyon düşürdüğü, düşürmeye çalıştığı Karabağ'daki meseleyle ilgili olarak size soru sordum fakat sorular geri geldi. Neden geri geldi biliyor musunuz? Efendim, sizin burada çatışmacı bir politika izlediğinizi ifade ettiğimiz için geri geldi ama bunu siz ifade ediyorsunuz Sayın Bakan, biz ifade etmiyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Kemalbay.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Biz sizin ifadelerinizi önergelerde kullandığımızda onlar geri geliyor. Siz hiç havuz medyanızı izlemiyor musunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, tamamlamış olduk sürenizi.

Teşekkür ediyorum.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Her gün helikopterlerle sanki Doğu Karabağ’da Türkiye savaşıyor gibi bu tabloyu hiç görmediniz mi? Lütfen önergelerimize cevap verin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, şimdi de AK PARTİ Milletvekili Sayın Ravza Kavakcı Kan’a söz vereceğim.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun.

RAVZA KAVAKCI KAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Kıymetli Bakan Yardımcılarım, Dışişleri Bakanlığımızın güzide personeli, çalışanları, arkadaşlar, kıymetli Komisyon üyeleri; ben de bir iki dakika söz almak istedim.

Tabii, farklı farklı şeyler söyleniyor, farklı algılar yapılıyor. Ben bu dönem Parlamentolarası Birlik Uluslararası Komisyonunun Başkanlığını yapıyorum. Parlamentolarası Birlik 1889’da kurulmuş, 179 üyesiyle dünya parlamentolarının birleşmiş milletleri diyebileceğimiz bir örgüt ve Parlamentolarası Birlikte biz Türk Grubu olarak Meclisimizde grubu bulunan 5 partiden temsilcilerle ülkemizi en güzel şekilde temsil etmeye çalışıyoruz. Bu arada, bu vesileyle, bütün üyelerimize teşekkür sunmak istiyorum. Bir parti hariç, genel itibarıyla millî bir duruş sergileyerek Parlamentolarası Birlik çatısı altında ülkemizle alakalı, gerekli hem ülkemizin, milletimizin görüşünü bildirmek için elimizden geleni yapıyoruz hem de ülkemizi en güzel şekilde temsil etmeye çalışıyoruz.

Biraz evvel kıymetli hatip hanımefendi sayın milletvekilinin sözleriyle alakalı ben bir şey söylemek istiyorum.

Uluslararası alanda baktığımızda, Türkiye saygı gören, hem de Parlamentolarası Birlik çatısı altında saygı gören bir ülke ama demin de ifade ettiğim gibi, HDP milletvekillerinin birçoğunun belki kendilerinin de farkında olmadığı şekilde, Parlamentolarası Birlik çatısı altında Parlamenterlerin İnsan Hakları Komitesine HDP’li milletvekillerinin, eski milletvekillerinin de, bir kısmının -demin ifade ettiğim gibi- kendilerinin haberdar olmadığı şekilde Türkiye aleyhine yapmış olduğu şikâyetlerle uğraşıyoruz. Bu şikâyetlere bakıldığında şöyle bir algı oluşuyor: Sanki uluslararası alanda ve Türkiye’de HDP’den hiçbir milletvekiline nefes alma, kendini ifade etme, milletvekili vazifelerini yapma imkânı sunulmuyor gibi bir algı söz konusu. Ama biz her Parlamenterlerin İnsan Hakları Komitesi toplantısında bunun böyle olmadığını farklı şekillerde ifade etmeye çalışıyoruz. Yani bir algı var ama Türkiye aleyhinde olan, Türkiye’yi o manada yalnız bırakan, kendisini de maalesef yalnızlaştıran uluslararası alanda -en azından benim Parlamentolarası Birlik çatısı altında gördüğüm- HDP’li milletvekili arkadaşlarımız. Temsilcimiz her toplantıya biz davet etmemize rağmen -burada olmadığı için fazla detaya girmeyeyim ama- toplantılara, Komisyon toplantılarına davet etmemize rağmen teşrif etmemeyi tercih ediyor ama uluslararası toplantılarda her zaman var. Biliyorum, farklı konsey toplantılarında da durum aynı, orada da farklı bir Türkiye portresini ifade ediyor. En son toplantıda hatta Genel Kurulda, bire bir yapabildiğimiz, Covid öncesi yaptığımız Genel Kurulda HDP’li üyemiz Diyarbakır’da il başkanlığına gidemediğinden bahsetmişti. Ben de sonradan kendisine teşekkür ettim. Sayesinde Diyarbakır’da HDP İl Başkanlığı önünde bekleyen annelerimizin durumunu da orada anlatma fırsatı bana verdi çünkü. Ayrıca orada varlığı da bizim için tabii...

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Keşke gerçekleri anlatsaydınız.

RAVZA KAVAKCI KAN (İstanbul) - Kendi görüşlerini ifade etmesi -ki her zaman biz bunu destekliyoruz, hatta Başkandan evvel kendisine ben söz veriyorum- aslında birçok kendi tezinin de çürütülmesine vesile olmuş oldu.

Vaktim az kaldı, sözlerimi tamamlarken şunu söylemek istiyorum: Sayın Bakanımızın şahsında ben bütün Bakanlıktaki çalışan arkadaşlara teşekkürlerimi sunuyorum çünkü ne zaman bir hususta bilgi istesek... Bazen gerçi gelen bilgi beklediğimizden oldukça fazla oluyor kendi özetimizi çıkarmamız gerekiyor, kıymetli bilgiler, içinden neler lazım seçmek gerekiyor ama çok kıymetli bilgiler için ve Parlamentolararası Birlik Başkanı da geçen dönem geldiğinde onu ağırlama hususunda bize gösterdikleri destek için ve bütün milletvekillerimize -özellikle Uluslararası Komisyon Başkanı sıfatıyla bunu söylüyorum- vermiş oldukları desteklerden dolayı teşekkür ediyorum. Sizin nezdinizde tabii bu süreçte Türkiye'nin uluslararası alanda bu pandemi mücadelesinde yapmış olduğu desteklerden biz gurur duyuyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Kavakci Kan, süreniz dolmuştur, teşekkür ediyorum.

RAVZA KAVAKCI KAN (İstanbul) – Çok teşekkür ediyorum, bütün vatandaşlarımıza verdiğiniz desteklerden dolayı uluslararası alanda da şükranlarımı sunuyorum.

Teşekkür ederim, sağ olun kıymetli Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sağ olun.

Şimdi de söz isteyen Tulay Hatimoğulları, hazırsanız size söz vereyim.

Süreniz on dakikadır.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli hazırım; ben sözlerime başlarken öncelikle Türkiye’de bulunan İranlı bir kadınla ilgili esasen bir görevimiz var bu konuda onu ifade etmek isterim. Nasibe Şemsai, İranlı bir kadın ve Edirne’de bulunan Geri Gönderme Merkezinde tutuluyor şu an. Edirne’deki Geri Gönderme Merkezinde tutuluyor ve İran’a iadesi söz konusu. Nasibe Şemsai yine bütün dünyada bilindiği gibi Orta Doğu’da, Kuzey Afrika’da son zamanlarda kadınların güçlü mücadelelerine sahne oluyor; eşitsizliğe karşı, ücret eşitsizliğine karşı, zorunlu baş örtüsüne karşı ve kadınların haklarının tanınmasına karşı yürüttükleri mücadele sonucunda gerçekten çok sayıda kadın bu anlamda mağdur ve kimileri göç etmek zorunda. Nasibe Şemsai’yle ilgili gerekli çalışmaları yürütebilirse Bakanlığınız memnun olurum.

Sayın Bakan, dünyanın ekonomik, siyasi, askerî, ekolojik, sosyolojik açıdan çok derin bir kriz içinde olduğunu hepimiz biliyoruz, sizler de sunumunuzda ifade ettiniz. Türkiye ise bu gelişen dengeler içerisinde tam anlamıyla bir kaos ve belirsizlik içinde ne yazık ki azade değil. Hele de AKP iktidarı zamanında üzülerken ifade ediyoruz ki bir kötü karneyle karşı karşıyayız. Nedir bu karne? Türkiye, bugün dünyada Katar, Pakistan ve kısmen belki Ukrayna ve Azerbaycan’la ilişkilerini dengeli götürebiliyor ama onun dışında dünyadaki birçok ülkeyle doğusuyla, batısıyla dünyanın her yerle ne yazık ki yalnızlaşmış ve tecrit olmuş bir durum içerisinde. Sunumunuzda sıkça bahsettiğiniz yumuşak güç, diplomatik teamüller yani bunlardan ziyade pratiğe baktığımızda özellikle Suriye’de savaş başladığı zamandan 2011’den bu yana kadar Türkiye’nin geleneksel dış siyasetinde çok büyük değişime tanıklık ediyoruz ki geleneksel siyaseti de eleştiren bir siyasi parti olarak şu ankindi daha fazla eleştiriyoruz çünkü şu an geleneksel teamülden de uzaklaşarak bir tek adam rejiminin belirleyiciyle ne yazık ki bir dış siyaset izleniyor. İktidar El Kaide’yle, cihatçılarla ortak yürüttüğü işler böyle bir

pozisyon çizmiştir, sadece iç kamuoyu değil dünya kamuoyu açısından bu böyledir. Bunun örneklerini Libya’da savaşçı ihraç ederek görmüş olduk ve Türkiye’yi çok tartışmalı bir pozisyona sokmuştur bu durum. Uluslararası mahkemelerde yargılanabilecek bir düzeye getirmiştir vaziyeti.

Dengelere oynama adı altında NATO’yu Rusya’yla, Rusya’yı NATO ve AB ülkeleriyle dengeleme çizgisi sürdürüldü. Âdeta bir sarkaç siyaseti Türkiye’nin dengesini tamamen bozmuş durumdadır dış siyasette. Yine “Dış siyasetteki başarısızlığın bedelini 83 milyon insan ödüyor.” dediğimizde “Bu nasıl olabilir?” diye bir türlü en azından sizin cenahı bu manada ikna edemedik. Sadece Suriye savaşında iktidarın El Kaide, El Nusra ve uzantısı gruplara sağlamış olduğu maddi desteğe baktığımızda, burada silahlara ödenen paralar, maaşlara ödenen paraların haddi hesabı yok; ayrıca gerçekten de hesabı yok yani bu, mesela resmî olarak gider kalemlerinde, böyle kalemlerde gözükmeyişi hâlde çok büyük harcamalar yapılıyor buraya.

S400, F-35’e dönük eleştirilerimizi sürekli ifade ettik, burada bir kere daha ifade etmek isteriz. Buraya milyonlarca dolar para yatırıldı, S-400 şu an kullanılmaz bir hâlde, Sinop’ta bir deneme yapıldı, o kadar. Onun dışında F-35 programından Türkiye çıkarıldı fakat Türkiye buraya para yatırmış durumda. Yani kullanılıp kullanılmayacağı belli olmayan silahlar için çok büyük bir para ayrılmış durumda. Ve damatlar diyarına dönüşen iktidar, diğer damadın ailesine yani askerî sınai kompleksin kazanç kapılarını da uluslararası siyasette önünü açmış durumda.

Libya’da -siz de bahsettiniz- önceki bütçe görüşmelerinde Millî Savunma Bakanlığı da oldukça detaylı bahsetti- savaşan taraflardan bir tarafı sizler seçtiniz. Trablus merkezli Ulusal Mutabakat Hükümetiyle Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması Anlaşması’ndan tutalım da askerî anlaşmalara ve farklı anlaşmalara imzalar atıldı. Ben buradan sormak istiyorum: Libya’da Mısır, Fas ve Tunus’un girişiminde ve ev sahipliğinde çeşitli toplantılar ve konferanslar yapılıyor. Bunu ben Millî Savunma Bakanına da sormuştum, sizin sunumunuzda da “9-15 Kasım’da Tunus’ta düzenlenen Libya Siyasi Diyalog Formu’nu izliyoruz.” diye bir ibare var. Türkiye burada yok ama, Türkiyesiz bir çözüm ilerliyor. Peki, Serrac’la imzalanan bu anlaşmaların akıbeti ne olacak, yok hükmünde mi sayılacak? Bölge için oldukça önemli olan Doğu Akdeniz Gaz Forumu’nda da Türkiye yoktu, şimdi yapılan konferanslarda da yok. Biz ısrarla şunu ifade ettik: Akdeniz’le kıyıdaş ülkelerle mutlaka diyalog yolu seçilmeli; işte NAVTEX ilanlarıyla, işte askerî gemileri sondaj gemilerinin önünde göndererek yapılacak saha faaliyetleriyle... Siz “Sahada olan, masada olur.” dediniz ama gördük ki şu an Türkiye, Libya konusunda sahada ve masada değil.

Suriye’yle 911 kilometrelik sınırimız var. Suriye’nin güvenliği elbette bizim için de güvenlidir. Biz şunu ifade etmekten hiçbir zaman vazgeçmeyeceğiz: Komşun güvende değilse, senin evin de güvende değildir. Bu tezi bir an olsun bile biz aklımızdan çıkarmıyoruz, sizlerin de çıkarmamasını öneriyoruz. Suriye’nin toprak bütünlüğüne saygı duyan bir siyaset izlenmeliydi, olmadı. IŞİD gibi bütün dünya için tehlike arz eden bir örgütün arka bahçeliği yapıldı. İktidarın Neoosmanlıcı, yayılmacı politikaları, Kürt sorununun çözümsüzlüğündeki ısrarı ne yazık ki Türkiye’yi bu siyasete mecbur bir hâle getirmiş durumdadır. Kaosa gömülü bir Suriye, sınırlar güvensiz, 5 milyona yakın sığınmacı şu an Türkiye topraklarında ve emin olun ki Suriye’den devşirilmiş olan Selefi cihadist ekiplerden devşirilen ordu sağa sola bir asker ihracatına dönüşmüş durumda, gönderiyorsunuz. Bu, siyasi, hukuki ve ekonomik olarak Türkiye’nin boynundaki ağır zincirlerden biridir ve bu zinciri ülkenin boynuna sizin iktidarınız taktı ne yazık ki.

Şunu da ifade etmek isterim: Biz ne yapabildik? Yapabileceğimiz çok şey vardı. Suriye’nin toprak bütünlüğüne saygı duyabildik. IŞİD, El Nusra ve uzantısı çetelerin Türkiye sınırlarını kendi babalarının, analarının evi gibi kullanmalarına müsaade etmeyebildik. Suriye barışı için uluslararası

güçleri ısrarla ve ısrarla siyasi çözüme çağırabilir, böylece 911 kilometrelik sınırlarımızı daha güvenli altında tutabilirdik. Kuzey ve Doğu Suriye’de yaşayan Kürt kardeşlerimizin Suriye Anayasası’nda yer bulmalarını sağlayabilirdik. Cenevre’de yazımı akamete uğrasa da çalışmaları sürdürülen Suriye Anayasası’na çok daha ciddi katkılarda bulunabilirdik. Bakın, sadece bu bahsettiğimiz ülkeler nezdinde değil genel olarak Türkiye’nin uygulamış olduğu Orta Doğu ve Kuzey Afrika politikalarında Türkiye’deki iktidardan Arap sokakları çok rahatsız. Bakın, bugün Suudi Arabistan eğer bir ambargo çağırısı yapıyor buna Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkeler patır patır destek veriyorsa ve aynı zamanda halkta, toplumda bunun doğrudan bir karşılığı varsa bu Türkiye’de izlenen siyasetin yanlışlıklarının göstergelerinden biridir.

Sayın Bakan, bir başka konuya daha değinmek istiyorum: TİKA, Yunus Emre Enstitüsü gibi kanallarla çok sayıda faaliyetler yürütülüyor yurt dışında. Bizler, Uygur Türkleri, Gagavuz Türkleri, Iraktaki Türkmenler, dünyanın neresinde olursa olsun yaşayan her Türk vatandaşımız, her Türkiyeli vatandaşımız için kültürel hakların korunmasından sonuna kadar yanayız. Ama sadece Bakanlığınızın değil, ulus devletin tekçi anlayışının ürünü olan, Türkiye’nin yönetilmesinde de bunun zuhur ettiğini bilen bir yerden şunu ifade etmek isteriz: Avrupa Ülkelerinden sadece örnek verecek olursak, Avrupa ülkelerinde en az Türkler kadar Kürt vatandaşımız yaşamaktadır, daha az sayıda Arap vatandaşımız, Ermeni ve şimdi burada saymadığım çok sayıda milletten Türkiyeli olan, vatandaşımız olan insanlar yaşamaktadır. Fakat, sadece bu kültürel çalışmalar bir tek etnik grup yani Türklük üzerinden yürütülüyor bu bir eksiklik değil midir? Hoşgörü kültürünün Anadolu’daki sembollerinden birisi olan Yunus Emre... Yunus Emre Kültür Merkezleri, Enstitüleri açıyorsunuz yurt dışında Türkiye’deki çok kimlikli ve kültürlülüğün realitesini yansıtmıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Sayın Hatimoğulları, süreniz tamamlanmıştır, bir dakika ek süre veriyorum. Lütfen toparlayınız.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Teşekkür ediyorum Başkan.

Etnik kimlik ayrımı yapmaksızın Türkiye vatandaşının vergileriyle bu tarz enstitüler, vakıflar, kurumlar devletin parası ve vergilerden eğer bunun giderleri karşılanıyorsa bunun da bu oluşumların da yansıtması gereken Türkiye’de yaşayan 72 milletin kültürlülüğü, çokluğu, renkliliğin yansıtması gerekiyor. Bu konuda da elbette ki Türkiye’nin yönetsel anlayışında bir değişime ihtiyacımız olduğunun farkında olarak ifade ediyorum ama yurt dışında yürütülen kültürel faaliyetlerde Türkiye’deki bütün vatandaşların renklerinin yansıtması gerektiği kanaatindeyiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, İYİ PARTİ’den Sayın Zeki Hakan Sıdalı’ya söz vereceğim.

Sayın Sıdalı, süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

ZEKİ HAKAN SİDALI (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan, Sayın Bakan Yardımcıları, bürokrasimizin değerli temsilcileri, çok kıymetli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, dün, Alman firkateyn Türk bandıralı yük gemisine yaptığı hukuksuz müdahaleyi şiddetle kınıyoruz. Bunu basit bir müdahale gibi geçiştiremeyiz. Uluslararası hukuktan doğan haklarımızın korunması için tüm adımların acilen atılmasını bekliyoruz.

Bütçe görüşmeleri vesilesiyle iktidarınızın dış politika seçercesine baktığımızda ciddi eksen kaymalarının onlarcasını yaşadığımızı görüyoruz. Dün “İyi” dediğinize bugün “Kötü” diyebildiniz kısaca, siyasi illüzyonu en çok yapan sizsiniz. Diploması dili ve doğruları yerine hariciye geleneğimizden uzakta, ideolojik ilkeler çerçevesinde bir dış politika anlayışıyla geleneksel Türk dış politikasından kopuş gerçekleşti. Sizce, Orta Doğu savaşlarına taraf olmama politikası radikal bir şekilde terk edilmedi mi? Diplomatik faydadan uzak bir şekilde İhvan hamiliğine girilmedi mi? İlk dönem yönetiminiz ülkemize milyonlarca mülteciye, milyarlarca dolar kayba ve ülkenin itibarının sarsılmasına sebep olmadı mı? Ne yazık ki sıfır sorunla başladığımız dış politika yolculuğu birçok cephede tam sorunla neticelendi. Mesela “İki hafta sonra Emevi Camisi’nde” iddiasıyla girdiğimiz Suriye’de neler kazandık, neler kaybettik? İhvacı anlayışa yakın durarak Mısır’a aramızı kötüleştirerek sizce elimize ne geçti? Doğu Akdeniz’deki diplomatik yalnızlığımızın sebebini hiç sorguladınız mı? Ekonomik coğrafya olarak tabir ettiğimiz 7 trilyon dolarlık ticari hacme sahip komşularımızla neden hasım hâline geldik? Yaşananlar basit bir hesap hatası değil, iktidarın ideolojik perspektifinin bölgedeki gelişmeleri hatalı okuma biçiminin acı bir faturasıdır. Diploması, ülke yararına sonuç alabilme işidir. Oysaki Dışişleri Bakanlığı iktidarınızda tüm bu konularda ya arada kalmış ya sonuç alamamış ya da başarısız olmuştur.

“Kendimizi Avrupa’da görüyoruz, geleceğimizi Avrupa’yla kurmayı tasavvur ediyoruz.” cümlesiyle dış politikada yeni bir eksen değişikliğinin ilk sinyali verildi ama maalesef bal demekle ağız tatlanmıyor.

Sayın Bakan çok uzun yıllardır Avrupa’yla yakın mesai içerisinde çalışıyor. Benim de üyesi olduğum Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Başkanlığı yaptığı dönemle bugün arasındaki uçurumu en iyi kendisi görüyordur. Avrupa Birliği’ne tam üyelik yolunda gidilirken vize serbestisi vadedilirken şimdi bakıyoruz, Avrupa’nın yayımladığı bütün ilerleme raporları kesin bir gerilemeye işaret ediyor. Avrupalı siyasilerin uyguladığı çifte standarda, ülkemize yaklaşımlarındaki art niyete hepimiz şahit oluyoruz, doğrudur fakat bu maalesef ki her konuda haksız oldukları anlamına da gelmiyor. Demokrasiyi, hak ve özgürlükleri birileri istedi diye değil kendi halkımız buna layık olduğu için savunuyoruz yaklaşımınızı doğru ama gecikmiş bir itiraf olarak görüyoruz. Yalnızca bu itiraf yetmez, şu soruları da kendinize sormak zorundasınız. Bu konularda ülkeyi neden ve nasıl bu hâle getirdik? Dünya Demokrasi Endeksi’nde Türkiye’yi nasıl 110’uncu sıraya gerilettik? Ne gerekçeyle illiberal ülkeler sınıfında anılıyor? İşler yaptırım noktası gelene kadar diplomasimiz neredeydi? Hedefiniz yalnızca Avrupa değerlerine ulaşmak değil...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, aramızda konuşmayalım, konuşmacıyı dinleyelim lütfen.

ZEKİ HAKAN SİDALI (Mersin) – ...Türk milletine yakışır bir anlayışla devleti idare etmek olmalı.

Türkiye’nin değerli yalnızlık yüzünden bozulan imajını düzeltmek için çok yönlü bir dış politika anlayışı, liyakatli diplomatik kadrolar ve etkin lobicilik faaliyetleriyle kapsamlı bir çalışma yürütülmelidir. Yurt dışı temsilciliklerini seçilememiş siyasetçilerin makam yerleri olarak görüp bu çalışmaların hiçbirini yapamazsınız. Bu tutum hem Türk diplomasisi geleneğine aykırıdır hem de gönderilen ülkeye saygısızlıktır. Diploması birikim, ciddiyet ve devlet aklı ister.

Özellikle pandemi sonrası yeni bir dünya düzeni kurulacağı sık sık dile getiriliyor. Bu süreçte biz de yeni bir dış politika anlayışını acilen geliştirmek zorundayız. Bu sebeple ideolojik temellere dayanan mevcut dış politika anlayışı acilen terk edilmeli, Atatürk döneminde olduğu gibi gerçekçiliği, aklı ve bilimi esas alan bir çizgi tercih edilmelidir. Çünkü bugüne kadar iktidarınızın dünyaya verdiği

mesajla pratikte uyguladığı politikaların çelişmesi inandırıcılıktan uzak bir profil çizdi. İnandırıcı olmak istiyorsanız tutarlı olmak zorundasınız ancak bu şekilde Türkiye dünya devletleri arasında hak ettiği seviyeye ulaşabilir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Sıdalı, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Tamer Osmanağaoğlu, hazırsanız size...

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Bir sonrakinde...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir sonraki...

O zaman Özkan Yalım Bey’e söz veriyorum.

Süreniz on dakika.

Buyurun Özkan Bey.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

İlk önce Sayın Bakanım ve de Değerli Bakan Yardımcıları ve ekibine hayırlı olsun diyorum. 2021 yılı bütçesi şimdiden hepimize hayırlı olsun, ben baştan söyleyeyim.

24 Kasım, bugün Öğretmenler Günü. Başta rahmetli babam olmak üzere tüm öğretmenlerimizin, tabii ki ilk önce Başöğretmenimiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ü anıyoruz ve tüm öğretmenlerimizin Öğretmenler Günü’nü buradan kutluyorum.

Bunun yanında öğretmenlerimize biliyorsunuz -özellikle Sayın Bakanım, sizler o tarihte görevdeydiniz- 2018 Haziran seçimler öncesi, başta öğretmenlerimize, hemşirelerimize, din görevlilerimiz ve de Emniyet güçlerimize, polislerimize “Hükûmet olursak yüz gün içerisinde” diye seçimlerden önce söz vermiştiniz, en yetkili ağız tarafından yani Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından. Ama değil yüz gün, bugün dokuz yüz gün oldu, hâlâ -bugün 24 Kasım Öğretmenler Günü- öğretmenlerimize ve de diğer söz verilen kitleye maalesef 3600 ek göstergenin verilmediğini buradan Öğretmenler Günü’nde hatırlatmak istiyorum.

Diğer bir taraftan, Sayın Bakanım, bugün siz en tecrübeli bakanlarımızdan birisiniz. Aynı zamanda 24 Kasım benim bildiğim kadarıyla sizin ilk göreve atanma gününüz galiba, 24 Kasım 2015’te başladınız, buradan beşinci yılınızı da kutluyorum.

Sayın Komisyon Başkanı, bugün Plan ve Bütçe Komisyonundayız, biraz önce dediğim gibi, 24 Kasım’da 3600 ek gösterge konusunu siz değerli Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerinin tekrar takdirine bırakıyorum. Buradan öğretmenlerimizin, polislerimizin, devlet memurlarımızın bu hak ettikleri 3600 ek göstergesini siz değerli Komisyon üyelerimize özellikle altını bir kez daha çizip hatırlatmak istiyorum. Bunu bir an önce gündeme getirin ve de Meclisteki bulunan 5 partinin 5’inin birlikte tek fikirle çıkacağından da hiçbirimizin şüphesi yok, bunu da özellikle tekrar bildiriyorum.

Diğer bir taraftan, Sayın Komisyon Başkanımız, dün ben maalesef burada değildim, ilimdeydim çünkü Plan ve Bütçe Komisyonunda değilim, bu sebepten dolayı, burada olmadığımından dolayı da... Ancak mevkideşim Uşak Milletvekili Sayın İsmail Güneş’in Sayın Genel Başkanımızın geçen hafta salı günü yaptığı konuşmayla alakalı birkaç açıklaması olmuş. Şimdi, Uşak’ta yaklaşık 135 ile 160 arasında deri sektöründe deri işleyen esnafımız var. Bu konuyu bir iki dakika değerlendireceğim, daha sonra Komisyonumuzdaki asıl konuya geleceğim.

Şimdi, Sayın İsmail Güneş, açıklamasında aynen şu şekilde söylüyor: “Gerekli destek veriliyor, özellikle deri sektörüne, esnafa vesaire...” Ancak 160 tane deri sektöründe deri işleyen... Özellikle Türkiye’deki toplam küçükbaş hayvan derisi işleme oranı yüzde 65’le Uşak’ta işleniyor. Yani ciddi

oranda Uşak küçükbaş hayvan derisini işliyor. Bunu işleyip daha sonra da ihraç ediyor. Ancak Sayın Bakanım, belki sizin alanınız olmadığından bilmiyorsunuz bunu, altına çizeyim. Hangi esnafa, hangi sektöre, hangi sanayiciye ihracat yaptı diye köstek olunur? Maalesef deri sektöründe bu var. Bakın, dikkatinizi çekiyorum, ihracat yaptı diye deri sektörüne yüzde yirmi bir fon getirildi. Yani siz ihracat yapıyorsanız bu yaptığımız ihracattan ekstra yüzde yirmi de devlete vergi ödeyeceksiniz, bu normal ödeyecek olduğunuz vergi haricinde. Yani ihracat yapan firmaya, sanayiciye değil destek maalesef köstek olunan bir durum var; buradan Sayın İsmail Güneş'e bunun altını çiziyorum.

Diğer taraftan, Sayın Genel Başkanımızı Uşak'a davet etmiş. Ben 7 Haziran 2015'ten beri, üç dönemdir Parlamentodayım, Sayın Genel Başkanımız 5 defa Uşak'a geldi; Sayın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan sadece 3 defa geldi, bunun da özellikle altını çiziyorum. Bunu kendisiyle paylaşmak isterim.

Diğer bir taraftan, "AK PARTİ'nin sanayicinin, dericinin, esnafın, tüccarın, çiftçinin yanında olduğunu." söyledi, doğru yanında ama nasıl yanında? Gübreye zam vermekle yanında, yemi artırmakla yanında, sütü para ettirmeyip hayvanını sattırmak yönünde yanında olduğunu özellikle belirtiyorum. Buradan özellikle de Sayın İsmail mevkidaşıma bunların cevabını vermek istedim. Biz Genel Başkanın isteği doğrultusunda köylerde veya sokakta değiliz, her an sokaktayız, her an işçimizle, her an işverenimizle birlikteyiz. Bu sebepten dolayı da, tüm Uşak deri sektörünün temsilcileri beni bulduğundan dolayı da bunu gündeme getirdik ve de bunu sizlerle paylaşmak istiyorum.

Şimdi gelelim esas konumuza, Sayın Bakan, biliyorsunuz yine seçimlerden sonra bir söz verildi: Vize serbestliği. Ne durumdayız? Vatandaşlarımız bunu soruyor, işverenimiz soruyor, yani ne zaman vize serbestliği verilen söz... Avrupa'dan da siz söz aldınız bazı şeyleri beyan ettiniz, bu unutulmaya yüz tutan bu vize serbestliğiyle alakalı bir an önce sizden bir bilgi bekliyoruz. Ne zaman işverenimiz veya vatandaşımız vize serbestliğiyle ülke dışına gzmeye veya bir şekilde iş seyahatine gidebilecekler? Bunu özellikle cevaplamanızı sizden rica ediyorum.

Diğer bir taraftan, biliyorsunuz ben kendim lojistik sektöründeyim, her yılın sonunda Rusya ve Doğu Bloku ülkelerine yapılan lojistikten, ihracattan dolayı bir belge var, bunun adına "Dozvola" denir. Siz biliyorsunuzdur bunu muhakkak, bu dozvola biliyorsunuz tükeniyor ve bu sebepten dolayı birçok lojistik sektörü ve de UND bana bildiriyor, ben de sizlere bildiriyorum ve de bir şekilde bunu aşmaya çalışıyoruz ama bu arada dozvola adedi bittikten sonra o yenisi alınmaya kadar olan sürede -özellikle sizin de Antalya bölgesinden milletvekili olduğunuzu, Bakan olduğunuzu biliyorum; o bölgeden gelen turuncgiller vesaire, meyve sebze neyse, bunlar tabii ki dayanmayan ürünlerden olduğundan dolayı- bu dozvolanın yenilenmesi sırasında geçen sürede esnafımızın, üreticimizin ciddi anlamda zarar gördüğünü, bu sebepten dolayı dozvolanın her yıl yeterli bir oranda alınması gerektiğini sizlerle paylaşmak istiyorum. Çünkü zaten ülkemizin ciddi anlamda dövize ihtiyacı var.

Diğer bir taraftan, Sayın Bakanım, yine ticaretle alakalı bir soru soracağım size. Biliyorsunuz, Suudi Arabistan'la maalesef kötü ilişkiler içerisindeyiz. Belki bizlerin veya ülkemizin suçu değil ama sonuçta Suudi Arabistan bir şekilde Türkiye Cumhuriyeti mallarını boykot ediyor, ambargo koydu. Şu anda birçok üreticimiz, birçok vatandaşımız hem ihracat yapamıyor Türk mallarını hem de nakliyemiz durmuş durumda hem gemi olarak hem de kara yolları olarak. Suudi Arabistan'la ticaretimiz durdu, acaba Suudi Arabistan'la ticareti düzeltme yolunda bir adımımız var mı? Bu anlamda bir açıklama bekliyor bu sektördeki vatandaşlarımız.

Diğer bir taraftan, Sayın Bakanım, sizce ülkemize yatırımcılar neden gelmemekte? Son beş yılda yatırımcı adeti ciddi anlamda düştü; bunu istatistiklere, rakamlara baktığımızda göreceksiniz. Buradan bu rakamları size okuyup da kafanızı yormayacağım. Ciddi anlamda, son beş yılda ülke dışından

yatırımcı gelmemektedir. Diğer bir taraftan, aynı şekilde, paralel olarak, ülkemizde bulunan yabancı yatırımcı ülkemizi terk etmekte, bulunduğu sektörden çekilmekte veya şirketlerini, sanayisini başka şirketlere devretmektedir. Bunun sebebini biz biliyoruz ama ben sizden duymak istiyorum.

Bir konu daha var: Sizce, Avrupa'daki meslektaşlarınız veya diğer vatandaşlarınız veya büyük iş adamları –çünkü siz sık sık, her an bu ülkelerdesiniz- hangi gözle bakıyorlar ülkemizdeki adaletin durumuna, bunu sormak istiyorum.

Diğer bir taraftan, Sayın Bakanım, Covid-19 aşısı biliyorsunuz birkaç ülke tarafından bulundu, yüzde 90'ın üzerinde pozitif etkilediği beyan ediliyor yani başarı oranının yüzde 90'ın üzerinde olduğu -yüzde 92, yüzde 93, yüzde 94'leri anımsıyoruz- söylendi. Covid-19 aşısının bir an önce ülkemize gelmesiyle alakalı meslektaşlarınızla veya gerekli yerlerle görüşmeler yapıldı mı? Ne zaman, hangi tarihte öngörüyorsunuz bu aşığı getirebilmeyi?

Bir konu daha var Sayın Bakanım, Sayın Cumhurbaşkanıyla alakalı bir şey söylemek istiyorum. Ben sizin görevinizi beş yıldır düzgün bir şekilde yaptığınızı gözlemliyorum, yapmaya çalışıyorsunuz, başarı için elinizden geleni yapıyorsunuz, ülkemizin menfaatleri için uğraşıyorsunuz ancak Sayın Cumhurbaşkanının, özellikle diğer mevkidaşlarıyla veya diğer dışişleri bakanları veya başbakanlarla yaptığı konuşma tarzı, tutum, iması, tavrı yüzünden sizlerin zor durumda kaldığını görebiliyorum. Bu konuyla alakalı eğer bir yorum yapmak isterseniz bunu duymak istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Yalım, süreniz sona ermiştir. Bir dakika ek süre veriyorum, lütfen toparlayınız.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Tamamlıyorum Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Yani Sayın Cumhurbaşkanının konuşma tarzı yüzünden hem ülkemizin ekonomisi... Hem de yabancı yatırımcının ülkemize gelmediği kanaatindeyim. Eğer benim bu dediklerimin yanlış olduğunu varsayıyorsanız bu konuyla alakalı sizden bir yorum yapmanızı rica ediyorum.

Ben tekrar tüm Dışişleri Bakanlığımızın 2021 bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum.

Nice sağlıklı günler diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Yalım.

Şimdi Milliyetçi Hareket Partisinden Milletvekilimiz Sayın Tamer Osmanağaoğlu'na söz veriyorum.

Buyurun lütfen, süreniz yedi dakikadır.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Bakanlığımızın kıymetli bürokratları, değerli hazırun ve muhterem basın; konuşmamın başında, Avrupa Birliği tarafından maksatlı bir şekilde yürütüldüğü açık olan “İrini” adlı bir harekât kapsamında görev yapan Alman fırkateyni tarafından Türk bayraklı bir geminin yasa dışı bir şekilde durdurularak aranması ve yolundan alıkonulmasını şiddetle kınıyorum. Bilinmelidir ki Türkiye bir ele “İnsani yardım götürüyorum.” diyorsa insani yardım götürüyordur. “Bir elin yanındaım.” diyorsa sonuna kadar yanında durma kararlılığı gösteriyordur. Terör örgütleri ile darbeciler ile eli kanlı insanlık düşmanlarıyla saman altından iş birliği yapan sözde medeni dünyanın etkin aktörleri elbette bunu anlamayacaktır ancak bu vesileyle tekrar hatırlatmakta fayda görüyorum.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; Türkiye Cumhuriyeti eşine ender rastlanır bir mücadele vermektedir. Bu mücadelenin bir ayağı siyasi, diğer ayağı toplumsal, bir diğer ayağı ekonomik, bir diğer ayağı da diplomatik mücadelelerdir. Alanında kendi çıkarlarını korumak için gereğini yapan

ülkemiz diplomatik mecrada da başarılı bir grafik çizmekte ve Türkiye üzerinde hesapları olan ülkeleri âdeta ters köşe yapmaktadır. Bu sebeple Dışişleri Bakanımızı, tüm bürokratlarını, diplomatlarını ve personelini kutluyorum.

Doğu Akdeniz’de hakları gasp edilmeye çalışılan Türkiye’nin buna müsaade etmemesi, hemen güney doğumuzda kurulmaya çalışılan terör devletine müsamaha gösterilmemesi, “Can Azerbaycan”ın haklı davası Karabağ’ın azat edilmesi sürecinde hem siyasi hem de diplomatik desteğin derin bir şekilde hissettirilmesi, Karadeniz’in kuzeyinde cereyan eden ve siyasi açıdan kaygan bir zeminde oynanan satranç oyununun çok iyi bir şekilde okunması, Ege’de büyük devletlerin kışkırtması, belki de tehdidiyle hareket eden ve Türkiye’yi taciz edebileceğini sanan şımarık Yunanistan’a hak ettiği şekilde cevap verilmesi, Kıbrıs’ta teslimiyetçi anlayışa geçit verilmemesi, Libya başta olmak üzere kuzey Afrika’da oyunları bozan bir dış politikanın ortaya konulması, dünyanın dört bir yanında kültürel diplomasi alanında başarılı işlere imza atan kurum ve kuruluşlarımızdan en iyi şekilde istifade edilmesi gerçekten de Türk dış politikası tarafından takdir edilmesi gereken hususların başında gelmektedir.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; Türk milleti tarihin her safhasında olduğu gibi kendisini çembere almaya çalışanlara karşı ferasetiyle cevap verecek güçtedir. Türk devleti tarihin her safhasında olduğu gibi, elindeki dinamikleri en etkin şekilde kullanarak kendisini zora sokmaya çalışan çevrelere karşı kudretiyle cevap verebilecek kapasitededir. Bu sebeple, Türk dış politikasına millî bir perspektifle yaklaşılmasından duyduğum memnuniyeti, olayların Türk’ün gözüyle okunmasında gösterilen hassasiyetin gözetilmesinden duyduğumuz memnuniyeti ifade etmek isterim.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak devletimizin uluslararası arenada verdiği haklı mücadelenin her zaman yanında, devletimizi emperyalistlere şikâyet etme cüreti gösteren mandacı zihniyetin girdabında kendisini kaybetmiş zavallı zihniyetin ise her zaman karşısındayız.

Bilinmelidir ki Türkiye Cumhuriyeti devletin hiçbir ülkenin siyasi bütünlüğünü hedef alma niyeti yoktur, aksine Türkiye Cumhuriyeti çevresindeki ülkelerin siyasi bütünlüğünün tek teminatıdır. Hâl böyleyken Türkiye’yi işgalci gibi göstermeye çalışan, ülkemizi komşularımızın toprak bütünlüğüne saygı duymamakla itham eden, hiç hak etmediği bir şekilde radikal unsurların sığnağıymış gibi göstermeye çalışan şahsı da mensup olduğu teslimiyetçi zihniyeti de şiddetle kınıyorum, sözlerini aynen kendilerine iade ediyorum. Tekrar ediyorum: Milletimize biçilmeye çalışılan makus talihi elinin tersiyle iten, milletlerarası münasebetleriyle Türk gibi tavır gösteren devletimizin sonuna kadar arkasındayız. Bu vesileyle Türk Dışişleri Bakanlığımızın her bir diplomatını, her bir bürokratını en kalbi duygularla bir kez daha selamlıyor, teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu vesileyle Bakanlığımızın bütçesinin yüce Türk milletine ve devletimize hayırlara vesile olmasını diliyor, başarılarınızın devamını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Osmanağaoğlu.

Şimdi, kendilerini hazırlamaları bakımından 6 arkadaşımızın ismini okumak istiyorum: 1’inci sırada İYİ PARTİ’den İmam Hüseyin Filiz Bey, beş dakika; 2’nci sırada AK PARTİ’den Kemal Çelik Bey, 5 dakika; 3’üncü sırada HDP’den Ömer Faruk Gergerlioğlu, beş dakika; 4’üncü sırada CHP’den Okan Gaytancıoğlu, beş dakika; 5’inci sırada HDP’den Erol Katırcıoğlu, beş dakika, beş dakikasını devretmişti; 6’ncı sırada AK PARTİ’den Ekrem Çelebi Bey, on dakika olmak üzere söz vereceğim.

Şimdi, İmam Hüseyin Filiz Bey’e söz vereceğim, İYİ PARTİ Milletvekilimiz.

Buyurun, süreniz beş dakikadır.

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Sayın Bakan, Sayın Komisyon üyeleri, Sayın Bakan Yardımcıları, Bakanlık yetkilileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, Doğu Akdeniz’de, Türk bayraklı ticari gemimize uluslararası hukuka aykırı bir şekilde Almanya tarafından yapılan baskını şiddetle kınadığımı ifade ederek sözlerime başlıyorum.

Sayın Bakanım, Türkiye’mizi 2011 yılı Mart ayından beri meşgul eden Suriye ve Suriyeli sığınmacılarla ilgili olarak konuşacağım. 4 milyon civarındaki Suriyelilerin büyük bölümü Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Kahramanmaraş ve Adana illerimizde konuşlandırıldılar. Sayı bakımından Kilis’i örnek vermek istiyorum; Kilis’te Suriyeli sayısı, Kilislilerin sayısından yüzde 44 daha fazlaya ulaştı. Yani Mart 2019 rakamlarıyla, 131 bin Suriyeli, 93 bin Kilisli var. Gaziantep’te de 400 bin civarında Suriyeli sığınmacı var. Suriyeliler için harcanan paraları bir kenara bırakırsak vurgulamak istediğim şey; sınır şehir ve ilçelerinde doğum oranlarını ve 0-18 yaş arası Suriyeli çocukların sayısının 1 milyon 700 bin olduğunu da göz önüne alırsak çok kısa bir gelecekte demografik yapımızın tamamen değişmiş olduğunu göreceğiz.

Gaziantep’te Ticaret Odasına kayıtlı 26 bin faal üyenin 2.200’ü Suriyeli. Sanayi Odasına kayıtlı 4.882 faal firmaya karşılık 84 Suriyeli faal firma bulunmaktadır. Kilis’te ise Sanayi ve Ticaret Odasına kayıtlı 1.903 firmanın 370’i Suriyeli. Öyle anlaşıyor ki bir süre sonra oda başkanı Suriyeli olursa biz de şaşmayacağız hatta vatandaşlık da verildiği takdirde belediye başkanı da, 2 milletvekili de Suriye asıllı kişiler olacaktır. Bu durum Gaziantep için de geçerlidir. Sayın Bakanım, bu konu çok önemlidir.

Gaziantep benim hem şehrim hem seçim bölgem; demografik değişimlerin uzun vadede en acı faturasını ödeyen bir ilimizdir. Yaklaşık iki yüz elli yıl birlikte yaşadığımız Ermenilerin dış güçler tarafından istismar edilmesiyle ilk önce Ermenileri “gregoryen”, “Protestan”, “Katolik” olarak böldüler, sonra da Türklerle çatıştırdılar. Kısacası, Gaziantep’liler Milli Mücadele’de çok karanlık günler yaşadı. Otuz yıl işgal altında kalan topraklarını yüzlerce şehit vererek kurtaran Azerbaycan’ın bu sorununun, çok önceleri Ermeniler göç ettirilerek demografik yapısının bozulmasından kaynaklandığını unutmamak gerekmektedir; hassasiyetimiz bundandır. Orta Doğu’yu Orta Doğulu olmayanların oyun alanı olmasından kurtaramadığımız sürece demografik yapı bozulmalarından kaynaklanan sorunlar istismar edilecek, daha önce yaşadığımız sorunları yeniden yaşayacağız.

Sayın Bakanım, Suriye meselesiyle ilgili olarak Condoleezza Rice’ın defalarca “Orta Doğu’da sınırlar değişecek.” sözü Arap Baharı’yla kamufle edilmiş, sonuç itibarıyla zaten yüz yıldan beri -özellikle petrol kaynakları bulunduktan sonra- daha önceki karışıklıklara benzemez şekilde emperyalistler tarafından körüklenen, kaynayan kazanın ortasına çekildik diye düşünüyorum. Üstelik Suriye’yle ikili ilişkilerimizin en üst düzeye geldiği, iş adamları ve sanayicilerimizin fabrikalar kurduğu müşterek bakanlar kurulu toplantılarının yapıldığı bir dönemin hemen sonrasında problemin içine girdik.

Özet olarak söylemek istediğim şey şudur: Suriye politikamız doğru değildir. Sonuçta 4 milyon sığınmacıya bakmak zorunda kaldığımız bu politika yeniden gözden geçirilmeli ve sığınmacı sorunu kangren olmadan çözülmelidir.

Sayın Bakanım, konuşmamı Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün Orta Doğu’da takip edilecek politika için 1920 yılında ortaya koyduğu görüşlerini sunarak bitiriyorum. Şöyle diyor Atatürk: “Aynı emperyalist devletler aynı derecede Türk’ün de Arap’ın da Irak’ın da Anadolu’nun da Suriye’nin de düşmanındırlar. Şu hâlde Anadolu’nun, Irak’ın, Suriye’nin hayat ve menfaatleri pek sıkı bir tarzda birleşmiş bulunuyor. Demek oluyor ki Türkler ile Iraklılar ve Suriyeliler arasında sıkı bir dostluk ve uyum siyaseti gerekir.”

Sayın Bakanım, konuşmamı sonlandırıyorum. 2021 yılı bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum, ülkemizin yüce menfaatleri konusunda göstereceğiniz bütün çabalarda başarılar diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Sayın Çelik...

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Sayın Başkanım, çok Sayın Bakanım, Dışişleri Bakanlığımızın çok değerli mensupları, Komisyonumuzun değerli üyeleri; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Dışişleri Bakanlığımızın bütçesinin öncelikle hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum. Dışişleri Bakanlığımızın yürüttüğü çalışmalara küresel düzeyde, dönemin ruhuna uygun olarak ve değişim anlayışıyla bakmamız gerekiyor. Bu çağın bunu gerektirdiğine inanıyorum.

Bugün Türkiye’de millî iradenin devlet bütününde tam olarak karşılık bulması yönünde önemli mesafeler alınmıştır. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın liderliğinde, onun ortaya koyduğu vizyonun sonucu olarak Millî Savunma Bakanlığımız, istihbarat teşkilatlarımız ve Dışişleri Bakanlığımız millî çıkarlarımızı eş güdüm içerisinde, en başarılı şekilde savunmaktadır. Bu çok önemli bir kazanımdır ve bu kazanım sayesinde bugün ülkemizin özgürleştirilmesi mücadelesinde başarılıyız. Tam demokraside tam yol alıyoruz. Özellikle de müstemleke zihniyetin tüm birimlerden ve tüm odaklardan temizlenmesi mücadelesini veriyoruz.

Bu bütünlük içinde, Türkiye Cumhuriyeti’nin Dışişleri Bakanı olarak Sayın Mevlüt Çavuşoğlu’nun bir sözünü -bu, tesadüf bir söz değil- işitiyoruz: “Sahada ve masada güçlü diplomasi” Önceden, diplomatlarımızın masada oturduklarını duyuyorduk, görüyorduk ama sahada hiçbirisini göremiyorduk. Bugün sahada da bir paradigma değişikliği yaşanmıştır ve Türk Dışişleri artık etkin ve saygın bir konumdadır. Bu çalışmalarla Dışişleri Bakanlığımız ülkemizin özgürleşme mücadelesinde bütünün bir parçası olduğu kadar lokomotif bir görev de üstlenmektedir. Bu ruh ve eş güdüm yapısı içerisinde bugün etkin dış politikayla haklarımızı korumak adına kesin sonuçlar aldığımız bir dönemi yaşıyoruz. Bugün, sınır ötesinde, ilk defa -15 Temmuzdan sonra- sonuç alıcı operasyonlar yaptık, terörü kaynağında kuruttuk ve bugün ülkemiz yurttan sulh içerisinde. Yurttan sulh olmadıkça cihanda da sulh olamaz.

İkinci olarak, Akdeniz’de bizim haklarımız vardı. “Mavi vatan” diye bir kavramı da ilk defa bu dönemde duyduk Sayın Bakanım. Hem akademisyenlerimiz hem öğrencilerimiz, hiç kimse “mavi vatan” kavramını bilmiyordu; sayenizde “mavi vatan” kavramını öğrendik ve mavi vatandaki haklarımıza da sahip çıkıyoruz.

Azerbaycan otuz yıldır işgal altındaydı. Bakınız, Türkiye’nin gücü, Türkiye’nin itibarı sayesinde ve etkin dış politika sayesinde, otuz yıldır işgal altındaki Azerbaycan’da sonuç aldık ve almaya da devam ediyoruz.

Yine, bu politika sonucu, geçmişten kalan bir alışkanlık olarak hadsiz yaklaşım sergileyenlere Değerli Bakanımız hadlerini bildirmiştir; hadsizin ezberi, hadsizin rutini bozulmuştur. “Başkası ne der?” kaygısına Türk dış politikasında artık yer yoktur.

Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde gerçek anlamıyla özgürleşen bir devlet olarak vizyonumuz açık, niyetimiz ve hedefimiz net, irademiz güçlüdür. Elde edilen bu gelişmelerin devamında, oturduğu masadan düşünen akılların ortaya attığı bir tez var, Türkiye’nin yalnızlaştırıldığı uydurması. Sayın Bakanım, elde ettiğimiz başarılarla eli kolu kesilen PKK ve DEAŞ teröründen medet umanları bizden uzaklaştırdınız, onlara silah ve her türlü lojistik destek verenleri bizden uzaklaştırdınız. Akdeniz’deki haklarımız konusunda, mavi vatan konusunda bizi uykudan uyandıran çalışmalarla

Akdeniz’i kendi iç denizi yapmak isteyenleri de bizden uzaklaştırdınız. Darbe sevicileri, demokrasiyi başkalarından medet umanların zihniyetlerini bizden uzaklaştırdınız ve onların temsilcilerini de bizden uzaklaştırdınız.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Çelik, tamamlayalım lütfen.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Biz bir uykudan, bir rüyadan uyandık. Bunu da iyi görmemiz lazım. “Türkiye şimdi yanımızda değil.” dediklerinizin elleri artık cebimizde değil. Kulağımıza da kimse bir şey fısıldayamıyor. Bunu da hiç unutmayalım. Dış politikada dışa bağımlılığın, onursuzluğun zamanı geçmiştir. Müstemleke zihniyetin kırıntılarını dahi AK PARTİ Hükûmetlerinde göremezsiniz. Artık üstümüzde bu yüklerin hiçbir yoktur. Özgürüz, hürüz, bağımsız, kendi kararımızı kendimiz veriyoruz ve dünyada da saygın bir yerimiz vardır.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Teşekkür ederim Sayın Vekilim.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Evet.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Son sözlerinizi alalım.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Evet, ben o zaman kısaca...

Dışişleri Bakanımızın, bu vesileyle gerçekten çok başarılı çalışmalar yöneten Dışişleri Bakanlığımızın Sayın Bakanımızın nezdinde değerli teşkilatlarına çok teşekkür ediyorum, başarılarının devamını diliyorum ve bu bütçenin ne yüksek hayra vesile olacağına inanıyorum. Sevgiler saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Çok teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Sayın Katircioğlu...

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, esasında benim konuşmam beş dakika olacak ve belki uzunca bir soru olarak düşünebilirsiniz.

Şöyle ki biliyorsunuz, son zamanlarda Sayın Cumhurbaşkanının bazı açıklamaları var ve bu açıklamalar, esasında bir reform talebi olarak da ifade ediliyor. Nitekim ilk sözleri özellikle dünyada ekonomide ve siyasette köklü değişikliklerin olmasına işaret ederek Türkiye’de de hukukta ve ekonomide önemli değişiklikler yapacağımı söyledi. Bu çerçevede serbest piyasaya bağlı olduğundan bahsetti. Bunun ötesinde, “Geleceğimizi Avrupa’yla birlikte tasavvur ediyoruz.” gibi bir cümle sarf etti. Nitekim hemen arkasında Sayın İbrahim Kalın Brüksel’e gitti ve çeşitli temaslarda bulundu. Şimdi, Sayın Bakan, bu şunu ima ediyor... Sayın Cumhurbaşkanı bir değişim ve reformdan söz ediyorsa bunun dış politikadaki bağlantısı ne olabilir diye ben sizi dinledim. Doğrusunu isterseniz, bu reform vurgularına uygun bir konuşmanız olmadı; daha doğrusu, benzer bir reform çizgisi bize söylemediniz. Bugüne kadar sürdürdüğünüz dış politikadaki vurguları yaptınız.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; hepiniz biliyorsunuz ki dünya hızla değişiyor ve Sayın Cumhurbaşkanı neyi görüyor da köklü değişiklikler olduğunu söylüyor bilmiyorum ama ben şunu söyleyeyim size: Bu Covid hastalığı, Covid salgını dünyada birkaç meseleyi göz önüne serdi. Özellikle konumuz bağlamında bakarsak bir uluslararası koordinasyonun çok zor olduğu gerçeğini ortaya koydu. Hâlbuki mesela 2008 krizinde G-20’ler çok hızla hareket ettiler ve bir koordinasyon sağlamışlardı, burada böyle bir koordinasyon sağlanamadı. İkincisi, uluslararası kurumların kapasitelerinin yetmediği

çıktı ortaya. Yani bir başka konu da belki şu olabilir: Büyük güçler yani Amerika gibi, Rusya gibi büyük güçlerin de esasında çaresiz kalabildiği bir uluslararası ilişkiler sorunlarını ortaya çıkaran bir etki yarattı Covid-19.

Şimdi, dolayısıyla da bu çerçevede biz ne yapmak istiyoruz? Siz özellikle politikanızda ne yapmak istiyorsunuz? Doğrusu, biz anlamıyoruz. Size bunu söyleyeyim. Ama anladığınızdan gidersek şunları söyleyeyim: Mesela AB'yle ilgili olarak ne diyor Sayın Cumhurbaşkanı? AB'yle birlikte davranacağını söylüyor. Fakat değerli arkadaşlar, Değerli Bakan; AB'nin kendi içindeki sorunları ortadayken, özellikle Covid-19'un ortaya çıkardığı kendi içlerindeki koordinasyonsuzluğu görüyoruz, özellikle İtalya, İspanya gibi ülkelerdeki sorunlara yardımcı olamadılar. Dolayısıyla da Sayın Cumhurbaşkanının işaret ettiği yer, esasında işaret edilmesi gereken yer değil belki de, bu bir.

İkincisi de: Ben iktisatçıyım, dolayısıyla da iktisat perspektifinden de şöyle bir değerlendirme yapmak ihtiyacı hissediyorum: “Serbest piyasa” diyor ama serbest piyasa artık dünyada nerede, nasıl cereyan ediyor? Ve sonuçta, demek istediğimi toparlayacak olursam şunu demek istiyorum, daha doğrusu soru olarak böyle bir soru sormak istiyorum: Şimdi, dünya -benim anladığım kadarıyla- bir değişim içinde ve bu değişim bugüne kadar benim elitist küreselleşme dediğim bir küreselleşme döneminin sonuna işaret ediyor, özellikle, Trump'ın siyaseten düşmesi. Ve önümüzdeki dönemde yeni bir küreselleşme süreci başlıyor ve bu küreselleşme süreci eski normlarla, eski anlayışlarla sürdürülebilecek bir küreselleşme süreci değil. Dolayısıyla da serbest piyasaya referans vermek, “Geleceğimiz AB içindedir.” demek bana bir şey söylemiyor.

Bizim çok daha yaratıcı olmamız gerektiği çok ortada ve ben doğrusunu isterseniz sizin de bu, Sayın Cumhurbaşkanının ima ettiği reform süreciyle ilgili ne düşündüğünüzü ve özellikle dış politika çerçevesinde nasıl bir değerlendirme yaptığınızı merak ediyordum.

Ben bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Teşekkür ederiz Sayın Vekilim.

Sayın Gaytancioğlu...

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Hükûmetinizin uyguladığı politikalar nedeniyle ülkemiz âdeta kaçak göçmenler için bir geçiş üssüne dönmüştür. Seçim bölgem olan Edirne’de bu politikalarınızdan oldukça etkileniyoruz. Özellikle son, pandemi öncesi sınırları açma teşebbüsünde bulunduğunuz zaman yığılan bir sürü mülteci -sözde Suriyeliler ama başka ülkelerden de mülteciler vardı- ciddi anlamda sıkıntı vardı. “Sınırları göçmenlere açtık.” diye Hükûmetinizin bas bas bağırmasından sonra birçok hemşehrim zarar görmüştür, tarlaları çiğnenmiştir ve yaşadıkları yerlere giden binlerce mülteci nedeniyle günlük işlerini göremez hâle gelmişlerdir.

Yine, bu insanların çaresizliği karşısında Edirneli yurttaşlarımız ellerinden geldiğince de bu insanlara yardım etmeye çalışmıştır; sonuçta bunlar insan. Ellerindekini, zaten çok az olan ellerindekini paylaşmaya çalışmışlardır ama çok sıkıntı içerisindeler. Neredeyse her akşam bizim sınırdaki köylerimize VIP minibüsler geliyor, bir sürü mülteciyi indiriyorlar ve evlerden ekmek dilenen mülteciler, bakkallardan alışveriş yapıp parası olmayan mülteciler var. Bu konularla ilgili bir çözümünüz var mıdır?

Hükûmetiniz yoksul göçmenlerin sırtından dış politika yapmayı ne zaman bırakacak? Bu insanları, insan kaçakçılarının elinde oyuncak eden yollardan ne zaman vazgeçecek?

Bir diğerkonu, kaçak yabancı göçmenlerin içine karışıp yurt dışına gitmek isteyen bazı kötü amaçlı kişiler, yurttaşlarımızın sınırdaki hâllerini gösteren görüntüleri görünce ülkeyi on sekiz yıldır yöneten bir partinin Bakanı olarak ne hissettiniz? Bu insanlarımızın durumunda sorumluluğunuzu kabul ediyor musunuz?

Bir diğerkonu, dün sınırlara yığdığınız binlerce göçmenle bugün Avrupa Birliğiyle ilişkilerinizi düzeltme çabanızı nasıl bağdaştırıyorsunuz?

Bir diğerkonu, yüksek sesle parti mitinglerinde ırkçılıktan Nazizm'e kadar yabancı ülke devlet başkanlarını suçlayan AKP Genel Başkanının dışında Avrupa'da başka bir kişi var mı acaba?

Bir diğerkonu, belki de çok önemli konulardan bir tanesi, Suriye politikanızda battığınız bataklıktan çıkmak için Cumhuriyet Halk Partisinin yaptığı çözüm önerilerini yapmayı düşünüyor musunuz? Çünkü Genel Başkanınız 40 milyar doları vermekle övündü ve "Yine verimiz." dedi ama şimdi ülkemiz neredeyse geçmişte olduğu gibi 70 sente muhtaç hâle geldi, esnaflarımız kan ağlıyor, işsiz sayımız son derece arttı siz bu paraları başka ülkelerin mültecilerine verdiniz ve bununla da övündünüz. Kendi insanlarımız da işsiz geziyor, ciddi anlamda sıkıntılar yaşıyor.

Bir diğerkonu ve son konu, bir siyasi olarak bize çok yazı yazan, mail atan, WhatsApp'tan bilgi ulaştıran genç kardeşlerimiz var. Ülkemizde yetişmiş, ülkemizin üniversitelerinde okumuş çok donanımlı birçok genç Bakanlığınız bünyesinde görev almak ve devletimize hizmet etmek istemekte. Bunun yolu nitelikli olmak, alanda kendini yetiştirmek ve liyakati ölçen sınavlarda başarılı olmaktan mı geçmekte, yoksa önceki gibi cumalara "Bakara makara" sallamakla mı olmaktadır? Atadığınız bu yandaşlar büyükelçiliğin hangi vasıflarını taşımaktadır? Bir sürü donanımlı, dil bilen, bir değil birkaç dil bilen, iyi üniversitelerden mezun olmuş gençler dururken neden bu tip atamalarda bulunuyorsunuz? Bu örneklerin ülkesini seven gençler için kötü örnekler olduğunu düşünüyor musunuz?

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Teşekkür ederiz Sayın Vekilim.

Sayın Gergerlioğlu...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

İktidarın dış politikası gerçekten çok ağır eleştirileri hak ediyor çünkü Türkiye demokrasiden uzaklaşıyor ve dış politikada ağır yanlışlıklar yapılıyor. Türkiye'nin itibarının yerlerde olduğu apaçık ortada. Basit örnekler var: Bize bir hakaret mektubu yazan Trump'ın ayağına gitmek gibi bir zillile düşen bir ülke hâline geldik; Suriye saldırısından sonra Putin'in ayağına gidip, orada da kapıda bekletilip televizyonlara çekilerek tüm onurumuz ayaklar altına alındı ve iktidarın hiçbir tutarlılığının kalmadığı da ortaya çıktı. Bir gün Moskova'ya, bir gün ABD'ye göz kırpan bir iktidar var karşımızda. Şanghay İşbirliği Örgütüne mi talip olacak, AB'ye mi talip olacak, belli değil. Sorun çözen değil, sorun çıkaran bir ülke hâline gelmiş durumdayız. Rahip Brunson pazarlıkları apaçık yargının ne hâlde olduğunu gösterdi ve ayrıca S-400 konusundaki hâl büyük bir skandalı ortaya çıkardı hem o kadar para verip hem de kullanamamak, F35'lerden de olmak yani Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olmaktan başka bir şey değil ve bir üçüncü dünya ülkesi, bir çadır devleti hâline gelmiş durumdayız. "Değerli yalnızlık" deniliyordu, böyle ilginç bir kavram vardı ama şu anda AB kapılarında dolaşan bir ülke hâlindeyiz.

Önemli bir konu, Uygur Türkleri konusu; defalarca sorduk bu konuyu. Türkiye'nin imza koymamasına rağmen 39 ülke Birleşmiş Milletlerde Çin'in soykırımcı uygulamalarını kınayan bir bildiriye imza attı ama Türkiye yoktu. Türkiye bunun üzerine Birleşmiş Milletlerde bir açıklama yaptı, Ömer Çelik bir açıklama yaptı, ardından Çin Büyükelçiliği âdeta azarlayan bir açıklama yaptı ve bir

karşılık verilmedi. Şu anda Çin devletinde en az 3 milyon Uygur Türkü toplama kamplarında, bunun 8 milyonu bulduğuna dair iddialar da var. Son derece ağır ihlallerle karşı karşıyayız ve bütün bunlara rağmen Türkiye’de “Annem nerede? Babam nerede?” diye Taksim’de eylem yapan Uygur Türkleri hemen gözaltına alınıyor, göz açtırılmıyor. Çin’e Temmuz 2019’da Sayın Erdoğan’ın bir ziyareti oldu, bir görüşmesi oldu ve o görüşmeyi takip ettik. Türkiye’nin bir heyet oluşturarak Uygur Türkleriyle ilgili sorunlu bölgeleri ziyaret etmesi planlandı. Sayın Bakan, ne oldu da bir buçuk yılda o heyeti oluşturup Çin’e gönderemediniz, nasıl oldu? Fincancı katırları ürkmesin diye mi bunu yapıyorsunuz? Bu yaptığınız yumuşak açıklamalar dostlar alışverişte görsün diye mi yapılıyor? Biz Türkiye’nin Çin politikasını eleştirdiğimizde Cumhuriyet İttifakı’ndan bazı sesler yükseliyor, “Ne yapalım, savaş mı açalım.” deniliyor. Hayır, savaş açmayın; diplomaside birtakım basamak tepki yolları vardır, onları yapmayı niye düşünmüyorsunuz; bunu size sormak isterim. Kim elinizi tutuyor, niye yapmıyorsunuz? Çin’le olan en az 30 milyar dolarlık anlaşma mı sizi engelliyor? Bu tepkisizlik hâlini bunu sormak isterim.

Yine, bölgede Türkiye aleyhine bakın, nerede olursa Doğu Akdeniz’de ve diğer birçok bölgede ittifaklar yoğun bir şekilde oluşuyor ve güçleniyor ve Türkiye’yi tehdit olarak gören maalesef ülkeler artıyor.

Yine, İsrail konusu, 20 milyon dolara İsrail’le Mavi Marmara Şehitleri karşısında bir anlaşma yapıldı ve o kadar “one minute” sözleri havada kaldı ve Filistinliler sonuçta satıldı, Kudüs’te sıkı bir dostlukla bir anlaşmaya imza atıldı.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Tamamlayalım lütfen.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Arap ülkeleriyle de şu anda ara bozuk. Körfez ülkeleri bize boykot uyguluyor: Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan. Mısır politikasında da yine büyük yanlışlarımız oldu. Heyecanla girdiniz ve büyük bir zararla çıktınız çok açık bu ve bunun Doğu Akdeniz ve Libya politikasında da sonuçlarını görüyoruz. Bakın, Almanya Türkiye’nin gemisini aldı.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Vekilim, son sözlerinizi alalım.

Teşekkür ederim.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Evet, tamam bitiriyorum.

Ve Suriye’de de Amerika ve Rusya sıkışan bir ülke durumundayız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Son sözlerinizi alalım lütfen.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Azerbaycan-Ermenistan Savaşı’nda da Türk askerlerinin çarpışıp çarpışmadığına dair bir açıklama bekliyoruz.

Yine, çok skandal bir mesele var: Birleşmiş Milletler Keyfi Gözaltılar Çalışma Grubu Türkiye’yi suçlu buldu. Malezya ve Kosova’daki kişilerin Türkiye’ye kaçırılmasıyla ilgili Türkiye’nin suçlu bulunması mevzu bahis bununla ilgili nasıl bir açıklama yapacaksınız?

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Çelebi, buyurun.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Çok değerli Başkanım, çok değerli Sayın Bakanım, çok değerli Plan ve Bütçe Komisyonu üyeleri, değerli bürokratlarımız ve çok değerli basın mensupları; ben de özellikle Dışişleri Bakanlığımızın Bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum, bu vesileyle hepinize saygılar sunuyorum.

Yine, bugünün anlam ve önemine binaen de tüm öğretmenlerimizin Öğretmenler Günü'nü kutluyorum ve hassaten tüm öğretmenlerimizin de gerçekten ellerinden öpüyorum. Ayrıca terör örgütleri tarafından 149 öğretmenimiz şehit edildi, bu öğretmenlerimize de Cenab-ı Allah'tan gani gani rahmet diliyorum.

Yine, biliyorsunuz, Anadolu'yu 1071'de Müslüman Türklere yurt yapan ve seneidevriyesi olması hasebiyle de Sultan AlpArslan'ı rahmet ve minnetle anıyorum.

Sayın Bakanım, Bakan olmadan önce de 24'üncü Dönemde zati alilerinizle birlikte milletvekilliği yaptık. Dolayısıyla o tarihten bugüne kadar da gerçekten gerek devletimize gerekse Dışışleri Bakanlığına ve siyasete getirmiş olduğunuz o alicenaplığınızdan dolayı, herkese, her tarafta 7/24 saat telefonlarına dahi çıkmanız hasebiyle gerçekten zati alinize teşekkür ediyorum ve ayrıca ilimize vermiş olduğunuz destekten dolayı da teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, hatırlarsanız Ağrı'ya gelmişken yine, burada bir toplantıda zati alilerinizin Ağrı'ya ilişkin bir sözü de vardı. Biliyorsunuz geçen sene Sayın Cumhurbaşkanımızdan çok istirahatla, iki kere de kendisiyle görüşmemize rağmen İshak Paşa Sarayı yılı olmadı, Patara'ya verildi, Patara'ya da hayırlı olsun, 2021 de öyle. Ben, sizlerden rica ettiğimde zati alilerinizin şöyle bir cümlesi olmuştı: “Ya bir Dışışleri Bakanlarının toplantısı veya önemli bir Avrupa Delegasyonunun özellikle Türkiye’de bir toplantılarından bir tanesi Doğubeyazıt İshak Paşa Sarayı’nda yapabilir miyiz?” Bunu da özellikle hatırlatmak istedim.

Şimdi, tabii, saat ondan beri biz buradayız değerli milletvekilleri, şunu çok merak ediyorum, aslında bugün Dışışleri Bakanlığımızın çok değerli bürokratları burada, hem bizim şu an sol tarafımızda Sayın Bakanımızın hemen arkasında hem de arkadaki odada varlar. Eminim ki bu arkadaşlar geldiklerinde, acaba Türkiye Büyük Millet Meclisinde bütçenin yanı sıra Parlamentonun bu devlete bakış açıları nasıldır, onu çok merak etmişlerdir. Ama sabahtan beri özellikle karşı cenah, her konuşan milletvekilimiz, Allah rızası için bir tane olumlu şey söylemedi.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Yok, ne yapalım?

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Türkiye kaos, tecrit edilmiş, uluslararası mahkemede yargılanacak... Yani aklınıza geliyorsa. Ama Erol Hocam güzel bir şey söyledi, buradan kendisine teşekkür ediyorum, dedi ki: “Dünyada lider kalmadı.” Evet, inanın bu teşhisiniz çok doğru. Bütün dünyaya baktığınız zaman Avrupa çöküyor, yaşlılar grubuna gelmiş. Elllerinde hiçbir sermaye yok şu anda, inanın, Türkiye Cumhuriyeti devletin elinde öyle büyük bir sermaye var ki. Bakın, çok basit, Dışışleri Bakanımıza bakın, cıva gibi maşallah, yerinde duramıyor. Çok basit bir şey, çıkın şurada Ankara'ya, Kızılay'a çıkın, var ya herkes gümbür gümbür yürüyor. İşte bu devletin, bu ülkenin geleceği burada arkadaşlar. Ama şunu da söyleyeyim: Bu devletin geleceği gidip de Avrupa'dan medet bekleyip de devletini şikâyet edenlerde değil, bunu da özellikle söyleyeyim. Çünkü şöyle: Artık 1950 kuşağı, 1935'ler kuşağı geçmişte kaldı.

Şimdi, düşünün, bir tahayyül edin, bu devlet size ne vermemiş? Sizi almış memurluğa, sınava sokmuş, belli bir yere getirmiş. Ondan sonra? Size büyükelçilikler vermiş. Ondan sonra? Size AK PARTİ hükümetleri döneminde bir de müsteşar yardımcılığı vermiş, akabinde sizi 65 yaşında bir de emekli etmiş. Daha sonra? Bu devlet sizi almış Parlamente'ya getirmiş. Ya bu devletten daha ne istiyorsunuz ya? En büyük şey nedir? Cenab-ı Allah bunu herkese nasip eylesin.

Bunu bir tarafa bırakıyorum, ikinci kez bir daha geleceğim ama bir tarafta da bakıyorsunuz arkadaşlar, ya Kürtler üzerinden bir demagoji yapıyor, bir algı yapıyor. Ya değerli arkadaşlar, bu Kürtler kimsenin tekelinde değil. Bu milletin, İslam'ın sancaktarlığını yapan bir milletin düşmanı asla ve

asla bitmez. Düşünün, Tayyip Erdoğan'dan önce Kürtleri bir düşünün ya, diğer demografik yapıları bir düşünün ya. Bunu her seferinde söylüyoruz. Şimdi diyorlar ki: "Niye Suriye'ye gittiniz?" Ya kardeşim, bu devlet kendi keyfinden mi Suriye'ye gitti? Her gün 50 tane şey Kilis'e atılıyordu, her gün 100 tane Hatay'a atılıyordu, Gaziantep'e atılıyordu. Ya arkadaşlar, 15 Temmuzda ne oldu ya? Devlet oraya duvar yapıyor, devletin duvarının altını eşiyorlar ki bu tarafa terörist geçsin. Ya bu devlet kendisini savunmak zorunda ya, bu devlet beni savunmak zorunda; bu devlet bizim gelecekteki çocuklarımızı savunmak zorunda. Bu devlet kendisini savunduğu zaman suç mu oluyor, merak ediyorum ya?

Şimdi diyor ki: "Niye S-400 alıyorsunuz?" Ya arkadaşlar, Sayın Bakanımız burada, pašamız burada bakın, yönetiyor, kendisi söylesin Allah rızası için. Ya bu devletin karadan havaya, havadan karaya atabileceği füzenin menzili en fazla 40 kilometre ya. Yani S-400 aldı diye Tayyip Erdoğan bunu cebine mi koyacak? AK PARTİ yarın öbür gün –şu anda öyle bir şey yok da- ileride gittiği zaman bunu kendi hangarına mı götürecektir? Ya bu devlete bakacak. Şimdi düşünün, Patriot füzelerini biz getirdik, en fazla yedi sekiz ay kaldı, Avrupalılar götürdü. Niye? Çünkü, demin bir milletvekili arkadaşımız bir şey söyledi, dedi ki: "Güç her şeyi manipüle eder." Değerli arkadaşlar, şu anda bizim en büyük zenginliklerimiz bir, kaliteli nüfus yoğunluğumuz; iki, siyasi ve ekonomik istikrarımız. Bakın, inanın birçoğunuz burada benden daha yaşlısınız, benden daha tecrübelisiniz, devlet kademesinde daha iyi yerlere gelmişsiniz, daha çok Avrupa'da gün görmüşsünü. Ama bu devlet bunu yapmasa –düşünün bir- ne olacak? "Suriye'ye gitti." Ee kardeşim, Suriye'ye gitti de ne oldu? Hangi Müslüman'ı öldürdü? Değerli kardeşlerim, Suriye'ye gitmeden önce oradaki Kürt çocuklarını götürüp de emperyalist ülkelere lejyoner yapan insanlara ben buradan seslenmek istiyorum: Siz ne istiyorsunuz bu Kürtlerden? Ne istiyorsunuz bu İslam ümmetinden kardeşim? Ya Salâhaddin Eyyûbî'den beri herkes birlikte yatıyor; Kürt'ü, Türk'ü, Laz'ı, Ermeni'si, Çerkez'i, var mı bir şey? Bu devlet ne vermedi Ermeni'lere ya? "Milletisadık" unvanını verdi.

Ya şunu söylemek istiyorum: Hani bizim oturup da gerçekten şu külahımızı önümüze biraz koymamız lazım. Demin bir beyefendi 45 tane madde sayıyor. Ya, elbette ki maddeyi sayabilirsin ama ya, sen gel de, bu devlet sana ağabeylik yaptı madem, sen orada ağabeylik yaptın da her gün onlara sadece yumurta mı kırdın? Biraz onlara farklı bir şey öğret ya. Biraz Dışişleri Bakanlığına getirdiğin zaman eleştireceğine de ki: "Sayın Bakanım, sizin şurada artınız var ama sizin şurada şurada da eksikiniz var." Ya, bu devleti batırmaya götürüyorsunuz. Şimdi, şuradaki bürokrat arkadaşlar akşam gittiğinde ne diyecek kendi ailelerine? "Ben gittim de Meclise, ben bu kadar kötü bir Meclis görmedim." Ya, değerli arkadaşlar, bu devlet iyi veya kötü bizim devletimiz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ne hâle soktunuz!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ya, hocam dinle.

Düşünün bu devlet Akdeniz'e çıkamıyorduk. Akdeniz'de şu anda bizim tek eksikimiz var, uçak gemimiz. Geçen Hüseyin Bey de söyledi -teşekkür ediyorum kendisine- doğruları. Bizim şu anda Akdeniz'de filolarımız var ya. Bizim bir tane sondaj gemimiz yoktu ya. Ben burada Berat Bey'e de teşekkür ediyorum. Bakın, filo yaptı ya adam, onun sayesinde biz nereye gittik? Karadeniz'e gittik, bakın doğal gazı çıkardı. Yarın öbür gün inşallah Ağrı'da çıkar, Erzurum'da çıkar, Batman'da çıkar, diğer taraflarda çıkar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL - Sayın Çelebi, tamamlayın lütfen.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Dolayısıyla şunu söyleyeyim: Değerli arkadaşlar, bakın, bizi eleştirebilirsiniz ama bizi gidip de Amerika'ya veya diğer ülkelere, Biden'a “demokrasi” adı altında ülkenizi şikâyet etmenizi doğru bulmuyorum. Şunu söyleyeyim: Bu ülkeyi artık 1950'lilerdeki kuşak yönetmiyor.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL - Sayın Çelebi, son sözleriniz alalım.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – İnsanın gerçekten kendi devletini farklı bir devlete şikâyet etmesi kadar... Ben bunun cümlesini hepinizin takdirine bırakıyorum. Ya, siz diyorsunuz ki: “CHP'yi Atatürk kurdu.” Evet, Gazi Mustafa Kemal'imiz kurdu ama mandayı asla kabul etmedi o tarihte.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL - Sayın Çelebi, çok teşekkür ediyoruz.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sayın Başkan, benim Uğur Bey'den beş dakika alacağım vardı.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL - Hayır, öyle bir şey yok.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Nilgün Hanım'dan alacağım vardı.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Var, benden var.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Çelebi, tamamlayalım sözlerimizi lütfen.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Dolayısıyla özellikle şunu söylemek istiyorum: Değerli arkadaşlar, Kürt'ün kimliği Anadolu ve İslam'dır. Hiç kimse bunların üzerinde siyaset yapmasın. İki, benim hepinizden ricam ve istirhamım şudur: Hükûmetimizi eleştirebilirsiniz ama devletin öz yargısına sizin farklı bakmanız lazım.

Ben 2021 yılının Dışişleri Bakanlığımızın bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Bu vesileyle hepinize saygılarımı arz ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL - Sayın Çelebi, çok teşekkür ederim.

Sayın Aydoğan.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, hoş geldiniz.

Sayın Bakanım Libya, Mısır, Suriye ve İsrail'le olan ilişkilerimizde İhvanı bir politika gütmediğinizi söyleyebilir misiniz? Birinci sorum bu olsun. Suudi Arabistan'la Katar devleti sorun yaşadığında üç yıl önce Sayın Bakan Zeybekci'yle beraber Katar'a uygulanan ambargoya karşı çok ciddi girişimleriniz oldu. Arabistan'ı ziyaret ettiniz, ambargonun kaldırılması için çaba gösterdiniz. Bugünlerde Suudi Arabistan devleti Türk mallarına ambargo uyguluyor, bazı malların dolaylı olarak da ithali hâlinde yaptırım uyguluyor. Ve Suudi Arabistan'da iş adamlarımız, kati teminatları bağlanmış bekliyorlar. Şantiyelerine yatırım yaptılar, almış oldukları işlere başlayamıyorlar. Katrilyonlarca -eski dilde söylersek- liralık yapacakları işlere başlatılmıyorlar. Suudi Arabistan'la bu konuda herhangi bir temasınız var mı? Türkiye'nin ekonomisi sizin için Katar ekonomisi kadar önem arz ediyor mu? Yani Katar devleti için üç yıl önce göstermiş olduğunuz çabayı burada gösterdiniz mi? Son bir yıldır Suudi Arabistan'ın Türk mallarına ve Türk iş adamlarına uyguladığı ambargonun Türkiye'ye ekonomik olarak yarattığı zarar ne kadardır?

Sayın Bakanım, Avrupa Birliği Başkanlığının, Dışişleri Bakanlığı bünyesinde çalışan bir kurum olarak 2019 yılında tüm giderleri 969 milyon 832 bin küsurat olarak karşımıza çıkıyor. Bunun 73 milyon liralık kısmı, Avrupa Birliği Başkanlığının bir yıl içerisindeki memur, sözleşmeli personel, işçi, yolluklar, hizmet alımları vesaire tüm alımlarını kapsıyor. Gelin, görün ki, 896 milyon 59 bin 827 liralık kısmı da “Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler” başlığını taşıyor. Bu kuruluşlar

hangileridir? Avrupa Birliği çalışmalarında gerçekleştirdikleri faaliyetler nelerdir? Devasa bütçeleri bu kurumlara aktarıırken kriteriniz neydi, neye göre transferleri gerçekleştirdiniz? Yandaş ya da kayırılan dernek, vakıf, cemaat yapılanmalarına kaynak aktarımı yapıldı mı? Yapılmadıysa “şeffaflık” “açıklık” “hesap verilebilirlik” kavramları gereği kamuoyunu aydınlatır mısınız?

Sayın Bakanım, Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesinde hâlâ devam etmekte olan bir yargılama söz konusu, Sivas katliamıyla alakalı yargılama. 31 Temmuz 2020 tarihinde Alman eyalet savcıları Türkiye’den bu yargılamayla ilgili kendilerine herhangi bir iade talebinin gelmediğini açıkladılar. İnsanlık suçuyla yargılanması gereken kişilerin yargılanması ve cezalandırılması için iade talebinde bulundunuz mu, bulunacak mısınız? Bakanlığınızın iade talebi varsa ne zaman yapılmıştır? Bu taleplere, Alman Hükûmeti başta olmak üzere, diğer Avrupa devletlerinin yanıtı ne olmuştur? Sanıklar Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığından çıkarılmış mıdır?

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Teşekkür ederiz Sayın Vekilim.

Sayın Ağırlioğlu...

YAVUZ AĞIRALIOĞLU (İstanbul) – Bursa Milletvekilimiz Sayın Ahmet Kamil Erozan epeyce soru sordu, ben soru eklemek istemiyordum ama birkaç hususu arz etmek isterim.

Şimdi, dış politikamızda bir dönem, AK PARTİ’nin eski dönem suçlamaları içerisinde bizim de hissiyatımızın aslında dâhil olduğu bir parantez var; kendi içinde kapanık, dışındaki hadiselerle inisiyatif kullanmaktan imtina eden, “Yurtta sulh, cihanda sulh.” gibi bir siyasi parolayı teslimiyet duygusuyla taşıyan bir hariciye suçlaması vardı eskiden. Bunun yerine AK PARTİ’li yıllarda gündeme alındı ki biz gönül coğrafyalarımız -Ahmet Davutoğlu döneminde galiba biraz daha baskın hâle geldi- maddi manevi nüfuz bölgelerimiz ve bu bölgelere ait sorumluluklarımızı taşıyacak aktif bir dış politika yürüteceğiz. Önce bu takdimin arkasında “Komşularla sıfır sorun.” tasavvuru, bu tasavvurun arkasında problemleri çözme kapasitesi olan bir devletten bahsedildi. Komşularıyla sorunlarını çözen, bölgesinde bölgesel güç olabilme kabiliyetini huzura dönüştürebilen bir dış politika takdim edildi. Sonra bu takdim Avrupa’nın, özellikle de Amerika’nın bölge üzerindeki hesapları ile bizim heveslerimizin birleşeceği bir enerji gibi görüldü. Efendim, ülkelerde değişikliklerin “Arap Baharı” diye takdim edildiği zamanlarda ağabey rolüne büründürülmüş, rol model olarak takdim edilmiş Türkiye’nin bu aktif politikaya başladığı günden bugüne kadar içine düşmüş olduğumuz girdapta başta hedeflediğimiz, göze aldığımız ve kazanmayı hedef olarak önümüze koyduğumuz yer ile bugün geldiğimiz yer arasındaki farkı muhasebe edebildi mi hariciyemiz? Yani eski politika kötüydü; onun yerine aktif, inisiyatif kullanan ve bölgesinde problem çözebilen bir Türkiye tasavvurumuz vardı; eski berbatın yerine yeni inisiyatifi takdim ediyorduk. O takdim bizim Orta Doğu’ya bir ağabey ülke olarak, rol model bir ülke olarak, demokrasiyi, laikliği içinde ihtiva eden, Müslüman bir ülke olarak Orta Doğu’nun yeni modeli olarak sunduğumuz ülke pozisyonumuz bugün itibarıyla hedeflediğiniz yerin neresindedir? İlk sorum bu.

Efendim, proaktif bir dış politika gündemimizin içerisinde, siz de kendi hariciye döneminizde yaşadığınız, pek çok farklı eksenle siyaseten bulunmayı kendi dış politika tutarlılığımız açısından nasıl değerlendiriyorsunuz? Yani Avrupa Birliği tam üyelik müzakeresiyle ilgili takvimi aldığımız zaman onu başarı gören bir takdimin arkasında da gördüğümüz hariciyeyi “Avrupa Birliği zaten bir haçlı kulübüdür, bizim orada ne işimiz vardır?” diyen bir hariciyeye dönüştürdüğümüz iklimin içerisindeki oynaklığı güç gibi mi algıyorsunuz? Yani “Avrupa Birliğinin Allah belasını versin!” derken de mi haklıyız biz, “Avrupa Birliğine aittir.” derken de mi haklıyız biz? “Biz aslında yönü, istikameti bin yıldır Batı’ya doğru olan bir ülkeyiz ve biz bu varlığımızı, Doğu’dan aldığımız kuvveti Batı perspektifiyle buluşturuyoruz.” derken de mi haklıyız, yoksa “Avrupa Birliği zaten bir haçlı kulübüdür, bizim orada

ne işimiz var?” derken de mi haklıyız? Biz, her söylediğimizi söylediğimiz andan itibaren mutlaka bir meşru gerekçeye dayandırıyoruz ama hariciyede bu, bizim her gün başka, her yıl başka yahut her dönem başka siyasal iz düşümümüz saygınlığımıza halel getiriyor mu? İkinci sorum buydu.

Üçüncü sorum: Efendim, uzun yıllardır Dışişleri Bakanımızsınız. Türk devletinin stratejik olarak eksenile ilgili ana akslarda pek çok zorunlu ve değişik tercihte bulunduğu dönem itibarıyla, bu tercihlerin hafızanızda bıraktığı iz düşün nedir? “Benim elimde güç olsaydı bunları yapmazdım.” dediğiniz ne var mesela? Yani bu kadar zamandır Dışişlerimizin yükü omuzlarınızda, Hükûmetin de omuzlarında. “Ah, elimde şöyle bir güç olaydı da size dünyanın nasıl idare edileceğini gösterirdim.” dediğiniz andan itibaren elinizde neyin olmadığını mesela söylüyorsunuz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Tamamlayalım lütfen Sayın Vekilim.

YAVUZ AĞIRALIOĞLU (İstanbul) – Dışişleri Bakanımız olarak neyi eksik olarak gördünüz? “Ha, benim elimde şöyle bir güç olaydı ben ne yapacağımı biliyordum.” cümlelerinin arkasında mesela, elinizde neyin olmadığını düşünüyorsunuz? Dışişlerinin kendi güç devşirme, güç taleplerinin arkasında neyin eksik olduğunu fark ettiniz? Bize, neyin eksik olduğundan bahisle o eksikliklerle ilgili bir vizyon sunuyorsunuz?

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Vekilim, süremiz tamamlandı.

YAVUZ AĞIRALIOĞLU (İstanbul) – Bitiriyorum efendim.

Ben, biliyorum ki Uygurlar konusunda bizim kadar hassasınız. Ben, biliyorum ki orada yaşanan zulümler konusunda bizim kadar ızdırap taşıyorsunuz. Gece uyurken kendinizi nasıl teskin ediyorsunuz? Bize, mesela, kendinizi teskin eden şeyden bahseder misiniz? Mesela, biz de, sizin gibi kendimizi bu mevzuda “Aslında yapılması gereken her şey yapılmıştır.” duygusuyla nasıl buluşturabiliriz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Teşekkür ederiz Sayın Vekilim.

YAVUZ AĞIRALIOĞLU (İstanbul) – Hemen tamamlayayım.

Son bir şey daha söyleyeceğim. Kendi vicdanınızı rahatlattığınız şeyi gerçekten merak ediyoruz. Ben iktidardaki arkadaşlarımızın -Cumhur İttifakı’nın bütün bileşenlerini kastediyorum, Milliyetçi Hareket Partisinin de bu mevzuda hassasiyetlerini bilirim- bizimle aynı hassasiyetleri düşünüyor olduğunuza, aynı ızdırapları çekiyor olduğunuza kesin olarak şahidim ama bu hissiniye rağmen böyle davranıyor olmanızın gerekçesini merak ediyorum. Kendinizi nasıl ikna ediyorsunuz?

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Vekilim, lütfen tamamlayalım.

YAVUZ AĞIRALIOĞLU (İstanbul) – Son şey şudur: Fetullah Gülen’in iadesiyle ilgili bir talep vardı, bir gündem; uzunca zamandır dillendirilmiyor ve süreçle ilgili hiçbir bilgi alamıyoruz. Yani bu süreçle ilgili sadece o değil, onun şahsında yurt dışına talepte bulunduğunuz yerlerle ilgili geri dönüş olarak size ne mazerette bulunuyorlar?

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Vekilim, süreyi çok aştık. Lütfen...

YAVUZ AĞIRALIOĞLU (İstanbul) – Biz, Amerika Birleşik Devletleri’ni devletimizi işgal teşebbüsünde suçüstü yakaladığımızda, bu suçüstü durumunun sonuçları üzerinden bize ne söyleyeceksiniz?

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Teşekkür ederim.

Sayın Kerestecioğlu...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Daha sonra...

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Şamil Ayrim...

ŞAMİL AYRIM (İstanbul) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Öncelikle, değerli Dışişleri Bakanına yürekten teşekkür ediyorum.

İlk teşekkürüm, FETÖ'yle mücadelede göstermiş oldukları hassasiyet. Kendi Bakanlığı içinde gerçekten zımba gibi bir kadro, zımba gibi arkadaşları getirip oturtular ve biz, bunu, pandemi sürecinde çok iyi yaşadık.

Sayın Bakanım, pandemi sürecinde inanıyorum ki buradaki arkadaşlarımızın hepsi de size, Bakanlığımıza müracaat etmişlerdir. Sadece benim 8-10 müracaatım oldu. Özel ambulanslarla o hastaların getirildiğini gördük. Bir sürü sıkıntıda olan vatandaşlarımızın sıkıntılarıyla gerek yurt dışındaki diplomatlarımızın, büyükelçilerimizin bizzat gerekse Bakanlıkta çalışan çok değerli yardımcılarının, Bakanlık personelinin göstermiş oldukları hassasiyetlerden dolayı yürekten teşekkür ediyorum.

Zor bir süreçten geçiyoruz. Pandemi süreci gerçekten zor bir dönemdi ama pandemi sürecinde sizin çalışkanlığınızı biz, bir yerde daha gördük. Sizin o gerçekten -yirmi dört saat yakından sizi takip eden birisi olarak bunu gayet rahatlıkla söyleyebilirim- özellikle, Azerbaycan'ın Ermenistan'la girişmiş olduğu bu sıkıntılı süreçte, savaşta Türkiye'mizin politikasına uygun olarak nasıl dimdik ayakta durduğunuz, âdeta Azerbaycan'da günlerinizi geçirdiğinizi çok yakından takip ettik ve bir keresinde de bana nasip oldu Sayın Aliyev'le oradaki birlikteliğimizde sizin her koşulda Azerbaycan'ın yanında olduğunuzu, Türk milleti olarak Parlamentoda bulunan siyasi partilerimizin, Cumhurbaşkanımızın ve 83 milyon insanımızın nasıl Azerbaycan'ın yanında olduğunu çok güzel cümlelerle ifade ettiğinizin yakından şahidiyim.

Tabii, Türkiye dinamik bir ülke, sorunlar bitmek bilmiyor. Bir sorunu çözeceğiz, elbette öbür sorunu çözmek gene bize nasip olacak ama burada önemli olan biz kendi problemlerimizi başka yurt dışındaki ülkelere şikâyet ederek değil, kendi içimizde çözmemiz lazım. Bir değerli diplomatımızın, benim de dostum olan bir kardeşimizin uzun yıllar Azerbaycan'da diplomatlık yapan, büyükelçilik yapan bir kardeşimizin maalesef bir cümlesi hem Azerbaycan'da hem uluslararası camiada Türkiye'yi gerçekten de sıkıntıya soktuğunu biliyoruz ama o değerli bürokratımızın maalesef bu konuşmalarını ben defalarca şöyle bir taradım, yani gördüğüm şu: "Türkiye Suriye'de meşru değildir. S-400'lerden vazgeçmelidir. Türkiye Doğu Akdeniz'i geriyor." Ve en son olarak "Türkiye Azerbaycan'a cihatçı gönderdi." Ve son günlerde de Biden'i Türkiye'ye demokrasi ayarı vermesi konusunda konuşmalar. Arkadaşlar, sene, Avrupa Birliğine girme sürecini yaşadığımız AK PARTİ'nin ilk günlerinde bir sivil toplum örgütünde yönetici olarak bir organizasyon yaptık. Arkadaşlarımızla birlikte Brüksel'e gittik ve o toplantıda Cumhuriyet Halk Partisinin ve AK PARTİ'nin değerli bakanları ve yöneticileri vardı. Ve orada hiçbir kimseden olumsuz bir laf işitmedik, âdeta tek bir yürek şeklinde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Vekilim, tamamlayalım lütfen.

ŞAMİL AYRIM (İstanbul) – Beş dakika bize müsaade edin. Bakın, burada arkadaştan alacağım var.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Beş dakika müsaade ettik zaten.

Tamamlayın lütfen.

ŞAMİL AYRIM (İstanbul) – Peki, iki dakikada tamamlıyorum.

Efendim, orada gerçekten arkadaşlarımızın hepsinin tek bir yumruk hâlinde Avrupa Birliği mücadelesinde Türkiye'nin haklı olduğunu ve Türkiye'nin Avrupa Birliğine girme arzusunu belirtmişti. Bugün geldiğimiz noktada da 9 Mayısı hatırlarsınız, 9 Mayıs Avrupa Günü'nde Sayın Cumhurbaşkanımız bir çağrıda bulunmuştu. Avrupa'da İslamofobi, bizlere karşı çok...

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Teşekkür ederiz Sayın Vekilim.

Son sözlerinizi alalım.

ŞAMİL AYRIM (İstanbul) – Memnuniyetle.

Son söz olarak Sayın Bakanım, size çok teşekkür ediyoruz, bütçeniz ülkemize hayırlara vesile olsun. İnşallah önümüzdeki dönemde de bu başarılı hizmetlerinizi biz yakından takip edeceğiz ve sonuna kadar da sizin destekçiniziz. Başarılar diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Çok teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Sayın Emecan...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli Bakanlık bürokratlarımız, çok değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli basın mensuplarımız; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama geçmeden önce de bugün Öğretmenler Günü, bizleri yetiştiren, bizlere yol gösteren, şu an hayatta olan, olmayan tüm değerli öğretmenlerimizi saygıyla anıyorum, hayatta olmayanlara da Allah'tan rahmet diliyorum.

Sayın Bakan, sabah ondan beri tabii, burada Dışişleri Bakanlığı bütçesini görüşüyoruz, çok şey konuşuldu. Aslında söz alma noktasında da biraz kararsızdım ancak özellikle değinmek istediğim birkaç nokta olunca, çok da fazla detaya girmeden birkaç konuda fikrimi söyleyip birkaç da soru ileteceğim size.

Şimdi, tabii, önce genel bir giriş yapacak olursak, özellikle, sizin iktidarınız dönemine baktığımız zaman “Komşularla sıfır sorun.” söylemiyle aslında büyük bir uluslararası mutabakatı da arkanıza almıştınız iktidara geldiğinizde. Ancak, bu dış politikadaki tutumunuz 2009'dan sonra değişmeye başladı. 2009'a kadar ufak tefek aksaklıklar olsa da iyi gidiyordu ancak, ondan sonra bir şeyler oldu -ne olduysa- aslında bir makas değişikliği, rota değişikliği oldu; işte, yaşanan Arap Baharı, belki Orta Doğu'ya lider olma hayali kurulması, ABD'yle birlikte müdahale edilen Suriye politikası, Emevi Camisi'nde namaz kılma hayalleri. İşte, o yıldan sonra maalesef biraz işleri tersine doğru götürmeye başladı.

Şimdi, çok şey yaşandı o süreçte. Dedğim gibi çok detayına girmeyeceğim ancak ikinci kırılma, tabii, Suriye politikamız çökmeye başladıktan sonra Rusya ve ABD arasında denge kurmaya çalışan bir Türkiye gördük. Aslında bu, çok zor yaşanan bir süreçti. Yani, sizin iktidarınızın “denge siyaseti” dediği şey, bir mekik dokumaya dönüştü o dönemde ve liderler arasında, özellikle son zamanlarda Trump'la liderlerin kişisel ilişkileriyle ABD'yle ilgili ilişkiler yürütüldü. Tabii, Putin'le bu şekilde olmadı bu iş. Ben, tabii, burada özellikle, bu yürütülen görüşmelerde, bu mekik dokuma diplomasisinde şunu çok merak ediyorum gerçekten, sormak istiyorum: Şimdi, bizim aslında en büyük sorunlarımızdan biri, karşımızda “Putin” diye bir lider var. Yani, ülkesine başkan olmadan önce KGB Başkanlığı yapmış ve aslında, Türkiye için sorun olan bir lider. Bizim böyle bir problemimiz var ve bizimle oyun oynayan bir lider aslında. Ya, daha ağır şeyler söylemek istemiyorum, söyleyebilirim de. Peki, ben, çok merak ediyorum: Siz, Bakanlık çatınız altında, hiç Putin'le ilgili onu analiz eden, davranışlarını modelleyen, düşünce ve davranış stratejilerini ortaya koymaya çalışan, okumaya çalışan bir ekip oluşturdunuz

mu, hiç onu o şekilde analiz ettiniz mi? Çünkü ne zaman Putin’in işin içine girdiği bir süreç yaşasak Türkiye oradan, o süreçten sorumlu bir şekilde çıkıyor. Ya, bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum ve yapılmadığını da düşünüyorum çünkü maalesef, bizim dış politikamız, artık ulusal bir dış politika olmaktan çıkıp günü kurtaran kararlarla yürütülen bir politika hâline geldi. Yani, bunu sizin kişiliğinize, şahsınıza özel olarak söylemiyorum, bunu iktidarınızın şu andaki politikası olarak belirtmek istiyorum.

Şimdi, bu süreç de şu ana kadar çok eleştirildi; iç politikaya dış politikanın alet edilmesi, kullanılması. Zaten bu, büyük bir hataydı ve bugüne bizi bu getirdi. Ama bir şey daha var Sayın Bakan; şimdi, dış politikada da iç politikada izlenen yol izlendi maalesef. Ne yapıldı? İç politika da ne yaptınız daha doğrusu? Toplumu kutuplaştırıcı, bölücü bir politika izlediniz. İşte, dış politikada da bunu izlemeye çalıştınız. En büyük hatalardan bir tanesi de buydu. Bu, size neyi getirdi? Tabii, burada diplomasi yerine, ulusal çıkarların peşinden gitmek yerine ilişki içinde olduğumuz ülkelerde de tarafgir olmanıza neden oldu. Tarafgir olmak ne demek? İşte, Mısır’da Sisi’yi karşınıza aldınız -ondan sonra-Suriye’de “Esad” oldu “Esed”, Libya’da Serrac’ı tercih ettiniz, ABD’de Biden’ı karşınıza aldınız. Yani, bugün, Suudi Arabistan’la ilişkilerimiz berbat... Orta Doğu ve Doğu Akdeniz’de içinde Türkiye’nin olmadığı yeni ittifaklar kurulmasına da yol açtı aslında bu politikanız.

Şimdi, arkadaşlarımız, bizi eleştiriyorlar “Hep olumsuz şeyleri söylüyorsunuz, hiç olumlu şeyler söylemiyorsunuz.” Sayın Çelebi, siz de hep aynı eleştiriyi yapar duruma düştünüz bu arada, her bütçede bizi bu şekilde eleştiriyorsunuz. Demek ki, bu işin doğası bu. Biz muhalefet olarak bu eleştirileri yapmak durumundayız, bunları söylemek zorundayız.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Doğruya “doğru” dedim ben.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) - Şimdi, Sayın Bakan, sürem de azalıyor, biraz daha özetleyerek gitmeye çalışacağım.

Şimdi, tabii, Libya’da Fayiz es-Serrac’la mutabakata vardığımızı söylemiştim. Tabii, bunun olumlu yönleri oldu belki, işte Trablus düşmekten kurtarıldı falan ama Türkiye’nin de bir dışlanma sürecini yaşadık ondan sonra Libya’da. Şimdi, “Oradaki sorun neydi?” diye baktığımız zaman aslında, oradaki sorun, Rusya, Mısır, hatta Fransa, Libya’da tek taraflı bir ilişki yürütmedi, iki tarafla da ilişki yürüttü, diğer tarafı ihmal etmedi ama bizim Hükümetimiz orada “Sadece Serrac’la yürümek.” gibi bir strateji yürüttü yani bütün yumurtaların aynı sepete konulması diyebiliriz buna. Tabii, bu süreçte ne dedik? Bazı ülkeleri karşımıza aldık. Bugün bakıyoruz “Arapların kılıcı” diye bir tatbikat yapılıyor şu anda, zannedirim 17 Kasım’da başlamış olması lazım, 26 Kasım’a kadar. Kimler yapıyor bunu? Mısır ordusunun komuta ve koordinatörlüğünde Sudan, Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn Kara, Deniz, Hava Kuvvetleri. Bu, son üç yıldan bu yana ilk kez Arap ülkelerinin bir arada yaptığı bir tatbikat ve Libya’nın savunulmasına dönük bir planlamanın ön plana çıktığı görülüyor burada.

Şimdi, yine bu ülkelere baktığımız zaman aslında Mısır mesela, İsrail’le daha önce savaşıyor ve barış anlaşması imzalayan bir ülke. Eskiden İsrail’e karşı yapıldı bu tatbikatlar, şimdi, öyle olmadığını da görüyoruz. Burada birçok kere arkadaşlarımızın da tekrar ettiği gibi, İhvan ve Müslüman Kardeşler Örgütüne verilen destek nedeniyle Türkiye’yle ilişkilerinde gerilim yaşayan ülkeleri aslında kendinize karşı olarak bir araya getirmeyi de başardınız.

Şimdi, Arap Birliğinin Türkiye’ye yönelik kınama kararları almasına paralel bir Arap askerî iş birliğinin oluşturulmaya çalışıldığını da görmemiz gerekiyor Sayın Bakan.

Sorun çok, Adalar, Doğu Akdeniz ve Ege’de tabii Yunanistan’la sorunlarımız var. Yunanistan’a ben “şımarık Yunanistan” diyeceğim yani hiçbir şekilde onaylayamayız, hoş göremeyiz yaptıklarını. Uzun süredir Adaları işgal ederek ve Kıbrıs konusunda çeşitli hamlelerle Türkiye’yi bölgede yalnızlaştırmak için elinden geleni yapıyor. Yani şunu da kabul etmemiz lazım: Yine, biraz bizim yanlış politikalarımız Yunanistan’a bu cesareti ve bu cüreti vermiştir.

AB üyeliği hedefinden tamamen uzaklaşmışken şimdi, tabii, Cumhurbaşkanımızın hukukta, ekonomide, demokraside seferberlik ilan etmesi, “Reform başlatıyoruz.” sözleri ne kadar samimi bulunacak bilemiyoruz çünkü Avrupa Parlamentosunun 2020 Türkiye Raporu Taslağı’nda yargı bağımsızlığı, insan hakları, düşünce ve ifade özgürlüğü, yeni yönetim sisteminin kurumsal hasarı konusunda eleştirilere yer veriliyor. Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisinin de Türkiye raporu var bu konuda, hızlı gerilemeye dikkat çekiyor, Türkiye’yi yakın izleme kategorisinde tutmayı düşünüyor. Yani “Türkiye’yi AB vizyonu konusunda samimiyete ve bağlılığını sorgulamaya çağırıyoruz.” diyor. Şimdi, raporun nihai hâlinin daha sert ifadeler alacağı düşünülüyor ve bu durum aslında bize, 10-11 Aralık AB Liderler Zirvesi’nin de çetin geçeceğini gösteriyor.

Şunu da eklemem gerekiyor: Elbette ki Avrupa Birliği’nin Türkiye’ye yaklaşımlarının tamamen samimi ve dürüst olduğunu da söyleyemeyiz, bunu da söyleyemeyiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Emecan, bir dakika ek süre veriyorum.

Lütfen tamamlayınız.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Toparlıyorum.

Özellikle Yunanistan, Ermenistan ve Kıbrıs konusunda hiç de samimi tutum sergilememiştir ama bununla mücadele etmenin de yolu aslında, Sayın Bakan, burada önemli olan iktidarın Türkiye’yi demokrasi, insan hakları, özgürlükler konusunda ileriye taşımak açısından istekli olması, birlik beraberlik içinde güçlü bir Türkiye rotasına girebilmemiz.

Cumhuriyet Halk Partisi olarak dış politika anlayışımız: Laikliği ve çağdaşlaşmayı önceleyen, komşularının toprak bütünlüklerine saygı duyan, büyük devletlerle dengeli ilişkiler kuran ve dünyaya Lozan Anlaşması’yla somutlaştırdığımız “Yurtta barış, dünyada barış” ilkesi penceresinden bakan bir hattır. Aslında bu hat, Türkiye Cumhuriyeti devletinin kuruluşundan bu yana gelen dış politika vizyonudur, sizi de bu hatta davet ediyoruz Sayın Bakan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Emecan.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Toparlayacağım, bir dakika ek süre istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir cümleyle lütfen.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – İki sorum vardı, sorulara bırakıyorum onu. Bir şey söyleyeceğim sadece.

Şimdi, tabii, arkadaşlarımıza da dönerek söylüyorum, şimdi Biden’dan medet uman biz değiliz arkadaşlar. Baktığımız zaman Trump’ın geçen sene Sayın Cumhurbaşkanına yolladığı çok ağır ifadeler içeren bir mektup vardı, diplomatik nezaketten yoksun olan bu mektuba rağmen Trump ile Erdoğan arasındaki ilişki bozulmadı, gereken yanıt verilmedi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sürenizi oldukça aştınız Sayın Emecan, teşekkür ediyoruz.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – ABD’nin şantajları var, Halkbank ve Rıza Sarraf’la ilgili. Bunlar da sizin sırtınızdaki kamburlar, bizim sırtımızdaki kamburlar değil, bunu da söyleyeyim.

Bakanlığınızın bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum. Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, Sayın Kerestecioğlu hazırsa kendisine söz vereceğim.

HDP Milletvekili Sayın Filiz Kerestecioğlu...

Süreniz beş dakikadır.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli katılımcılar; sunumunuzdan da gördüğümüz üzere artık Türkiye'nin dış politikası deyince kimsenin aklına Avrupa Birliği, Balkanlardaki stratejimiz veya çatışma bölgelerinde barışçıl ara buluculuk çabaları gelmiyor maalesef. Dış politika deyince Rusya'nın izin verdiği ölçüde Orta Asya'ya ziyaretler, Orta Doğu'da Suriye ve Irak'ta, Libya'daki çatışma bölgelerindeki çatışmacı tutum akla geliyor. "Biz demokrasiyi istiyoruz. Tabii ki piyasa ekonomisinden yanayız. Bizim İsrail'le de bir sorunumuz yok." diyerek ABD, AB körfez hattında aradığınız ittifak bugün tamamen "Dış düşmanlarla çevriliyiz." politikasına dönüşmüş durumda. Üstelik bu dış politikaya karşı yapılan her eleştiri gayrimillî ve dış güçleri, terör örgütlerini desteklemekle suçlanıyor. Sonra bu ilk geniş koalisyon arayışı yerine "Neden bölge lideri olmayalım." diye düşündünüz. Arap Baharı öncesi en sık ziyaret ettiğiniz ülke Suriye'ydi fakat Suriye'den başlayarak bölgesel lider olma, yeni Osmanlıcılık hayalleri de başarılı olamadı. Ne ılımlı İslam modeli olma ne de bölgesel lider olma planında istekler hayata geçmeyince bu sefer içeride milliyetçi bir koalisyon arayışına başladınız. Bu süreçte de özellikle Kürtlere yönelik hasmane tutumlar giderek ağırlık kazandı. Bölgede şimdi bazılarının yaptığı gibi "..."(x) baş göz üstüne demekle olsaydı her şey kolaydı ama Kürtler böyle olmadığını yaşadıklarıyla çok iyi biliyorlar. Şimdi, bakıldı tüm yollar çıkmazda yeniden Avrupa'ya seslenilmeye başlandı.

Şimdi, Sayın Bakan, kafanıza estiği zaman "Yolumuz Avrupa yoludur." esmediği zaman "İstanbul Sözleşmesi'nden imzamızı çekeriz." diyerek tutarlı bir dış politika yürütmek mümkün olamaz maalesef. Hani nasıl ikimizin de bildiği Avrupa Konseyi toplantılarına Strazburg'a gidince "Allah'ım ne güzel doğa içinde şehirler..." deyip bazı milletvekilleri, sonra diğer yandan dünyanın bence en güzel şehirlerinden biri olan İstanbul'u karnından yarıp ondan sonra ağaç katliamları yaparak tutarlı bir çevre politikası izlenemeyeceği gibi bu tarz bir dış politika da mümkün değil bence. Uluslararası sözleşmelerin dünyanın ortak ve evrensel aklının ürünü olduğunu ve insanlığın ürünü bu belgelerle gurur duyduğumuzu, uygulanmalarının çok önemli olduğunu yüksek sesle en son ne zaman ifade ettiniz acaba? "Bu, yargının meselesi." demeyin, sadece yargının meselesi değil. Bütüncül bir politikanın meselesi bu sözleşmeler ve uygulamaları. Etkin uygulanırsa şiddeti önleyecek bir sözleşmeyle sadece imzalarırken ve adı "İstanbul" diye gurur duyulmaz. Gerçekten uluslararası camiada "Biz ilk imzacıyız ve en etkin uygulayan ülkeyiz." diyerek gurur duyulabilir bu sözleşmeden. Yani şunu demek istiyorum ki dış politika güvenlik, sınırlar ve savaşlardan ibaret değil. Asıl mesele sanırım akılla, nezaketle, diplomasiyle ve en önemlisi barışla bir politika yürütebilmek ve dış ilişkileri bu, az önce saydığım sınırlara hapsedmemek. Bu yüzden bütçeniz hiç az değil ancak halkımızın ödediği bu bütçeyi şöyle, kallavi bir şekilde hak etmek ve yurttan da cihanda da hem barış hem de demokrasi öncüsü olabilmek gerekiyor. Kuzeyden güneye, doğudan batıya dış yaptırım korkusuyla şekillenen politikalarınız ne ülkemizi ne de dünyayı daha yaşanabilir bir yer kılıyor.

Gerçekten bu ülkenin insanları için, komşu halklar için "Dış düşmanlarla çevriliyiz." politikası dışında bir perspektif sunacak mısınız? Dünyanın daha yaşanabilir bir yer olması için savaşın getirdiği zorbaca istikrar yerine barışın getireceği istikrarı savunacak bir siyasi perspektif ne zaman bu ülkeyi ziyaret edecek, sorma isterim.

Son olarak da siz Avrupa Konseyi Başkanlığı da yaptınız ve hiç öyle bir tarz gördünüz mü; “Karşı cenah niye böyle konuşuyor?” diyerek sürekli bakanlara ya da Konsey Başkanlarına güzellemler yapıldığını ve...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Bitiriyorum cümlemi Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – ...böyle bir tarzda milletvekilliği yapıldığını? Yani orada komisyonlar aylarca sürer, eleştiri esastır ve bunların sonunda bir uzlaşmaya varılır. Ama bizden arkadaşlarımızın istediği bu, sürekli “Ne güzel Bakanlığımız var.” dememiz. Yani biz de çok istiyoruz gerçekten bunu söylemeyi ama muhalefet böyle olmuyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun Sayın Paylan.

Süreniz on dakikadır.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basının değerli emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum, Komisyonumuza hoş geldiniz.

Sayın Başkan, sizi tebrik ederek başlamak istiyorum, ilk kez muhalefetten bir tebrik duymuş olun: Bakanlıkların çoğunda ya 1 kadın arkadaşımızı görüyoruz ya hiç göremiyoruz; burada neredeyse yüzde 50’lik bir kadın bürokrat olmasından dolayı sizi tebrik ediyorum. Umarım önümüzdeki yıllarda bir kadın Dışişleri Bakanımız da olur Sayın Bakan. O anlamda da koltuğunuza kadınlar talip olsun diye öneriyorum.

Sayın Bakan, Dışişleri Bakanlığı bütçenizi görüşüyoruz. Çok önemli bir bütçe sahibisiniz ama ben bu bütçeyle ilgili gerekenin yapıldığını düşünmüyorum. Sebebi şu: Dışişleri Bakanlıklarının, diplomatların görevi sorun çözmektir, öyle değil mi? Yani sert güçle çözülmeyecek meseleleri diplomasiyle çözmektir. Sayın Bakan, bu konuda başarısızsınız yani ekip olarak başarısızsınız. Ben bu başarısızlığı yalnızca ekibinize de vermiyorum, Sayın Cumhurbaşkanının esas aldığı sertlik politikalarına, maceracı politikalara, etnik ve dinî temelde -o parantez içinde- bakılan politikalara veriyorum. Bu anlamda ciddi bir başarısızlığınız var.

Türkiye’nin kadim meseleleri var. Kıbrıs meselesi var, Ege meselesi var, Akdeniz meselesi var, Kürt meselesi, Ermeni meseleleri var, komşularımızla olan sorunlarımız var; bunların çözümüyle ilgili başarılı değilsiniz. Avrupa Birliği hedefleriyle ilgili başarılı değilsiniz. Amerika’yla ve Rusya’yla olan ilişkilerde başarılı değilsiniz. Bu anlamda da Türkiye’mizin daha çok bir denge politikası konusunda başarılı değilsiniz maalesef.

Bütün bunlarda da sorunu şu çerçevede görüyorum, yıllardır siz sunum yapıyorsunuz burada, biz de eleştiriyoruz...

(Uğultular)

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Değerli arkadaşlar, müsaade... İsmail Bey...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen salonda uğultu olmazsa seviniriz, konuşmacıyı daha net duyabiliriz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Daha çok sunumunuza da yansıyan bu dar parantez içinde maalesef diploması yapmaya çalıştığınız için ve dış politikanızı bu çerçevede belirlediğiniz için başarısızsiniz Sayın Bakan. Çünkü bakın, bir “soydaş” parantezi çerçevesinde bakıyorsunuz ve dış politikamızda, bu maceracı dış politikalarda da yalnızca bu soydaş çerçevesinde “eğer benim soydaşımsa, benim dindaşımsa” çerçevesinde dış politika gütmeye çalışıyorsunuz.

Avrupa Birliğiyle olan ilişkilerimizde de hem Avrupa’nın hataları sonucu hem ülkemizin hataları sonucu sanki “Orada Hristiyanlar var, burada Müslümanlar var, bunlar birbirlerini sevmezler.” Hani bizim çocukluğumuzda, ilkokulda öğretmenimiz bize “Türk’e Türk’ten başka yoktur dost millet.” marşını avaz avaz bağırırdı, ben de bu ne demek diye anlamazdım; sonuç olarak ilkokul çocuğu. Bu çerçevede bakıyorsunuz, bu bakıştan çıkmamız gerekir.

Bakın, Ege politikanız sonucunda ne oldu biliyor musunuz, Ege’de bu NAVTEX’ler sonucunda? Yunanistan -biliyorsunuz- ekonomik krize silah yatırımları yüzünden düştü. Şimdi, yeniden bu gerilim politikası sonucu ne olacak? Yunanistan gidip Fransızlardan ya Mirage alacak ya Amerikalıların F-35’ini alacak. Yani ülkeler kaynaklarını daha çok silaha yatıracaklar. Biz de bütçemizden kaynakları silaha yatırıyoruz. Oysa diploması daha ucuz bir şey.

Bakın, bütçeniz 5 milyar lira, savaş bütçesi 200 milyar lira. Yani 5 milyar lirayla... Barışın maliyeti yoktur, diploması bütçesiyle sorunları çözeceğimize 250 milyar lira savaş bütçelerine ayırıyoruz. Oysa siz bu 5 milyar lirayla bütün meselelerimizi çözebilecekken yeterli sorumluluğu almıyorsunuz.

Bakın, “maceracı dış politikalarınız” dedik. Suriye politikanızda kim kazandı, kim kaybetti? Tek bir kazanan var, Rusya. Orada oyunu kuran, sıcak denizlere... Ortaokul bilgisi yine size söyleyeyim; bize öğretiler ya, sıcak denizlere inmek istiyordu Rusya. Sayenizde oldu Sayın Bakan. Dış politikanız çerçevesinde... Yani Kürtlere karşı, orada “Aman Kürtler bir statü elde etmesin.” bakışıyla Rusya’yı sıcak denizlere indirdiniz Sayın Bakan.

Bakın, elbette Karabağ meselesinden de bahsedeceğim, beklediğiniz gibi. Ben bir barış sevdalısı olarak öncelikle büyük üzüntümden bahsetmek istiyorum: Yani sonuç olarak derin bir mesele yeniden bir yıkımla sonuç buldu. Bir yıkım var, aynı, 1992’deki gibi bir yıkım var. O zamanlar Ermeni ve Azeri halkları büyük bir yıkım yaşadılar, 30 bin insan hayatını kaybetti.

(Uğultular)

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Arkadaşlar, müsaadenizle...

Şimdi de yeniden bir yıkım var, yaklaşık 8 bin insan hayatını kaybetti Sayın Bakan. Her iki taraftan da yaklaşık 4’er bin insan hayatını kaybetti. Hepsinin anısı önünde saygıyla eğiliyorum. Hani biz akşamları bilgisayar oyunu gibi izliyoruz ya, hani “drone”lar insanları vuruyor, öldürüyor; her birisinin bir anası, babası, evlatları var ve maalesef Azeri ve Ermeni halkları kaybettiler. Peki, Sayın Bakan, kim kazandı? Hadi bakalım, şimdi savaş bitti, daha soğukkanlı bakabiliriz, insanlar ölümlerini gömdüler, yaslarını tutuyorlar ve bu çerçevede, şimdi daha soğukkanlı bir çerçevede bakabiliriz; kim kazandı, kim kaybetti?

Bakın, Sovyetler döneminde, Sovyetlerin kuruluş döneminde biliyorsunuz ki bağlı cumhuriyetlerde bazı sorun alanları bırakıldı o dönemki kurgu çerçevesinde; Abhazya’da olsun, Gürcistan’da olsun, Ukrayna’da olsun, Tacikistan’da olsun, Kazakistan’da olsun ve çok çok akıllı bir politikayla Rusya bu özerk bölge mantıkları çerçevesinde bu sorun alanlarını hep bıraktı ve devletleri kendisine bağımlı hâle getirdi. Çünkü Rusya büyük bir devlet, diğerleri küçük devletlerdi ve bağımlı hâlde bıraktı. Dağlık Karabağ da benzer bir mesele, biliyorsunuz Dağlık Karabağ, Azerbaycan’a bağlı olarak bırakıldı, nüfusunun büyük çoğunluğu Ermeni’ydi ama Azerbaycan’a bağlı bir özerk bölge olarak bırakıldı.

Sovyetlerin dağılma sürecinde ise biliyorsunuz ki bu sorun alanları, her biri Rusya'ya bağımlılık vesilesi olarak kılındı. Yani bu meselelerden dolayı savaşlar çıktı, yıkımlar yaşandı ve her birinde de Rusya kendi arka bahçelerine daha fazla girdi. Ve üzülererek söylüyorum Sayın Bakan, bu savaşın sonunda Rusya Kafkaslara çok daha etkin bir şekilde girmiştir; kaybeden Türkiye'dir, kaybeden Azerbaycan'dır, kaybeden Ermenistan'dır. Gerek bir yıkımla kaybetmiştir Azerbaycan ve Ermenistan gerekse Rusya'nın tekrar bölgeye inmesiyle kaybetmiştir.

Oysa Sayın Bakan, 2009'u hatırlayın -siz de o dönemde aktiftiniz sonuç olarak- 2009'da protokoller imzalanmıştı, sınırlar açılacaktı, demokratik çözüm olacaktı ve şu harita var ya Sayın Bakan, savaş sonucu -bakın, Anadolu Ajansının haritası- şu harita tahkim edilecekti; iyi niyet adımları çerçevesinde Ermenistan bu rayonlardan çekilecekti adım adım Türkiye'nin sınırları açması ve diğer koşullar çerçevesinde ve şu anda savaş sonucu, 8 bin insanın ölümü sonucu oluşan harita yine oluşacaktı ve Laçın Koridoru vardı. Şimdi tek fark, burada Nahçıvan'la bir koridor daha olacak ama Sayın Bakan, gelin, yapılan anlaşmaya bakalım. Yapılan anlaşma kimler arasında? Hani "Sahada da masada da olacağız." diyordunuz ya, Rusya-Azerbaycan-Ermenistan arasında. Peki, anlaşmada Türkiye'nin adı geçiyor mu? Hiçbir yerinde geçmiyor Sayın Bakan, her yerde "Rus barış güçleri" deniyor. Rusya barış güçleri Laçın Koridoru'nu kontrol edecek, Rusya barış güçleri Nahçıvan-Azerbaycan koridorunu kontrol edecek, Rusya barış güçleri Dağlık Karabağ'da olacak. Dağlık Karabağ'da işgal sona erdi mi? Hayır, ermedi. Dağlık Karabağ şu anda Ermeni ve Rus güçlerinin kontrolünde ve beş yıl boyunca bu böyle sürecek. Sizi temin ederim beş yıl sonra da bu devam edecek çünkü Ruslar asla meseleleri çözmezler, çözmek istemezler; kendine bağlı Sovyet alanında bütün meseleleri çözümsüz bırakmışlardır ve bu çözümsüzlük çerçevesinde devletleri kendisine bağımlı hâle getirmiştir. Oysa 2009'daki protokoller üzerinde ısrarcı olsaydık Türkiye bölgede olacaktı, Türkiye barışı sağlayan ülke olacaktı, Türkiye, Kafkasya'daki etkisini ciddi anlamda artıracaktı. Savaş oldu, ne oldu? Ruslar bölgeye girdiler değerli arkadaşlar ve sorun da çözülmedi. Dağlık Karabağ sorunu hâlâ devam ediyor, yeni savaş potansiyeli olarak devam ediyor ve sonucunda, arkadaşlar, Rusya 2 ülkeye de silah satmaya devam edecek. Bakın, olaylarda Rusya satranç oynuyor, Sayın Bakan, siz tavla oynuyorsunuz. Biliyorsunuz satranç bir strateji oyunudur, Rusya bu savaşta tek kurşun atmadan tek kazanan olmuştur, iddiayla söylüyorum.

Bakın, değerli arkadaşlar, "kardeş Azerbaycan" diyorsunuz, Azerbaycan benim de kardeşim ve yüzlerce Azerbaycan barış sevdalısıyla birlikte savaşın durması için mücadele verdik ama başaramadık. Pek çok savaş karşıtı vardı, Azerbaycan'ın demokratikleşmesini isteyenler vardı. Ama ne oldu? Hamaset kazandı, milliyetçilik kazandı, otoriterlik ve otokratlık kazandı. Ermenistan'da biliyorsunuz Paşinyan var ve o da ciddi anlamda Batı'yla yakınlaşmak istiyordu, Türkiye'yle ön şartsız görüşmek istiyordu ama bu eli tutmadınız Sayın Bakan. Sonuçta ne oldu? Ermenistan'da da çözüm istemeyenler belki yakında gücü ele geçirecekler ve çözüm istemeyen Azerbaycan, çözüm istemeyen milliyetçilerin elinde Ermenistan ve Rusya hâkimiyetinde bir Azerbaycan... Sekiz yıl önce Rusya Azerbaycan'dan çıkmıştı değil mi Sayın Bakan? Şimdi yeniden Azerbaycan'a girdi sayenizde. Size ne teselli ikramiyesi veriyorlar? "Efendim, gözlem noktasında olacağız."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, bir dakika ek süre veriyorum, lütfen tamamlayın.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sizi Bakü'de bir ofise oturtacaklar, önünüze kamerayı koyacaklar, "Buyurun izleyin." diyecekler; Türkiye'ye düşen rol bu. Oysa Türkiye'ye düşen rol Kafkaslarda barışı inşa etmekte, oyun kuran bir Türkiye olmaktır. Ne Kafkaslarda ne Balkanlarda ne Orta Doğu'da oyun kuramıyoruz. Neden? Çünkü çoğulcu bir bakışa sahip değiliz, tekçi bir bakışa sahibiz; savaşlarda ve kavgalarda "Benim soydaşım mı, değil mi?" diye bakıyorsunuz. Oysa benim bir hayalim var: Türkiye

bir gün “kardeş Azerbaycan” dediği gibi “kardeş Ermenistan” da desin. Bizim Azeri vatandaşlarımız olduğu gibi Ermeni vatandaşlarımız da var; çok kimlikli, çok kültürlü Osmanlı’nın bakiyesiyiz. Niye “kardeş Azerbaycan” oluyor da “kardeş Ermenistan” olmuyor? Niye Türkiye oyun kuran ve barış sağlayan bir Türkiye olamıyor gerek Balkanlarda gerek Orta Doğu’da gerek Kafkaslarda? Maalesef sonuçta bütün oyunlarda satranç oynayan Rusya kazanıyor, tavla oynayan sizler kaybediyorsunuz Sayın Bakan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, ek süreniz de dolmuştur.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bu açıdan, size tekrar çoğulcu bir Türkiye’yi hatırlatmak istiyorum, çoğulcu bir Türkiye’yle yeni bir hikâyemiz olabileceğine inanıyorum. Eğer çoğulcu bir Türkiye hikâyesini yeniden yazarsak yalnızca Türkiye olarak değil, bütün bölge ülkeleriyle hep beraber kazanabileceğimize inanıyorum. Bu açıdan sizi eleştiriyorum Sayın Bakan, umarım eleştirilerimi dikkate alırsınız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de AK PARTİ Grubundan Sayın İbrahim Aydemir’e söz vereceğim.

Süreniz on dakikadır.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Değerli Bakanım, şahsınızda bütün heyete saygı sunuyorum.

Filiz Hanım konuşmasının sonunda şöyle bir not düştü size hitaben: “Avrupa’da hiç güzelleme yapan milletvekilleri gördünüz mü?” Bizi tenkit maksatlıydı bu ifade. Biz güzelleme yapmıyoruz Filiz Hanım. Hak teslimi, her zaman söyledik ki hak teslimi. Bunu niye söylüyorum ben? Bütünüyle, her şeyi simsiyah, zifirî karanlık görürseniz bir büyük haksızlık yapmış olursunuz, bu bağlamda ben söylüyorum.

Dışişleri Bakanlığımızın başarısına dünya şapka çıkarırken, bütün bütün, sanki hiç güzel bir şey yapmıyormuş gibi bir resim koyduğunuz zaman burada insanların vicdanında bir rahatsızlık açığa çıkıyor gayet tabii. Böyle bir şey olabilir mi?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Siz öyle görüyorsunuz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ve onlar bizim yol arkadaşlarımız, onlar vatan için, memleket için, millet için bir gayret üzereler ve biz bunu sahada bizatihi gidip gözlemliyoruz, görüyoruz.

Şimdi, Garo Bey: “Ermeni kardeşlerimiz niye olmasın?” dedi. Bizim... her zaman söyledik, en esaslı vatansever bir isimden bahsediyorum ben: Markar Eseyan. Rahmete göçtü, Ermeni’ydi bu. Biz hiçbir zaman onu kardeş safının dışına koyduk mu? Asla. Dolayısıyla, hak tesliminde biz çok gani gönül sahibiyiz. Öyle bize bu neviden yönelmeniz bir büyük haksızlıktır.

Şimdi, ben hatırlıyorum, çocukken, okulda okurken “3 kıtaya hükmeden bir geçmişimiz var, atalarımız 3 kıtaya hükmetmiştir.” gibi kalıp bir ifade vardı. Bunu, evet, tahayyül ediyorduk, hayal dünyamızda canlandırıyorduk, okuduklarımızda yerine oturtuyorduk ama “olabilir mi”nin zihnimizde herhangi bir düşünce kıvılcımını dahi oluşturmuyorduk, çaktırmıyorduk. Oysa geldiğimiz noktada şimdi, elhamdülillah, dünyanın dört bir tarafındayız. Ne adına dört bir tarafındayız? Hak teslimi adına dört bir tarafındayız, nerede bir mazlum varsa ona yöneliyoruz. Dışişleri Bakanlığımız bunun en güzel açığa çıkan zeminidir. Dışarıya gittiğimizde bunu çok daha mütebariz, çok daha berrak bir hâlde görebiliyoruz. Sadece Türk dünyasına yönelmiyoruz, sadece gönül dünyamıza yönelmiyoruz, sadece inanç sadedinde Müslümanlara yönelmiyoruz. Mazlum kimse, neredeyse, “Nerede bize yönelin, bize

yardım edin.” gibi bir talep varsa hep orada olmuşuz biz. Bugüne kadar olduk bundan sonra da olacağız. Dolayısıyla sizden, karşı cenahtan talebimiz budur. İşte Özkan Bey, bugün konuşmasında Dışişleri Bakanımıza teşekkür etti, biz de bundan mutlu olduk. Yani, gayretlerine, çalışmalarına bir hak teslimi bağlamında bunu söylemek çok mu zor?

Efendim, Garo Bey, teşekkürle başlarken, acaba ne diyecek diye böyle bir umutla baktım, söylediği bir ezberdi, gene aynı ezberleri tekrarladı: “Kadınlar çok...” filan.

Şimdi, arkadaşlar, sabahleyin bir hadise yaşandı burada, Ayşe Hanım yok burada, benim de içime oturdu özellikle onu burada kayda geçireceğim. Dün, bir bayrak ismin şehadetinin yıl dönümüydü, Dursun Önkuzu. Gençliğimizde bu ismi çok terennüm ettik, yaşadıklarını acı olarak yüreğimize raptettik. Dursun Önkuzu daha 19-20 yaşında ciğerleri pompayla şişirilerek, pencereden atılıp şehit edilmiş bir isimdir. O ne kin, o ne nefret, o ne imansızca bir yaklaşım. O günkü komünist yaklaşımın tarzıydı. Sabahleyin burada Ayşe Hanım dedi ya: “Kindar bakış.” Ben o bakışı yakaladım ve korktum, ürktüm. Dursun Önkuzu’ya yönelenlerin bakışı oydu işte ve “Niye başörtülü nitelemesini yapıyorsunuz?” diyor. Onun içinde, o zihniyetin içerisinde samimi söylüyorum ki katsayısı, o başörtüsü katsayısı çok yüksekti.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ya, zihin mi okuyorsunuz?

CAVİT ARI (Antalya) – Falcı mısın İbrahim Aydemir? Fala mı bakıyorsunuz?

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Zihin mi okuyorsun?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, konuşmacıyı dinleyelim.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – “Kadın.” diyorsunuz, “Kadına saygı.” diyorsunuz. Burada bir hanımefendi, yaptığı hiçbir şey yok, sadece konuşmacıya bir şey soruyor, hepsi bu.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Evet.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – O nasıl iğrenç bir bakıştı, ben de o kin, nefret dolu bakışı yüreğime koydum.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Nasıl bir bakıştı? Ne gördünüz o bakışta?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Allah fırsat vermesin, eğer o bakışa fırsat verirse Cenab-ı Hak bu tarafa asla hayat hakkı tanımaz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Başörtüsüne mi bakıyordu? Nereye çekmeye çalışıyorsunuz? Bırakın bunları artık ya!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Hayır, bir tespit yapacağız kardeşim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşmayalım.

İbrahim Bey, siz devam edin lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bakın, değerli arkadaşlarım, bugün 24 Kasım Öğretmenler Günü Kamil Hocam, siz de öğretmensiniz... Kamil Hocam, beni niye konuşturuyorsunuz? Bir saniye ya.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Başörtüsüne mi bakıyoruz? Nereye çekiyorsun ya? Bırak bu işleri!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen dinleyelim arkadaşlar. Hepimiz konuştuk, lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Peki, başörtüsünü aldık hadi, bir kadına öyle bir yaklaşım yakışır mı? Öyle bir tavır yakışır mı? Başörtüsünü aldım bu tarafa.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ne yapmış?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ne yaptığını biz burada gördük hepimiz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bakış atmış.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ağır bir hareketti, ben de gördüm.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Hadi onu geçtik arkadaşlar.

CAVİT ARI (Antalya) – Yok öyle bir şey, yalan atıyorsun!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Arkadaşlar, onu da geçtim, peki.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, burası sohbet yeri değil, lütfen konuşmaya müsaade edin.

Buyurun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Erol Hocam, Öğretmenler Günü’nüzü tebrik ediyorum, Kamil Hocam, senin de Öğretmenler Günü’nü tebrik ediyorum, Bekir Ağabey senin de, bütün öğretmenlerin Öğretmenler Günü’nü tebrik ediyorum.

Tavrımız şu, tarzımız şu: Bölücü, yıkıcı olmadıktan sonra herkes hangi konumda, hangi konuşlanma pozisyonunda olursa olsun bizim için mübarektir, değerlidir ama bugün, üzüler bir hâle daha şahit oldum. Bir genel başkan aynen şu ifadeyi kullanıyor: “Hâlâ iktidarın peşinde giden varsa ben ona öğretmen demem.” diyor.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – 3600 ek göstergeyi de şöyle. Hiç öyle bir şey yok.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Pes! Ötekici, dışlayıcı, efendim “bölücü” kavramını kullanmak yakışmaz diye kullanmıyorum ama bu derece kindar bir yaklaşıma pes denir ancak. Ve ondan –Allah muhafaza- bir iktidar çıksa bu millete ne fayda gelir?

Ve burada karşımda oturan bir sefir, öylesine sefil ifadeler kullanmış ki içimizi parçaladı, içimizi yaraladı. Her dış gelişmede karşı cenahın yanında konuşlandı. Suriye’de Esatçı, efendim Azerbaycan mevzusunda Ermenici, Kıbrıs mevzusunda Rumcu...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – “Ermenici” ne demek?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Aynen böyle, Ermeni’den yana tavır koyuyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Markar Eseyan’da mı... “Ermenici” ne demek?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İkili konuşmayalım.

İbrahim Bey, devam edin lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Yani Ermenistan’dan yana, ifadeyi düzelttim, Ermenistan’dan yana. Affedersin, peki, öyle düzelttim.

Böyle bir hâl eğer oradan zuhur ediyorsa ister istemez vicdanlarda da bir yaralanma, bir parçalanma oluyor. Böyle bir şey olmaz, ben biliyorum ki CHP’de hakşinas arkadaşlar var, ben biliyorum ki o ifadelerinden hakikaten yüreği yaralanmış insanlar var. İşte, bir arkadaşımız söyledi, Yaşar Bey de galiba söyledi; Hamzaçebi Bey, vicdanı yaralandığı için bu hâli aşikâr etti ve problem olduğunu söyledi. Böyle olur mu? Bu sefir ifadesi değil, sefil ifadesi. Millet adına söylüyorum, millettan yetki almış, milleti temsil eden birisi olarak söylüyorum, Türk milleti adına söylüyorum ve kınıyorum, bu tarz yaklaşımı kınıyorum. Atatürk gibi bir yüksekliğe de kesinlikle böyle bir milletvekilini CHP’de yakıştıramıyorum, çok altını çizerek söylüyorum.

Değerli Bakanım, siz sabahleyin yapılanları, yapılacakları, hepsini çok tafsilatlı anlattınız. Arkadaşlarımız da anlattılar, ayrıntıya girdiler. Hakikaten, çok zirve, çok doruk, böyle çok bayrak işler yaptınız, bundan dolayı millette minnettarız. Ama ben bir Erzurum Milletvekili olarak hususen sizden

bir talepte bulunuyorum: D n Ticaret Bakanlığı bütçesini g r     t k burada, Doğu Anadolu İhracatçılar Birliğinin vermiş olduğu rakamlar vardı bize. Erzurum'dan 40 k   r   lkeye ihracat yapıldığını belgeli bir biçimde almı ız biz. Hakikaten Erzurum bu anlamda velut bir yer, ki  turizminin de merkezi bir yer. Sizden istirhamımız şudur: Zaten bugün Nahçıvan ile Azerbaycan arasındaki o koridor çok özel bir dünya açıyor Allah'ın izniyle   kemize. Ben o koridorun sadece   kemize değil dünya barı ına da büyük bir katkı sağlayacağına inanıyorum. Ama Erzurum için, bizim bölge için, Doğu Anadolu Bölgesi için kalkınma noktasında da hususi bir kanal olacak orası. Orada inşallah ilerleyen zamanlarda bir demir yolu... Zaten var, uzatılacak onlar. Sizden istirhamımız şudur Değerli Bakanım: Erzurum'da şu anda İran Konsolosluğu var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Aydemir, bir dakika ek süre veriyorum, lütfen toparlayın.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Başkanım hemen bitiriyorum zaten.

Sadece Türk Cumhuriyetlerinin değil çok sayıda   kenin bizim orada konsolosluk açma gibi bir temay  l  olduğunu duyuyoruz biz. Buna  n ayak olursanız, burada  nc  bir pozisyon alırsanız, onun Erzurum özelinde bütün bir bölgeye özel bir pencere açacağını düşünüyoruz. Burada yardımınızı hususen istirham ediyorum.

Bütçemiz de hayır uğur getirsin, bereket getirsin.

Hepinize saygı sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - çok teşekkür ediyorum Sayın Aydemir.

Şimdi, Sayın Necdet İpekyüz'e söz vereceğim

Sayın İpekyüz süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Bakan Yardımcıları, bürokratlar, değerli milletvekili arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Geçen yıl da konu mu tuk, genelde Türkiye dış politikasından söz ederken yani hepimizin dile getirdiği Türkiye'de birçok yerde asılı olan i te “Yurtta barış, dünyada barış.”  iarıyla hareket etmekten söz ediliyor. Ve on sekiz yıllık bir iktidara baktığımızda, on sekiz yıllık iktidarda Davutoğlu'ndan sonra en fazla siz bu koltukta oturuyorsunuz. Az önce arkadaşlarımız da dile getirdi, bugün  ğretmenler Günü vesilesiyle konuşmalar yapıldı. Sizin de meşhur 7 Haziran seçimlerinden sonra bir kısa dönem ayrılı ımız oldu erken seçime gidiş için, Sayın Sinirlioğlu getirildi o dönem Dı ı lerine ve ondan sonra aynen bugün size tekrar koltuk verildi 24 Kasım'da. Türkiye'nin dış politikasına baktığımızda, on sekiz yıllık bu tari ede, bir yığın yaşadığımız şey var ama konu tuğumuzda, baktığımızda bu Avrupa Birliği hep konu ulmu , ondan önce de konu ulmu  ama on sekiz yıl az bir süre değil Sayın Bakan. Ve 17 Aralık 2002 Türkiye Büyük Millet Meclisinde, Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanı Erdoğan şöyle diyor: “Kopenhag Kriterleri artık Ankara kriterleri olacak.” Ya, on sekiz yıl ve şu anda tekrar aynı c mlerle “Reform yapacağız.” deniliyor. Ya, on sekiz yılda, o gün belki de ilkokula gidenler şu anda belki sizin yanlarınızda bürokrat olarak oturuyor veya  imdi Dı ı lerinin sınavlarına giriyor. Hâlâ mı biz bu a amadayız? Peki bu kriterler neydi? Kriterler; demokrasi, hukukun üstünlüğü, yargı bağımsızlığı, insan hakları, ekonomik -i te eşitlikçi dağıtılması- inanç üzerineydi. Ve biliyor musunuz Türkiye Büyük Millet Meclisinin -ki bunu bütün herkes biliyor- en büyük hedeflerinden biri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin hedef olarak belirlediği, bütün siyasi partilerin daha önce karar aldığı Avrupa

Birliğıyle bütünleşme süreci bu da aslında bir şans. Sizin bir diğer özelliğiniz, Avrupa Birliğı Bakanlığı da yaptınız yani bunu açan sizsiniz, bu Bakanlığı Adalet ve Kalkınma Partisi oluşturdu, sonra Başkanlığa döndü. Nitekim o dönemlerde sizin bir yıla yakın veya bir yıldan fazla bir Bakanlık süreciniz de var. Siz yanılmıyorsam Egemen Bağış'tan almıştınız, şimdi Egemen Bağış, malum hem olaylar yaşadı hem de şimdi büyükelçi olarak duruyor.

Arkadaşlarımızın bir kısmı dile getirdi: “Sıfır problem, Davutoğlu, Neoosmanlı, Arap Baharı...” Ve Davutoğlu şu anda dış politikayı eleştirenlerin başında geliyor, Babacan tekrar bu süreci eleştirenlerden birisi olarak geliyor ve Abdullah Gül ne kadar sessiz olsa bile şu anda o da eleştiriyor. Bu, aslında sizin kurduğunuz hikâyenin nereden nereye geldiğinin göstergesi ve bu hikâyeyle beraber sadece sizin değil hepimizin nereden nereye geldiğinin göstergesi. Birçok veriye ben baktım bu veriler de tabii Avrupa Birliğinin baktığı veriler. Eminim siz birçok yere gittiğinizde sorular da geliyor; demokrasi, şeffaflık, hukuk, yargı, işte basınla ilgili, insan haklarıyla ilgili birçok soru geliyor. Ama birçoğu ne zaman bozuldu biliyor musunuz? Ben tarihlere baktığımda 2015 sonrası ama 2015 öncesi beğenelim, beğenmeyelim; eleştirelim, eleştirmeyelim; kim yanlış yaptıysa, kim ne yaptıysa bir süreç heba edildi. Bu “çözüm meselesi” denilen veya işte “diyalog” “müzakere” denilen süreç bir evreye evrilince aslında Türkiye Avrupa'dan da uzaklaşmış oldu, demokrasiden de uzaklaşmış oldu ve bir otoriter tarza yöneldi.

Şimdi, dış politikada çok şey dile getirilebilir. Yani, S-400'ler dile getirildi, Rusya stratejik ortağımız değildir Türkiye'yle ilgili, Amerika Birleşik Devletleri, seçimler, ondan önceki süreç; işte, Pompeo buraya geldi, İstanbul'da oturdu, Fransa'da oturdu, Ankara'ya gelmedi; Suudi Arabistan, Fas, Cezayir, işte, çeşitli mallara fiili boykot var; Mısır, İsrail, Irak ilişkileri; Yunanistan ve şu anda on beş gün sonra, 1 Aralıkta NATO'yla ilgili bir toplantı yapılacak, 10-11 Aralıkta tekrar Avrupa Birliğinin, Avrupa Konseyinin toplantıları olacak.

Aslında çeşitli ölçütler var; kimi zaman benimsiyoruz, kimi zaman benimsemiyoruz; kimi zaman hesabımıza geliyor, kimi zaman gelmiyor. Biz mesela TÜİK'in verilerini çok eleştiriyoruz Türkiye'nin iç işleriyle ilgili ama dünyada kabul görmüş çeşitli ölçütlerde aslında Türkiye'yle ilgili, Türkiye'nin cezaevleriyle ilgili ciddi bir sıkıntısı var. Eminim, birçok yere gittiğinizde size çeşitli sivil toplum örgütlerinden, hükümetlerden veya Avrupa Birliğinden sorular geliyor. Basın özgürlüğü konusunda çok ciddi sıkıntılar var. Tekrar, sendikalaşmayla ilgili sıkıntılar var, özgürlüklerle ilgili sıkıntılar var, kadınların yaşadığı şiddetle ilgili problemler var ve tabii, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin aldığı kararlar konusunda ciddi problemler var. Nitekim, bunlar tartışılıyor; işte, Demirtaş dosyası, Kavalalı dosyası ve nedense -daha iki üç gün önce tartışıldı, az önce haberlere düştü- daha önce Kabinede beraber de çalıştığınız Sayın Bülent Arınç kendisinin istifasını duyurdu. Dış politika ile iç politika aslında bu kadar iç içedir, ayrı da düşünülemez. Bunu en iyi bilenlerden birisi de sizsiniz çünkü içerideki problemler ne kadar konuşulmasa bile, üstü örtülmeye çalışılsa bile gittiğiniz yerde size soru olarak geliyor.

Bizim gördüğümüz, değişken, kimi zaman burada dış politikada yaşanan şeyler popüler bir tarza dönüştürülüyor veya daha çok tekçi, mezhepçi bir anlayışa dönüştüğünde bir ürkme var. Bunu niçin söylüyorum? Bu, Özgür Suriye Ordusuna veya Suriye'deki birilerine maaş veriliyor. Geçen yıl biz Sayın Millî Savunma Bakanına sormuştuk, cevabı şu olmuştu: “Benim Bakanlığımın verilmiyor.” Yani bir yerlerden veriliyor ve onlarla ilgili birçok iddia var; Libya'yla ilgili, Azerbaycan'la ilgili, başka yerlerle ilgili fakat şu kesin bir şey: Dışarıda konuşulan bir şey, içeride konuşulmalı. İçeride konuşulmuyorsa dışarıya malzeme veriliyor, dışarıda daha çok konuşuluyor.

Şimdi, sizin gittiğiniz her yerde Kürt meselesi soruluyordur. Sayın Bakan, siz konuşmanızda sabahleyin 3 kez “Kürt” kelimesini kullandınız. Bir dediniz ki: “Suriye’de PYD Kürtleri temsil etmiyor.” Bir dediniz ki: “Irak’ta Kürt kardeşlerimize kimsenin saldırısına izin vermiyoruz.” Peki, koskoca Dışişleri Bakanlığı içeride ve dışarıda konuşulan bu konu hakkında yani Kürt meselesinde -Suriye’de, Irak’ta, İran’da, Türkiye’de ve dışarıda konuştuğunda- ne düşünüyor, ne yapılması lazım? Mesela ben okusam, Sayın Erdoğan’ın çok demeçleri var, daha önceki bakanların çok demeçleri var. Bunlarla ilgili sizin gerek sunumunuzda... Ne düşünüyorsunuz, neler yapılması lazım?

Bir diğer konu: Kürdistan Bölgesel Yönetimi, Mesut Barzani’yle görüşüyorsunuz, gidiyorsunuz geliyorsunuz, bayraklar altında fotoğraflar çekiniyorsunuz; bir sunumunuzda söz etmediniz. Yani ciddi ekonomik ilişkiler de var, aranızda başka görüşmeler de var; niye imtina ediyorsunuz? Oysa imtina ettikçe, bazı şeyler konuşulmayınca kaybolmuyor, uçmuyor; konuşuldukça birbirimizi anlamaya çalışıyoruz.

Ve geldik neye? 2020 Kasım ayında; Aralıktan başladım, 2002, on sekiz yıl. Şimdi, Cumhurbaşkanı Afyon, Batman, Siirt’te konuşurken “Kendimizi başka yerlerde değil, Avrupa’da görüyoruz. Geleceğimizi Avrupa’yla birlikte kurmayı tasavvur ediyoruz.” diyor. On sekiz yıl geçmiş; ya, on sekiz yıl, bir ömür demek, hepimizden çalınan bir zaman demek. Evet, biz Avrupa için değil, kendimiz için özgürlükleri istiyoruz. Avrupa için, Kopenhag için değil; burada yaşayan bütün inançlar için, bütün kimlikler için özgürlükler, düşünce ve ifade özgürlüğü istiyoruz. Bunu yaptığımız zaman, ne zaman ki biz barıştan, diyalogdan, çözümden, müzakereden yana olursak inanın, dünyanın en saygın ülkesi oluruz, komşularımızla o zaman sıfır problem olur, gittiğimiz yerde bu sefer insanlardan biz hesap sorarız, kimse bize “Şunu ne yaptınız? Ne yaptınız?” demez. Ve nereden geldik? Ya, dönem dönem, Gümrük Birliği olacak mı, olmayacak mı; vize kalkacak mı, kalkmayacak mı; hep bu hayallerle uğraştık; bu doğru değil ama bunun gerekçesi nedir? Ne kadar otoriterleşirsek uzaklaşırız.

Son olarak, G20 zirvesine katıldı 22 Kasım’da ve Paris Anlaşması’nın onaylanması konusunda herkes konuştu ve bu karara şerh koyan ülkelerden biri Türkiye. Cumhurbaşkanı bir taraftan Avrupa Birliği’ne girmeyi hedef olarak koyuyor, son günlerde bu demeci veriyor.

BAŞKAN CEVDETYILMAZ – Sayın İpekyüz, bir dakika ek süre veriyorum. Lütfen tamamlayınız.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Fakat diyor ki “OECD’nin Ek-1 Belgesi’ni imzalamıyoruz, onu reddediyoruz.” Yani o da tekrar iklim anlaşmasına geliyor. Siz, onu yapmadığınız zaman zaten diğerleri geçersiz oluyor; onlar iç içedir. Yani Sayın Cumhurbaşkanını kimse bilgilendirmiyor mu? Yani ekler konusunda da bu açıklamaların birbiriyle bağdaşmaması konusunda.

Sizin 3 Başkanlık yaptığınız süreç var. Biri, Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi konusunda, biri Ekonomik ve Sosyal Kültürel Haklar konusunda, diğeri de Evrensel Periyodik İnceleme Taahhütleri konusunda Başkanlığınız var. Sayın Bakan, geçen yıl da sormuştum, siz, bu konuda sadece birer kez rapor açıkladınız. 2016’dan sonra hiç rapor açıklanmıyor. Açıklanıyorsa da bunları Türkiye’de sivil toplum örgütleri veya bizler bilmiyoruz. Bunlarla ilgili Başkanlık yaptığınız hâlde açıklama yapmanız lazım.

En sonda özellikle insan hakları konusunda bu açıklanan metinler dışında -ben bunları arkadaşlara veririm. Şimdi soruyorlar, tabii burada yazılı hepsi- bu 2020 tavsiyeleriyle ilgili sizler ne yapacaksınız? Bunu Mecliste İnsan Hakları Komisyonuyla, birçok komisyonla veya sivil toplum örgütleriyle tartışacak mısınız? Türkiye’ye hep dışarıdan soruluyor; demokrasi, insan hakları. Biz, bunu niye Mecliste, komisyonlarda tartışmıyoruz; bu, barış için katkı sunmuyoruz?

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Mustafa Baki Ersoy’a söz vereceğim.

Buyurun Sayın Ersoy.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, muhterem milletvekilleri, değerli bürokratlar, basın mensupları; öncelikle hepimizi saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, siz çok yoruldunuz bugün. Ben, süremin hepsini kullanmayayım. Birçok genel konuda söyleyeceğim şeyler vardı ama arkadaşlarımız zaten gerekeni söylediler. Ben birkaç konuya değinmek istiyorum.

Öncelikle, 24 Kasım Öğretmenler Günü bugün. Baş öğretmenimiz Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere, tüm öğretmenlerimizin öğretmenler gününü en içten dileklerle kutluyorum.

AK PARTİ Milletvekilimiz İbrahim Aydemir Beyefendi’ye ülkücü şehidimiz Dursun Önkuzu’yu yâd etmesinden dolayı teşekkür ediyorum. Biz de rahmetle, minnetle kendisini anıyoruz; ruhu şad olsun diyorum.

Sayın Bakanım, özverili çalışmalarınızdan dolayı sizlere ve tüm bürokratlarınıza çok teşekkür ediyorum. Sizler bizim gururumuzsunuz. Türkiye’yi de en iyi şekilde temsil ettiğinizi düşünüyorum.

Sayın Bakanım, onun dışında, seçim bölgesi olan Kayseri’yle alakalı bir şey söylemek istiyorum. Öncelikle, ülkemize gelen yabancı heyetlerin çeşitli illerimizde ağırlandığını biliyoruz Sayın Bakanım. Kayseri’imizin hem doğal ve kültürel güzellikleri hem de pandemi şartlarına uyum sağlayabilecek fiziki altyapısı misafirlerimizi ilimizde ağırlamaya müsaittir. Sizlerin de izniyle önümüzdeki zamanlarda, özellikle de kış ayları olması nedeniyle, ülkemize gelecek yabancı heyetlerimizi, misafirlerimizi Kayseri’de ağırlamaya talibiz. Sayın Bakanım, onların Davos’u varsa bizim de Erciyes’imiz var. İnşallah, buyurun, gelin ağırlayalım.

Bu duygu ve düşüncelerle 2021 yılı bütçemizin ülkemize ve milletimize hayırlara vesile olmasını diliyorum. Bir de Bakan Yardımcılarımızdan Yavuz Selim Kıran Beyefendi’nin rahatsızlığından dolayı kendisine geçmiş olsun dileklerimi iletiyorum.

Saygılar sunuyorum, sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

İYİ PARTİ’den Sayın İsmail Tatlıoğlu’nun bir söz talebi var. Son konuşmacı olarak Sayın Tatlıoğlu’na söz veriyorum.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli misafirler; bu bütçe dönemi de hayırlı olsun.

Sayın Bakanım, daha önceki bütçe görüşmelerinde de vurgulamıştık. Genel olarak Türkiye tabii ki bu coğrafyaya yeni taşınmadı, komşuları da bu bölgede on yıllık kiracılar değil. Yüzlerce yıllık akıp giden bir coğrafyada bir konumlanmamız var. Tabii ki bununla beraber, dünyanın aktığı yeni yapılar var, yeni çizgiler var. Mesela, Batı, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra bütün düşmanlıkları kapısından kovdu. Avrupa, Birinci ve İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra bir daha savaşmamak üzere politikalarını üretti. Amerika keza böyle. Japonya ve Çin, yüz yıllarca birbiriyle savaşan iki ülke, Doğu Asya’da

daha yeni, çok büyük bir ekonomik birliktelik ortaya çıkardılar, siz de yakından takip ediyorsunuzdur, bölgesel ekonomik iş birliği politikaları çerçevesinde. 14 ülke değerli arkadaşlar, 2,2 milyarlık nüfus ve 27 trilyonluk bir ekonomik büyüklükte bir ekonomik birliktelik oluşturdular. Daha önce Atlas Pasifik çerçevesinde Amerika'nın da katılmayı planladığı ama Trump dönemiyle rafa kaldırılan anlaşma bir şekilde yeni bir biçimde gerçekleşti.

Aslında dünyaya baktığımızda yeni trend şöyle: “Ekonomik coğrafya” kavramı dış politikanın merkezine konuyor ama bu çerçevede ilişkiler geliştiriliyor. Yani Amerika Birleşik Devletlerine baktığımızda Kanada ve Meksika'yla serbest ticaret iş birliği var. Hiçbir akıllı ülke, kapısında, yanında bir tartışma ve çatışma ortamı istemiyor, bütün politikaları buna göre yapıyor ve coğrafyalarını ve kültür coğrafyalarını bu eksenle birleştiriyor ve buradan bir dinamizm, bir sinerji çıkarıyor ve bunu ekonomiye dönüştürüyor ve zenginlik yaratıyor. Aslında geçmiş dönemlerde İslam coğrafyası dediğimiz coğrafya ile ilgili D-8 İslam dinarı gibi projeler aslında ortak ve yüksek projelerdi ama bu düşüncenin devamında olanlar her nedense bu coğrafyada ortak ve büyük projeler yerine coğrafya ülkelerinde siyasi ihtilafların tarafı olmayı denediler.

Değerli Bakanım, Türkiye'nin ekonomik coğrafyası çok güçlü, bakın, hemen çevreleyen ekonomik coğrafyası aşağı yukarı 7 trilyonluk bir ekonomik büyüklük, 450 milyon nüfusa sahip bir ekonomik coğrafya ve zenginliğin Doğu'ya kaydığı günümüzde Türkiye'nin bu coğrafyada çok önemli bir coğrafi üstünlüğü var ve bölgenin coğrafi üstünlüğü var. Şunu bir kere hepimiz bilmemiz gerekir ki eğer bölge güçlüyse ülke bu güçlü bölgenin güçlü ülkesi olabiliyor. Eğer bölgede güç yoksa oradan hiçbir güçlü ülke çıkmaz. Dolayısıyla, Türkiye'nin birinci derecede takip etmesi gereken şey ekonomik coğrafya anlamında da bölgesel istikrar ve güçlü bir bölge, biz bunu daha önce de söyledik; güçlü Irak daha güçlü bir Türkiye demek, güçlü Suriye, güçlü Rusya, güçlü İran daha güçlü bir Türkiye demek. Türkiye bütün politikalarının merkezine ekonomik coğrafyayı yerleştirmeli. Çok basit olarak söylüyorum: 2010 yıllarına gittiğimizde bu ülkenin en parlayan şehirleri genellikle Suriye bölgesindeki şehirlerdi ve gerçekten bu ekonomik coğrafyayı göz ardı ederek politikalar izledik ve bugün bunu yeniden inşa etmek ve yükselen bir Türkiye arzu eden bütün politikaların merkezinde ekonomik coğrafya olmak mecburiyetindedir. Sadece Türk lirasının bölgede dolaşımıyla nasıl bir zenginlik elde edebileceğimiz gayet açıktır ama üzülerek söylüyorum, beş yıldan beri ama özellikle partili Cumhurbaşkanlığından beri bunun, asla dış politikamızın merkezinde olmadığı kanaatindeyiz ve ekonomik durumunda, Türkiye'nin geldiği ekonomik noktada dış politikanın etki analizini yapmak gerekir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Tatlıoğlu, süreniz tamamlanmıştır, toparlarsanız çok memnun olurum.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Ne kadar siyasal bir iktidar döneminiz kaldı, ayrı bir tartışma ama kalan her gün için... Çünkü devletlerin yürüyüşü, siyasal iktidarların da istikrarlı politikalarına dayanır. Bu reyini dillendirirken, reform ve dönüşüm dönemlerini, bunun merkezinde ekonomik coğrafya olmalı ve bu ekonomik coğrafyayı merkezine yerleştirmeden Türkiye'nin yeni bir hikâye yazma imkânı yok. Türkiye olarak kim olursa olsun bunu yapmak zorunluluğumuz var. Bu bizim İYİ PARTİ olarak temel politikamız.

Hayırlı olsun yeni dönem bütçeniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Böylece gündemimizdeki kurumlarla ilgili bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır.

Görüşleriyle, eleştirileriyle, sorularıyla katkıda bulunan tüm milletvekillerine teşekkür ediyorum.

Şimdi soru bölümüne geçiyoruz.

Sayın Bakana soru sormak isteyen değerli milletvekillerinin sisteme giriş yapmaları gerekmektedir.

Komisyon üyelerimiz için on dakika, diğer milletvekillerimiz için beş dakika olmak üzere toplam on beş dakika soru taleplerini karşılayacağım sonra da Dışişleri Bakanımız Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'na cevap için söz vereceğim.

Evet, soru işlemlerini başlatıyorum.

Emine Hanım'dan başlayalım.

Sayın Emecan, buyurun lütfen.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakan, Rus savaş uçakları Ekim ayında Suriye'de silahlı muhalefet unsurlarından, Türkiye'nin de yakın müttefiklerinden olan Feylak-uş Şam'ın eğitim merkezini bombaladı ve çok sayıda insan kaybı oldu bu bombalamada. Rusya'nın doğrudan bu grubu hedef alması, Türkiye'ye Dağlık Karabağ konusunda Rusya ile Türkiye arasında yaşanan fikir ayrılıkları nedeniyle verilen bir gözdağı mıydı? Yorumunuzu merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Garo Paylan...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Rusya veya rejim, 40 askerimizin ölümüne sebebiyet verdi. Çünkü orada uçak uçurabilecek başka bir ülke yoktu. Üzerinden aylar geçmesine rağmen hâlâ bu olayın müsebbibini açıklamadınız. Size net olarak soruyorum: Bu olayın müsebbibi Rusya mıdır, rejim midir?

Sayın Bakan, S-400'ler ve CAATSA, sanıyorum önümüzdeki ayların konusu olacak. CAATSA yaptırımları, bu yaptırım meselesi. Bakın, sonuç olarak gerçekten evimize bir televizyon bile alsak, bu kadar para verdiğimizde fişini takıp çalıştırırız. Üzerinden bir buçuk yıl geçmiş, sonuç olarak alınan 2,5 milyar dolarlık bir ürünü bir buçuk yıldır depoda tutuyorsunuz ve hâlâ da bunu kuramıyorsunuz ve ben, kurabileceğinizi de düşünmüyorum. Kurmaya kalktığınızda da yaptırımlarla yüz yüze kalacağız ve ekonomik yıkım yaşayacağız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, sorumuzu ifade edelim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bu anlamda da kurmadığınız veya kuramadığınız bir cihazla ilgili neden böyle yaptırımlarla yüz yüze geleceğiz. Bununla ilgili bilgi vererseniz...

Son olarak da şunu soracağım: Reform dillendiriliyor. Bu reform konusunda Adalet Bakanının sesini duyuyoruz, başka bakanların sesini duyuyoruz ama en çok sesi çıkması gereken Dışişleri Bakanından tek bir kelime duymuyoruz Sayın Bakan. Sizin görüşleriniz nedir? Bu konudaki, reformla ilgili, AB'yle ilgili ilişkilerde neler yapmalıyız? Bu konuda da sizden...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz Sayın Paylan.

Sayın Çelebi...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, 3 tane sorum olacak ama... Birincisi: Sizin de çok önem verdiğiniz -Sayın Cumhurbaşkanımızın da çok önem verdiğini biliyorum- bu New York'taki Türkiye Projemiz hangi aşamadır?

İkincisi: Biliyorsunuz, Ağrı'nın Patnos ilçemizde Urartulardan kalma bir kalemiz vardı. Orada beş ayaklı som altından yapılan bir aslan figürümüz vardı, İsrail'deydi, hâlen gelmedi. Buna ilişkin bir açıklamanızı bekliyorum.

Bir de, Sayın Bakanım, çok teşekkür ediyorum -ben de Bangladeş Dostluk Grup Başkanayım- özellikle pandemi döneminde gerçekten Türkiye'nin gücünü... Sizin -pandemi olarak- yabancı ülkelere yapmış olduğunuz yardımları biliyorum. Bu konularda bizi bilgilendirme imkânınız olursa sevinirim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Cora...

SALİH CORA (Trabzon) – Sayın Bakanım, sizi ve heyetinizi tebrik ediyorum, sunumlarınız için teşekkür ediyorum.

Şu kadarını ifade etmeliyim: Cumhurbaşkanımızın riyasetinde, sizlerin de uzun süren Bakanlığınız döneminde hakikaten akılcı ve dengeli bir dış politika siyasetiyle edilgen bir dış politika değil, etkin bir dış politika, haklının yanında olan, mazlumun yanında olan bir anlayış ortaya koydunuz ve bu kapsamda Türkiye, elde ettiği kazanımlara baktığımız zaman mahkûm bir siyasi ilişkilerden hâkim bir siyasi ilişkilere yönelmiştir.

Son zamanlarda AB'de ve Amerika'da yaşanan gelişmelere baktığımızda, sunumunuzda “yeniden Asya” kavramını kullandınız. Bunu biraz açabilme durumunuz olur mu?

Bir de “dijital diplomasi” kavramından bahsettiniz, yeni kavramlar dış politikada. Bunlarla ilgili bilgi alabilir miyiz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Süleyman Girgin...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Türkiye'de birçok imtiyaz sağladığımız, Kanal İstanbul arazilerini alan ve stratejik askerî tesisimiz olan Tank Palet Fabrikasının işletmesini verdiğimiz Katar, Doğu Akdeniz'de Rum kesimi ve İsrail'le birlikte hareket ediyor, Katar'ın bu hasmane pozisyonu ile ilgili ne düşünüyorsunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Katırcıoğlu...

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, ben de bu Amerika'daki siyasi değişim sonucu ile ilgili ne düşündüğünüzü merak ediyorum. Biliyorsunuz, daha önce Trump'ın yönetiminde Amerika'da başlamak üzere içe kapanmacı bir ekonomi ve siyaset anlayışı yaygınlaşmıştı, şimdi, Biden'le birlikte bu dönemin bittiğini düşünüyor musunuz yoksa Biden da Trump'ın çizgisini devam ettirir mi acaba, ne düşünüyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Şimdi Gökan Zeybek, buyurun.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Sayın Bakanım, iyi günler diliyorum.

Avrupa Birliği Liderler Zirvesi’ne çok az süre kalmışken Libya’da Serrac Hükûmeti ve Türkiye ilişkileri, Akdeniz’deki doğal gaz arama faaliyetleri ve Kuzey Kıbrıs’ta Maraş bölgesiyle ilgili son zamanlarda atılan adımlarda 10-11 Aralıkta zirvede farklı bir sonuç çıkmasını düşünüyor musunuz? Türkiye bu konuda sıkıştırılabilir mi?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ederiz.

Sayın Fikret Şahin...

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, bazı büyükelçilerimizin çifte vatandaş olduğunu biliyoruz. Ben merak ediyorum: Bu çifte vatandaşlıkla ilgili ülkeler ile ülkemiz arasında bir sorun olduğu zaman bu büyükelçilerin tavrı nasıl olacaktır? Sizin bu konuya bakış açınız nedir? Büyükelçilerin çifte vatandaş olması doğru mudur? Mesela önümdeki notta Avusturya Viyana Büyükelçisinin Türk ve Alman vatandaşlığı olduğu söyleniyor, efendim, işte, Cezayir Büyükelçisinin Türkiye ve Belçika... Listeyi vereceğim size.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyoruz.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Sayın Başkanım, bir saniye lütfen.

Bir de daha önceki dönem iktidar partisi AKP milletvekillerinin de büyükelçi olarak atanmasının yıllardır kurumunuzda görev yapan diplomatlar için bir haksızlık olduğunu düşünüyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Sibel Özdemir, buyurun.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, vize serbestisinde eksik olan kriterlerin tamamlanmamasının gerekçesinde -ki Eylül 2019’da Cumhurbaşkanlığının bir genelgesi vardı kurumlara- netice ne oldu?

“Ey Avrupa Birliği”nden “Geleceğimiz Avrupa” sürecinde nasıl bir öz eleştiri süreci işletilecek?

Son olarak da AB tarafından olası yaptırım kararlarına nasıl bir yol haritası olacak?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Utku Çakırözer...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, Kırım’daki Soydaş Tatarlara yönelik baskılar devam etmekte, Kırımlı aktivist ve aydınlara yönelik ev baskınları, kaçırma olayları devam ediyor. Kırım konusunda Türkiye pasif kalmakta, bunu biz de gözlemlemekteyiz. Parlamentomuzda, Türkiye Büyük Millet Meclisi ile Kırım Tatar Millî Meclisi arasında bir dostluk grubu kurulmasına ne dersiniz?

Türkiye’nin yurt dışında lobi faaliyetleri için 2020 yılında harcadığı para ne olmuştur? Gelecek yıl için öngörünüz nedir?

İletişim Başkanlığının yeni bir yönetmeliği çıktı, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığında yeni bir kriz yönetimi daire başkanlığı kuruldu ve İletişim Başkanlığı yeni görevler uhdesine aldı; bunlar, dış tehdit unsurlarının analiz edilmesi, psikolojik harekât, algı operasyonu faaliyetlerini belirlemek ve buna karşı manipülasyon ve dezenformasyona karşı faaliyette bulunmak gibi görevler. Bunlar, Dışişlerinin uhdesinde olması gereken görevler değil mi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz Sayın Çakırözer.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Son olarak da Bakanlığımızın büyükelçilerinin kaç ı Bakanlıktan yetişmiş, kaç ı dışarıdan atanmıştır? Son rakamları bizimle paylaşır mısınız?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Ömer Faruk Gergerlioğlu...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Sayın Bakan, diplomatik misyonlarda kanuni engel olmamasına rağmen pasaport ve vekâletname verilmesi konusunda usulsüz engellemeler yapılmaktadır.

Yine, Türk diplomatların son zamanlarda isimleri insan kaçırma vakalarıyla anılmakta, uluslararası hukuka uymama talimatı mı veriyorsunuz?

İngiliz Gizli Servis Başkanı, İbrahim Kalın’la görüştü, aslında bir muadillik ilişkisi yoktu, bu görüşmenin nedeni nedir? Libya, Dağlık Karabağ, Kıbrıs, Doğu Akdeniz’de bir iş birliğı mi düşünülüyor İngiltere’yle?

Yine, Pazarkule’de mart ayında gördüğümüz bir tiyatro vardı, mülteciler AB’yle bir pazarlık mevzuı yapıldı, on binlerce kişi sınıra yığıldı ve en az 6 kişi öldü; bu ölenler konusunda vicdanınız rahat mı?

Yine, Almanya’nın gemimizi araması, itibarımızı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

Sayın İsmail Özdemir...

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Sudan, Afrika Kıtası’nda ve Kızıldeniz’e kıyısı olan önemli bir ülke, bizim de tarihî bağlarımız oldu, hakikaten Türkiye’nin muhabbet duyduğu bir ülke. Burada tabii bir rejim değışikliğı ve yönetim değışikliğı yakın zaman içerisinde meydana geldi ve Sudan’ın aynı zamanda bazı uluslararası yaptırımlardan çıkmasının akabinde de bölgeyle alakalı bu ülkeye yönelik ilgi ve alakanın arttığını gözlemliyoruz. Bizim de yakın zaman öncesine kadar Sudan’la önemli ilişkilerimiz vardı. Ben yeni dönemde yeni yönetimle olan iş birliğimizin nasıl seyredeceğıyle alakalı zatâlinizin görüşlerini merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ederim.

Sayın Çeviköz...

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Sayın Bakan, Plan ve Bütçe Komisyonundayız. Burada konuşulanlar ve dile getirilen konular dışında ileri sürülen iddialar yersiz ve manasızdır. Tabii burada söylenenlerden malzeme çıkaramayınca söylenmeyenlerden medet ummak ve bunu hakarete vârdırmak korkunun ve çaresizliğin itirafı oluyor. Dile getirilenler içinde ele alınan tek konu var; dış politikada komşların toprak bütünlüğüne saygı gösterilmiyor dedik, partinizin sayın milletvekilleri bu ifadeyi işgal olarak yorumladılar. Siz de Türk Silahlı Kuvvetlerinin başka ülkelerdeki varlığını işgal olarak görüyor musunuz? (Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlar sükûneti sağılayalım, lütfen.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Hişyar Özsoy’un söz talebi var.

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben tek bir soru soracağım Sayın Bakana. Az önce aslında Necdet Vekilimiz de kısmen bahsetti bundan ama bir soru olarak yöneltmek istedim. Şimdi, Kürt meselesi bölgesel ve küresel bir mesele olmuş durumda, sadece Türkiye içinde değil ama Irak'ta, Suriye'de bakın... Bütün bu ülkelere baktığımızda birçok faktörün, birçok aktörün şekillendirdiği bir mesele olmuş durumda.

Sayın Bakana sorumuz şudur: Terörle mücadele ediyoruz, asıyoruz, kesiyoruz, bu bahar bitiriyoruz, bir sonraki bahar bitiriyoruz gibi söylemlerin ötesinde, pozitif anlamda sizce bir Kürt meselesi var mıdır ve bu Kürt meselesinin siyaseten çözülebilmesi için siz Dışişleri Bakanı olarak ne öneriyorsunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, şimdi de Akif Çağatay Kılıç Bey'e söz veriyoruz.

Buyurun.

AKİF ÇAĞATAY KILIÇ (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakanım, öncelikle Türkiye Büyük Millet Meclisine hoş geldiniz, şeref verdiniz.

Tabii, ben söz almayacaktım ancak yöneltilen bir soru üzerine aklıma bir şey geldi. Fikrinizi merak ediyorum bu konuda çünkü yıllarını diplomasiye vermiş, dış ilişkilere vermiş bir Bakanımız olarak tecrübenizle... Dünyada değişen siyasi konjonktürden sonra ülkemizden bir takım siyasi kişilerin veya siyasi hareketlerin yurt dışından ülkemize demokrasiyle alakalı müdahale edilmesi konusunda veya destek verilmesi konusunda ihtiyaç hissettiklerini dile getiren açıklamalar duyduk. Bu konuda ülkemizin geçmişindeki demokrasi tecrübeleri, günümüzdeki durumu ve kuvveti ve aynı zamanda, yakın zamanda Azerbaycan ve Ermenistan arasında yaşanan sıkıntıya uluslararası camiada verilen cevaplar ve sizin de birçok kere gördüğümüz Azerbaycan ziyaretleriniz de düşünülecek olursa yurt dışındaki bir siyasiden veya herhangi bir siyasi figürden, ülkemizdeki siyasi ilişkilerle ilgili destek talep etmek düşüncesine siz nasıl yaklaşırsınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Böylece sorular bitmiştir.

Sağlık koşulları açısından beş-on dakika salonu havalandırıp sonra Sayın Bakanımıza söz verirse herhâlde daha isabetli olur.

On dakika ara veriyorum, bu arada görevli arkadaşların salonu havalandırmalarını rica ediyorum. Sonra Sayın Bakana söz vereceğim.

Evet, on dakika arayla bu oturumu kapatıyorum.

Kapanma saati: 18.59

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 19.11

BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, salonumuzu havalandırdık, iyi oldu sağlık şartları açısından.

Şimdi, 23'üncü Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Soru-cevap kısmımıza devam ediyoruz.

Sorularımızı almıştık.

Şimdi de Sayın Bakanımıza, Dışişleri Bakanı Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'na sorulara cevap vermesi için söz vereceğim.

Sayın Bakanım, süreniz otuz dakikadır.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Zatıalınız gibi ben de bugünkü bütçe görüşmelerinde söz alan, görüş belirten, eleştiri yapan, destek veren tüm milletvekili arkadaşlarımı canıgönülden tebrik ediyorum. Tabiatıyla, iktidar-muhalefet olarak her konuda hemfikir olmak zorunda değiliz, farklı görüşlerimiz olabilir. Doğru, gerçek söylendi, söylenmedi; bunlara çok fazla girmek istemiyorum ama biraz sonra bazı yorumlara da ve sorulara da elimden geldiği kadar cevap vermeye çalışacağım.

Ama bir konuda sanırım hemfikiriz, dünya çok hızlı değişiyor ve bu değişimin gerisinde kalmamak lazım. Sorunlar giderek çetrefilleşiyor; maalesef, pandemi döneminde de -açılış konuşmamda da söylediğim gibi- sorunlar daha da derinleşti.

Şimdi, tabii, elbette yüce Mecliste milletimizi temsil eden milletvekilleri ve biz siyasetçilerin her şeye Türkiye penceresinden bakması lazım, bakabiliriz fakat şöyle geriye çekilip bir baktığımız zaman bizim dışımızdaki gelişmeler ya da bizim etki edemeyeceğimiz kadar büyük sorunları da görebiliyoruz. Dünyanın en güçlü ülkelerinin artık çok taraflı değil de tek taraflı politikaları savunmaya başladığını, bunun sadece gerginlik değil, çatışmaya da dönüştüğünü görüyoruz. Diğer taraftan da bir bakıyoruz ki Güney Çin Denizi'nde kavgaya eden ülkelerin de trilyon dolarlık anlaşmayı, bir serbest ticaret bölgesi anlaşmasını da imzaladığını görebiliyoruz. Yani problemler var ama fırsatlar da var. Önemli olan bu problemleri nasıl yöneteceğimiz.

Sizler tabii ki bölgemizdeki -dünyadaki sorunların büyük bir bölümü bizim coğrafyamızda yaşıyor- sorunların sorumlusu olarak Türkiye'yi görebilirsiniz ya da "Türkiye yeterince ön alamadı, çözemedi." veya "Şöyle politika izledi, böyle politika izledi." diyebilirsiniz. Ama bugün karşı karşıya kaldığımız sorunların çözümü konusunda ya da önlenmesi konusunda uluslararası sistemin bile yetersiz kaldığını sizler de görüyorsunuz, bizler de görüyoruz. O nedenle "Dünya 5'ten büyüktür. Dünyanın bugünkü gerçekleriyle yüzleşemiyor uluslararası sistem, dünya insanlığının beklentilerini karşılayamıyor." diyoruz. Siz diyorsunuz ki: "Bunu bir tek siz söylüyorsunuz, bunda destek bulamıyorsunuz, yalnızsınız." 5 daimi ülkenin dışında, bir de G-4 dedikimiz 4 ülke var; Japonya, Hindistan, Almanya ve Brezilya. Bunlar da diyor ki: "Biz de eklenelim, P-5 yerine P-9 olsun, gerisi bizi ilgilendirmez." Onun dışındaki, 9 ülkenin dışındaki tüm ülkeler Türkiye'nin pozisyonunu destekliyor çünkü biz kendimiz için bir şey söylemiyoruz ki "Uluslararası sistem güçlü olsun, adaletli olsun." diyoruz. Bu politikamızı her alanda yürütüyoruz. Bugün gerçekten bir taraftan sahada, bir taraftan masada güçlü olmazsak bu, etrafımızda yaşanan sorunlardan da en çok etkilenen ülke biz oluyoruz.

Göçmen konusunu söylediniz, diğer yansımalarını söylediniz. Ülkelerin sınır ve toprak bütünlüğünün tehlikeye girmesi ya da istikrarsızlaşmasının doğrudan yansımaları söylediniz, ekonomimize etkisini söylediniz. Sadece söylemiyoruz, yaşıyoruz bunları. Böyle bir durumda Türkiye elbette kendi çıkarlarını gütmek için, ülkesinin çıkarlarını tesis etmek için gerekli adımları atacak. Bazen sahada atacak, bazen masada atacak, bazen de ikisinin sentezini çok iyi bir şekilde başarmamız lazım; başka yolu yok.

Şimdi, siz diyorsunuz ki “Türk dış politikası tamamen berbat, sıfır, kötü, hep kötü, hep kötü, hep kötü.” Bu, doğru değil. Yani sizi destekleyen halk da böyle düşünmüyor. Şimdi, anketlere bakıyoruz biz her ay, öz eleştiri de yapıyoruz, kendimizi de test ediyoruz gerçekten. Şu anda sizin gibi “Türk dış politikası tamamen çok kötü.” diyen Türkiye’de, ankete katılanların yüzde 9,1’i. Evet, bakınız, göndeririz size, siz yaptırın. “Kötü” diyen de yüzde 22, toplamda yüzde 31,2.

“Türkiye’nin dış politikası “çok başarılı” “başarılı” “fena değil” diyen de yüzde 69,9. Şimdi, AK PARTİ’nin içinde de bizim izlediğimiz Türk dış politikasını; AK PARTİ iktidarı, şu anda da Cumhur İttifakı olarak izlediğimiz dış politikayı da başarısız bulan, daha fazlasını isteyen ya da “Şurada eksikliğiniz var.” deyip “başarısız” diyenler de var ankette. Aynı şekilde, MHP tabanından da var. Bunları da eklediğimiz zaman, sizlere oy veren vatandaşlarımızın yüzde 50’sinden fazlası Türk dış politikasını başarısız bulmuyor. “Fena değil” diyor “başarılı” diyor ya da “çok başarılı” diyor. Şimdi siz öyle bir tablo çiziyorsunuz ki ben sanki başka bir ülkenin Dışişleri Bakanım, başka bir dünyada yaşıyoruz. Evet, eleştirin, doğru; ben de eleştiriyorum, öz eleştiri de yapıyorum, eksikliğimizi de görüyoruz, öz eleştiri de yapalım ama Türk dış politikasını bu kadar yerden yere vurmanız ve her konuda “Tamamen Türkiye haksız.” demeniz doğru mu? Hakkaniyete sığar mı?

Şimdi, hep Avrupa Birliğini söylüyorsunuz. Evet, 17-25 Aralık, Gezi olayları ve 15 Temmuz hain darbe girişimi dönemlerinde güvenlik ön planda olduğu için güvenliğe yönelik politikalar izlediğimiz de doğru, bunun Türkiye’nin imajını olumsuz etkilediği, olumsuz algı oluşturduğu da doğru. Ama ben önce güvenliğini düşünmek zorundayım, bu da doğru. Peki, siz Avrupa Birliğine şunu soruyor musunuz, hep “Avrupa Birliği haklı olarak Türkiye’yi eleştiriyor, raporlarda yeri var, o var, bu var...” 2005’te, 2006’da siz bir taraftan “Sessiz devrimler yapıyor Türkiye.” derken 15 civarındaki faslı niye engellediniz diye sorabiliyor musunuz? Sormuyorsunuz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Soruyoruz.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Soruyoruz.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – “Hep Türkiye haksız, hep AK PARTİ iktidarlara haksız.” Yani bunları şunun için söylüyorum değerli arkadaşlar, Avrupa Birliği... Biz ne diyoruz -burada bir çelişki yok- biz Avrupa’nın bir parçası mıyız? Parçasıyız. Tam da merkezindeyiz, Doğu ile Batı’nın da birleştiği noktadayız. Kim bizi buradan kovabilir? Biz Avrupa’yla ilişkilerimizi niye kötü yapalım? Ticaretimizin yüzde 50’si Avrupa’yla değil mi? Evet. Ortak çıkarlarımız var mı? Var. Anlaşamadığımız noktalar çok mu bugün? Çok. Peki, hep bizdeki geri gitmeyi söylüyorsunuz da -Avrupa Konseyinde görev yapan arkadaşlarımız da var- benim görev yaptığım yıllardaki Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisiyle bugünkü Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi bir mi? Bir değil. Neden? Irkçılık had safhaya çıktı, yabancı düşmanlığı, göçmen düşmanlığı... Hangi siyasi gruplar bugün Avrupa Konseyinin savunduğu o insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü savunuyor? Bazılarınızın hoşuna gidebilir, PKK’yı destekliyorlar aşırı sol olanlar. Bazılarınızın da Türkiye’yi, AK PARTİ’yi eleştirdiği için hoşuna gidebilir ama bu Avrupa’nın kendi içinde yaşadığı sorunlar var. Avrupa kendi içinde bu sorunları yaşıyor diye biz Avrupa’dan göçüp gidelim mi? Göçüp gidemeyiz. Öz eleştiri de yapacağız, kendi eksikliklerimizi de gidereceğiz ama Avrupa’nın yanlışlarına da “yanlış” dediğimiz zaman niye sadece bizi suçluyorsunuz? Bu hakkaniyetli bir yaklaşım değil. Millî konularda bari yapmayalım. Yani Türk dış politikası doğru, millî... Arkadaşlarımız söyledi, gayet güzel bir şekilde, veciz bir şekilde, nezaketli bir şekilde söyleyen; çok güzel bizi eleştiren, tavsiyelerde bulunan arkadaşlarımız da oldu samimi olarak, teşekkür ediyorum. AK PARTİ ve MHP Grubundan tabii ki destek görüyoruz, Cumhur İttifakı içindeyiz; onlara da çok çok teşekkür ediyorum. Fakat Avrupa Birliğiyle ilgili süreçte... Reform devam eden bir süreçtir, reform bir gün yapıлып biten bir süreç değildir.

Bakın, seçimlerden sonra Yargı Reformu Stratejisi'nin ilk kısmını sizler Mecliste onayladınız mı? Katkı da sağladınız, eleştirdiniz “Şurası eksik.” dediniz “Yetmez ama evet.” dediniz. Şimdi ikinci aşama var, o da gelecek. İnsan Hakları Eylem Planı var. İnsan Hakları Eylem Planı'nın amacı ne? Bu özgürlük alanlarını genişletmek. Yani 17-25'ten tutun da Gezi olaylarından, 15 Temmuz hain darbe girişiminden bu tarafa yaşanan travmaları yavaş yavaş atlattıktan sonra reformcu kimliğimize tekrar bürünmemiz gerekiyor. Ben Dışişleri Bakanı olarak, daha önce AB Bakanlığı yapan bir kişi olarak da Hükümetimizle olan toplantıları, reform eylem grubu toplantılarını bu nedenle gerçekleştiriyoruz. Cumhurbaşkanımızın başkanlık etmesi ve de direktifiyle “Bu kriterleri yerine getirin.” demesi bizim için büyük bir itici güçtür ama vize serbestisiyle ilgili, tüm bu 6 kriterle ilgili görüşlerimizi Avrupa Birliğine ilettik, Avrupa Birliği geri dönmüyor; bir virgüle takıyor, aylarca oyalıyor bizi, bir virgülden bahsediyoruz. Şimdi, Avrupa Birliğine bu konuda hesap soruyor musunuz?

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Soruyoruz.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Soruyorsanız çok teşekkür ediyorum, ben bilmiyorum sorduğunuzu, görmedim hiç.

Yani soru-cevap şeklinde sohbet ediyoruz arkadaşlar, ben şimdi tabloyu izah etmeye çalışıyorum size. Yani burada her şeyde biz iyiyiz de Avrupa kötü demiyoruz ama ilişkilerimizdeki yaşadığımız sıkıntılarda nelerin olduğunu hep beraber değerlendiriyoruz. Sizler görüşlerinizi söylediniz, biz de görüşlerimizi söylüyoruz.

Diğer taraftan, bakınız, diyorsunuz ki: “Arap ülkelerinde de Türkiye yalnız, sokakta.” Bu doğru değil. Evet, bazı yönetimlerin Türkiye'ye karşı olumsuz tavrı var. Biz İhvanı bir dış politika izlemelik hiçbir zaman, “o”cu, “bu”cu dış politika da izlemiyoruz; milletimizin çıkarı neyi gerektiriyorsa o yönde dış politika izliyoruz. Geçtiğimiz yıllarda Tunus'taki Hükümet değiştikten sonra ilişkilerimizin daha da nasıl geliştiğini sizlere anlatmaya çalıştık. Diğer ülkelerde de İhvan var yönetimde, parlamentoda, bizi ilgilendirmez; o ülkelerin huzurunu her zaman biz destekleriz. Yeni bir anket yine, inanmazsanız bakın, Washington merkezli, Türkiye'de de değil; “The Arab Center” Arap Merkezi diye bir kuruluşun, “think tank”ın yaptığı ankette Arap toplumunda en çok Türk dış politikası beğeni aldı. Yani biz Türk dış politikasını başkaları bizi beğensin diye yapmıyoruz ki; doğruyu savunuyoruz, hakkaniyetli dış politika izlemeye çalışıyoruz, adımlarımızı da bu yönde atıyoruz. Ha, bu konularda millî olalım, doğru; biz de sizleri bilgilendirelim. Ben her bütçe konuşmasında, her Genel Kurul toplantısında sizlere ne diyorum? Ne zaman bilgi almak istiyorsanız -bazı siyasi partilerde eski mensuplarımız var, biz onlara “eski” de demiyoruz esasen, “mensuplarımız” var, onlarla biraz sonra interaktif sohbet edeceğiz- ne zaman isterseniz geliriz diyoruz. Sayın Kemal Kılıçdaroğlu'nu, Sayın Genel Başkanı -ta o zamanki bizim eski Başkonsolosumuz vardı, Genel Başkan Yardımcısı Özgür Yılmaz zamanında söyledim, Genel Kurulda da sizlerin huzurunda söyledim- Ege konularında, adalar konusunda gelip bilgilendirmek istedim dedim. İşte, Ünal Çeviköz, sürekli Bakanlığımızla interaktif bir şekilde bilgi alıyor, bilgi veriyor. Ne zaman isterseniz... Hangi genel başkan... Gittik daha önce telefonla Sayın Akşener'i de bilgilendirdim Doğu Akdeniz konusunda; davet ettiler, gittik. Aynı şekilde biz hangi konu olursa olsun yani sadece kritik konular değil, “Gelin Sayın Bakan, bizi bilgilendirin.” deyin, biz burada grubunuzu bilgilendiririz, genel başkan yardımcılarınızı bilgilendiririz, genel başkanlarınızı da bilgilendiririz; burada hiçbir şeyimiz yok ama siz bizi çağırın. Şu konuda, bu konuda değil, hangi konuda ihtiyaç duyuyorsanız bu konularda iş birliği yapalım, biz buna hazırız.

Şimdi, gelelim yorumlara. Sayın Çeviköz, siz de bizim bir mensubumuzsunuz, gerçekten bugünkü değerlendirmelerinizden üzüntü duydum. Neden? Biz Türkiye olarak komşuların toprak bütünlüğüne nasıl saygı duymuyoruz, bunu merak ediyorum. Yani gerçekten burada İsmail Faruk Aksu olsun, diğer

arkadaşlarımız da gayet güzel bir şekilde bunu zaten cevaplandırdılar. Yani biz DAES ve PKK'ya yönelik operasyonları yapmasa mıydık? Uluslararası hukuka uygun değil mi, BM Şartı'na uygun değil mi bizim girişimiz? Şimdi biz oraları bıraksak şu anda... Ne diyoruz biz? Biz Suriye'nin toprak bütünlüğünü savunuyoruz, buna bağlıyız. Tüm ortak açıklamalarda, deklarasyonlarda, Astana'da, her yerde ilk cümlelerden biri budur; Suriye'nin toprak bütünlüğü ve siyasi birliği. Peki, siz şu anda bizim Kuzey Irak'taki PKK'ya yönelik operasyonumuzdan mı rahatsızsınız da böyle diyorsunuz, ben anlamadım. Ya da Doğu Akdeniz'de o sözde Sevilla haritasını yırtıp atıp da gemilerimizle bizim haklarımızı yok sayanlara karşı attığımız adımlardan dolayı mı diyorsunuz? Hangi ülkenin toprak bütünlüğüne saygısızlık yaptık, ben gerçekten merak ediyorum, sizden duymak istiyorum.

Şimdi, diğer taraftan, Özgür Suriye Ordusunu eleştiriyorsunuz, kiminiz de şimdi ona "İŞİD" diyorsunuz, "DAES" diyorsunuz. Özgür Suriye Ordusu, Amerika dâhil birçok ülke tarafından tanınmış bir güçtür, ve bugün... DAES'e karşı mücadele ettik, Özgür Suriye Ordusu'na bir şey demiyordunuz o gün. Ne zaman PKK'ya karşı bizimle beraber mücadele etti, o zaman "Özgür Suriye Ordusu DAES'ci, İŞİD'ci..." DAES'e karşı kaç tane şehit verdiler onlar biliyor musunuz? Bugün Suriye'de siyasi bir süreçten bahsediyorsak, sahada bunların mücadelesi sayesinde de bahsediyoruz. Siz, şimdi bunları niye radikalleştirip diğer tarafa atıyorsunuz, İŞİD'ci diyorsunuz? "Yok, bir de İŞİD'e de, ondan sonra El Kaide'ye silah veriyorsunuz, destek veriyorsunuz." diyorsunuz. Bunlar çok ciddi şeyler Sayın milletvekilleri. Bunları nereden biliyorsunuz, kime vermişiz? Bugün DAES'le göğüs göğüse bizden başka savaşan bir ülke oldu mu? 4 bin tane DAES'li teröristi kim etkisiz hâle getirdi? Hep buradaki DAES saldırılarından bahsediyorsunuz, onlara karşı da mücadelemizi sahada biz yaptık. Peki, Suriye'den gelen PKK'lıların, YPG'lilerin öldürdüğü insanlardan niye bahsetmiyorsunuz? Burada da adaletli olalım, terör örgütleri arasında ayrım yapmayalım, onlar da terörist, onlar da terörist. İkisiyle de mücadele eden biziz. Hiçbir şekilde ayrım yapmıyoruz.

Diğer taraftan, Oruç Reis konusunda biriniz diyorsunuz ki: "Niye beklediniz?" biriniz diyorsunuz ki: "Taviz verdiniz." biriniz diyorsunuz ki: "Diplomasiye fırsat vermediniz." Diplomasiye biz fırsat veriyoruz, her zaman veriyoruz. Önce diplomasiye, eğer işlemiyorsa da sahada adımlarımızla gerekeni yapıyoruz. Eskiden bizim sondaj gemilerimiz var mıydı? Yok, başkasından dileniyorduk, kiralamaya çalışıyorduk; aldık sondaj gemilerimizi, getirdik, hepsi şimdi sahada; Karadeniz'de de, Doğu Akdeniz'de de, Kıbrıs etrafında da biz gereken adımları atıyoruz ama çağrılarda bulunmadık mı? Bulunduk, "Tek tarafı adımlar atmayın, bizi dışlamayın, paylaşalım." dedik. Şimdi, bunları yaparken de "Gelin, konferansta beraber olalım." hakça paylaşım diyoruz hakça paylaşım, herkes hakkına düşeni almalı. Ama Türkiye'yi yok sayarsanız, Kuzey Kıbrıs Türk halkının haklarını gasbetmeye çalışırsanız o zaman biz gereğini yaparız.

Sayın Çeviköz, Mali'ye biz ittifak kurmak için gitmedik, bunları çok iyi bilmeniz lazım. Biz niye gittik Mali'ye? Gerek Afrika Birliği, gerek ECOWAS -Batı Afrika ülkelerinin örgütü, siz de biliyorsunuz- gerekse komşu ülkelerinin bizden ricası ve tavsiyesi üzerine gittik ve darbe olur olmaz açıklamamızı yaptık ve oradaki görüşmelerimizde de darbeye karşı olduğumuzu söyledik, "Bir an önce geçiş süreci olsun. Geçiş sürecinde cumhurbaşkanı ve başbakan sivil olsun ve bir an evvel seçime gitmeniz lazım, aksi takdirde şu problem, bu problem olur." diye tavsiyelerde bulunduk ve şimdi bu örgütler, Afrika Birliği, ECOWAS ve diğer komşu ülkeler de ve yine Mali halkı da bize teşekkür ediyor. Biz ama dostça gittik, anlattık bunun yanlış olduğunu.

Diğer taraftan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde TOKİ'nin, Konya Belediyesinin olmasının ne mahzuru var, ben onu anlayamadım? Bizim belediyelerimiz; CHP'li belediyeler de MHP'li belediyeler de İYİ PARTİ'li belediyeler de Batı Trakya olsun, yine, Balkanlar olsun, her yere gidiyorlar, başka yerlerde hizmetler yapıyorlar.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – HDP'li...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Bilmiyorum, şimdi HDP'li belediyeler gidiyor mu gitmiyor mu. Ondan sonra...

Şimdi, yani, burada ne mahzuru var? Biz ana vatanız, orası da yavru vatan. Tüm imkânlarımızla oradayız. Eğer bu sizi rahatsız ettiyse söyleyeyim: Sadece TOKİ değil, DSİ de orada, TİKA'da orada; ondan sonra Karayolları Genel Müdürlüğü orada, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü orada, Enerji Bakanlığı orada, askerimiz orada. Biz, Kıbrıs'ta rahmetli Ecevit'in çizgisinde siyaset izliyoruz, rahmetli Erbakan'ın çizgisinde siyaset izliyoruz. Aynı şekilde, sizin bu koltuklarınızda oturan Deniz Baykal, bizim Bakanlığımızdan olan, aynı şekilde gelen Onur Öymen çizgisinde biz Kıbrıs politikası izliyoruz. Aynı şekilde, Alparslan Türkeş çizgisinde dış politika izliyoruz. Bunları niye sayıyorum hepsini? Çünkü Kıbrıs bir millî meseledir. Yani bugüne kadar Kıbrıs konusunda... Ben yirmi yıldır yakından ilgileniyorum Kıbrıs meselesiyle ve yirmi yıldır biz, CHP'nin de bugüne kadar yani sizin söylemlerinize kadar CHP'nin çizgisiyle aynı çizgide olduk Kıbrıs meselesinde. Annan Planı'nda bazı öz eleştiriler veya eleştiriler olmuş olabilir. Yani, diğer konuda gerçekten, Çağatay Bey de sordu, zaten Kıbrıs konusunda, Kapalı Maraş konusunda kendi içinizde Akif Hamzaçebi zaten gerekli cevabı da verdi. Yani, burada millî politikalarda bunları söylemeniz bizi üzüyor. Kapalı Maraş konusunda da bir çok Rum vatandaş bize teşekkür ediyor, "Açıyorsunuz, mülklerimizi kullanacağız." diyor. Biz uluslararası hukuk çerçevesinde BM kararları çerçevesinde açıyoruz. Şimdi, gittiğimiz yer kamu alanları, yol ve plajlar ama diğer envanter çıktıktan sonra herkesin hakkına riayet edilecek, kimsenin hakkı çiğnenmeyecek. Zaten böyle bir şey söz konusu olmaz. Dolayısıyla, gerçekten, sizin burada bir mensubumuz olarak bugün söylediklerinizden üzüntü duyduğumu söylemek isterim, çünkü bunlar millî meseleler.

Uygur konusunda da lütfen doğruları söyleyelim. Şimdi, söz alan arkadaşlarımızın hepsi diyor ki: "Neden 39 ülkenin bildirgesinin altında Türkiye'nin imzası yok." Peki siz neden dürüstçe "O bildirgenin yanında Türkiye kendi beyanını aynı gün, aynı komiteye, üçüncü komiteye verdi." demiyorsunuz? 39 ülke, evet bir bildirgeye imza atmıştır. Bunun içinde Hong Kong var, diğer konular var, vesaire birçok konular da var Çin'i eleştiren. Bizim gördüğümüz şuydu: Evet, Uygur Türkleri konusunda cümleler, paragraflar haklı olabilir ama diğer taraftan, diğer konuda Çin'e karşı siyasi bir hamle var. Ben niye bunun parçası olayım? Ayrıca 39 ülke Çin'i eleştirdi, 45 ülke de Çin'i destekleyen deklarasyon imzaladı. Ben orada olsaydım, bizden daha fazla ülke olacaktı ama prensip gereği, kim az, kim fazla değil, biz kendi beyanımızı... Açılış konuşmamda biraz özetini verdim, lütfen bakınız. Çok güzel bir şekilde biraz önce İYİ PARTİ'den bir milletvekilimiz söyledi, "Hepimiz aynı hassasiyetteniz." dedi; doğru, hepimiz aynı hassasiyetteniz. Biz tüm temaslarımızda bunu söylüyoruz. Dışişleri Bakanı olarak defalarca BM'de, Cenevre'de yaptığım konuşmalarda söyledik, Çin'le görüşmelerimizde bunu söylüyoruz. Burada bizim kendi öz beyanımıza baktığımız zaman... Bir de niçin söylemedik? Biz kendi beyanımızda –bazı arkadaşlar rahatsız oluyor ama- "Bunlarla bizim kan bağıımız var, biz soydaşız." dedik. Yani bizim Uygur Türkleriyle özel münasebetimiz 39 ülkenin imzaladığı belgede yoktu. Biz kendi beyanımızda bunu da kayda geçirmek istedik, neden ilgilendiğimizi. Her şeyden önce insan hakları konusu.

Yani sonuçta, Türk heyetinin niye gitmediğini de soran oldu. Evet, biz Türk heyetini gönderecektik, öncelikle nereye gidecek, nasıl gidecek, bağımsız çalışacak, tıpkı Kırım'a gönderdiğimiz gibi, yani Çin'in propagandasına alet olmayacak şekilde gönderecektik. Uygur Türkleri'nden de nerelere gidilmesi gerekiyor, hepsini topladık, heyetler oluştu ama maalesef pandemi dolayısıyla gönderemedik ve ilk fırsatta göndereceğiz.

Efendim, "Cumhurbaşkanı niye AB'yle ilgili konuları kongresinde söylüyor?" Sizin genel başkanlarınız, haklı olarak gruba, ondan sonra partinize veya başka yerde vatandaşlara hitap ederken bu konuları konuşmuyor mu? Bir lider, milletiyle sohbet ederken, nerede olursa olsun, dış politikayı da konuşur iç politikayı da konuşur. Bundan doğal ne var ki, bundan niye rahatsız oldunuz? Kaç kişi dile getirdiği için söylüyorum, gerçekten çok merak ediyorum, niye rahatsız oldunuz? Bir siyasi lider her platformda düşüncelerini halkla paylaşır, sohbet eder. Militarist bir dış politika izlemiyoruz biz.

Bunu şuna benzeteyim yani "Kürt konusunda ne düşünüyorsunuz?" dediniz, doğru. Kürt konusunda Recep Tayyip Erdoğan "Türkiye'de bir Kürt sorunu vardır." demiştir ve Kürt kardeşlerimizin sorunlarının çözümü konusunda çok önemli, güzel, cesur adımlar da atmıştır. Bu adımlara da kimse karşı çıkmamıştır, bu aslında siyasi bir riskti. Fakat, PKK bunu suistimal ettiği için, tam tersine, terör saldırılarını artırdığı için maalesef bu iyi niyetli girişim yani tüm adımlar, siz dediniz ya çözüm süreci veya işte millî kardeşlik, birlik süreci, bunu biz öldürmedik, PKK öldürdü. PKK'ya niye sormuyorsunuz "Niye öldürdünüz bu süreci?" diye. Hiç sormuyorsunuz, ben hiç görmedim sizin sorduğunuzu.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Niye PKK'yla...

DIŞİŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Niye bizi eleştiriyorsunuz da PKK'yı eleştirmiyorsunuz "Süreci öldürdünüz." Diye?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Dinleyelim arkadaşlar, lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Sonuçta şunu söylemeye çalışıyorum: Biz, o süreçte iyi niyetli girişimlerimiz, tüm çabalarımız sonuçsuz kaldığı için, PKK yine askeri çözümün dilinden anladığı için mecburen operasyonlarımızı başlattık. Şimdi bu dilden anladığı için, hâlâ öyle olduğu için tek seçenek var: Ya silah bırakacak, tamamen bitecekler ya da temizleyeceğiz. Başka seçenek yok yani başka seçenek varsa siz söyleyin. PKK'ya silah bıraktıracaklar mısınız, onu siz söyleyin. Yani biz militarist dış politika da izlemiyoruz, biraz önce söylediğim gibi, yeri geldiği zaman Doğu Akdeniz'de olduğu gibi, yine başka yerlerde olduğu gibi askeri gücümüzü, sert gücümüzü de çok iyi bir şekilde kullanıyoruz, kullanmamız lazım.

Gümrük birliğinin rafa kaldırılmasını isteyen ülke oldu ama çoğunluğu dedi ki "Türkiye en çok bizim işimize yarar, rafa kalkmaması lazım." Kıbrıs'ta Avrupa Birliği'nin egemenlik hakkı nereden çıktı? Türkiye garantör değil mi Kıbrıs'ta, Türkiye'nin hakları yok mu? Niye hep Avrupa Birliği'nin, başkalarının haklarını savunuyoruz biz Kıbrıs'ta veya bir yerde? Suudi Arabistan'la bizim ne problemimiz var? Şimdi, biz Kaşıkçı cinayetini görmezden gelseydik, o zaman da: "Para için -insan hakları veya özgürlük- bir canı sattınız." diyecektiniz. Ama biz o konuda haklı bir duruş sergiledik, "Bir insan, bir can." dedik, "Bizimle iş birliği yapın, kim işlediyse cinayeti hukuk önünde hesap versin." dedik. Bizim Suudi Arabistan'la başka ne problemimiz var? Ama tüm girişimlerimizi şu anda inkâr ediyorlar ama bunları biz görüyoruz.

Libya'da, Türkiye bir kere denklem dışı değildir, Türkiye her aşamasında vardır, Tunus'ta da vardı. Ve biz siyasi çözüm sürecine inanıyoruz; açılış konuşmamda da söyledim tek çözüm siyasi çözümdür, bu gerçektir, bunun dışında bir çözüm yoktur.

Efendim, “Soydaştan neyi kastediyorsunuz?” Hep bundan rahatsız oluyorsunuz. Evet, zamanında cedadımız, Osmanlı, Balkanlara Türkiye’den vatandaşlarımızı götürmüş, yerleştirmiş; bunun içinde Kürt kökenli de var, bunun içinde Arap kökenli de var, belki Ermeni kökenli de vardır veya vardır, vardır; şimdi, bende çetelesi, listesi yok. Yani madem hepimiz birsek hepimizin soydaşı bunlar, bizden gidenler. Bunlar bizim vatandaşımız olmadığı için “soydaş” diyoruz, “Türk soylular” diyoruz ayrıca, var, akraba topluluklarımız da var; Gagavuz Türkleri var, Kırım Tatarları var, Rusya’nın başka bölgelerinde var, Kazan Tatarları var, var da var. Kürt kardeşlerimizin Suriye’de veya Irak’ta akrabaları yok mu? Bayramlarda eskiden buluşulardı. Arap kökenli kardeşlerimizin de bu ülkelerde yine akrabaları var, bayramlarda buluşulardı. Akrabalarımız da var. Biz böyle kelimeye takılıp da ayırtırmaya gitmeyelim. Biz böyle bir ayırımı içine girmiyoruz. Yani, o yüzden “soydaş” kelimesinden rahatsız olmayın.

Suriye’ye 411 bin kişi döndü ama oradan insanlar kaçtı. Evet, harekât başladığı zaman evlerini terk edenler de oldu ama sonra herkes Kürtler dâhil geri dönebiliyor. Ha, PKK’lılar, hainler de oralara saldırmak için marketlerde insanları katletmek için geliyor. Onun da icabına bakmak durumundayız, bakıyoruz. Türkiye’den dönenler başkalarının evine gitmiyor ki, herkes kendi evine gidiyor. Sizlere daha önce de sordum. Siz, şu anda PKK’nın, YPG’nin kontrol ettiği yerlere gerek Suriye’nin başka yerlerinden gerekse Avrupa’da gerekse Türkiye’deki Kürtlerin neden döemediğini niye sormuyorsunuz da bizi burada “Demografik mühendislik yaptı.” diye itham ediyorsunuz? Biz böyle bir şey yapmıyoruz. Peki, oradaki halk ne yiyecek ne içecek? Orada fabrikalar kuruldu, zeytinyağını işletiyorlar, Türkiye’ye geliyor, Türkiye üzerinden “Re-export” yapıyor ve ondan sonra oradaki halk para kazanıyor. Bunda ne yanlışlık var, ben onu da anlayamadım. Türk lirasının orada kullanılmasının ne mahzuru var? Türkiye’de Amerikan dolarını kullanırken iyi de euroyu kullanırken iyi de veya o döviz kurları başka yerlerde kullanılırken iyi de Türk parasının bir yerde -orada bir para birimi de olmadığı için, rejimin oraya yaklaşımı belli yani- bu insanların alışverişini bizim paramızla yapmasından niye gocunuyoruz biz bunu anlamadım.

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Terör örgütü diyorsunuz Sayın Bakan. Türkiye resmî olarak terör örgütü diyor oraya, Türk lirası da zaten orada...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Biz kimseye terör örgütü... Biz PKK’ya, YPG’ye ve PYD’ye terör örgütü diyoruz. Biz Kürt kardeşlerimize terör demiyoruz. Bakınız, çok samimi söylüyorum. Siz şu ayırımı bir yapabilirseniz yani “Kürtler eşittir PKK, öyle olmalıdır.” anlayışından kurtulursanız, inanın, sorunların hepsini çözeriz.

Bakınız, Anayasa Komisyonunda rejim tarafında Kürtler var, Suriye Kürt Ulusal Koalisyonu var.

HİŞYAR ÖZSOY (Diyarbakır) – Size yakın mı?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Ona yakın, buna yakın. PKK’lı olmayan, bana yakın değil. Rejimin içindeki Kürtler bana mı yakın Hışyar Bey? Rejimin içindeki Kürtler bana mı yakın? Hayır, rejime yakın. Bize de karşı ama komisyonda var, Suriye Ulusal Kürt Koalisyonundan da var. Aynı şekilde, bize yakın dediğiniz, bizim de desteklediğimiz muhalefetin içinde de Kürtler var. İşte, bakınız, benim biraz önce söylediğimi siz kabul ediyorsunuz. Size göre PKK’lıysa iyi, öbürleri Türkiye’ye yakın, oraya yakın diğer Kürtler kötü. Tıpkı Türkiye’de AK PARTİ’ye, MHP’ye ve CHP’ye... CHP’yi bilmiyorum, şimdi ittifakınız var; ona, iç siyasete girmek istemiyorum da.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Yok öyle bir şey.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – “AK PARTİ’ye oy veren Kürtler de kötü.” dediğiniz gibi... Böyle diyorsunuz siz ama inanın, bu anlayıştan kurtulursak biz meseleleri çok kolay çözeriz, Kürt kardeşlerimize de haksızlık yapmamış oluruz.

Sayın Başkan, sürem biraz azaldı ama diğer taraftan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Karşılıklı konuşmayalım, normal süre bitmek üzere.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Diğer bir mensubumuz, Ahmet Erozan. Ahmet Bey, ben Bakanlıkta kendimden büyük büyükelçilere hep “ağabey” diyorum, arkadaşlarım da bilir. Yani ben Bakanlığımıza hiç hoyrat davranmıyorum ama ekipçilik de yapmıyorum. Ekipçiliği kaldırdım, adam kayırmacılığı kaldırdım, her mensubumuz dünyanın her yerine gidiyor. Eskiden belli, seçilmiş grup sadece Avrupa ülkelerine, Batı’ya giderdi; şimdi Afrika’ya da gidiyor, döndükten sonra da en iyi yerlere geliyor. İşte Sedat Bey, benim Bakan Yardımcım. Sedat Bey Ürdün’den geldi. Faruk Irak’ta görev yaptı, sonra gitti Strazburg’da biraz monşerleşti ama olsun, geldi, aramıza katıldı. (Gülüşmeler)

Bakınız “‘Monşer’ aşağılama mı?” diyorsunuz. Biz bunlarla barışığız, ben de kendime “monşer” diyorum; diyorum bazen, işte, golf oynadığım zaman diyorum. Arkadaşlar, bunlar, bu tabirler aşağılama falan değildir; biz bunları aşmışız fakat Ahıska Türkleriyle ilgili bu uyarıyı niye yapmak durumunda kaldınız, onu anlamış değilim. Yani benim Bakanlıkla ilişkilerim şöyle: Elbette disiplin olacak, elbette reformları yapacağız, değişime ayak uyduracağız, bunları yapıyoruz; bazen eleştiriyoruz, bazen kızıyoruz, bazen öz eleştiri yapıyoruz, bazen hicvediyoruz, bazen esprili söylüyoruz; bir aile gibiyiz biz. Diğer taraftan, Ahıskalıları unuttuğumuzu kim söyledi size? Ben geri dönemedikleri için 2003’ten beri kendimi âdeta Ahıska Türklerine adanmış bir siyasetçiyim ve Dışişleri Bakanım. Daha birkaç gün önce Dünya Ahıska Türkleri Birliği Başkanıyla İstanbul’da bir araya geldim. Nereden çıkarıyorsunuz bunları, ben anlamış değilim gerçekten.

Yani niye NAVTEX yayınlıyor, bir diplomat olarak siz bunu bilmez misiniz? Denizle ilgili kendi haklarımızı korumak, gerekse araştırma olduğu zaman veya silahsızlandırılmış adalara girmeye çalıştığı zaman...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, on beş dakika ek süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Yani sonuçta, gerçekten, bu “NAVTEX”i niye yayınlıyoruz?” sorusunu arkadaşlarıma da sordum, onlar da aynı şeyi söylediler.

Diğer taraftan, biz adalarla ilgili sorulara cevap veriyoruz fakat adalarla ilgili, sorularla ilgili -bazı arkadaşlar da gündeme getirdi- bunun faturasını istikşafî görüşmelere ya da bize yıkmaya çalışmayınız. İstikşafî görüşmeler -biraz önce Ahat Andican vardı, belki o da o zaman Hükûmetteydi- o dönemde kurulmuş, Kardak krizinden sonra kurulmuş, bizim dönemimizde de toplantılar devam etmiştir “Diyalog yoluyla sorunları çözebilir miyiz?” diye. 60 tane toplantı yapılmış, bayağı da yaklaşımlar olmuş ama sonra Yunanistan bu konulara yanaşmamaya başladı, Çıpras’tan bu yana ve bunlar taviz değil ki görüşürüz, otururuz, anlarız, anlaşılmazsak da o zaman herkes kendi yoluna gider. Bu işin farklı yöntemleri var, çözüm yöntemleri var.

Yani sonuç itibarıyla biz adalarla ilgili sorulara cevap veriyoruz ama bu konuların hassas olduğunu Sayın Çeviköz çok iyi bilir. Yani biraz önce kendisini eleştirdim ama bu konudaki duyarlılığı için çok teşekkür ediyorum. Kendi partisindeki arkadaşlara da gayet güzel bir şekilde anlatıyor -bazı arkadaşlar, bilmiyorum, takip edemiyordur- bu hassas bir konu. Yani Yunanistan’a hizmet edecek şekilde... Ben -çok kolay- çıkarım, benden önceki hükûmetleri... Elimde belgeler var. Ben tarihle, anlaşmalarla ilgili konuşurken -elimizde, arşivde tüm anlaşmalar, metinler, belgeler var- belgelerle konuşurum ve kendimi de açığa çıkarırım ama bu, benim ülkemin yararına mı? Hayır, değil. Peki, niye AK PARTİ iktidarlarını sıkıştırmaya çalışıyorsunuz? AK PARTİ döneminde, hatta Kardak krizinden sonra adaların statüsüyle ilgili fiziki ya da hukuki hiçbir değişiklik olmadığı hâlde niye bizi sıkıştırmaya çalışıyorsunuz? Ya, ta

geçmişe kadar giden şeyler var arkadaşlar. Aynı şekilde, silahlandırmayla ilgili, bizim dönemimizde olmadı ki, 74'e kadar Yunanistan inkâr ediyordu, 74'te kabul etti adaları silahlandırırdığını. Şimdi bunun faturasını niye bana kesmeye çalışıyorsunuz? Yani öyle bir anlatıyorsunuz ki: "AK PARTİ geldi, her şeyi sattı." Doğru değil. Gerçekten doğruları söylememiz lazım, milletimize doğruları söylememiz lazım.

Evet, diğer taraftan, Libya'da anlaşmalar, bizim anlaşmalarımız devam edecek. Yine, Libya Siyasi Diyalog Forumu'nda da bu gündeme geldi ve oradan yapılan açıklamayı da gördünüz. Bizim anlaşmalarımız zaten Libya'nın geleceği için, onlar için de faydalı -deniz yetki alanları olsun, diğer anlaşmalar olsun- dolayısıyla burada bir risk yok, o konuda rahat olunuz.

Minsk Grubunu, evet, biz Minsk Grubu üçlüsünü çok çağırdık, bu sene de çağırdık, maalesef çözemedi. Hatta "Geniş Minsk Grubu toplantısını yapalım." dedik, maalesef, bu üçlü karşı çıktı yani "Gelin, diğer ülkelere de bir hesap verin. Kardeşim, ne yaptınız, niye çözemediniz Karabağ meselesini? Niye bu noktaya geldik?" diye.

Sonuç itibarıyla, Sayın Erozan, siz de bizim abimizsiniz, yaşça büyüksünüz; size de "abi" derim. Kötü konuşursak, yanlış konuşursak ağzımıza biber de süreriz ama bu konularda gerçekten... Diğer taraftan da bu Anayasa manayasa konularını duyuyoruz. Yani dikkatli olun, milletimiz de kırmızı kart gösterir. Yani ben kırmızı biberi tercih ederim, siz de bizim büyüğümüzsünüz.

Sayın Bülent Kuşoğlu'na çok teşekkür ediyorum. Gerçekten, her zaman olduğu gibi güzel bir şekilde eleştirilerini bize yaptı. Haklı noktaları da var, özellikle Sayıştayın tespitleriyle ilgili. Daha önce de olmuştu, tamamen bunları düzeltmemiz lazım. Ulusal Ajansa katkı yüzde 50 yüzde 50. AB Başkanlığının parası da Ulusal Ajansa aktarıldığı için, işte "Sivil toplum örgütlerine gidiyor." "adam kayırma" gibi veya "Yandaşa gidiyor." gibi, kasten değil ama bilgi olmadan eleştiri yapan oldu. Bu, doğru değil arkadaşlar. Her bir kuruşun hesabı şeffaf bir şekilde veriliyor.

Değerli arkadaşlar, Cumhurbaşkanlığı sistemi yani Türkiye'nin... Biz, Türkiye'yi daha güçlendireceği için Cumhurbaşkanlığı sistemini tercih ettik ve burada Dışişleri Bakanlığı da Cumhurbaşkanlığı Kabinesine bağlı. Burada Cumhurbaşkanlığıyla bizim aramızda bir ayrım söz konusu olmaz. Her başkanlık sisteminde olduğu gibi danışmanlar olur, ulusal güvenlik danışmanları olur, Dışişleri Bakanları olur. Biz, bir ekibiz; istihbarat var, aynı şekilde, Millî Savunma Bakanlığı var. Sahada ve masada etkin olabilmek için gayet uyumlu bir şekilde çalışıyoruz. Yani buradan, lütfen, herhangi bir şey çıkarmayın. Yani gerçekten bir sorun yok ve böyle de olması gerekir.

Şimdi, Garo Paylan'a da elbette, birkaç sözüm var; daha doğrusu sorularına cevap vermek istiyorum.

Şimdi, Karabağ konusunda bugüne kadar "Ermenistan Karabağ'dan ya da Azerbaycan'ın işgal edilmiş topraklarından çekilsin." dediniz mi? Hatta sizinle bir telefon görüşmesi yaptık "Bu sorun nasıl çözülür?" dediniz. Ben de dedim ki: "Ermenistan'a söyleyebilir misiniz buradan çekilsin?" emin değildiniz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, ben "Her şey masada." dedim.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Hiç kamuoyunda da açık bir şekilde de "Buralar Azerbaycan toprağı, Ermenistan buradan çekilsin." demediniz Sayın Garo Paylan, hiçbir zaman demediniz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – "Mesele Dağlık Karabağ." dedim.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Dağlık Karabağ meselesinde de yine, Dağlık Karabağ'ın statüsüyle ilgili zaten bundan sonra da müzakereler devam edecek. Yani bunu zaten Azerbaycan da görüşmeye hazır ama siz, Dağlık Karabağ ve o bölgeyi meşrulaştırmak için ben uyarmasaydım oraya da gidecektiniz. Allah'tan bana sordunuz, tavsiyemi de dinlediniz ama çok teşekkür ediyoruz. Yani burada...

Başka bir soru sorayım size, protokol konusunda ve diğer konularda, hepsinde Türkiye'yi suçladınız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Siz dediniz “Türkiye yapmadı, Türkiye 2009'daki anlaşmayı uygulamadı.” Peki, 2009'daki anlaşmayı Anayasa Mahkemesine kim götürdü? Sayın Çeviköz, kim götürdü, siz söyleyin.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Ermenistan.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Ermenistan götürdü. En önemli maddelerini iptal ettirmede mi Sayın Çeviköz, Sayın Erozan? Bakanlığımızdan arkadaşlarımıza soruyorum, taze taze hatırlarlar; o gün, Bakanlıkta üst düzeyde görev yapan arkadaşlarımızı.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Siz çark ettiniz Sayın Bakanım.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Biz çark etmedik, biz çark etmedik. Biz, dedik ki: “Azerbaycan'ın topraklarından çekilin, ilişkilerimizi normalleştirelim.” Önce “Evet.” dedi, daha sonra “Bu, başka bir ülkenin meselesi, niye bunu şart koşuyorsunuz?” dedi Ermenistan. Anayasa Mahkemesine götürdü, en hassas bölgelerini de iptal ettirdi. Lütfen, bu konularda açık, doğru bilgileri millete verelim.

Türkiye... Çatışan taraflar olarak anlaşmayı Ermenistan, Rusya, Azerbaycan imzaladı. Biz de bu işin denetlenmesi için yerinde inceleme, raporlama ve gereken adımları, tedbirleri almak için Rusya'yla ayrı bir anlaşma imzaladık; detaylarını arkadaşlarımız şu anda, görüşüyor.

Peki, başka bir soru sorayım. Siz, Türkiye'yi suçladınız, Azerbaycan'ı suçladınız. Otuz yıldır kimin toprakları işgal altında? Kim işgal etti?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Her şey masadaydı.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Ne zaman? Otuz yıldır nerede masadaydı? Garo Bey, biraz dürüst olalım lütfen. Ne zaman masadaydı? Kim masaya getirdi?

Peki, bırak masayı; temmuz ayında Tovuz'a kim saldırdı, kim saldırdı? Ermenistan.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Provakasyon!

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Daha sonra, eylül ayında yine, temas hattındaki sivillere ve askerlere kim saldırdı? Ermenistan. Rusya araya girdi, ateşkes oldu mu? Oldu, kim bozdu? Ermenistan. Fransa girdi mi? Girdi, ateşkes oldu, kim bozdu? Ermenistan. Amerika devreye girdi, biz de destekledik ateşkes oldu, kim bozdu? Ermenistan. Niye bunları söyleyemiyorsunuz?

Bak, biz ne dedik biliyor musunuz, konuşmamda ne dedim? Biz, Azerbaycan'a sadece bir millet iki devlet olduğumuz için sahip çıkmıyoruz; ahlaken de hukuken de haklı olduğu için. Yani siz de burada etnik şey yapmayın.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Kim kazandı Sayın Bakan?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Elbette Azerbaycan topraklarını geri aldı. Bugüne kadar hiçbir şekilde...

Şimdi, sizin tabii, kendi gönlünüzden geçen başka şeyler olduğu için onu söyleyebilirsiniz.

Bakınız, son olarak şunu söylemek istiyorum, elbette bu iş doğru giderse, Ermenistan topraklardan çekilirse, normalleşme başlarsa, bu konularda Azerbaycan’la birlikte karar vereceğiz, birlikte adım atacağız bu konuda, bunu hiç kimse yadırgamasın. Normalleşirse en çok Ermenistan ve Ermenistan halkı burada kazanacak. Başkasının toprakları üzerinde saltanat böyle kalıcı olmaz. “O yüzden, niye bu toprakları şimdi kaybediyoruz?” kavgası yerine bu normalleşmeden dolayı neler kazanacağız, bu koridorun –arkadaşlarımız da söyledi- açılmasıyla beraber Ermenistan ticaretten nasıl faydalanacak, sınırlar açıldığı zaman ilişkiler nasıl normalleşecek, bunlara odaklanmasa lazım, buna göre olumlu adımlar atması lazım Ermenistan’ın da. Siz de ne olur, yani temaslarınız çok iyi orayla –bunu yadırgamıyorum, olması da gerekiyor- siz de bu mesajları verin.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sizde olması gerekiyor Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Biz de işte olması için bunların olması lazım diyoruz Garo Bey, “Olmassın.” demiyoruz ki, biz de nasıl olacağını anlatıyoruz.

Sonuçta, Erol Bey, ABD’yle –çok soru var da- yani Biden’le dış politika değişir mi? Yani dünya o kadar değişti ki kestirmek zor. Ha, belki bugünkü Trump’ın içe kapanma politikası yerine yine İran olsun, Avrupa Birliğine de çok eleştiriler yaptı Trump, haklıdır, haksızdır, NATO içinde de onlara çok yüklendi bizim katıldığımız toplantılarda ama belki Avrupa’yla da daha aklıselim, daha sakın, “aklıselim” demeyeyim de daha sakın bir dış politika... Tabii, ciddi gerginlikler oldu Avrupa’yla da, bunları biz gördük, yaşadık. Yani Amerika’da çok köklü değişiklik olmaz. Yani başımızda PKK’yı Obama döneminde desteklemeye başladılar ve Trump da bunu devam ettirdi. FETÖ meselesi o zaman böyleydi, Trump geldi, maalesef değişmedi. İstiyoruz, tekrar hatırlatıyoruz, her görüşmede -bu da soruldu- devam edeceğiz ve içeride de soruşturmalar başladı, cezalar gelmeye başladı. Yani bu işin peşini tabii ki bırakmayacağız ama bilmiyorum yani Biden’le ne kadar değişir? Ha, bizim için fark etmez, Amerikan halkı kimi seçerse biz o yönetimle çalışmak durumundayız ve ilişkilerimizi geliştirmek için diyalogdan yanayız ama Amerika’nın her dayatmasını kabul edeceğiz diye de bir şey yok, her yanlışını destekleyeceğiz diye de bir şey yok, esas rahatsızlık da burada. Bizim izlediğimiz politikalara bakın, hiç kimseyle durup dururken biz hiç kavga başlatmıyoruz, hiç kimseyle bakınız.

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Bizle anlaşılamayan kimseyle anlaşılamaz.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Yani gerçekten öyle. Bizim çünkü hiç kimseyle problemimiz yok, ilişkilerin kötü olmasının da kimseye bir faydası yok.

Efendim, bu Lozan Antlaşması’nı çok gündeme getirdiniz. Bakınız, Lozan Antlaşması zor zamanlarda imzalanan bir anlaşma, bunu biliyoruz. Lozan Antlaşması’yla Türkiye Cumhuriyeti hükûmeti kurulmuştur, bunu da biliyoruz. Lozan Antlaşması’nı biz her zaman savunuyoruz ama bugün bizim imzaladığımız antlaşmalarda bile, AK PARTİ iktidarının imzaladığı antlaşmalarda da “Şurası şöyle olsaydı daha iyi olurdu, burası böyle olsaydı daha iyi olurdu.” Şimdi, ben dibimizdeki Meis Adası’nın yani anlaşmayla verildiği için hayıflandım, burada Lozan’ı veya burada cumhuriyeti veya Atatürk’ü hedef almadım, bu işleri çarptırmaya gerek yok veya “cahil” demeye de gerek yok, elimde antlaşmaların metinleri var, onlara bakarak söylüyorum.

Peki, bizim Cumhurbaşkanımız “Lozan’ı tadil etmemiz gerekir.” dediği zaman niye Yunanistan reddetti? Niye Yunanistan hemen karşı çıktı o Atina’daki toplantıda? Siz de hatırlattınız. Yani şimdi, geçmiş, eğer bizim işimize yarayacak bir şekilde olursa bunda zarar ne? O gün zor şartlarda imzalamışız, cumhuriyetimiz kurulmuş, müteşekkirimiz, Mustafa Kemal Atatürk’e müteşekkirimiz, tüm arkadaşlarına, cumhuriyeti kuran tüm ecdadımızla biz gurur duyuyoruz, kimseyi hedef almıyoruz

ama bazen de hayıflanıyoruz yani. Meis 2 kilometre uzaklıkta, anlaşılmayla vermişiz. Yani ben bunu söylerken bir yeri hedef almak için değil, o yüzden problemleri, bugün gerginliklerin bir sebebi bu olduğu için söylüyorum, samimi olarak söylüyorum. Yani “Ben kimseden daha çok bu vatani, bu milleti seviyorum.” demiyorum, kimse de benim vatan, millet, cumhuriyet sevgimi sorgulamaz, o konuda herhâlde bir tereddüdümüz yok. Yani biz burada gerçekten bu konularda birlik beraberliği sağlarsak eksikliklerimizi daha da iyi gideririz. Aynı şekilde geleceğe yönelik fırsatlar var, bunları çok iyi değerlendiririz ama diğer taraftan sınamalarla karşı karşıyayız; dünyada, bölgemizde. Bunlarla da birlikte mücadele etmemiz gerekiyor ama ne olur “Her şeyde yüzde yüz AK PARTİ iktidarı hatalıdır, yanlıştır.” Tamam, kamuoyu önünde bizi eleştirmeniz lazım, anladım ama gerçekten bu yaklaşımın da bize bir faydası yok, olmayacaktır.

Bir soru: “Türkiye’ye yatırımlar niye gelmiyor?” Sayın Başkanım, izninizle bu rakamları da paylaşmak istiyorum: 1984-2002 yılları arasında Türkiye’ye gelmiş yabancı yani küresel yatırım miktarı, doğrudan yatırım miktarı 14,6 milyar dolardı -yani sekiz sene, dokuz seneden bahsediyorum- 2003-2019 arasında, on yedi yılda 217 milyar dolar. “Düştü” dediğiniz yıllarda bile yani 2018 yılında dünyada yatırım miktarı yüzde 13 azalırken Türkiye’ye olan yatırım yüzde 13,1 artarak 13 milyar dolar olmuş, bir yılda. Yani, 1984-2000 arasında –bu 1984-2000 arası on sekiz yıl oluyor- on sekiz yılda gelen yatırım miktarı, bir yılda gelmiş. Tabii ki, zor süreçlerden geçiyoruz, darbe girişimleri oldu, diğer sorunlar oldu, bölgemizde sorunlar var ama buna rağmen yatırımcılar geliyor ve gelecek Türkiye’de, fırsatlar Türkiye’de. Bunları da hep birlikte inşallah, iyi değerlendiririz.

Sürem bitti mi Sayın Başkanım?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, ek sürenizin de sonuna gelmiş bulunuyoruz.

Biliyorsunuz, sorulara yazılı cevap vermek de mümkün.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Sayın Başkanım, tabii ki...

Bazı milletvekillerimiz “Sorularımıza cevap vermediniz, geri gönderdiniz.” diyorlar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir hafta içinde Komisyonumuza iletirseniz, biz ilgili arkadaşlara göndeririz.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Sayın Erozan’ın sorularını cevaplamak bir ay alır da Sayın Erozan, kaç taneydi sorunuz? Diğerlerini de yazılı verecek.

Fakat, başka bir konu var, onu izah edeyim, HDP’li arkadaşlarımıza da bilgi verdim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Üç dakika daha sürenizi uzatıyorum.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Yani, bazıları “Geri gönderildi.” diyor. Dışişleri Bakanlığının veya başka bir bakanlığın soruyu geri gönderme diye bir uygulaması olamaz. Meclisten geri döndü mü, onun takip edilmesi lazım. Bize gelen sorulara biz elimizden geldiği kadar cevap veriyoruz ama Dışişleri Bakanlığının... Bazı arkadaşlarımızın, sorduğu sorularda, basınla paylaştığı için, devlet sırrı niteliğinde sorular da geliyor. Yani, bu konularda da detaylı bilgi vermemiz söz konusu değil ya da Türkiye’yi çok zora sokacak –biraz önce dediğim gibi- Adalar veya başka konularda... Ama bazı sorular da gerçekten –biraz önce de soruldu- bizi hiç ilgilendirmeyen, Dışişleri Bakanlığıyla uzaktan yakından ilgisi olmayan yani, nezaketsizlik değil, tamamen İçişleri Bakanlığının uhdesinde olan... Hadi, yurt dışında İçişleri ile Dışişleri beraber yürütecek, onu anladım ama bizimle... Ya da Adalet Bakanlığının uhdesinde olan sorular geliyor, ona da kibarca “Bu Adalet Bakanlığınınıdır.” diyoruz. Bazen, işte, “web” sayfamızda olan sorular geliyor, oraya yönlendiriyoruz “Burada tüm detayları var.” diye. Yani, arkadaşlarımız, bundan sonra da görmek isterse oralardan görsün diye yoksa, ben size uzun

cevap vermek istemiyorum diye... Bizim öyle bir saygısızlık yapma şeyimiz yok, lüksümüz de yok; yüce Meclisimize ve milletvekillerimize saygımız var. Başlangıçta da söyledim, milletvekilliği yapmış bir arkadaşınız olarak da bunu bilen bir arkadaşınız, kardeşinizim.

Diğer taraftan, çok sorular geldi; vize serbesti falan... Onları açıkladık.

Değerli arkadaşlar, Covid aşısıyla ilgili, evet, tüm ülkelerle temaslarımız var, Sağlık Bakanlığımız yürütüyor, testleri yapıyor ve her ülkeyle aynı şekilde testler yapıyor –tabii gönüllü olarak yaptırmak isteyenlere- ve bu testler yapılırken de tabii, bu aşılardan satın alınması garantisi ve diğer anlaşmalar da yürütülüyor. Almanya’da iki Türk vatandaşımız; onlarla gurur duyuyoruz, aradık, tebrik ettik. Çin’le aynı şekilde. Rusya’nın aşısıyla ilgili Sağlık Bakanlığının bazı soruları oldu. Yani, Kabinede sunum yapılırken bunları dikkatlice dinlediğimiz için biliyorum, biz de kendilerine yardımcı oluyoruz Dışişleri Bakanlığı olarak ve yurt dışındaki misyonlarımız olarak. İnşallah, bu aşı gelir de bu illetten bir an önce kurtuluruz. Yani, tamamen kurtulmak mümkün gözüküyor önümüzdeki aylarda ama en azından biraz olsun güvende hissederiz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, diğer sorulara yazılı cevap verebilirseniz...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Diğerlerine yazılı verelim Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir hafta içinde Komisyonumuza iletirseniz...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Tabii.

Covid’den dolayı rahatsızlanan tüm milletvekillerimize de geçmiş olsun diyoruz, tüm vatandaşlarımıza geçmiş olsun diyoruz.

Sayın Başkanım, gerçekten hiçbir milletvekilimizi üzme, kırmak gibi bir niyetimiz olmaz. Eğer konuşmamızda sürçülisan ettiysek de kusura bakmasınlar, biz de samimi, içten bir şekilde duygularımızı, bildiklerimizi anlatmaya çalıştık ama yüce Meclisimiz ve Komisyonumuz, her zaman Dışişleri Bakanlığını destekliyorlar, bütçemizin yetersiz olduğunu söylüyorlar. Biz de daha fazlasını arzu ederiz ama bu bütçeyle de geçen sene ve daha önceki yıllarda olduğu gibi tüm arkadaşlarımızla fedakârca, elimizden gelen tüm hizmeti milletimiz için, vatanımız için yapacağız. Dolayısıyla, huzurlarınızda tüm çalışma arkadaşlarıma da çok teşekkür ediyorum ve tüm Komisyonu, milletvekillerimizi, sizleri saygıyla tekrar şahsım ve arkadaşlarım adına selamlıyorum, sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben de Başkanlık Divanı olarak Komisyonumuz adına çok çok teşekkür ediyorum.

Geriye kalan sorularla ilgili yazılı cevapları bir hafta içinde alabilirsek arkadaşlarımıza iletmiş olacağız.

Şimdi, değerli arkadaşlar, sadece Komisyon üyesi olan arkadaşımıza son bir söz verme hakkımız var.

Sayın Paylan’ın söz talebi var, onun dışında da söz verme imkânımız yok doğrusu.

Sayın Paylan vazgeçiyorsa...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Başkanım, bir dakika grup adına...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama 1 kişiye söz verebileceğim, Sayın Paylan Komisyon üyesi.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Komisyon üyesi mi olmak zorunda?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Sadece Komisyon üyelerine söz verme hakkımız var, Sayın Paylan söz istiyorsa ona söz vermek durumundayım.

Son söz milletvekilinin olarak buyurun lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Başkanım, grup adına konuştu...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Öyle bir usulümüz yok maalesef.

Sayın Çeviköz fikrini soru-cevapta ifade etti.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Usulle ilgili söz istemiyoruz, sadece kendisiyle ilgili bir konuyu aydınlatmak üzere bir söz talebi var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir önergeniz olursa önerge üzerinde söz verebilirim.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Paylan'ın var ama bizim yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Artık, Sayın Çeviköz fikrini daha farklı bir şekilde iletirse memnun olurum. Ben, burada usulümüzü bozmamaktan yanayım.

Son söz, Komisyon üyesi milletvekili olarak Sayın Paylan'ın.

Sayın Paylan, buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar, Sayın Bakan; bakın, pek çok sorunumuzu dedelerimizden miras aldık, çocuklarımıza bırakmayalım. Bakın, Karabağ meselesini, Kıbrıs meselesini, Ege meselesini, Yunanistan'la olan, komşularımızla olan meselelerimizi bizler çözelim, bu konuda sorumluluk alalım. Bakın, Sovyetler Birliği'nin yeni versiyonu inşa ediliyor, Ukrayna'da, Beyaz Rusya'da, Gürcistan'da, diğer eski Sovyetik cumhuriyetlerde pek çok sorun alanları var ve bu alanlara yerleşiyorlar. Azerbaycan ve Ermenistan halkları otuz yıl önce gerek Azerbaycan'da gerekse de Ermenistan'da bir arada yaşıyorlardı. Onların yeniden bir arada yaşayabileceği şartlar için sorumluluk alalım. Bakın, bir yıkımdan sonra barış masası kurulur, kalıcı barış masası için sorumluluk alalım Sayın Bakan. Bu anlamda kalıcı barış masası için hep beraber daha çok sorumluluk almaya çağırıyorum sizi, ben de bu konuda her türlü sorumluluğu almaya varım. Birbirimize kızmak yerine... Artık ölümlerimizi gömdük, yasımızı tutuyoruz ama onlara verebileceğimiz en güzel şey -Azeri ve Ermeni halklarına- kalıcı barıştır. Bu konuda Türkiye sorumluluk alırsa da Rusya'nın Kafkaslardaki etkisini geriletir ve Türkiye o alanda oyun kurucu olur. Bu konuda bütün vekil arkadaşları daha çok sorumluluk almaya çağırıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

Değerli hazırun, gündemimizdeki kurum bütçeleri üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Şimdi, sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutuyorum:

Dışişleri Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Dışişleri Bakanlığı 2021 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Dışişleri Bakanlığı 2019 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Avrupa Birliği Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(Avrupa Birliği Başkanlığı 2021 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Avrupa Birliği Başkanlığı 2019 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Türk Akreditasyon Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Türk Akreditasyon Kurumu 2021 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Türk Akreditasyon Kurumu 2019 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böylece, gündemimizdeki kamu idarelerinin bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir. Hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Sayın Bakana, Bakan Yardımcılarına, milletvekillerimize, bürokratlara ve bütün katılımcılara katkıları için çok çok teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, 26 Kasım Perşembe günü saat 10.00’da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum, hayırlı akşamlar diliyorum.

Kapanma saati: 20.06

